

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

DEPARTAMENTO DE XEOGRAFÍA E HISTORIA

Curso 2021/22

PROFESORADO	MATERIA/ MÓDULO	NIVEL
Antonio Varela Padín	Ámbito lingüístico e social (1 grupo) Historia (2 grupos) Xeografía e Historia (2 grupos)	3º ESO PMAR 4º ESO 2º ESO
José Diego Martínez Leiro	Xeografía e Historia (2 grupos) Xeografía e Historia (2 grupos) Historia de España (1 grupo) Historia da Arte (1 grupo)	2º ESO 3º ESO 2º Bacharelato 2º Bacharelato
Rosina Baños de Almeida	Xeografía e Historia (2 grupos) Hª do Mundo Contemporáneo (1 grupo) Historia de España (1 grupo)	1º ESO 1º Bacharelato 2º Bacharelato

- 1. ÍNDICE**
- 2. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN**
- 3. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE** (concreción que recolla a relación dos estándares de aprendizaxe avaliáveis da materia)
- 4. OBXECTIVOS** (concreción dos obxectivos para cada curso).
- 5. ESTÁNDARES AVALIABLES** (concreción para cada estándar avaliábel de temporalización, grao mínimo de consecución para superar a materia, e procedementos e instrumentos de avaliación)
- 6. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS**
- 7. MATERIAIS, FERRAMENTAS E RECURSOS DIDÁCTICOS**
- 8. CRITERIOS DE AVALIACIÓN E CUALIFICACIÓN**
- 9. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.**
- 10. ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES**
- 11. PROCEDEMENTOS PARA ACREDITAR AO ALUMNADO OS COÑECEMENTOS NECESARIOS PARA DETERMINADAS MATERIAS DO BACHARELATO** (se é o caso).
- 12. AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS E COLECTIVAS** (deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados)
- 13. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE**
- 14. ELEMENTOS TRANSVERSAIS** (concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso que corresponda).
- 15. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES** (indicar ver Plan Anual de AACCEE).
- 16. REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA** (mecanismos propostos en relación cos resultados académicos, con indicadores de logro, e procesos de mellora).
- 17. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN LECTOR** (indicar ver Plan Lector).
- 18. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC** (indicar ver Plan TIC).

2.INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

2.1 Introducción.

O Departamento de Xeografía e Historia do IES “Terra de Trasancos” de Narón está constituído neste curso académico 2021/22 polos seguintes membros:

-D. Antonio Varela Padín, P.E.S. con destino definitivo, que imparte as materias de Ciencias Sociais – Xeografía e Historia – dous grupos de 2º ESO (6 horas); as Ciencias Sociais - Historia – en dous grupos de 4º ESO (6 horas); e o ámbito lingüístico e social no grupo de 3º ESO PMAR (9 horas) asumindo a xefatura de Departamento.

D. José Diego Martínez Leiro-, P.E.S. provisional, que imparte as materias de Ciencias Sociais – Xeografía e Historia - nos dous grupos de 2º ESO (6 horas); Ciencias Sociais – Xeografía e Historia - nos dous grupos de 3º ESO (6 horas) a Historia de España nun grupo de 2º Bacharelato (3 horas) e a Historia da Arte nun grupo de 2º de Bacharelato (4 horas)

-Dña Rosina Baños de Almeida, P.E.S. provisional, que imparte as materias de Sociais – Xeografía e Historia- en dous grupos de 1º ESO (6 horas); Hª do Mundo Contemporáneo nun grupo de 1º Bacharelato (4 horas); e a Historia de España nun grupo de 2º Bacharelato (3 horas). Para completar horario imparte como afín a materia de francés en dous grupos de 1 ESO (4 horas)

2.2 Contextualización

a) SITUACIÓN:

O Instituto de Ensino Secundario Terra de Trasancos é un centro do Concello de Narón (A Coruña) de titularidade pública. Atópase no lugar de Camiño Real S/N e o acceso principal ao centro resólvese dende a Estrada de Cedeira. A distancia do IES aos núcleos urbanos do concello, así como a procedencia dos alumnos, fai que estes utilicen para o acceso ao centro transporte escolar, e, no caso dos alumnos de ciclos, transporte privado cando o seu horario lectivo non coincide co do resto dos alumnos. Este feito supón un condicionante na actividade do centro, pois, na práctica, o desenvolvemento de calquera actividade fóra do horario lectivo implica o desprazamento dos participantes polos seus propios medios sen que exista nin sequera transporte colectivo público nas proximidades.

Os rapaces adscritos ao noso centro proveñen a súa maioría do CEIP Gándara e en menor medida do CPR Santiago Apostol e do CEIP Jorge Juan.

b) DISTRIBUCIÓN DO CENTRO:

O centro ocupa unha parcela de aproximadamente 14.000 m². en dous edificios independentes en torno a un espazo central aberto e pista polideportiva. O edificio principal está ocupado por aulas, departamentos, a administración e outros locais secundarios, servindo de acceso principal ás instalacións do centro. A través deste edificio chegamos a outro menor, onde atopamos un taller de Tecnoloxía e dous de Electrónica O centro dispón dun Ximnasio, pero as clases de

educación física impártense, a maior parte das veces, entre o polideportivo municipal As Lagoas e no Ximnasio do instituto.

Os edificios sinalados dispoñen de espazos abertos e cubertos, nunha superficie aproximada de 350 metros cadrados.

c) OFERTA EDUCATIVA NO CENTRO:

O centro imparte os seguintes ensinós:

- Educación Secundaria Obrigatoria. Comprende catro cursos, con alumnos entre doce e dezaseis anos de idade. O noso obxectivo fundamental nestes cursos é que os alumnos e alumnas adquiran os elementos básicos da cultura; formalos como cidadáns responsables; desenvolver hábitos de estudo e de traballo e prepararlos para a súa incorporación a estudos posteriores. Alén disto a atención á diversidade nesta etapa supón un principio fundamental para nós.

- Formación Profesional Básica. Impártense no noso centro dúas modalidades de Fp Básica: Comercio e Electrónica. O noso principal obxectivo é que os rapaces que participan neste programa alcancen a preparación e titulación que lles abra as portas a outros estudos superiores.

- Bacharelato. Comprende dous cursos, entre os dezaseis e dezoito anos de idade. No noso centro, impártense dúas modalidades de Bacharelato: o Bacharelato de Ciencias e o Bacharelato de Humanidades e Ciencias Sociais. Nesta etapa intentamos que a oferta sexa adecuada para a educación posterior que os alumnos van realizar.

- Ciclos Formativos. Ofértanse os Ciclo Medio de Xestión Administrativa e o Ciclo Superior de Administración e Finanzas. O nos obxectivo é que os alumnos alcancen a capacitación necesaria para incorporarse ao mundo laboral, ademais fomentamos as prácticas no estranxeiro para os alumnos de Ciclo Superior participando no programa Erasmus +.

d) ALUMNADO E FAMILIAS:

Os alumnos do centro proceden, maioritariamente, dun entorno urbano, o idioma que empregan nas súas relacións interpersoais é o castelán, aínda que empregan tamén o galego sen dificultade.

A relación coas familias é, en xeral, moi boa mantendo unha comunicación fluída co centro.

O Índice Socioeconómico e Cultural (ISEC) utilizado como elemento definatorio do contexto dos centros sitúanos nun nivel medio.

3. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

O artigo 2 do Real Decreto 126/2014, en consonancia coa recomendación do Parlamento Europeo e do Consello do 18 de decembro do 2006, ademais de definir o currículo e os seus elementos, enumera as competencias daquel, indicando no artigo 6b) a súa definición: “as competencias clave son aquelas que todas as persoas precisan para a súa realización e desenvolvemento persoal, así como para a cidadanía activa, a inclusión social e o emprego”. Identifícanse sete competencias clave esenciais para o benestar das sociedades europeas, o crecemento económico e a innovación, e descríbense os coñecementos, as capacidades e as actitudes esenciais vinculadas a cada unha delas».

As competencias clave do currículo son as seguintes:

- Competencias sociais e cívicas (CSC).
- Conciencia e expresións culturais (CCEC).
- Competencia dixital (CD).
- Comunicación lingüística (CCL).
- Aprender a aprender (CAA).
- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT).
- Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).

As materias da área de ciencias sociais unen ao carácter instrutivo o contextualizador, axudando a centrar unha información dentro dunha perspectiva social; por iso a área de ciencias sociais resulta fundamental para o desenvolvemento da **competencia social e cívica**, posto que facilita as relacións dentro dun modelo de sociedade cada vez máis plural, e así mesmo a comprensión da realidade social. É ben coñecido o papel que as ciencias sociais xogaron na conformación das identidades sociais e territoriais. Na medida en que constrúen as categorías de tempo e espazo social permiten a construción de tempo e espazo persoal no alumnado. Pero, para que estas categorías se traduzan no desenvolvemento dunha competencia social democrática e possibiliten unha interacción responsable co medio, teñen que incorporar a visión de que o mundo en que vivimos é froito das decisións que tomaron os nosos antepasados máis ou menos libremente. Esta visión permitiralle ao alumnado adquirir a conciencia de que o futuro está condicionado polas nosas decisións e actuacións, e adoptar, polo tanto, unha posición comprometida e responsable ante este.

O Departamento de Ciencias Sociais, Xeografía e Historia concreta o desenvolvemento desta competencia nos seguintes aspectos:

- ▶ Cooperación cos compañeiros en todo tipo de traballos e tarefas.
- ▶ Respeto en todo momento cara ás opinións alleas.
- ▶ Coidado con respecto ao material propio e, especialmente, ao de uso común.
- ▶ Adopción de posturas e actitudes tendentes a desenvolver os hábitos de convivencia democrática nas relacións persoais.
- ▶ Actitude responsable e solidaria co medio ambiente.

A competencia de conciencia e expresión culturais supón apreciar, comprender e valorar as diferentes manifestacións culturais e artísticas materiais e inmateriais, utilízalas para o enriquecemento persoal e estimalas como elementos do patrimonio cultural de que dispoñemos e que resulta necesario preservar. A contribución da área concrétese mostrando respecto cara o patrimonio cultural mundial nas súas distintas vertentes (artístico-literaria, etnográfica, científico-técnica...), e cara as persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento; expresando sentimentos e emocións desde códigos artísticos; valorando a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultura; e apreciando a beleza das distintas expresións artísticas así como as manifestacións de creatividade y gusto pola estética no ámbito cotián.

O Departamento de Ciencias Sociais, Xeografía e Historia concreta o desenvolvemento desta competencia nos seguintes aspectos:

- ▶ Comprensión das obras de arte como expresión de beleza e manifestación dunha época (símbolo dun poder político, vehículo de propaganda...)
- ▶ Creatividade na presentación de traballos e na realización de actividades.

No mundo actual é innegable a importancia que ten **a competencia dixital** para a comprensión dos fenómenos sociais e históricos. Poder contar con certas habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar a información e transformala en coñecemento. As TIC resultan

imprescindibles na sociedade da información en que vivimos, aumentan as posibilidades de comunicación e axilizan os intercambios, mesmo poden propiciar formas de traballo cooperativo que abarquen espazos físicos e sociais cada vez máis amplos, que son precisamente os que interesa coñecer desde esta área. En todo caso, debe insistirse en que a información é preciso saber utilizala, xa que por si mesma non produce unha forma axeitada de coñecemento, por iso, é necesario comprendela e integrala nos esquemas previos de coñecemento e, así mesmo, capacitarse para a transmisión desta información do xeito máis eficaz posible.

O Departamento de Ciencias Sociais, Xeografía e Historia concreta o desenvolvemento desta competencia nos seguintes aspectos:

- ▶ Selección do uso das distintas fontes procedentes de Internet segundo a súa fiabilidade
- ▶ Elaboración de información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos
- ▶ Utilización dos distintos canais de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas
- ▶ Manexo de ferramentas dixitais para a construción de coñecementos
- ▶ Aplicación de criterios éticos no uso da tecnoloxía.

Na medida en que a linguaxe é un vehículo imprescindible de comunicación no proceso de ensinanza aprendizaxe, a **competencia en comunicación lingüística** resulta imprescindible. A lingua é o principal instrumento para organizar o pensamento, para aprender e para explicar. Co discurso é posible describir, narrar, disertar e argumentar, e así mesmo, adquirir un vocabulario preciso e específico das ciencias sociais que deberá asumir o alumnado, como tamén a capacidade para utilizalo e xeneralizalo correctamente.

O Departamento de Ciencias Sociais, Xeografía e Historia concreta o desenvolvemento desta competencia nos seguintes aspectos:

- ▶ Comprensión do sentido dos diferentes tipos de textos escritos e orais que resultan fundamentais como elementos de información social e histórica;
- ▶ Exposición coherente e razoada por vía e oral e por vía escrita argumentando as ideas con rigor e precisión.
- ▶ Utilización dos coñecementos sobre a lingua para buscar información e ler textos en calquera situación;
- ▶ Elaboración de textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiás ou de materias diversas.
- ▶ Manexo axeitado das regras ortográficas.
- ▶ Definición precisa de conceptos relacionados coa materia, e diferenciación entre os mesmos.
- ▶ Orde, limpeza e lexibilidade no caderno.

A **Competencia en aprender a aprender** supón iniciarse na aprendizaxe e continuala dun xeito autónomo e permite que o alumnado dispoña de habilidades ou de estratexias que lle faciliten a aprendizaxe ao longo da súa vida (busca, organización e recuperación da información,...) e que desenvolva a curiosidade por adquirir novos coñecementos, capacidades e actitudes que lle permitan desenvolverse e crecer como persoa. Neste sentido, esta materia debe fomentar no alumnado o desexo de indagar no pasado, no seu entorno e analizar e interpretar os fenómenos xeográficos, históricos e culturais, á vez que desenvolve a súa capacidade de aprender de xeito autónomo e permanente. Implica tamén que poda adaptarse crítica e reflexivamente aos cambios que podan producirse na súa vida, aplicándolles similares instrumentos aos empregados na análise da realidade social (histórica e xeográfica).

O Departamento de Ciencias Sociais, Xeografía e Historia concreta o desenvolvemento desta competencia nos seguintes aspectos:

- ▶ Elaboración de mapas conceptuais, esquemas e sínteses.
- ▶ Elaboración de redaccións con carácter comprensivo como resposta a un tema ou a unha cuestión.

Esta área, como parte integrante das ciencias sociais, utiliza ferramentas que serven para describir, interpretar e predicir distintos fenómenos no seu contexto. Por tanto, **a competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía** desenvolveranse co uso de noções estatísticas básicas, escalas numéricas e gráficas, operacións matemáticas sinxelas, representacións gráficas, ... En definitiva, o alumnado deberase facer consciente de que os coñecementos matemáticos, científicos e tecnolóxicos teñen unha aplicación real e funcional en moitos aspectos da súa propia realidade, capacitándolle para afrontar e resolver problemas da súa vida cotiá.

O Departamento de Ciencias Sociais, Xeografía e Historia concreta o desenvolvemento desta competencia nos seguintes aspectos:

- ▶ Realización de representacións gráficas.
- ▶ Comprensión de conceptos matemáticos básicos
- ▶ Diferenciación entre os tipos de escala

A participación activa do alumnado nos procesos de toma de decisións que afecten á súa aprendizaxe (**competencia do sentido de iniciativa e espírito emprendedor**) favorecen a toma de conciencia no que respecta ao seu protagonismo no proceso de ensinanza-aprendizaxe. Trátase de potenciar a súa capacidade de transformar as súas ideas en accións, actuando con criterio e determinación, tomando decisións e asumindo os riscos e consecuencias futuras de ditas decisións. O Departamento de Ciencias Sociais, Xeografía e Historia concreta o desenvolvemento desta competencia nos seguintes aspectos:

- ▶ Participación nas actividades realizadas na aula.
- ▶ Busca continuada da superación individual das dificultades sendo constante no traballo
- ▶ Xestión do traballo en grupo coordinando tarefas e tempos
- ▶ Xeración de conclusións propias a partir dos coñecementos previos dun tema
- ▶ Mostra de iniciativa para promover accións novas
- ▶ Asunción de riscos no desenvolvemento de tarefas ou proxectos.

4. OBXECTIVOS

4.1. EDUCACIÓN SECUNDARIA

A Educación Secundaria Obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan:

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

4.1.1. XEOGRAFÍA E HISTORIA 1º ESO

● Localizar lugares ou espazos nun mapa utilizando os puntos cardinais e as coordenadas xeográficas.

● Comprender o concepto de escala e utilizala para medir distancias en planos e mapas

● Interpretar os distintos tipos de mapas físicos: de relevo e ríos, de climas e de vexetación así como diversas formas de representar datos climáticos: os climogramas e mapas de superficie.

● Analizar os principais problemas actuais relacionados co medio físico e propoñer solucións.

● Describir e definir as principais formas de relevo continental, costeiro e submarino.

● Localizar nun mapa os elementos básicos que configuran o medio físico mundial.

● Diferenciar entre tempo e clima.

● Coñecer os principais elementos do clima e os factores que os modifican.

● Diferenciar os distintos climas que existen na Terra e describir as súas principais características

● Elaborar e interpretar climogramas.

● Comparar os trazos físicos máis destacados (relevo, clima, augas e elementos bioxeográficos) que configuran os grandes medios naturais do planeta

● Analizar os cambios que as persoas introducen no medio natural para satisfacer as súas necesidades e como esta acción modifica a paisaxe natural en paisaxe transformada.

● Coñecer as zonas máis favorables para a vida das persoas, en función do clima, altitude, cursos de auga, situación costeira ou interior.

● Explicar as causas, o desenvolvemento e as consecuencias dos principais riscos naturais: volcáns, terremotos, maremotos, furacáns, as secas e as inundacións.

● Coñecer as principais características da forma de vida no Paleolítico, Neolítico e Idades dos Metais: organización político-social, vivendas, actividades económicas, avances, crenzas e arte.

● Determinar cales foron as primeiras civilizacións históricas, situalas no mapa, e analizar as características políticas, económicas, sociais e culturais.

● Coñecer as distintas etapas da historia exipcia e os principais personaxes e acontecementos.

● Analizar as características políticas, económicas, sociais e culturais da civilización exipcia.

● Explicar as características do espazo grego e romano e localizalo no mapa.

● Coñecer as etapas da historia grega e romana e distinguir as características e principais acontecementos de cada unha delas.

● Identificar e describir edificios características da antigüidade clásica.

● Coñecer os principais trazos da relixión grega e romana.

● Valorar a importancia da aparición do cristianismo.

● Coñecer as características e as obras máis importantes da arte grega.

● Describir as características principais da forma de vida dos pobos prerromanos na península Ibérica.

● Caracterizar a romanización de Hispania e o noroeste da península Ibérica

● Aplicar o vocabulario histórico e artístico correctamente no seu contexto.

4.1.2 XEOGRAFÍA E HISTORIA 2º ESO

● Coñecer os trazos fundamentais dos reinos xermanos, imperio bizantino, islam e imperio carolinxio.

● Explicar o concepto de feudalismo e analizar as características da sociedade feudal.

● Coñecer a estrutura básica da igrexa medieval as súas institucións principais

- Describir o concepto de cristiandade e a súa expansión ao longo da Idade Media, analizando as causas e consecuencias deste proceso.
- Coñecer as características principais da arquitectura, a escultura e a pintura románicas.
- Analizar os cambios económicos e políticos que ocorreron en Europa a partir do SXIII.
- Describir as causas por que renaceron as cidades e explicar como vivían e traballaban os seus habitantes (burguesía).
- Valorar a importancia cultural e social das universidades medievais.
- Coñecer as características principais da arquitectura, a escultura e a pintura gótica.
- Coñecer o ámbito espacial de Al-Andalus, etapas, organización social, política, económica e as principais manifestacións artísticas.
- Localizar os reinos cristiáns que se formaron no norte da península ibérica trala conquista musulmá e explicar o proceso de formación e a súa expansión cara ó sur.
- Coñecer os principais trazos de organización política, económica e social das Coroas de Castela e Aragón.
- Coñecer os principais trazos de organización política, económica, social e cultural de Galicia na Idade Media.
- Aplicar o vocabulario histórico e artístico correctamente no seu contexto.
- Identificar en mapas físicos as principais unidades de relevo e os accidentes xeográficos de España e de Galicia.
- Identificar nun mapa por onde se estenden o medio natural oceánico e o mediterráneo.
- Recoñecer os trazos característicos dos diferentes espazos bioclimáticos de España
- Analizar a evolución da poboación mundial ao longo da historia diferenciando os sucesivos réximes demográficos
- Localizar no mapa mundial os principais focos de concentración demográfica.
- Comprender a importancia das distintas taxas demográficas para o estudo da dinámica e da estrutura da poboación.
- Interpretar as pirámides de poboación e diferenciar os seus diversos tipos identificándoos coas distintas etapas na evolución demográfica.
- Explicar o que son os movementos migratorios e distinguir os seus tipos.
- Analizar as causas que explican as migracións así como os efectos positivos e negativos das mesmas tanto nos países de saída dos inmigrantes coma nos países de chegada.
- Coñecer os principais movementos migratorios do pasado e do presente e analizar as súas semellanzas e diferenzas. Preocuparse pola situación dos inmigrantes ilegais e os refuxiados.
- Situar no mapa mundial as cidades máis poboadas do mundo, relacionándoas co seu grao económico.
- Recoñecer os distintos tipos de cidades que existen no continente europeo.

4.1.3 XEOGRAFÍA E HISTORIA 3º ESO

- Saber que é un Estado e cantos Estados hai no mundo.
- Coñecer os principais Estados a nivel mundial, comprendendo que existen diversas formas de organizar politicamente un Estado, e valorando o papel que desempeñan as organizacións internacionais na cooperación interestatal.
- Apoiar a democracia como o sistema político que garante mellor a convivencia, os dereitos e as liberdades.

- Analizar problemas actuais relacionados coa organización política e propoñer solucións.
- Comprender que é a economía e as actividades que comprende así como o seu funcionamento, utilizar conceptos económicos, coñecer e diferenciar os sistemas nos que se pode organizar a actividade económica
- Diferenciar os distintos sectores económicos, analizando o impacto da innovación tecnolóxica no sistema económico actual e a consecuencia dos distintos desenvolvementos (
- Coñecer e empregar termos específicos relacionados coa actividade agrícola, recoñecer os elementos que conforman as distintas paisaxes agrarias que podemos observar na Terra analizando os factores, tanto naturais coma humanos, que condicionan o aproveitamento agrícola
- Caracterizar os principais sistemas de explotación agraria existentes no mundo identificando e localizando algúns exemplos representativos deles, e utilizar esa caracterización para analizar a escaseza de alimentos nalgunha rexión ou país subdesenvolvido, así como os problemas da agricultura galega e europea.
- Coñecer o que son a gandería, a pesca e a explotación forestal analizando o seu peso na economía mundial e os principais problemas a que se enfrontan na actualidade valorando o impacto destas tres actividades económicas sobre o medio natural e a saúde dos consumidores.
- Valorar a importancia que na historia da humanidade tivo a revolución industrial no século XVIII, e coñecer os principais trazos da chamada terceira revolución industrial.
- Localizar as principais rexións industriais da actualidade, coñecendo os principais factores que explican a localización das industrias así como as diferentes características e necesidades dos distintos tipos de industrias.
- Comparar as características e os problemas da industria nos países desenvolvidos e nos países subdesenvolvidos
- Definir o sector servizos e clasificar os servizos segundo distintos tipos de criterios analizando as principais actividades do sector.
- Valorar a importancia do sector terciario na economía actual e coñecer como se distribúe este sector no mundo.
- Analizar as relacións de intercambio que se establecen entre países desenvolvidos e subdesenvolvidos no comercio destes produtos industriais.
- Valorar o impacto dalgúns servizos (especialmente os medios de transporte e o turismo) no medio natural.
- Localizar nun mapa conceptual dos principais fluxos comerciais do planeta e das redes de transporte máis importantes.
- Comprender o mecanismo de funcionamento do sistema económico Mundial e coñecer as principais institucións económicas internacionais e valorando a súa influencia sobre o mesmo
- Describir os principais trazos da globalización entendendo os factores que a provocan e analizando os seus efectos tanto positivos como negativos,
- Valorar criticamente as grandes desigualdades económicas que caracterizan o mundo actual.
- Desenvolver destrezas tanto na elaboración de gráficas, esquemas, cadros sinópticos, mapas, etc., como na interpretación dos documentos presentados durante o curso (fotografías de paisaxes, distintos mapas...)
- Localizar as principais exploracións realizadas por portugueses e casteláns e coñecer como cambiou a concepción do mundo despois dos descubrimentos.

- Analizar os trazos das monarquías autoritarias tomando como exemplo aos Reis Católicos.
- Coñecer as principais características do estilo artístico renacentista e a súa expansión, centrándonos especialmente en España
- Estudar o fenómeno da Reforma protestante e a reacción da Igrexa Católica para facerlle fronte.
- Coñecer as dimensións do imperio español no SXVI, durante os reinados de Carlos V e Filipe II e os principais conflitos aos que fixeron fronte.
- Coñecer as principais características (época, política interior, política exterior) dos reinados de Filipe III, Filipe IV e Carlos II e analizar o proceso que levou a España á crise do SXVII e a perda do poder hexemónico en Europa.
- Describir os trazos principais da cultura barroca, e identificar as características máis importantes da arquitectura, a pintura e a escultura barroca en España e Galicia.
- Aplicar o vocabulario histórico e artístico correctamente no seu contexto.

4.1.4 ÁMBITO LINGÜÍSTICO E SOCIAL 3º ESO PMAR

BLOQUE LINGÜÍSTICO: COMUNICACIÓN, LINGUA GALEGA, LINGUA CASTELÁ

- Ler e comprender o sentido global dun texto para extraer información relevante e distinguir tipoloxías a partir da intención comunicativa.
- Producir textos orais ou escritos desenvolvendo a imaxinación, achegando a opinión propia, dando interpretacións persoais e plasmando experiencias persoais e sentimentos.
- escoitar activamente.
- Comprender a necesidade de comunicación e coñecer todos os elementos que interveñen na comunicación verbal e non verbal, a intención comunicativa e os tipos de textos que de aí derivan.
- Recoñecer a intención comunicativa da narración, do diálogo, da descrición, da exposición e da argumentación en textos de ámbito familiar, social, académico, publicitario, xornalístico e literario, os seus elementos, as súas partes, os seus trazos lingüísticos, e aprender a preparar textos.
- Observar e recoñecer as categorías gramaticais: o substantivo, o adxectivo, o determinante, o pronome, o verbo, o adverbio, as preposicións, as conxuncións, as interxeccións e algunhas locucións, e diferenciar os seus usos e valores en textos dados.
- Coñecer as distintas clases de sintagmas e os seus constituíntes, para crear oracións e recoñecer nestas o suxeito, o predicado, os casos de impersonalidade e os valores semánticos que as dotan de coherencia.
- Recoñecer a existencia de dous predicados nunha oración composta coordinada, xustaposta e subordinada, e identificar a existencia ou non de nexos que os unen.
- Coñecer o concepto de texto como unidade lingüística, valorar a importancia que adquire o contexto e a intención comunicativa para captar o seu sentido, e comprender a necesidade da súa coherencia, cohesión e adecuación.
- Utilizar o dicionario.
- Valorar a correcta ortografía na produción escrita a partir do coñecemento das regras básicas e a súa posterior aplicación
- Descubrir a orixe das palabras, a creación de palabras novas, a súa formación e as relacións de significado que manteñen con outras palabras.

● Valorar as linguas como medios de relación interpersoal e de sinal de identidade dun pobo. Apreciar o plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade e coñecer a lusofonía e achegarse ás culturas que a integran.

● Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia e do conxunto de España, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

BLOQUE LITERARIO: LITERATURAS GALEGA E CASTELÁ

● Valorar a expresión literaria fronte á común, o coñecemento do contexto para interpretar un texto literario e o patrimonio cultural que a literatura achega.

● Coñecer os xéneros literarios (narrativo, lírico e dramático) e identificar os seus trazos diferenciadores en textos dados para interpretalos correctamente.

● Desenvolver a capacidade creativa literaria, favorecendo o desenvolvemento da imaxinación, da autonomía e da iniciativa persoal.

● Facer da lectura fonte de pracer, de enriquecemento persoal e do coñecemento do mundo, e consolidar hábitos lectores.

BLOQUE DAS CIENCIAS SOCIAIS: XEOGRAFÍA, HISTORIA

Xeografía:

● Explicar os indicadores para o estudo da poboación, recoñecer a distribución da poboación no mundo, analizar a súa evolución ao longo da historia e coñecer as causas da migración na actualidade.

● Diferenciar os elementos e factores da actividade económica e identificar as principais características dos distintos sistemas económicos.

● Definir desenvolvemento sostible e describir conceptos clave relacionados con el.

● Coñecer, analizar, identificar e explicar as características das actividades económicas do sector primario.

● Coñecer, analizar, identificar e explicar as características das actividades económicas do sector secundario.

● Coñecer, analizar, identificar e explicar as características das actividades económicas do sector terciario.

● Valorar e recoñecer as desigualdades sociais e económicas, así como os seus indicadores.

● Manexar, comparar e interpretar gráficos relacionados con xeografía económica e demográfica, e sacar conclusións.

● Utilizar recursos dixitais para explicar os fenómenos relacionados coa xeografía económica e demográfica.

● Identificar os principais conflitos bélicos actuais e relacionalos coas condicións socioeconómicas e políticas.

● Recoñecer as medidas para erradicar a pobreza.

Historia:

● Distinguir diferentes etapas dentro da Idade Moderna: Renacemento, Barroco, Antigo Réxime

- Describir as características do Renacemento, citar artistas e analizar as obras máis significativas
- Identificar as características e a expansión do humanismo e coñecer as obras de artistas humanistas.
- Recoñecer os principais feitos do reinado dos Reis Católicos: política interior e de expansión internacional.
- Explicar as causas e antecedentes que explican as grandes expedicións xeográficas, así como as conquistas dos navegantes portugueses e casteláns e a chegada de Colón a América, a súa conquista e colonización.
- Sopesar interpretacións conflitivas da conquista e colonización americanas.
- Distinguir as características das monarquías autoritarias, parlamentarias e absolutas.
- Interpretar os principais acontecementos en materia de política interior e exterior das monarquías da Austria en España (Carlos I, Filipe II, Filipe III, Filipe IV e Carlos II).
- Explicar as causas e características da Reforma e da Contrarreforma.
- Analizar as relacións entre os Estados europeos que levaron á guerra dos Trinta Anos.
- Describir as características do Barroco, citar artistas e analizar as obras máis significativas, con especial atención ao barroco galego.
- Utilizar recursos dixitais para explicar os acontecementos históricos da Idade Moderna.

4.1.5 HISTORIA 4º ESO

- Recoñecer os principios económicos, sociais e políticos do sistema do Antigo Réxime
- Coñecer, analizar e valorar os cambios que, no ámbito político, social, económico e intelectual, caracterizan a modernidade europea e internacional, relacionándoos cos propios da historia de España e de Galicia.
- Enumerar as transformacións do século XVIII, incidindo nas propias do reformismo borbónico en España
- Distinguir os cambios políticos que conducen á crise do Antigo Réxime e ás revolucións liberais, así como a súa repercusión en España e Galicia, destacando as dificultades para a construción do estado liberal
- Entender que as transformacións económicas, sociais e culturais que acompañan a Revolución industrial son as causantes do protagonismo de Europa durante a época do imperialismo, analizando as súas consecuencias e o seu declive.
- Analizar e comprender os factores que levan ás tensións e conflitos na primeira metade do século XX .
- Coñecer o proceso da creación do novo modelo de Estado soviético a partir da monarquía tsarista, coas características fundamentais de cada etapa política.
- Determinar os cambios políticos que transformaron o mapa europeo como consecuencia da I Guerra Mundial
- Ser capaces de recoñecer os trazos que son comúns ós réximes totalitarios(fascismo e nazismo), relacionándoos coa situación presente a través de imaxes e información documental
- Comprender as profundas transformacións operadas despois da II Guerra Mundial, destacando a división do mundo en bloques e as características esenciais de cada un deles, o proceso de integración europea e os problemas derivados da descolonización.

- Analizar os cambios máis recentes operados no panorama político internacional, identificando, valorando e debatendo de modo crítico os principais problemas morais do mundo actual, así como as diferentes posicións éticas que manifestan.
- Realizar gráficas sobre feitos demográficos ou económicos a partir de datos, interpretando a traxectoria reflectida neles e as causas ou consecuencias polas que se produciron
- Analizar textos, mapas ou imaxes históricas, comprendendo as ideas principais e o contexto histórico do que aparece representado.
- Achegarse a certos acontecementos ou personaxes a través da información obtida por distintos medios
- Aplicar o vocabulario histórico e artístico correctamente no seu contexto.

4.2. BACHARELATO

Con respecto aos **obxectivos xerais do Bacharelato**, a materia de Historia do Mundo Contemporáneo debe contribuír a desenvolver no alumnado, dun modo específico e prioritario, as capacidades que lle permitan:

a.- Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos

humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.

b.- Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.

c.- Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.

d.- Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

e.- Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.

f.- Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.

h.- Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.

En menor medida, de forma menos intensa, tamén os seguintes:

l.- Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.

m.- Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.

n.- Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.

p.- Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado

4.2.1 Hº DO MUNDO CONTEMPORÁNEO. 1º BACHARELATO.

- Identificar os trazos comúns máis característicos das transformacións que puxeron fin ó Antigo Réxime e que configuraron as sociedades occidentais nos aspectos económicos, políticos e sociais.
- Relacionar os imperialismos no proceso de crecente competencia derivado da difusión da industrialización en varios países e os conflitos que orixinaron.
- Comprender os límites do sistema liberal e as alternativas propostas na convulsa época de entreguerras culminando na gran conflagración mundial.
- Identificar as transformacións máis relevantes operadas no século XIX ata a Primeira Guerra Mundial, nos campos demográfico, tecnolóxico, de organización política e económica e de estrutura social, sinalando o seu distinto grado de influencia nunhas ou noutras zonas do mundo, o papel hexemónico asumido por algunhas potencias e os conflitos suscitados entre elas.
- Comprender a evolución das relacións internacionais no período que vai dende final da Segunda Guerra Mundial ata a crise do sistema soviético.
- Analizar algún conflito de actualidade, de dimensión internacional, a partir da información dos medios de comunicación social, valorando criticamente a disparidade de enfoques e tomando en consideración os antecedentes históricos do problema.
- Explicar as razóns históricas que influíron nas actuais situacións de dependencia dos países periféricos.
- Situar cronoloxicamente acontecementos e procesos relevantes da historia do mundo no século XX e analizar a súa vinculación con determinados personaxes, establecendo relacións entre a acción individual e os comportamentos colectivos.
- Identificar as normas e intereses que regulan no século XX as relacións entre Estados, analizando as causas dalgún conflito bélico importante e os principais mecanismos arbitrados ó longo do século para articular as relacións internacionais, valorando a seu funcionamento.
- Utilizar a terminoloxía histórica dunha forma adecuada así como a expresión oral e escrita acorde co nivel académico esixido.

4.2.2 HISTORIA DE ESPAÑA. 2º BACHARELATO.

- Comprender que a interpretación do pasado é o resultado de proxectar sobre este os nosos propios condicionamentos ideolóxicos, éticos e culturais do presente.
- Descubrir os procesos e mecanismos básicos que rexen o funcionamento da dinámica histórica, empregando este coñecemento para a mellor comprensión das sociedades actuais.
- Distinguir e valorar os signos permanentes dos procesos de transformación e cambio nas diferentes etapas históricas, analizando secuencialmente o nacemento dos problemas, as diferentes tentativas de solución e a súa pervivenza nos nosos días.
- Identificar e analizar as interrelacións existentes entre os feitos económicos, sociais, políticos e culturais que condicionan a traxectoria histórica de España e de Galicia, así como o papel que os individuos e os grupos desempeñan nela, asumindo que a súa evolución é o resultado de complexos e longos procesos de cambio que se proxectan no futuro.
- Adquirir unha visión de conxunto da evolución histórica de España e de Galicia, situando este proceso no contexto europeo e mundial.

- Identificar, analizar e explicar, situándoos no tempo e no espazo, os feitos, personaxes, problemas, etapas e procesos máis significativos e relevantes do devir histórico, común e diverso, de España e de Galicia.

- Expresar razoadamente ideas propias sobre os aspectos esenciais da evolución histórica de España e de Galicia, utilizando unha terminoloxía axeitada e específica dos conceptos e outros elementos estudados.

- Consolidar actitudes e hábitos de tolerancia e solidariedade entre os diversos pobos de España, respectando e valorando positivamente os aspectos comúns e as diferenzas, tendo en conta a posibilidade de pertencer de maneira simultánea a máis dunha identidade colectiva.

4.2.3 HISTORIA DA ARTE. 2º BACHARELATO.

- Comprender e valorar os cambios na concepción da arte e as súas distintas funcións ó longo da historia.

- Entender as obras de arte na súa globalidade, como expoñentes da creatividade humana, susceptibles de seren admiradas por si mesmas, e de seren valoradas como documento testemuñal dunha época histórica, dunha sociedade e dunha cultura.

- Manexar a linguaxe artística de cada unha das artes visuais e utilizar diferentes metodoloxías para a análise das obras de arte desenvolvendo, ao tempo a propia sensibilidade e a imaxinación.

- Recoñecer e diferenciaras manifestacións artísticas máis destacadas dos principais estilos e artistas da arte occidental e , particularmente, as de Galicia, situándoas no seu propio contexto histórico, valorando as posibles influencias e a súa pervivenza na arte posterior.

- Recoñecer a través dos cambios iconográficos dun mesmo tema a modificación dos valores estéticos, de mentalidade e pensamento propios de cada estilo artístico, do seu contexto histórico e da personalidade do artista.

- Realizar actividades de documentación e investigación a partir de fontes diversas sobre determinados aspectos da historia da arte.

- Coñecer , valorar e apreciar o patrimonio artístico, especialmente o de Galicia, contribuíndo á súa conservación como fonte de riqueza e posibilitando que se transmita ás futuras xeracións.

- Valorar a cidade, na súa dimensión espacial e temporal, como obxecto da historia da arte e marco privilexiado das súas manifestacións e proxectar esta conciencia cara á súa evolución futura.

- Contribuír á formación estética, analítica e crítica, así como á capacidade de comunicar a empatía ante as creacións artísticas.

5. PROGRAMACIÓN POR NIVEIS, ATENDENDO A ESTÁNDARES , CONTIDOS CURRICULARES, CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES, MÍNIMOS ESIXIBLES, COMPETENCIAS E TEMPORALIZACIÓN

5.1. PROGRAMACIÓN DE XEOGRAFÍA E HISTORIA (1º ESO).

Unidade 1: A Terra e a súa representación.

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 1. O MEDIO FÍSICO</p> <p>B1.1. A Terra: a Terra no Sistema Solar.</p> <p>B1.2. Representación da Terra. Escala e linguaxe cartográfica.</p> <p>B1.3. Proxeccións e sistemas de coordenadas. Imaxes de satélite e os seus principais usos.</p> <p>B1.4. Localización. Latitude e lonxitude.</p>	<p>B1.1. Coñecer o Sistema Solar e establecer as relacións entre os movementos da terra e a existencia das estacións e do día e da noite, e comprender a súa importancia na distribución dos climas e da Biota.</p> <p>B1.2. Identificar e distinguir os sistemas de representación cartográfica, en soporte analóxico e dixital, e as súas escalas.</p> <p>B1.3. Analizar e identificar o mapa, e coñecer as imaxes de satélite e os seus usos principais.</p> <p>B1.4. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B1.1. Coñecer o Sistema Solar e establecer as relacións entre os movementos da terra e a existencia das estacións e do día e da noite, e comprender a súa importancia na distribución dos climas e da Biota.	XHB1.1.1. Interpreta como inflúen os movementos astronómicos na distribución da radiación solar e nas zonas bioclimáticas do planeta	<ul style="list-style-type: none"> • Explica os movementos de rotación e translación. • Interpreta como inciden os raios solares no movemento de translación. 	CAA CMCCT CD
	XHB1.1.2. Analiza un mapa de fusos horarios e diferenza zonas do planeta de similares horas.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza información sobre os 24 fusos horarios, a súa relación co movemento de rotación da Terra e a razón de crealos. • Interpreta imaxes sobre os fusos horarios e transcribe os datos, que expón con precisión. • Busca, localiza e identifica zonas do planeta coa mesma hora, debido a estar dentro do mesmo fuso horario. • Busca en Internet diferentes cidades e sinala a súa hora actual, en base ao fuso horario en que se atopan. 	CAA CMCCT CD
B1.2. Identificar e distinguir os sistemas de representación cartográfica, en soporte analóxico e dixital, e as súas escalas.	XHB1.2.1. Clasifica e distingue proxeccións, e compara unha proxección de Mercator con unha de Peters.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica as vantaxes e desvantaxes do emprego dos distintos tipos de proxeccións • Diferenza unha proxección de Mercator e unha de Peters. 	CAA CMCCT CD
B1.3. Analizar e identificar o mapa, e coñecer as imaxes de satélite e os seus usos principais.	XHB1.3.1. Clasifica e distingue tipos de imaxes de satélite e mapas.	<ul style="list-style-type: none"> • Distingue mediante exemplos os diferentes tipos de mapas. • Diferenza os conceptos de escala grande e pequena e de escala numérica e gráfica • Calcula distancias reais en liña recta entre dous puntos dun mapa a partir da súa escala 	CAA CMCCT CD

<p>B1.4. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas.</p>	<p>XHB1.4.1. Localiza un punto xeográfico nun planisferio e distingue os hemisferios da Terra e as súas principais características.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Diferenza os conceptos de latitude e lonxitude e relacións respectivamente cos de paralelo e meridiano Realiza a procura dun punto no planisferio, identifica e describe a súa situación no hemisferio correspondente. 	<p>CAA CMCCT CD</p>
	<p>XHB1.4.2. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa, utilizando datos de coordenadas xeográficas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa, utilizando datos de coordenadas xeográficas. Utiliza ferramentas dixitais para localizar lugares no planeta e describe a súa situación. 	<p>CAA CMCCT CD</p>

Unidade 2 : O relevo terrestre

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 1. O MEDIO FÍSICO</p> <p>B1.4. Localización. Latitude e lonxitude.</p> <p>B1.5. Trazos principais do relevo do mundo. Clima: elementos e factores. Diversidade climática no planeta.</p> <p>B1.11. Medio natural: áreas e problemas ambientais.</p>	<p>B1.4. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas.</p> <p>B1.5. Localizar no mapa mundi físico as principais unidades do relevo mundiais, os grandes ríos e as grandes zonas climáticas, e identificar as súas características.</p> <p>B1.11. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente e as súas consecuencias.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
<p>B1.4. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas</p>	<p>XHB1.4.1. Localiza un punto xeográfico nun planisferio e distingue os hemisferios da Terra e as súas principais características.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Localiza nun planisferio os océanos e os continentes, descríbeseos e compáraos. Localiza nun planisferio as placas tectónicas e en que áreas se localizan as grandes cordilleiras do mundo. Identifica a partir de imaxes as principais formas de relevo continental, costeiro e submarino. Entende as causas e as consecuencias derivadas da formación do relevo terrestre 	<p>CAA CMCCT CD</p>
	<p>XHB1.4.2. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa, utilizando datos de coordenadas xeográficas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Localiza nun mapa accidentes do relevo, espazos xeográficos e lugares de interese. 	<p>AA CSC</p>
<p>B1.5. Localizar no mapa mundi físico as principais unidades do relevo mundiais, os grandes ríos e as grandes zonas climáticas, e identificar as súas características.</p>	<p>XHB1.5.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo europeo e mundial.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Localiza e sitúa nun mapa físico de cada continente as principais formas de relevo continental e costeiro 	<p>CAA CMCCT CD</p>
<p>B1.11. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente e as súas consecuencias.</p>	<p>XHB1.11.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Busca información en medios impresos e dixitais sobre os problemas ambientais e sobre a modificación do relevo e as súas causas. Describe os axentes que modifican o relevo, valorando a influencia do relevo na nosa vida e a influencia do ser humano sobre o relevo. 	<p>CAA CMCCT CD CCL</p>

Unidade 3 : As augas do planeta

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 1. O MEDIO FÍSICO</p> <p>B1.6. Medio físico do mundo e de Europa: relevo e hidrografía.</p> <p>B1.7. Medio natural europeo: principais trazos.</p> <p>B1.8. Unidades do relevo do espazo xeográfico europeo</p> <p>B1.11. Medio natural: áreas e problemas ambientais.</p>	<p>B1.6. Ter unha visión global do medio físico europeo e mundial, e das súas características xerais.</p> <p>B1.7. Ser capaz de describir as peculiaridades do medio físico europeo.</p> <p>B1.8. Situar no mapa de Europa as unidades e os elementos principais do relevo continental.</p> <p>B1.11. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente e as súas consecuencias.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B1.6. Ter unha visión global do medio físico europeo e mundial, e das súas características xerais.	XHB1.6.1. Localiza nun mapa físico mundial os elementos e as referencias físicas principais: mares e océanos, continentes, illas e arquipélagos máis importantes, ríos e cadeas montañosas principais.	<ul style="list-style-type: none"> Localiza nun mapa físico de cada continente os elementos e as referencias físicas principais; mares, ríos e lagos 	<p>CAA</p> <p>CMCCT</p> <p>CD</p> <p>CCL</p>
B1.7. Ser capaz de describir as peculiaridades do medio físico europeo.	XHB1.7.1. Explica as características do relevo europeo.	<ul style="list-style-type: none"> Diferenza os conceptos de augas continentais e mariñas e reconece as características e os elementos que as constitúen. Busca e explica as características dos ríos, os lagos e as augas mariñas de Europa. 	<p>CAA</p> <p>CMCCT</p> <p>CD</p> <p>CCL</p> <p>CAA</p>
B1.8. Situar no mapa de Europa as unidades e os elementos principais do relevo continental.	XHB1.8.1. Localiza no mapa as unidades e os elementos principais do relevo europeo.	<ul style="list-style-type: none"> Describe, con axuda do mapa físico, os ríos, os lagos e as augas mariñas de Europa. 	<p>CAA</p> <p>CMCCT</p> <p>CD</p>

<p>B1.11. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente e as súas consecuencias.</p>	<p>XHB1.11.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Explica como se presenta a auga na Terra e o ciclo da auga. • Busca e describe como afecta a contaminación ás augas dos ríos e dos mares. • Valora a acción do home sobre o medio ambiente e os seus efectos, relacionándoos coa construción de presas nos ríos. 	<p>CAA CMCCT CD CCL</p>
--	--	--	--

Unidade 4 : Os climas do planeta

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 1. O MEDIO FÍSICO</p> <p>B1.6. Medio físico do mundo e de Europa: relevo e hidrografía.</p> <p>B1.9. Conxuntos bioclimáticos do espazo xeográfico europeo.</p> <p>B1.11. Medio natural: áreas e problemas ambientais.</p>	<p>B1.6. Ter unha visión global do medio físico europeo e mundial, e das súas características xerais.</p> <p>B1.9. Coñecer, comparar e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico europeo.</p> <p>B1.11. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente e as súas consecuencias.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B1.6. Ter unha visión global do medio físico europeo e mundial, e das súas características xerais.	XHB1.6.2. Elabora climogramas e mapas que sitúen os climas do mundo e reflectan os elementos máis importantes.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza a información e describe os factores que afectan á temperatura e ás precipitacións, a presión atmosférica e o vento, e relaciónaos cos conceptos de tempo e clima. • Clasifica e relaciona os diferentes climas da Terra coas zonas climáticas, elaborando climogramas e releccionándoos cos climas correspondentes 	CAA CMCT CD CCL CAA
B1.9. Coñecer, comparar e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico europeo.	XHB1.9.1. Clasifica e localiza nun mapa os distintos tipos de clima de Europa.	<ul style="list-style-type: none"> • Describe e analiza as zonas climáticas, clasificándoas en zonas cálidas, zonas temperadas e zonas frías. • Clasifica e localiza nun mapa mundi os diferentes climas. 	CAA CMCT CD CCL
	XHB1.9.2. Distingue e localiza nun mapa as zonas bioclimáticas do noso continente.	<ul style="list-style-type: none"> • Clasifica e localiza nun mapa de Europa as zonas climáticas do noso continente. 	CAA CMCT CD
B1.11. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente e as súas consecuencias..	XHB1.11.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece e describe a importancia do clima, das catástrofes climáticas, e da influencia humana na vida do planeta e na conservación do medio ambiente. • Busca en medios dixitais e impresos referencias aos problemas ambientais actuais e ás súas consecuencias. 	CAA CMCT CD CCL

Unidade 5 : As paisaxes da Terra

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 1. O MEDIO FÍSICO</p> <p>B1.4. Localización. Latitude e lonxitude.</p> <p>B1.9. Conxuntos bioclimáticos do espazo xeográfico europeo.</p> <p>B1.10. Diversidade de espazos naturais europeos.</p> <p>B1.11. Medio natural: áreas e problemas ambientais.</p>	<p>B1.4. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas.</p> <p>B1.9. Coñecer, comparar e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico europeo.</p> <p>B1.10. Coñecer os principais espazos naturais do noso continente.</p> <p>B1.11. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente e as súas consecuencias.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B1.4. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	XHB1.4.1. Localiza un punto xeográfico nun planisferio e distingue os hemisferios da Terra e as súas principais características.	Analiza e localiza espazos xeográficos nun planisferio, identificando as súas principais características coas do hemisferio da Terra no que se atopan.	CAA CMCCT CD
B1.9. Coñecer, comparar e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico europeo.	XHB1.9.1. Clasifica e localiza nun mapa os tipos de clima de Europa.	<ul style="list-style-type: none"> Interpreta un mapamundi identificando os espazos bioclimáticos. 	CAA CMCCT CD CCL
	XHB1.9.2. Distingue e localiza nun mapa as zonas bioclimáticas do noso continente.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza, compara e describe os elementos propios da paisaxe europea 	CAA CMCCT CD
B1.10. Coñecer os principais espazos naturais do noso continente.	XHB1.10.1. Localiza nun mapa e en imaxes de satélite de Europa os principais espazos naturais.	<ul style="list-style-type: none"> Localiza en mapas e imaxes as zonas bioclimáticas, sinalando o tipo de paisaxe que corresponde a cada zona. 	CAA CMCCT CD CCL

<p>B1.11. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente e as súas consecuencias</p>	<p>XHB1.11.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Busca información en páxinas web especializadas en problemas ambientais e en medios impresos, localízaa e utilízaa correctamente. • Identifica e explica os problemas que a acción humana provoca sobre o medio: erosión e desertización, perda de biodiversidade e sobreexplotación e contaminación das augas • Analiza as medidas e condutas para prever e limitar as consecuencias destes problemas, facendo unha especial referencia ao ámbito galego. 	<p>CAA CMCCT CD CCL</p>
---	--	--	--

Unidade 6 : Introducción á Historia.

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 3. HISTORIA</p> <p>B3.2. Fontes históricas.</p> <p>B3.3. Cambio e continuidade</p> <p>B3.8. Prehistoria e Idade Antiga: visión global.</p>	<p>B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.</p> <p>B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>B3.8. Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e os acontecementos históricos máis salientables da Prehistoria e da Idade Antiga, para adquirir unha perspectiva global da súa evolución.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
<p>B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.</p>	<p>XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Identifica e describe distintos tipos de fontes históricas. 	<p>CSC CAA</p>
	<p>XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, sexan estas restos materiais ou textuais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Identifica e describe fontes primarias iconográficas e fontes secundarias escritas, entendendo a necesidade de fontes para escribir a historia. 	<p>CSC CAA</p>
<p>B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p>	<p>XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ordena feitos e datas, indicando a que século pertencen. 	<p>CSC CMCCT</p>
<p>B3.8. Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e os acontecementos históricos máis salientables da Prehistoria e da Idade Antiga, para adquirir unha perspectiva global da súa evolución.</p>	<p>XHB3.8.1. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Interpreta unha liña do tempo e representa nela os diferentes acontecementos históricos, distinguindo as etapas correspondentes ás épocas representadas. 	<p>CSC CMCCT CAA</p>

Unidade 7 : A Prehistoria

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 3. HISTORIA</p> <p>B3.2.Fontes históricas.</p> <p>B3.3.Cambio e continuidade.</p> <p>B3.5.Vocabulario histórico e artístico.</p> <p>B3.6. Evolución das especies e a hominización.</p> <p>B3.7.Periodización da Prehistoria e a Idade Antiga.</p> <p>B3.8. Prehistoria e Idade Antiga: visión global.</p> <p>B3.9.1. Paleolítico: etapas; características das formas de vida;cazadores colectores.</p> <p>B3.9.2.Neolítico:revolución agraria e expansión das sociedades humanas; sedentarismo; artesanía e comercio; organización social.</p> <p>B3.9.3.Prehistoria galega: megalitos e petróglifos.</p> <p>B3.10.Aparición dos ritos:restos materiais e artísticos; pintura e escultura.</p> <p>B3.12. Idade Antiga:invención da escritura.</p>	<p>B3.2.Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.</p> <p>B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que se produciron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>B3.5.Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p> <p>B3.6.Entender o proceso de hominización.</p> <p>B3.7.Datar a Prehistoria e a Idade Antiga,e distinguira escala temporal de etapas como estas.</p> <p>B3.8. Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e os acontecementos históricos máis salientables da Prehistoria e da Idade Antiga,para adquirir unha perspectiva global da súa evolución.</p> <p>B3.9.Coñecer as características da vida humana correspondentes aos dous períodos en que se divide a Prehistoria: Paleolítico e Neolítico.</p> <p>B3.10. Identificar os primeiros ritos relixiosos.</p> <p>B3.12.Recoñecer a importancia da descuberta da escritura.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, sexan estas restos materiais ou textuais.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza e expón exemplos sobre relatos materiais e textuais que son fontes necesarias para coñecer e escribir a historia. 	CSC CAA
B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que terminaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	<ul style="list-style-type: none"> Escribe por orde as características fundamentais dos feitos históricos e explica como era a forma de vida durante cada período. 	CSC CMCCT
B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	<ul style="list-style-type: none"> Utiliza o vocabulario histórico e artístico da época da prehistoria. 	CSC CCL
B3.6. Entender o proceso de hominización.	XHB3.6.1. Recoñece os cambios evolutivos ata chegar á especie humana.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica os trazos que caracterizan ás etapas da evolución humana, e os feitos que marcan o comezo e o final 	CSC CMCCT
B3.7. Datar a Prehistoria e a Idade Antiga, e distinguir a escala temporal de etapas como estas.	XHB3.7.1. Distingue etapas dentro da historia antiga.	<ul style="list-style-type: none"> Distingue a cronoloxía das distintas etapas da prehistoria. 	CSC CMCCT
B3.8. Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e os acontecementos históricos máis salientables da Prehistoria e da Idade Antiga, para adquirir unha perspectiva global da súa evolución.	XHB3.8.1. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	<ul style="list-style-type: none"> Realiza un eixo cronolóxico para representar os períodos da Prehistoria, as especies que se sucederon, os inventos e descubrimentos, etc. 	CSC CMCCT CAA
B3.9. Coñecer as características da	XHB3.9.1. Explica a diferenza entre os dous períodos en que se divide a	<ul style="list-style-type: none"> Identifica, compara e explica as características básicas da vida no 	CSC CCL CAA

vida humana correspondentes aos dous períodos en que se divide a Prehistoria: Paleolítico e Neolítico.	prehistoria e describe as características básicas da vida en cada un.	Paleolítico <ul style="list-style-type: none"> Identifica as características da prehistoria no territorio de Galicia. 	
	XHB3.9.2. Analiza a transcendencia da revolución neolítica e o papel da muller nela.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica as características básicas da vida no Neolítico sinalando as diferenzas coa do Paleolítico Observa, identifica e explica o papel da muller na Prehistoria. Recoñece os trazos característicos da idade dos Metais: os primeiros utensilios de metal, a aparición do megalitismo. 	CSC CAA
B3.10. Identificar os primeiros ritos relixiosos.	XHB3.10.1. Recoñece as funcións dos primeiros ritos relixiosos como os da “deusa nai”.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica obxectos dos primeiros ritos relixiosos; recoñece as funcións da Venus, no Paleolítico; da deusa nai, no Neolítico; das posturas dos defuntos nos diferentes casos, etc. 	CSC CCEC
B3.12. Recoñecer a importancia da descuberta da escritura.	XHB3.12.1. Diferenza entre as fontes prehistóricas (restos materiais e ágrafos) e as fontes históricas (textos).	<ul style="list-style-type: none"> Identifica as diferenzas entre fontes prehistóricas e fontes históricas, e interpreta os datos que se extraen delas. 	CSC CAA

Unidade 8 : As civilizacións urbanas. Mesopotamia e Exipto

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
BLOQUE 3. HISTORIA B3.2. Fontes históricas. B3.3. Cambio e continuidade. B3.4. Tempo histórico.	B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas. B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación. B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo

<p>B3.5. Vocabulario histórico e artístico.</p> <p>B3.7. Periodización da Prehistoria e a Idade Antiga.</p> <p>B3.11. Idade Antiga: primeiras civilizacións urbanas. Mesopotamia e Exipto. Sociedade, economía e política.</p> <p>B3.12. Idade Antiga: invención da escritura.</p> <p>B3.13. Idade Antiga: historia de Exipto.</p> <p>B3.14. Idade Antiga: relixión exipcia.</p> <p>B3.15. Idade Antiga: arte en Mesopotamia e Exipto.</p>	<p>do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).</p> <p>B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p> <p>B3.7. Datar a Prehistoria e a Idade Antiga, e distinguirla escala temporal de etapas como estas.</p> <p>B3.11. Coñecer algunhas características da vida humana neste período, así como o establecemento e a difusión de diferentes culturas urbanas, despois do neolítico.</p> <p>B3.12. Recoñecer a importancia da descuberta da escritura.</p> <p>B3.13. Explicar as etapas en que se divide a historia de Exipto.</p> <p>B3.14. Identificar as principais características da relixión exipcia.</p> <p>B3.15. Localizar e describir algúns exemplos arquitectónicos de Exipto e de Mesopotamia.</p>
---	---

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	<ul style="list-style-type: none"> Nomea e identifica as fontes históricas; xustifica a súa importancia, destacando o uso do papiro. 	CSC CAA
B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	<ul style="list-style-type: none"> Busca e ordena a información sobre feitos históricos, sobre outros feitos relevantes e sobre personaxes importantes. Interpreta liñas de tempo. 	CSC CMCCT
B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece e explica cales foron as primeiras civilizacións e os seus enclaves xeográficos; situándoas no mapa. 	CSC CMCCT
B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	<ul style="list-style-type: none"> Utiliza o vocabulario histórico e artístico da Idade Antiga. 	CSC CCL
B3.7. Datar a Prehistoria e a Idade Antiga, e distinguirla escala temporal de etapas como estas.	XHB3.7.1. Distingue etapas dentro da historia antiga.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece as etapas dentro da Idade Antiga e represéntaa de forma esquemática 	CSC CMCCT

<p>B3.11. Coñecer algunhas características da vida humana neste período, así como o establecemento ea difusión de diferentes culturas urbanas, despois do neolítico.</p>	<p>XHB3.11.1. Describe formas de organización socio-económica e política, novas ata entón, como os diversos imperios de Mesopotamia e de Exipto.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece e describe as formas de organización socio-económica e política de Mesopotamia e de Exipto. 	<p>CSC CAA CCL</p>
<p>B3.12. Recoñecer a importancia da descuberta da escritura.</p>	<p>XHB3.12.1. Diferenza entre as fontes prehistóricas (restos materiais, ágrafos) e as fontes históricas (textos).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Busca información sobre fontes escritas históricas, como os ideogramas chineses, os xeroglíficos exipcios ou o alfabeto fenicio, diferenza entre elas e explica en que consistían. 	<p>CSC CAA</p>
<p>B3.13. Explicar as etapas en que se divide a historia de Exipto.</p>	<p>XHB3.13.1. Interpreta un mapa cronolóxico xeográfico da expansión exipcia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta a partir de mapas a evolución cronolóxica e xeográfica da expansión exipcia. 	<p>CSC CMCCT CAA</p>
	<p>XHB3.13.2. Describe as principais características das etapas históricas en que se divide Exipto.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Busca información, comprende e describe os principais feitos e as principais características da historia de Exipto, das súas dinastías, das rañas e dos faraóns. 	<p>CSC CCL</p>
<p>B3.14. Identificar as principais características da relixión exipcia.</p>	<p>XHB3.14.1. Explica como materializaban os exipcios a súa crenza na vida do alén.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Busca información sobre como materializaban os exipcios a súa crenza na vida do alén; explícaa e describe os principais elementos que utilizaban. 	<p>CSC CCEC CCL</p>
	<p>XHB3.14.2. Realiza un mapa conceptual cos principais deuses do panteón exipcio.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica os principais deuses exipcios; amplía a información, buscando en Internet, anota e representa cales son os seus símbolos. 	<p>CSC CCEC CAA</p>
<p>B3.15. Localizar e describir algúns exemplos arquitectónicos de Exipto e de Mesopotamia.</p>	<p>XHB3.15.1. Localiza nun mapa os principais exemplos da arquitectura exipcia e da mesopotámica.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica os principais exemplos das construcións exipcia e mesopotámica; explica en que se parecen e en que se diferencian, citando exemplos. 	<p>CSC CCEC CAA</p>

Unidade 9 : A civilización grega

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 3. HISTORIA</p> <p>B3.5.Vocabulario histórico e artístico.</p> <p>B3.16.Mundo clásico.Grecia:as"polis"gregas e a súa expansión.</p> <p>B3.17.Mundo clásico.Grecia:expansión comercial e política das polis gregas.</p> <p>B3.18.Mundo clásico. Imperio de Alexandre Magno e os seus sucesores: helenismo.</p> <p>B3.19.Mundo clásico.Grecia e o helenismo: arte,ciencia,teatro e filosofía.</p>	<p>B3.5.Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p> <p>B3.16.Coñecer os trazos principais das polis gregas e a transcendencia do concepto de democracia.</p> <p>B3.17.Entender a transcendencia do concepto de colonización.</p> <p>B3.18.Distinguir entre o sistema político grego e o helenístico.</p> <p>B3.19.Entender o alcance do clásico na arte e na cultura occidentais.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	<ul style="list-style-type: none"> Utiliza o vocabulario histórico e artístico da época da Antiga Grecia. 	CSC CCL
B3.16. Coñecer os trazos principais das polis gregas e a transcendencia do concepto de democracia.	XHB3.16.1. Identifica trazos da organización socio-política e económica das polis gregas a partir de fontes históricas de diferentes tipos.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica e describe distintos trazos da orixe e da evolución da organización socio-política e económica dos polis gregas a partir de diferentes tipos de fontes históricas. 	CSC CAA
	XHB3.16.2. Describe algunhas das diferenzas entre a democracia grega e as democracias actuais.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece e describe as características fundamentais da democracia grega, sinalando algunhas das diferenzas coas democracias actuais. 	CSC CCL CAA

<p>B3.17.Entender a transcendencia do concepto de colonización.</p>	<p>XHB3.17.1. Localiza nun mapa histórico as colonias gregas do Mediterráneo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Localiza nun mapa histórico as colonias gregas do Mediterráneo. 	<p>CSC CAA</p>
<p>B3.18.Distinguir entre o sistema político grego e o helenístico.</p>	<p>XHB3.18.1. Elabora un mapa do Imperio de Alexandre.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Interpreta e elabora un mapa do Imperio de Alexandre Magno; describe a ruta que seguiu e enumera os territorios do seu imperio. 	<p>CSC CAA</p>
	<p>XHB3.18.2. Contrasta as accións políticas da Atenas de Pericles co Imperio de Alexandre Magno.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Investiga e explica as principais diferenzas entre a forma de goberno de Atenas e a da época helenística. 	<p>CSC CAA</p>
<p>B3.19.Entender o alcance do clásico na arte e na cultura occidentais</p>	<p>XHB3.19.1.Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Identifica e explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo. 	<p>CSC CCEC CCL</p>
	<p>XHB3.19.2.Dá exemplos representativos das áreas do saber grego,e discute porque se considera que a cultura europea parte da Grecia clásica.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Identifica e valora o legado dos gregos. 	<p>CSC CCEC CMCCT CAA CCL</p>

Unidade 10 : A civilización romana

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 3. HISTORIA</p> <p>B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia.</p> <p>B3.3. Cambio e continuidade.</p> <p>B3.5. Vocabulario histórico e artístico.</p> <p>B3.20. Mundo clásico: orixe e etapas da historia de Roma. República e imperio: organización política e expansión colonial polo Mediterráneo. Cristianismo.</p> <p>B3.21. Mundo clásico. Arte romana: arquitectura, escultura e pintura.</p> <p>B3.22. Península Ibérica: pobos prerromanos; Hispania romana; Gallaecia. Proceso de romanización. A cidade e o campo.</p>	<p>B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.</p> <p>B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p> <p>B3.20. Caracterizar os trazos principais da sociedade, a economía e a cultura romanas, e recoñecer os conceptos de cambio e continuidade na historia da Roma antiga.</p> <p>B3.21. Identificar e describir os trazos característicos de obras da arte grega e romana, diferenciando entre os que son específicos.</p> <p>B3.22. Establecer conexións entre o pasado da Hispania romana e o presente.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
<p>B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.</p>	<p>XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Identifica, analiza e describe distintos exemplos do legado romano que sobreviven na actualidade. 	<p>CSC CCEC</p>
<p>B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p>	<p>XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ordena cronoloxicamente e representa nunha liña do tempo algúns feitos históricos sobre da antiga Roma. 	<p>CSC CMCCT</p>

<p>B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>	<p>XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible da época romana. 	<p>CSC CCL</p>
<p>B3.20. Caracterizar os trazos principais da sociedade, a economía e a cultura romanas, e reconecer os conceptos de cambio e continuidade na historia da Roma antiga.</p>	<p>XHB3.20.1. Confecciona un mapa coas distintas etapas da expansión de Roma.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta mapas e confecciónaos dos territorios polos que se estendeu Roma na Monarquía, na República e no Imperio. 	<p>CSC CAA</p>
	<p>XHB3.20.2. Identifica diferenzas e semellanzas entre as formas de vida republicanas e as do imperio na Roma antiga.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica diferenzas e semellanzas entre as formas de vida e entre os sistemas políticos nas etapas da historia de Roma. 	<p>CSC CAA</p>
<p>B3.21. Identificar e describir os trazos característicos de obras da arte grega e romana, diferenciando entre os que son específicos.</p>	<p>XHB3.21.1. Compara obras arquitectónicas e escultóricas de época grega e romana.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica e describe os trazos das obras arquitectónicas e escultóricas grega e romana. 	<p>CSC CCEC CAA</p>
<p>B3.22. Establecer conexións entre o pasado da Hispania romana e o presente.</p>	<p>XHB3.22.2. Analiza exemplos do legado romano que sobreviven na actualidade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica, analiza e describe distintos exemplos do legado romano que sobreviven na actualidade, relacionándoos co pasado da Hispania romana. 	<p>CSC CCEC CAA</p>
	<p>XHB3.22.3. Entende o que significou a romanización en distintos ámbitos sociais e xeográficos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Busca en Internet, interpreta e expón diferentes feitos sobre romanización e sobre os principais personaxes romanos. 	<p>CSC CCEC</p>

Unidade 11 : O territorio de España e de Galicia na Antigüidade

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 3. HISTORIA</p> <p>B3.1.Relación entre o pasado,o presente e o futuro a través da historia.</p> <p>B3.3.Cambio e continuidade.</p> <p>B3.4.Tempo histórico.</p> <p>B3.5.Vocabulario histórico e artístico.</p> <p>B3.17.Mundo clásico.Grecia:expansión comercial e política das polis gregas</p> <p>B3.22. Península Ibérica: pobos prerromanos; Hispania romana;Gallaecia.Proceso de romanización. A cidade e o campo.</p>	<p>B3.1.Recoñecer que o pasado non está"morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.</p> <p>B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>B3.4.Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo(diacronía e sincronía).</p> <p>B3.5.Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p> <p>B3.17.Entender a transcendencia do concepto de colonización.</p> <p>B3.22.Establecer conexións entre o pasado da Hispania romana e o presente.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B3.1. Recoñecer que o pasado non está"morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son heranza do pasado.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica, analiza e describe distintos exemplos do legado da Antigüidade que sobreviven na actualidade. 	CSC CCEC
B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	<ul style="list-style-type: none"> Ordena cronoloxicamente e representa nunha liña do tempo algúns feitos históricos sobre as etapas da conquista romana en Hispania. 	CSC CMCCT

<p>B3.4.Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo(diacronía e sincronía).</p>	<p>XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Busca información, recoñece e explica a existencia de diferentes pobos na Hispania antiga, as súas características e as súas obras. 	<p>CSC CMCCT</p>
<p>B3.5.Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>	<p>XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utiliza o vocabulario histórico e artístico para a época. 	<p>CSC CCL</p>
<p>B3.17.Entender a transcendencia do concepto de colonización.</p>	<p>XHB3.17.1.Localiza nun mapa histórico as colonias gregas do Mediterráneo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica e describe as características fundamentais das colonizacións fenicia, grega e cartaxinesa, sinalando as diferenzas coa actualidade. 	<p>CSC CAA</p>
<p>B3.22.Establecer conexións entre o pasado da Hispania romana e o presente</p>	<p>XHB3.22.1. Fai un mapa da Península Ibérica onde se reflicten os cambios administrativos en época romana.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Comprende e explica a conquista romana a través de mapas, reflectindo información sobre os cambios administrativos, as distintas áreas de influencia e as colonias en época romana. 	<p>CSC CAA</p>
	<p>XHB3.22.3. Entende que significou a romanización en distintos ámbitos sociais e xeográficos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Entende e explica a que chamamos romanización en diferentes aspectos, como a economía, a sociedade, a relixión, a arte, etc. 	<p>CSC CCEC</p>

5.2. PROGRAMACIÓN DE XEOGRAFÍA E HISTORIA (2º ESO).

Unidade 1: O inicio da Idade Media

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 2. O ESPAZO HUMANO</p> <ul style="list-style-type: none"> Poboación europea: distribución e evolución. <p>BLOQUE 3. A HISTORIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia. Cambio e continuidade. Idade Media: concepto e as subetapas (alta, plena e baixa Idade Media). Caída do Imperio Romano en Occidente: división política e invasións xermánicas. Imperio Bizantino e reinos xermánicos. Feudalismo. Islam. Península Ibérica: invasión musulmá. Evolución de Al-Andalus e dos reinos cristiáns. Reconquista e repoboación. Expansión comercial europea e recuperación das cidades. Crise da baixa Idade Media: a ‘Peste Negra’ e as súas consecuencias. Arte románica, gótica e islámica. Vocabulario histórico e artístico. 	<p>B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, evolución e dinámica, e ás súas migracións e políticas de poboación.</p> <p>B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.</p> <p>B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p> <p>B3.6. Caracterizar a alta Idade Media en Europa e recoñecer a dificultade da falta de fontes históricas neste período.</p> <p>B3.7. Describir a nova situación económica, social e política dos reinos xermánicos.</p> <p>B3.9. Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns, nos seus aspectos socioeconómicos, políticos e culturais.</p> <p>B3.11. Entender o concepto de crise e as súas consecuencias económicas e sociais.</p> <p>B3.12. Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, evolución e dinámica, e ás súas migracións e políticas de poboación.	B2.2.1. Explica as características da poboación europea.	<ul style="list-style-type: none"> Localiza nun mapa os distintos pobos xermanos que invadiron o Imperio romano e se asentaron no continente europeo. 	CAA CCL CSC CD

B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	B3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	<ul style="list-style-type: none"> Utiliza internet e outras fontes para obter información sobre o legado dos pobos xermanos e musulmáns. 	CSC CCEC
B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	B3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	<ul style="list-style-type: none"> Sitúa no tempo e recoñece nun mapa histórico os distintos reinos en que se fragmentou o Imperio romano de Occidente. 	CSC CMCCT
	B3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	<ul style="list-style-type: none"> Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúalos nunha liña do tempo. 	CSC CMCCT
B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	B3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégalos axeitadamente. 	CSC CCL
B3.6. Caracterizar a alta Idade Media en Europa e recoñecer a dificultade da falta de fontes históricas neste período.	B3.6.1. Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado.	<ul style="list-style-type: none"> Utiliza internet e outras fontes para obter información sobre distintos elementos que caracterizan a Alta Idade Media en Europa. 	CSC CAA
B3.7. Describir a nova situación económica, social e política dos reinos xermánicos.	B3.7.1. Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos.	<ul style="list-style-type: none"> Compara as características socio-económicas romanas coas dos reinos xermánicos. Comprende e explica a organización territorial e política dos reinos xermanos. Coñece a organización social e económica, a cultura e a arte do reino visigodo. Coñece a organización social e económica, a cultura e a arte do Imperio bizantino. 	CSC CAA
B3.9. Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns, nos seus aspectos socioeconómicos, políticos e culturais.	B3.9.1. Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior.	<ul style="list-style-type: none"> Comprende e explica a orixe do islam, os fundamentos da relixión islámica e a expansión do islam ao longo da Idade Media. Interpreta mapas e liñas do 	CSC CCEC

		tempo que describen a expansión do islam na Idade Media.	
		<ul style="list-style-type: none"> Analiza a organización política, a sociedade, a cultura e a vida cotiá no Imperio islámico durante a Alta Idade Media. 	
B3.11. Entender o concepto de crise e as súas consecuencias económicas e sociais.	B3.11.1. Comprende o impacto dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas.	<ul style="list-style-type: none"> Comprende a situación de crise que comezou a sufrir o Imperio romano no século III que favoreceu as invasións xermanas. 	CSC
B3.12. Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media.	B3.12.1. Describe características da arte románica, gótica e islámica.	<ul style="list-style-type: none"> Describe algunhas características da arte visigoda, bizantina e islámica. 	CSC CCEC CCL

Unidade 2: A Europa feudal

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 2. O ESPAZO HUMANO</p> <ul style="list-style-type: none"> Poboación europea: distribución e evolución <p>BLOQUE 3. A HISTORIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia. Fontes históricas. Cambio e continuidade: Idade Media: concepto e as subetapas (alta, plena e baixa Idade Media). Feudalismo. Vocabulario histórico e artístico. 	<p>B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, evolución e dinámica, e ás súas migracións e políticas de poboación.</p> <p>B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.</p> <p>B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.</p> <p>B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p> <p>B3.6. Caracterizar a alta Idade Media en Europa e recoñecer a dificultade da falta de fontes históricas neste período.</p> <p>B3.8. Explicar a organización feudal e as súas consecuencias.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, evolución e dinámica, e ás súas migracións e políticas de poboación.	B2.2.1. Explica as características da poboación europea.	<ul style="list-style-type: none"> Localiza nun mapa as migracións de viquingos, maxiars e sarracenos, pobos que invadiron distintos reinos e se sentaron no continente europeo. 	CAA CCL CSC CD
B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	B3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	<ul style="list-style-type: none"> Utiliza internet e outras fontes para obter información sobre distintos elementos que herdamos da época feudal. 	CSC CCEC
B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	B3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.	<ul style="list-style-type: none"> Compara varios textos sobre as cruzadas analizando a súa procedencia e os diferentes puntos de vista que representan. 	CSC CAA
B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	B3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	<ul style="list-style-type: none"> Sitúa no tempo e en distintos mapas históricos o Imperio Carolinxio e as invasións dos viquingos; dos maxiars; e dos sarracenos. 	CSC CMCCT
B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	B3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégao axeitadamente. 	CSC CCL
B3.6. Caracterizar a alta Idade Media en Europa e recoñecer a dificultade da falta de fontes históricas neste período.	B3.6.1. Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado.	<ul style="list-style-type: none"> Utiliza internet e outras fontes para obter información sobre distintos elementos que caracterizan a Alta Idade Media en Europa. 	CSC CAA
B3.8.1 Explicar a organización feudal e as súas consecuencias.	B3.8.1. Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.	<ul style="list-style-type: none"> Entende as relacións de dependencia do vasalaxe. Coñece e describe as características dos distintos estamentos da sociedade feudal: a nobreza, os campesiños e o clero, e as relacións entre eles. 	AA CSC

	B3.8.2 Comprender a influencia da Igrexa na sociedade feudal.	<ul style="list-style-type: none"> Comprende a influencia da Igrexa na sociedade medieval. 	AA CSC
--	--	---	-----------

Unidade 3: O desenvolvemento das cidades na Idade Media

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 2. O ESPAZO HUMANO</p> <ul style="list-style-type: none"> Poboación europea: distribución e evolución <p>BLOQUE 3. A HISTORIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia. Cambio e continuidade. Idade Media: concepto e as subetapas (alta, plena e baixa Idade Media). Feudalismo. Expansión comercial europea e recuperación das cidades. Crise da baixa Idade Media: a ‘Peste Negra’ e as súas consecuencias. <p>Vocabulario histórico e artístico.</p>	<p>B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, evolución e dinámica, e ás migracións e políticas de poboación.</p> <p>B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.</p> <p>B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p> <p>B3.6. Caracterizar a alta Idade Media en Europa e recoñecer a dificultade da falta de fontes históricas neste período.</p> <p>B3.8. Explicar a organización feudal e as súas consecuencias.</p> <p>B3.11. Entender o concepto de crise e as súas consecuencias económicas e sociais.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, evolución e dinámica, e ás migracións e políticas de poboación.	B2.2.1. Explica as características da poboación europea.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza nun mapa as rutas comerciais que se abriron no século XII que propiciaron os movementos da poboación europea. 	CAA CCL CSC CD
B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	B3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	<ul style="list-style-type: none"> Utiliza internet e outras fontes para obter información sobre distintos elementos que herdamos dos séculos finais da Idade Media. 	CSC CCEC

<p>B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p>	<p>B3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sitúa no tempo a guerra dos Cen Anos e o Cisma de Occidente analizando as súas consecuencias. 	<p>CSC CMCCT</p>
	<p>B3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Realiza o mapa histórico de Europa no século XIV 	<p>CSC CMCCT</p>
<p>B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>	<p>B3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégaos axeitadamente. 	<p>CSC CCL</p>
<p>B3.6. Caracterizar a alta Idade Media en Europa e recoñecer a dificultade da falta de fontes históricas neste período.</p>	<p>B3.6.1. Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Describe a vida na cidade medieval. • Entende a importancia do desenvolvemento do comercio no renacemento urbano • Coñece as funcións dun gremio e as categorías profesionais nas que se divide 	<p>CSC CAA</p>
<p>B3.8. Explicar a organización feudal e as súas consecuencias.</p>	<p>B3.8.1. Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza a evolución dos grupos sociais propiciada polo auxe das cidades en Europa a partir do século XI. 	<p>CSC</p>
<p>B3.11. Entender o concepto de crise e as súas consecuencias económicas e sociais.</p>	<p>B3.11.1. Comprende o impacto dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievas europeas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Comprende a situación de crise que padeceron as sociedades medievas europeas propiciada polas malas colleitas, as guerras e a peste. 	<p>CSC</p>

Unidade 4: A cultura e a arte na Idade Media

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 3. A HISTORIA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fontes históricas. • Cambio e continuidade. • Arte románica, gótica e islámica. • Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia. • Vocabulario histórico e artístico. 	<p>B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.</p> <p>B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.</p> <p>B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p> <p>B3.11. Valorar o papel desempeñado polas escolas e universidades na expansión cultural.</p> <p>B3.12. Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	B3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	<ul style="list-style-type: none"> • Utiliza internet e outras fontes para obter información sobre distintos elementos que herdamos do románico e do gótico. 	CSC CCEC
B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	B3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.	<ul style="list-style-type: none"> • Describe unha igrexa románica e unha escultura gótica analizando fotografías dos monumentos. 	CSC CAA
B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación	B3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	<ul style="list-style-type: none"> • Sitúa no tempo e recoñece nas imaxes e nas fotografías distintas obras e monumentos da arte románica e gótica. 	CSC CMCCT

B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	B3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégao axeitadamente. 	CSC CCL
B3.11. Valorar o papel desempeñado polas escolas e universidades na expansión cultural.	B3.11 Expansión comercial europea e recuperación das cidades. Crise da baixa Idade Media: a “Peste Negra” e as súas consecuencias.	<ul style="list-style-type: none"> • Valora o papel desempeñado polas escolas e universidades na expansión cultural. 	CSC CCEC CCL
B3.12. Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media.	B3.12.1. Describe características da arte románica, gótica e islámica.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece as principais características da pintura, da escultura e da arquitectura románicas e góticas e comprende as funcións que cumpriron na Idade Media. 	CSC CCEC CCL

Unidade 5: Al-Andalus

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
BLOQUE 3. A HISTORIA <ul style="list-style-type: none"> • Fontes históricas. • Cambio e continuidade. • Islam. Península Ibérica: invasión musulmá. Evolución de al-Andalus e dos reinos cristiáns. • Reconquista e repoboación. • Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia. • Vocabulario histórico e artístico. 	<p>B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.</p> <p>B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.</p> <p>B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p> <p>B3.9. Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns, nos seus aspectos socioeconómicos, políticos e culturais.</p> <p>B3.10. Entender o proceso das conquistas e a repoboación dos reinos cristiáns na Península Ibérica e as súas relacións con al-Ándalus.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	B3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado	<ul style="list-style-type: none"> Utiliza internet e outras fontes para obter información sobre distintos elementos que herdamos de al-Ándalus 	CSC CCEC
B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	B3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.	<ul style="list-style-type: none"> Describe como era a cidade de Medina Azahara analizando fotografías do xacemento arqueolóxico. Describe como eran a Alhambra e o Xeneralife analizando a imaxe. 	CSC CAA
B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	<p>B3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.</p> <p>B3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sitúa en liñas do tempo e en distintos mapas históricos as sucesivas etapas da historia de al-Ándalus. 	CSC CMCCT
B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	B3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece os distintos grupos nos que se dividía a sociedade andalusí Explica os trazos políticos de al-Ándalus durante a época califal 	CSC CCL
B3.9. Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns, nos seus aspectos socioeconómicos, políticos e culturais.	B3.9.1. Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior.	<ul style="list-style-type: none"> Estuda nun mapa histórico a vía de entrada dos musulmáns na península no século VIII e o territorio que abarcaba o califato no século X. 	CSC CCEC
	B3.9.2. Explica a importancia de al-Ándalus na Idade Media.	<ul style="list-style-type: none"> Comprende a importancia de al-Ándalus na Idade Media e estuda os monumentos arquitectónicos máis importantes desa época que quedan na península. 	CSC CCEC CMCCT CCL

<p>B3.10. Entender o proceso das conquistas e a repoboación dos reinos cristiáns na Península Ibérica e as súas relacións con al-Ándalus.</p>	<p>B3.10.1. Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiáns na Península Ibérica.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Analiza nun mapa histórico o retroceso de al-Ándalus no século XII, no século XIII e a principios do século XIV. 	<p>CSC CAA</p>
--	--	--	--------------------

Unidade 6: Os reinos cristiáns hispánicos

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 3. A HISTORIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Fontes históricas. Cambio e continuidade. Idade Media: concepto e subetapas (alta, plena e baixa Idade Media). A evolución dos reinos cristiáns e musulmáns. Feudalismo. Reconquista e repoboación. Arte románica, gótica e islámica. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia. Tempo histórico. Vocabulario histórico e artístico. 	<p>B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.</p> <p>B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.</p> <p>B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).</p> <p>B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p> <p>B3.8. Explicar a organización feudal e as súas consecuencias.</p> <p>B3.10. Entender o proceso das conquistas e a repoboación dos reinos cristiáns na Península Ibérica e as súas relacións con al-Andalus.</p> <p>B3.12. Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	B3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	<ul style="list-style-type: none"> Utiliza internet e outras fontes para obter información sobre a importancia do legado da Idade Media en España. 	CSC CCEC
B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	B3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.	<ul style="list-style-type: none"> Describe e diferencia distintos aspectos da economía e da organización política nas coroas de Castela e de Aragón 	CSC CAA
B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	B3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	<ul style="list-style-type: none"> Sitúa no tempo e reconece en mapas históricos os territorios cristiáns hispánicos entre os séculos X e XIII 	CSC CMCCT
	B3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	<ul style="list-style-type: none"> Realiza liñas do tempo coas datas de nacemento e a duración dos reinos cristiáns e cos feitos históricos máis importantes. 	CSC CMCCT
B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	B3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica nunha imaxe personaxes e elementos de culturas diferentes. Utiliza internet para obter información sobre a convivencia de tres culturas na cidade de Toledo na Idade Media. 	CSC CMCCT
B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	B3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégao axeitadamente. 	CSC CCL
B3.8. Explicar a organización feudal e as súas consecuencias.	B3.8.1. Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece e describe as características dos distintos estamentos da sociedade feudal nos reinos cristiáns hispánicos. 	CSC

Unidade 7: O estudo físico de España e Galicia

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 1. O MEDIO FÍSICO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Localización. • Características xerais do medio físico de España e de Galicia. • Medio físico de España: relevo e hidrografía. • Medio físico de Galicia: relevo e hidrografía. • Clima: elementos e factores. Diversidade climática da Península Ibérica e de Galicia. • Diversidade de paisaxes. Zonas bioclimáticas da Península Ibérica e de Galicia. • Medio natural e problemas ambientais en España. <p>BLOQUE 2. O ESPAZO HUMANO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diversidade de medios naturais en España e en Galicia. • Paisaxes no territorio español e galego. • Principais retos e problemas ambientais en España. 	<p>B1.2. Ter unha visión global do medio físico de España e de Galicia, e das súas características xerais.</p> <p>B1.3. Situar no mapa de España as unidades e os elementos principais do relevo peninsular, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos.</p> <p>B1.4. Situar no mapa de Galicia as unidades e os elementos principais do relevo, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos.</p> <p>B1.5. Coñecer e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico español e galego.</p> <p>B1.6. Coñecer os principais espazos naturais de España e de Galicia.</p> <p>B1.7. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente español e galego, e as súas consecuencias.</p> <p>B2.8. Coñecer os principais espazos naturais protexidos a nivel peninsular e insular.</p> <p>B2.9. Identificar as principais paisaxes humanizadas españolas e galegas, e identificalas por comunidades autónomas.</p> <p>B2.10. Coñecer e analizar os problemas e os retos ambientais que afronta España, a súa orixe e as posibles vías para afrontar estes problemas.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B1.2. Ter unha visión global do medio físico de España e de Galicia, e das súas características xerais.	B1.2.1. Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica, rexistra e explica as características do medio físico de España e de Galicia. Elabora un informe sobre as Comunidades Autónomas de España. 	CAA CMCCT CD CCL
B1.3. Situar no mapa de España as unidades e os elementos principais do relevo peninsular, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos.	B1.3.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español.	<ul style="list-style-type: none"> Sitúa, localiza e identifica nun mapa as principais unidades do relevo español. Completa un mapa físico de España. 	CAA CMCCT CD
	B1.3.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de España.	<ul style="list-style-type: none"> Describe as unidades do relevo español con axuda dun mapa físico e de imaxes. Localiza no mapa físico os ríos, os encoros e as concas hidrográficas de España; descríbeos e analiza as súas características. 	CAA CMCCT CD CCL
B1.4. Situar no mapa de Galicia as unidades e os elementos principais do relevo, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos.	B1.4.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego.	<ul style="list-style-type: none"> Sitúa, localiza e identifica nun mapa as principais unidades do relevo de Galicia. 	CAA CMCCT CD
	B1.4.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia.	<ul style="list-style-type: none"> Explica e describe onde se sitúan os sistemas montañosos en Galicia. 	CAA CMCCT CD CCL
B1.5. Coñecer e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico español e galego.	B1.5.1. Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica nun mapa por onde se estende o medio natural oceánico e o mediterráneo. Recoñece os trazos definitorios dos espazos bioclimáticos de España 	CAA CMCCT CD CCL
	B1.5.2. Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica na imaxe o medio natural co que se corresponde. 	CAA CMCCT CD
	B1.5.3. Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia.	<ul style="list-style-type: none"> Sinala os climas que se dan en Galicia. 	CAA CMCCT CD

B1.6. Coñecer os principais espazos naturais de España e de Galicia.	B1.6.1. Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica os espazos protexidos de Galicia. 	CAA CMCCT CD
B1.7. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente español e galego, e as súas consecuencias.	B1.7.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con.	<ul style="list-style-type: none"> Explica a desertización. Analiza o mapa de risco de desertización en España. 	CAA CMCCT CD CCL
B2.8. Coñecer os principais espazos naturais protexidos a nivel peninsular e insular.	B2.8.1. Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual dalgúns deles.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica os espazos protexidos españois 	CAA CMCCT CSC CD CCL
B2.9. Identificar as principais paisaxes humanizadas españolas e galegas, e identificalas por comunidades autónomas.	B2.9.1. Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica, analiza e explica as características do medio físico de España e de Galicia a través de imaxes. 	CAA CMCCT CSC CD CCL
B2.10. Coñecer e analizar os problemas e os retos ambientais que afronta España, a súa orixe e as posibles vías para afrontar estes problemas.	B2.10.1. Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza o impacto humano nas paisaxes naturais observando fotografías e as imaxes de satélite de Google Maps. 	CAA CMCCT CSC CD CCL

Unidade 8: A poboación no mundo

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 1. O MEDIO FÍSICO</p> <ul style="list-style-type: none"> Medio natural e problemas ambientais. <p>BLOQUE 2. O ESPAZO HUMANO</p> <ul style="list-style-type: none"> Poboación mundial: modelos demográficos e movementos migratorios. Proceso de urbanización no planeta. 	<p>B1.7. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente español e galego, e as súas consecuencias.</p> <p>B2.1. Comentar a información en mapas do mundo sobre a densidade de poboación e as migracións.</p> <p>B2.5. Sinalar nun mapamundi as grandes áreas urbanas, e identificar e comentar o papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía das súas rexións.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B1.7. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente español e galego, e as súas consecuencias.	B1.7.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.	<ul style="list-style-type: none"> Busca información en internet para explicar os problemas ambientais que podería causar un gran aumento da poboación mundial. 	CAA CMCCT CD CCL
B2.1. Comentar a información en mapas do mundo sobre a densidade de poboación e as migracións.	B2.1.1. Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza o mapa de densidade de poboación do mundo localizando as grandes áreas de poboación e os baleiros demográficos dos cinco continentes. 	CAA CMCCT CSC CD
	B2.1.2. Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.	<ul style="list-style-type: none"> Estuda as consecuencias das migracións no mundo, nas zonas emisoras e nas zonas de recepción. Realiza un informe sobre a relación entre o crecemento demográfico e a pobreza, utilizando as TIC. 	CAA CMCCT CSC CD
B2.5. Sinalar nun mapamundi as grandes áreas urbanas, e identificar e comentar o papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía	B2.5.1. Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no	<ul style="list-style-type: none"> Interpreta pirámides de poboación e gráficos de distintos tipos que reflicten a evolución da poboación nos países 	CAA CMCCT CSC

das súas rexións.	mundo.	desenvolvidos e nos países en vías de desenvolvemento.	CD CCL
	B2.5.2. Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica.	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta o mapa de densidade de poboación do mundo. 	CAA CMCCT CSC CD CCL

Unidade 9: As cidades

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
BLOQUE 2. O ESPAZO HUMANO <ul style="list-style-type: none"> • Proceso de urbanización no planeta. 	<p>B2.1. Comentar a información en mapas do mundo sobre a densidade de poboación e as migracións.</p> <p>B2.5. Sinalar nun mapamundi as grandes áreas urbanas, e identificar e comentar o papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía das súas rexións.</p> <p>B2.6. Comprender o proceso de urbanización, os seus proles e os seus contras en Europa.</p> <p>B2.7. Recoñecer as características das cidades españolas e galegas, e as formas de ocupación do espazo urbano.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B2.1. Comentar a información en mapas do mundo sobre a densidade de poboación e as migracións.	B2.1.1. Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta o plano da cidade de Toronto e analiza a súa multiculturalidade producida polo fenómeno migratorio. 	CAA CMCCT CSC CD
B2.5. Sinalar nun mapamundi as grandes áreas urbanas, e identificar e comentar o papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía das súas rexións.	B2.5.1. Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo.	<ul style="list-style-type: none"> • Localiza nun mapa do mundo as aglomeracións urbanas clasificadas polo número de habitantes. • Estuda nun diagrama de barras a gran diferenza que existe entre o índice de desenvolvemento dalgúns cidades e o do país ao que pertencen. 	CAA CMCCT CSC CD CCL

		<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece as diferentes funcións urbanas. • Define unha cidade sustentable. • Interpreta a estrutura e funcións nun plano urbano • Identifica áreas metropolitanas a partir dun plano • Analiza as características urbanas dos países desenvolvidos, emerxentes e en desenvolvemento a partir de datos estatísticos e fotografías • Recoñece os factores que inflúen nos problemas actuais das grandes cidades. • Describe de que xeito pode contribuír a reducir os problemas urbanos. 	
	B2.5.2. Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza, no mapa do mundo, a rede de cidades globais, en que aparecen numeradas segundo a súa influencia económica, política e cultural. 	CAA CMCCT CSC CD CCL
B2.6. Comprender o proceso de urbanización, os seus proles e os seus contras en Europa.	B2.6.1. Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica os elementos que definen e diferencian o espazo rural e o espazo urbano. 	CAA CMCCT CSC CD CCL
B2.7. Recoñecer as características das cidades españolas e galegas, e as formas de ocupación do espazo urbano.	B2.7.1. Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de Internet ou de medios de comunicación escrita.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece as características dalgunhas cidades españolas estudando o plano e as imaxes de satélite de Google Maps. 	CAA CMCCT CSC CD CCL

Unidade 10: O continente europeo. Poboación e cidades

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 2. O ESPAZO HUMANO</p> <ul style="list-style-type: none"> Poboación mundial: modelos demográficos e movementos migratorios. Poboación europea: distribución e evolución. Proceso de urbanización no planeta. A cidade e o proceso de urbanización europeo. 	<p>B2.1. Comentar a información en mapas do mundo sobre a densidade de poboación e as migracións.</p> <p>B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, evolución e dinámica, e ás súas migracións e políticas de poboación.</p> <p>B2.5. Sinalar nun mapamundi as grandes áreas urbanas, e identificar e comentar o papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía das súas rexións.</p> <p>B2.6. Comprender o proceso de urbanización, os seus proles e os seus contras en Europa.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B2.1. Comentar a información en mapas do mundo sobre a densidade de poboación e as migracións.	B2.1.2. Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.	<ul style="list-style-type: none"> Localiza os destinos das correntes migratorias que saíron de Europa entre 1800 e 1950 e comprende a súa influencia na evolución da poboación. 	CAA CMCCT CSC CD
B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, evolución e dinámica, e ás súas migracións e políticas de poboación.	B2.2.1. Explica as características da poboación europea.	<ul style="list-style-type: none"> Describe as características da poboación europea e a súa evolución desde o 1800 ata a actualidade. 	CAA CCL CSC CD
	B2.2.2. Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza o crecemento da poboación nos países de Europa e compara o ritmo de crecemento en cada unha das rexións europeas. 	CAA CMCCT CSC CD CCL
B2.5. Sinalar nun mapamundi as grandes áreas urbanas, e identificar e comentar o papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía das súas rexións.	B2.5.1. Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo.	<ul style="list-style-type: none"> Estuda e analiza a xerarquía urbana de Europa a partir dun SIX utilizando internet. 	CAA CMCCT CSC CD CCL

B2.6. Comprender o proceso de urbanización, os seus proles e os seus contras en Europa.	B2.6.1. Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza a distribución do territorio rural e urbano en Europa e relación coa densidade de poboación. 	CAA CMCCT CSC CS CCL
	B2.6.2. Distingue os tipos de cidades do noso continente.	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece os distintos tipos de cidades que existen no continente europeo. 	CAA CMCCT CSC CD CCL

Unidade 11: España e Galicia: territorio, poboación e cidades

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
BLOQUE 1. O MEDIO FÍSICO <ul style="list-style-type: none"> Localización. Latitude e lonxitude. BLOQUE 2. O ESPAZO HUMANO <ul style="list-style-type: none"> Poboación española: evolución, distribución e dinámica. Movements migratorios. Poboación de Galicia: evolución, distribución e dinámica. Movements migratorios. <p>A cidade e o proceso de urbanización en España e en Galicia.</p>	B1.1. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou nunha imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas. B2.3. Analizar as características da poboación española, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movements migratorios. B2.4. Analizar as características da poboación de Galicia, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movements migratorios. B2.7. Recoñecer as características das cidades españolas e galegas, e as formas de ocupación.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B1.1. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou nunha imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	B1.1.1. Clasifica e distingue tipos de mapas e distintas proxeccións.	<ul style="list-style-type: none"> Interpreta e compara mapas coropléticos da poboación. 	CMCCT CAA CSC CCEC
B2.3. Analizar as características da poboación española, a súa distribución,	B2.3.1. Explica a pirámide de poboación de España e das súas Comunidades Autónomas.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza a pirámide de poboación de España na actualidade e compáraa coa súa 	CAA CMCCT CSC

dinámica e evolución, e os movementos migratorios.		proxección no futuro.	CD CCL
	B2.3.2. Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España.	<ul style="list-style-type: none"> Estuda en distintos medios os movementos migratorios en España desde o século XX ata os nosos días, distinguindo a emigración e a inmigración. 	CAA CMCCT CSC CD CCL
B2.4. Analiza as características da poboación de Galicia, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios.	B2.4.1. Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza o mapa da densidade de poboación de Galicia e explica como se distribúe a poboación galega. 	CAA CMCCT CSC CD CCL
B2.7. Recoñecer as características das cidades españolas e galegas, e as formas de ocupación	B2.7.1. Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita.	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece as características das cidades españolas e de Galicia e a orde ou xerarquía que se establece entre elas. 	CAA CMCCT CSC CD CCL

5.3. PROGRAMACIÓN DE XEOGRAFÍA E HISTORIA (3º ESO).

Introdución á Xeografía

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
BLOQUE 1. O MEDIO FÍSICO B1.1. Localizar e interpretar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe satélite.	B1.1. Localizar e interpretar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe satélite.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B1.1. Localizar e interpretar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe satélite.	XB1.1.1. Clasifica e distingue tipos de mapas e imaxes satélite.	<ul style="list-style-type: none"> • Observa e comprende os datos reflectidos en distintos tipos de mapas para estudar a xeografía. • Identifica os elementos de dúas imaxes de satélite, reproducidas con diferentes técnicas. 	CAA CMCCT CCL CD
	XB1.1.2. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa utilizando datos de coordenadas xeográficas.	<ul style="list-style-type: none"> • Localiza un lugar no mapa, segundo as súas coordenadas xeográficas. • Utiliza ferramentas dixitais para localizar lugares no planeta e describe a súa situación. 	CAA CMCCT CD
	XB1.1.3. Coñece e interpreta os tipos de mapas temáticos.	<ul style="list-style-type: none"> • Observa e comprende os datos reflectidos en distintos tipos de mapas para estudar a xeografía. 	CAA CMCCT CD CAA CSC

Unidade 1: A organización política do mundo

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 2. O ESPAZO HUMANO</p> <p>B2.1. Organización política e territorial de España.</p> <p>B2.13. Tensións mundiais e subdesenvolvemento. Solucións ao problema.</p>	<p>B2.1. Coñecer a organización administrativa e territorial de España.</p> <p>B2.13. Relacionar áreas de conflito bélico no mundo con factores económicos.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
<p>B2.1. Coñecer a organización administrativa e territorial de España.</p>	<p>XB2.1.1. Distingue nun mapa político a distribución territorial de España: comunidades autónomas, capitais, provincias e illas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Analiza datos estatísticos sobre España. Interpreta en mapas de España os contrastes entre as Comunidades Autónomas. Interpreta un gráfico da estrutura territorial do Estado español. Clasifica o Estado español segundo a súa organización territorial. Distingue nun mapa político a distribución territorial de España: comunidades autónomas, capitais, provincias e illas. 	<p>CCL</p> <p>CMCCT</p> <p>CD</p> <p>CAA</p> <p>CSC</p>
<p>B2.13. Relacionar áreas de conflito bélico no mundo con factores económicos</p>	<p>XB2.13.2. Sinala áreas de conflito bélico no mapamundi e relaciónas con factores económicos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece os elementos e funcións dun Estado Clasifica os distintos tipos de Estado Enumera os elementos e funcións do Estado de benestar Distingue os obxectivos da ONU a través das funcións dos seus organismos especializados. Coñece as funcións da U.E e os seus principais órganos Traza un eixe cronolóxico onde recolla os acontecementos destacados da U.E Recoñece nun mapa os países 	<p>CCL</p> <p>CAA</p> <p>CSC</p> <p>CSIE</p>

		<p>que forman a U.E</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interpreta un mapa sobre o impacto do terrorismo no mundo. • Interpreta un gráfico de gastos militares e de axuda oficial ao desenvolvemento, expresando a súa opinión. 	
--	--	--	--

Unidade 2 : O mundo, unha economía globalizada

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 2. O ESPAZO HUMANO</p> <p>B2.3. Sectores económicos en Europa, en España e en Galicia.</p> <p>B2.4. Sistemas económicos do mundo.</p>	<p>B2.3. Recoñecer as actividades económicas que se realizan en Europa nos tres sectores, identificando distintas políticas económicas.</p> <p>B2.4. Coñecer as características de diversos tipos de sistemas económicos.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
<p>B2.3. Recoñecer as actividades económicas que se realizan en Europa nos tres sectores, identificando distintas políticas económicas.</p>	<p>XHB2.3.1. Diferenza os diversos sectores económicos europeos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece os trazos que definen a actividade económica (axentes económicos e factores produtivos), as súas fases e os sectores económicos. • Clasifica diferentes actividades económicas nos sectores económicos correspondentes. 	<p>CCL</p> <p>CMCCT</p> <p>CAA</p> <p>CSC</p>
<p>B2.4. Coñecer as características de diversos tipos de sistemas económicos.</p>	<p>XHB2.4.1. Diferenza aspectos concretos e a súa interrelación dentro dun sistema económico.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Diferenza os trazos que caracterizan aos distintos sistemas económicos • Entende os trazos que caracterizan ao proceso de globalización económica • Analiza os factores que impulsan o proceso de globalización e as consecuencias que esta produce 	<p>CCL</p> <p>CSIEE</p> <p>CD</p> <p>CAA</p> <p>CSC</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • Explica os contrastes entre os países desenvolvidos e os emerxentes • Coñece as características dos países emerxentes a partir de la interpretación de gráficos e táboas. 	
--	--	--	--

Unidade 3 : O sector primario

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 1. O MEDIO FÍSICO</p> <p>B1.1.Localización. Latitude e lonxitude.</p> <p>BLOQUE 2. O ESPAZO HUMANO</p> <p>B2.2. Sectores de actividade económica.</p> <p>B2.3. Sectores económicos en Europa, en España e en Galicia.</p> <p>B2.4. Sistemas económicos do mundo.</p> <p>B2.5. Aproveitamento e futuro dos recursos naturais. Desenvolvemento sustentable.</p> <p>B2.6. Recursos naturais e actividades agrarias.</p> <p>B2.7. Pesca: tipos e problemática.</p> <p>B2.13. Tensións mundiais e subdesenvolvemento. Solución ao problema.</p>	<p>B1.1. Localizar e interpretar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe satélite.</p> <p>B2.2. Analizar os datos do peso do sector terciario dun país fronte aos do sector primario e secundario, e extraer conclusións.</p> <p>B2.3. Recoñecer as actividades económicas que se realizan en Europa nos tres sectores, identificando distintas políticas económicas.</p> <p>B2.4. Coñecer as características de diversos tipos de sistemas económicos.</p> <p>B2.5. Entender a idea de desenvolvemento sustentable e as súas implicacións.</p> <p>B2.6. Localizar os recursos agrarios e naturais no mapa mundial.</p> <p>B2.7. Explicar e localizar os tipos de pesca e os seus problemas.</p> <p>B2.13. Relacionar áreas de conflito bélico no mundo con factores económicos.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B1.1. Localizar e interpretar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe satélite.	XHB1.1.1. Clasifica e distingue tipos de mapas e imaxes satélite.	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta distintos tipos de mapas, identificando datos xeográficos, topográficos e de características xerais da superficie. 	CAA CMCCT CCL CD

<p>B2.2. Analizar os datos do peso do sector terciario dun país fronte aos do sector primario e secundario, e extraer conclusións.</p>	<p>XHB2.2.1. Compara a poboación activa de cada sector en diversos países e analiza o grao de desenvolvemento que amosan estes datos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza como evolucionou a poboación ocupada no sector primario nos países desenvolvidos e nos subdesenvolvidos • Explica a situación actual do sector primario en canto a poboación activa, produtividade e peso económico. 	<p>CCL CMCCT CD CAA CSC</p>
<p>B2.3. Recoñecer as actividades económicas que se realizan en Europa nos tres sectores, identificando distintas políticas económicas.</p>	<p>XHB2.3.1. Diferenza os sectores económicos europeos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Busca información, identifica, e explica as diferenzas entre os diferentes sistemas económicos, tendo en conta a lei da oferta e a demanda. • Coñece a situación da agricultura actual e as principais políticas empregadas no sector. 	<p>CCL CMCCT CAA CSC</p>
<p>B2.4. Coñecer as características de diversos tipos de sistemas económicos.</p>	<p>XHB2.4.1. Diferenza aspectos concretos e a súa interrelación dentro dun sistema económico.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Diferenza aspectos concretos das paisaxes agrarias, dos cultivos e das técnicas agrícolas e a súa interrelación dentro dun sistema económico. • Describe as distintas paisaxes agrarias través de fotografías aéreas 	<p>CCL CMCCT CD CAA CSC</p>
<p>B2.5. Entender a idea de desenvolvemento sustentable e as súas implicacións.</p>	<p>XHB2.5.1. Define o desenvolvemento sustentable e describe conceptos clave relacionados con el.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Describe conceptos clave relacionados co desenvolvemento rural sustentable • Analiza as tecnoloxías agrarias e a súa repercusión no medio ambiente, 	<p>CCL CMCCT CD CAA CSC</p>
<p>B2.6. Localizar os recursos agrarios e naturais no mapa mundial.</p>	<p>XHB2.6.1. Sitúa no mapa as principais zonas cerealistas, como exemplo de recurso agrario no mundo, e as máis importantes masas forestais do mundo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta mapas dos usos do solo agrario, nos que sitúa e enumera os principais cultivos que predominan nas distintas zonas do mundo. • Diferenza os distintos tipos de gandaría. 	<p>CAA CD CMCCT</p>
<p>B2.7. Explicar e localizar os tipos de pesca e os seus problemas.</p>	<p>XHB2.7.1. Procura información sobre a sobreexplotación dos</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Describe os tipos de pesca e reflexiona sobre as consecuencias da 	<p>CAA CD</p>

	caladoiros de pesca, utilizando recursos impresos e dixitais.	sobreexplotación. <ul style="list-style-type: none"> • Recoñece as áreas pesqueiras mundiais nun mapa . • Valora os caladoiros como unha fonte de alimentos que hai que protexer 	CMCCT
B2.13. Relacionar áreas de conflito bélico no mundo con factores económicos.	XHB2.13.1. Realiza un informe sobre as medidas para tratar de superar as situacións de pobreza.	<ul style="list-style-type: none"> • Busca información e realiza un informe sobre o comercio xusto e as medidas para tratar de superar as situacións de pobreza. 	CAA CSC CSIEE CCL

Unidade 4 : Minaría, enerxía e industria

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
BLOQUE 2. O ESPAZO HUMANO B2.2. Sectores de actividade económica. B2.3. Sectores económicos en Europa, en España e en Galicia. B2.4. Sistemas económicos do mundo. B2.5. Aproveitamento e futuro dos recursos naturais. Desenvolvemento sustentable. B2.6. Recursos naturais e actividades agrarias. B2.8. Sector industrial. Rexións industrializadas do mundo. B2.12. Causas do desenvolvemento desigual no mundo. Débeda externa.	B2.2. Analizar os datos do peso do sector terciario dun país fronte aos do sector primario e secundario, e extraer conclusións. B2.3. Recoñecer as actividades económicas que se realizan en Europa nos tres sectores, identificando distintas políticas económicas. B2.4. Coñecer as características de diversos tipos de sistemas económicos. B2.5. Entender a idea de desenvolvemento sustentable e as súas implicacións. B2.6. Localizar os recursos agrarios e naturais no mapa mundial. B2.8. Explicar a distribución desigual das rexións industrializadas no mundo. B2.12. Analizar gráficos de barras por países e textos onde se reflectan os niveis de consumo, o comercio desigual e a débeda externa entre países en desenvolvemento e os desenvolvidos.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B2.2. Analizar os datos do peso do sector terciario dun país fronte aos do sector primario e secundario,	XHB2.2.1. Compara a poboación activa de cada sector en diversos países e analiza o grao de	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta imaxes e gráficos sobre a poboación activa de cada sector en diversos países, analizando os datos sobre multinacionais e sobre labores que se 	CCL CMCCT CD

e extraer conclusións.	desenvolvemento que amosan estes datos.	realizan en países desenvolvidos. <ul style="list-style-type: none"> Analiza como evolucionou a poboación ocupada no sector secundario en España. 	CAA CSC
B2.3. Recoñecer as actividades económicas que se realizan en Europa nos tres sectores, identificando distintas políticas económicas.	XHB2.3.1. Diferenza os sectores económicos europeos.	<ul style="list-style-type: none"> Busca información, identifica, e explica que produce principalmente a industria da UE. 	CCL CMCCT CAA CSC
B2.4. Coñecer as características de diversos tipos de sistemas económicos.	XHB2.4.1. Diferenza aspectos concretos e a súa interrelación dentro dun sistema económico.	<ul style="list-style-type: none"> Investiga sobre a existencia de minerais en distintos puntos do mundo e sobre os usos que se lles dá, tendo en conta a súa interrelación dentro dun sistema económico. Identifica as enerxías producidas e consumidas no mundo e os usos que se lles dá, tendo en conta a súa interrelación dentro dun sistema económico. 	CCL CSIEE CAA CSC
B2.5. Entender a idea de desenvolvemento sustentable e as súas implicacións.	XHB2.5.1. Define o desenvolvemento sustentable e describe conceptos clave relacionados con el.	<ul style="list-style-type: none"> Describe como inflúen as actividades económicas no medio ambiente e identifica un sistema produtivo sustentable desde unha óptica medioambiental. Valora os factores positivos e negativos das enerxías renovables e non renovables. 	CCL CMCCT CD CAA CSC
B2.6. Localizar os recursos agrarios e naturais no mapa mundial.	XHB2.6.2. Localiza e identifica nun mapa as principais zonas produtoras de minerais no mundo.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica e sitúa nun mapa as principais zonas produtoras de minerais no mundo e as que posúen máis dunha determinada porcentaxe de reserva. 	CAA CSIEE CD CMCCT
	XHB2.6.3. Localiza e identifica nun mapa as principais zonas produtoras e consumidoras de enerxía no mundo.	<ul style="list-style-type: none"> Interpreta táboas e gráficos sobre a produción e o consumo de cada tipo de enerxía. Localiza e identifica as zonas do mundo que máis producen e as que máis consomen. 	CD CAA CSIEE CMCCT
	XHB2.6.4. Identifica e nomea algunhas	<ul style="list-style-type: none"> Identifica e nomea as principais formas de enerxía renovable, indicando de cales se obtén un maior rendemento na 	CCL CAA

	enerxías alternativas.	actualidade.	CSIEE CMCCT
B2.8. Explicar a distribución desigual das rexións industrializadas no mundo.	XHB2.8.1. Localiza nun mapa os países máis industrializados do mundo, a través de lendas e símbolos adecuados.	<ul style="list-style-type: none"> Diferenza as fases do proceso de industrialización nun eixe cronolóxico Establece os factores da localización industrial Interpreta un mapa coa nova localización industrial. Analiza os trazos que caracterizan ao actual sistema industrial Analiza unha paisaxe industrial a partir dunha fotografía 	CCL CAA CSIEE
B2.12. Analizar gráficos de barras por países e textos onde se reflectan os niveis de consumo, o comercio desigual e a débeda externa entre países en desenvolvemento e os desenvolvidos.	XHB2.12.1. Compara ras características do consumo interior de países como Brasil e Francia.	<ul style="list-style-type: none"> Interpreta táboas e gráficos que rexistran datos económicos sobre as principais potencias económicas, comparando as súas características de produción e consumo por sectores. 	CAA CCL CSC CSIEE CD

Unidade 5 : Os servizos

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
BLOQUE 2. O ESPAZO HUMANO B2.3. Sectores económicos en Europa, en España e en Galicia. B2.4. Sistemas económicos do mundo. B2.5. Aproveitamento e futuro dos recursos naturais. Desenvolvemento sustentable. B2.9. Actividades terciarias: transporte. B2.10. Actividades terciarias: comercio. B2.11. Turismo. B2.12. Causas do desenvolvemento desigual no mundo. Débeda externa. B2.13. Tensións mundiais e	B2.3. Recoñecer as actividades económicas que se realizan en Europa nos tres sectores, identificando distintas políticas económicas. B2.4. Coñecer as características de diversos tipos de sistemas económicos. B2.5. Entender a idea de desenvolvemento sustentable e as súas implicacións. B2.9. Analizar o impacto dos medios de transporte no seu contorno. B2.10. Entender os fluxos e os bloques comerciais. B2.11. Analizar o desenvolvemento do turismo e a súa importancia económica.

subdesenvolvemento.Solucións ao problema.	<p>B2.12. Analizar gráficos de barras por países e textos onde se reflectan os niveis de consumo,o comercio desigual e a débeda externa entre países en desenvolvemento e os desenvolvidos.</p> <p>B2.13.Relacionar áreas de conflito bélico no mundo con factores económicos.</p>
---	--

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B2.3. Recoñecer as actividades económicas que se realizan en Europa nos tres sectores, identificando distintas políticas económicas.	XHB2.3.1. Diferenza os sectores económicos europeos.	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta gráficos sobre os sectores económicos; explica as porcentaxes de ingresos dalgúns deles e a evolución financeira de cada rexión. 	CCL CMCCT CAA CSC
B2.4. Coñecer as características de diversos tipos de sistemas económicos.	XHB2.4.1. Diferenza aspectos concretos e a súa interrelación dentro dun sistema económico.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica e explica as diferenzas entre a cantidade de actividade e os diferentes ingresos que produce en distintas zonas, interrelacionando aspectos concretos dentro dun sistema económico. 	CCL CSIEE CAA CSC
B2.5. Entender a idea de desenvolvemento sustentable e as súas implicacións.	XHB2.5.1. Define o desenvolvemento sustentable e describe conceptos clave relacionados con el.	<ul style="list-style-type: none"> • Describe e xustifica se unha actividade concreta é ou non é sustentable e describe, se é necesario, os conceptos clave relacionados coas modificacións necesarias para que o sexa. 	CCL CMCCT CD CAA CSC
B2.9. Analizar o impacto dos medios de transporte no seu contorno.	XHB2.9.1. Traza sobre un mapamundi o itinerario que segue un produto agrario e outro gandeiro desde a súa colleita ata o seu consumo en zonas afastadas, e extrae conclusións.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica os elementos do transporte. • Valora as vantaxes e inconvenientes dos medios de transporte • Interpreta un mapa do mundo relacionado co transporte de mercadorías; identifica as principais rutas marítimas e os portos máis importantes. 	CD CAA CSC CSIEE
B2.10. Entender os fluxos e os bloques comerciais.	XHB2.10.1. Define os indicadores que miden os intercambios económicos dun país.	<ul style="list-style-type: none"> • Describe a evolución dos intercambios financeiros e do comercio a nivel internacional, utilizando mapas temáticos e gráficos • Investiga na prensa o intercambio de valores na Bolsa 	CAA CD CCL CMCCT

			CSIEE
	XHB2.10.2. Describe as características do comercio internacional na actualidade.	<ul style="list-style-type: none"> Localiza nun mapa as principais rutas do transporte mundial 	CAA CCL CSC CSIEE
	XHB2.10.3. Enumera as características dos bloques comerciais e as razóns polas que se constitúen.	<ul style="list-style-type: none"> Enumera os bloques comerciais e os seus países membros. Recoñece as funcións das principais organizacións comerciais. 	CAA CCL CSC CSIEE
B2.11. Analizar o desenvolvemento do turismo e a súa importancia económica.	XHB2.11.1. Identifica os tipos de turismo e os seus efectos.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica os tipos de turismo. Valora o turismo sustentable. Identifica os fluxos turísticos internacionais. Valora o impacto do turismo na poboación, na economía e no medio natural. 	CAA CCL CCEC CSIEE CD
	XHB2.11.2. Valora a importancia do turismo na economía española e galega.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica os factores que influíron no desenvolvemento turístico español. Describe os recursos turísticos de Galicia e identifica o tipo de turismo que destaca na nosa comunidade. 	CAA CCL CCEC CSIEE CD
B2.12. Analizar gráficos de barras por países e textos onde se reflectan os niveis de consumo, o comercio desigual e a débeda externa entre países en desenvolvemento e os desenvolvidos.	XHB2.12.3. Describe o funcionamento dos intercambios a nivel internacional, utilizando os mapas temáticos e gráficos nos que se reflectan as liñas de intercambio.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza que países presentan maiores investimentos en infraestruturas e compárao co seu nivel de desenvolvemento. Analiza que porcentaxe da poboación ten acceso a Internet nos países desenvolvidos e nos países en desenvolvemento. 	CAA CMCCT CSIEE CD CCL
B2.13. Relacionar áreas de conflito bélico no mundo con factores económicos	XHB2.13.2. Sinala áreas de conflito bélico no mapamundi e relaciónas con factores económicos.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza como afecta a inestabilidade política ao turismo. 	CCL CAA CSC CSIEE

Unidade 6:O reto do desenvolvemento

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 2. O ESPAZO HUMANO B2.2. Sectores de actividade económica. B2.12. Causas do desenvolvemento desigual no mundo. Débeda externa. B2.13. Tensións mundiais e subdesenvolvemento. Solucións ao problema.</p>	<p>B2.2. Analizar os datos do peso do sector terciario dun país fronte aos do sector primario e secundario, e extraer conclusións. B2.12. Analizar gráficos de barras por países e textos onde se reflectan os niveis de consumo, o comercio desigual e a débeda externa entre países en desenvolvemento e os desenvolvidos. B2.13. Relacionar áreas de conflito bélico no mundo con factores económicos.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
<p>B2.2. Analizar os datos do peso do sector terciario dun país fronte aos do sector primario e secundario, e extraer conclusións.</p>	<p>XHB2.2.1. Compara a poboación activa de cada sector en diversos países e analiza o grao de desenvolvemento que amosan estes datos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta textos, gráficos e mapas, comparando as características de cada tipo de poboación en diversos países e analizando o grao de desenvolvemento que mostran estes datos. 	<p>CCL CMCCT CD CAA CSC</p>
<p>B2.12. Analizar gráficos de barras por países e textos onde se reflectan os niveis de consumo, o comercio desigual e a débeda externa entre países en desenvolvemento e os desenvolvidos.</p>	<p>XHB2.12.1. Compararas características do consumo interior de países como Brasil e Francia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza gráficos para comparar o PIB e a débeda externa de diferentes países. • Compara o desenvolvemento de dous países con diferentes indicadores. 	<p>CAA CCL CSC CSIE CD</p>
<p>B2.13. Relacionar áreas de conflito bélico no mundo con factores económicos.</p>	<p>XHB2.13.1. Realiza un informe sobre as medidas para tratar de superar as situacións de pobreza.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Recompila datos sobre as características e as causas do subdesenvolvemento e realiza un informe sobre as medidas para tratar de superar as situacións de pobreza e conseguir os obxectivos de desenvolvemento. 	<p>CAA CSC CSIEE CCL</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • Clasifica países con distinto grao de desenvolvemento a partir de datos estatísticos. • Saca conclusións sobre as causas do atraso económico a partir de diversas fontes xeográficas • Analiza gráficos de barras por países e textos onde se reflectan os niveis de consumo, o comercio desigual e a débeda externa entre países en desenvolvemento e os desenvolvidos. • Realiza un informe sobre a pobreza en España. 	
--	--	---	--

Introdución á Historia

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
BLOQUE 3. HISTORIA B3.2. Fontes históricas. B3.3. Cambio e continuidade. B3.4. Tempo histórico.	B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas. B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación. B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica e describe as fontes históricas que utilizan os historiadores, como bibliotecas, arquivos, etc. 	CSC CAA
	XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan restos materiais ou textuais.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica e describe fontes escritas e non escritas, explicando a necesidade de fontes para escribir a historia. 	CSC CAA

<p>B3.3.Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p>	<p>XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica e describe as formas de estudar a historia: diacrónica e sincrónica. • Interpreta unha liña do tempo e responde preguntas sobre a información que reflicte, en referencia aos diferentes acontecementos históricos, distinguindo as etapas correspondentes ás épocas representadas. 	<p>CSC CMCCT</p>
<p>B3.4.Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo(diacronía e sincronía).</p>	<p>XHB3.4.1.Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta o mapa do mundo a comezos da Idade Moderna. 	<p>CSC CMCCT</p>

Unidade 7 : A Idade Moderna, unha nova era

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 3. HISTORIA</p> <p>B3.1.Relación entre o pasado,o presente e o futuro a través da historia.</p> <p>B3.4.Tempo histórico.</p> <p>B3.5.Vocabulario histórico e artístico.</p> <p>B3.6.Idade Moderna: concepto e datación.</p> <p>B3.11.Monarquías modernas:unión dinástica de Castela e Aragón. Posición de Galicia.</p> <p>B3.12. Descubertas xeográficas: Castela e Portugal.Conquista e colonización de América.</p>	<p>B3.1.Recoñecer que o pasado non está"morto e enterrado",senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.</p> <p>B3.4.Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo(diacronía e sincronía).</p> <p>B3.5.Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p> <p>B3.6.Comprender a significación histórica da etapa do Renacemento en Europa.</p> <p>B3.11.Analizar o reinado dos Reis Católicos como unha etapa de transición entre a Idade Media ea Idade Moderna.</p> <p>B3.12.Entender os procesos de conquista e colonización,e as súas consecuencias.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado	<ul style="list-style-type: none"> Identifica o legado da era dos descubrimentos. 	CSC CAA CCEC
B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica os pobos precolombianos que convivían nesta época. 	CSC CMCCT
B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	<ul style="list-style-type: none"> Utilizar o vocabulario histórico e artístico da Idade Moderna con precisión. 	CSC CCL
B3.6. Comprender a significación histórica da etapa do Renacemento en Europa.	XHB3.6.1. Distingue modos de periodización histórica (Idade Moderna, Renacemento, Barroco, Absolutismo, etc.).	<ul style="list-style-type: none"> Identifica a Idade Moderna como unha nova era. Coñece e explica os acontecementos históricos máis significativos. 	CSC CAA
B3.11. Analizar o reinado dos Reis Católicos como unha etapa de transición entre a Idade Media e a Idade Moderna.	XHB3.11.1. Comprende os conceptos de cambio e continuidade en relación co reinado dos Reis Católicos.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece e explica os principais acontecementos, en relación co reinado dos Reis Católicos. Describe as transformacións sociais e económicas da época. 	CSC CAA
B3.12. Entender os procesos de conquista e colonización, e as súas consecuencias..	XHB3.12.1. Explica as causas que conduciron á descuberta de América para Europa, a súa conquista e a súa colonización.	<ul style="list-style-type: none"> Comprende e explica as causas que conduciron ao descubrimento, conquista e colonización de América Describe o proxecto de Cristovo Colón. Sitúa nunha liña de tempo as principais exploracións de Portugal e Castela. 	CSC CMCCT CAA CCL

	XHB3.12.2. Coñece os principais feitos da expansión de Aragón e de Castela polo mundo.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece e explica os principais acontecementos, relacionados con Aragón, Castela e Portugal durante a Idade Moderna, destacando o protagonismo histórico dos seus principais personaxes. 	CSC
--	---	---	-----

Unidade 8 : Novas formas de pensamento: Renacemento e Reforma

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 3. HISTORIA</p> <p>B3.1.Relación entre o pasado,o presente e o futuro a través da historia.</p> <p>B3.3.Cambio e continuidade.</p> <p>B3.5.Vocabulario histórico e artístico.</p> <p>B3.6.Idade Moderna: concepto e datación.</p> <p>B3.7.Renacemento e Humanismo: alcance posterior.</p> <p>B3.8. Arte renacentista e barroca.</p> <p>B3.9.Principais manifestacións da cultura dos séculos XVI e XVII.</p>	<p>B3.1.Recoñecer que o pasado non está"morto e enterrado",senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.</p> <p>B3.3.Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>B3.5.Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p> <p>B3.6.Comprender a significación histórica da etapa do Renacemento en Europa.</p> <p>B3.7.Relacionar o alcance da nova ollada dos humanistas,artistas e científicos do Renacemento con etapas anteriores e posteriores.</p> <p>B3.8.Coñecer a importancia da arte renacentista e barroca en Europa e en América.</p> <p>B3.9.Coñecer a importancia dalgúns autores e obras destes séculos.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B3.1. Recoñecer que o pasado non está"morto e enterrado",senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica o legado do Renacemento e a Reforma. • Analiza de onde vén a división relixiosa actual. 	CSC CAA CCEC
B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos	XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica, explica e ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos 	CSC CMCCT

acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	feitos salientables,utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	relevantes. <ul style="list-style-type: none">• É capaz de explicar os motivos da ruptura da Igrexa católica• Establece as diferenzas e parecidos entre as distintas doutrinas protestantes e o catolicismo• Busca información sobre as resolucións do Concilio de Trento e a obra de San Ignacio de Loyola	
B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	<ul style="list-style-type: none">• Utilizar o vocabulario histórico e artístico da Idade Moderna con precisión.	CSC CCL
B3.6. Comprender a significación histórica da etapa do Renacemento en Europa.	XHB3.6.1. Distingue modos de periodización histórica (Idade Moderna, Renacemento, Barroco, Absolutismo, etc.).	<ul style="list-style-type: none">• Distingue e explica diferentes trazos do Renacemento e do Humanismo.	CSC CAA
B3.7. Relacionar o alcance da nova ollada dos humanistas,artistas e científicos do Renacemento con etapas anteriores e posteriores.	XHB3.7.1. Identifica trazos do Renacemento e do Humanismo na historia europea,a partir de fontes históricas de diversos tipos.	<ul style="list-style-type: none">• Distingue e explica diferentes trazos do Renacemento e do Humanismo, utilizando diferentes tipos de fontes.	CSC CCEC CAA CCL
B3.8. Coñecer a importancia da arte renacentista e barroca en Europa e en América.	XHB3.8.1. Coñece obras e legado de artistas, humanistas e científicos da época.	<ul style="list-style-type: none">• Identifica e relaciona as obras cos artistas, humanistas e científicos correspondentes.• Investiga algúns avances científicos e técnicos buscando información en Internet.	CSC CCEC CMCCT CCL
B3.9. Coñecer a importancia dalgúns autores e obras destes séculos	XHB3.9.1. Analiza obras,ou fragmentos delas, dalgúns autores desta época no seu contexto.	<ul style="list-style-type: none">• Identifica e analiza as obras cos artistas, humanistas e científicos correspondentes.• Explica obras realizadas polos grandes artistas do Renacemento• Descubre o Renacemento	CSC CCEC CAA CCL

español a partir da investigación sobre unha obra do Greco e o Escorial

Unidade 9 : A formación do Imperio español

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 3. HISTORIA</p> <p>B3.1.Relación entre o pasado,o presente e o futuro a través da historia.</p> <p>B3.3.Cambio e continuidade.</p> <p>B3.5.Vocabulario histórico e artístico.</p> <p>B3.10.Estado moderno: monarquías autoritarias, parlamentarias e absolutas.</p> <p>B3.12. Descubertas xeográficas: Castela e Portugal.Conquista e colonización de América.</p>	<p>B3.1.Recoñecer que o pasado non está"morto e enterrado",senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.</p> <p>B3.3.Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>B3.5.Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p> <p>B3.10.Comprender a diferenza entre os reinos medievais e as monarquías modernas.</p> <p>B3.12.Entender os procesos de conquista e colonización,e as súas consecuencias.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
<p>B3.1.Recoñecer que o pasado non está"morto e enterrado",senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.</p>	<p>XHB3.1.1.Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado</p>	<ul style="list-style-type: none"> Identifica o legado da conquista de América. 	<p>CSC</p> <p>CAA</p> <p>CCEC</p>
<p>B3.3.Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p>	<p>XHB3.3.1.Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables,utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Identifica, explica e ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes. 	<p>CSC</p> <p>CMCCT</p>

<p>B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>	<p>XHB3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utilizar o vocabulario histórico da Idade Moderna con precisión. 	<p>CSC CCL</p>
<p>B3.10. Comprender a diferenza entre os reinos medievais e as monarquías modernas.</p>	<p>XHB3.10.1. Distingue as características de réximes monárquicos autoritarios, parlamentarios e absolutos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica e diferenza as características de réximes monárquicos autoritarios, parlamentarios e absolutos; describe os feitos históricos principais que sucederon na época; • Interpreta mapas e elabora eixos cronolóxicos sobre os territorios herdados e os anexionados. • Analiza o mapa do Imperio español e explica a información que observa nel. 	<p>CSC CAA</p>
<p>B3.12. Entender os procesos de conquista e colonización, e as súas consecuencias.</p>	<p>XHB3.12.1. Explica as causas que conduciron á descuberta de América para Europa, a súa conquista e a súa colonización.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta mapas e liñas do tempo, busca información en Internet sobre as distintas causas que conduciron ao descubrimento de América para os europeos, sobre a súa conquista e colonización, e sobre os conquistadores. 	<p>CSC CMCCT CAA CCL</p>
	<p>XHB3.12.3. Sopesa interpretacións conflitivas sobre a conquista e a colonización de América.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta mapas sobre a conquista e colonización de América conflitivas. • Valora as aportacións culturais, sociais económicas e políticas casteláns ao Novo Mundo • Busca información sobre a biografía dalgún descubridor ou conquistador 	<p>CSC CAA CCL</p>

Unidade 10 : A Europa do Barroco

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 3. HISTORIA</p> <p>B3.1.Relación entre o pasado,o presente e o futuro a través da historia.</p> <p>B3.3.Cambio e continuidade.</p> <p>B3.5.Vocabulario histórico e artístico.</p> <p>B3.9.Principais manifestacións da cultura dos séculos XVI e XVII.</p> <p>B3.10.Estado moderno: monarquías autoritarias, parlamentarias e absolutas.</p> <p>B3.12. Descubertas xeográficas: Castela e Portugal.Conquista e colonización de América.</p> <p>B3.13. Os conflitos europeos nos séculos XVI e XVII a través das políticas dos Austrias: reforma,contrarreforma e guerras de relixión; loita pola hexemonía e guerra dos Trinta Anos.</p>	<p>B3.1.Recoñecer que o pasado non está"morto e enterrado",senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.</p> <p>B3.3.Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>B3.5.Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p> <p>B3.9.Coñecer a importancia dalgúns autores e obras destes séculos.</p> <p>B3.10.Comprender a diferenza entre os reinos medievais e as monarquías modernas.</p> <p>B3.12.Entender os procesos de conquista e colonización,e as súas consecuencias.</p> <p>B3.13.Coñecer trazos das políticas internas e as relacións exteriores dos séculos XVI e XVII en Europa.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
<p>B3.1.Recoñecer que o pasado non está"morto e enterrado",senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles. e XVII en Europa.</p>	<p>XHB3.1.1.Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado</p>	<ul style="list-style-type: none"> Identifica o legado da época do Barroco. 	<p>CSC CAA CCEC</p>
<p>B3.3.Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo</p>	<p>XHB3.3.1.Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables,utilizando para iso as nocións</p>	<ul style="list-style-type: none"> Identifica, explica e ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes. 	<p>CSC CMCCT</p>

da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	básicas de sucesión, duración e simultaneidade.		
B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	<ul style="list-style-type: none"> Utilizar o vocabulario histórico da Idade Moderna con precisión. 	CSC CCL
B3.9. Coñecer a importancia dalgúns autores e obras destes séculos.	XHB3.9.1. Analiza obras, ou fragmentos delas, dalgúns autores desta época no seu contexto.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza pinturas de Rubens, Caravaggio e Velázquez. Analiza e interpreta obras dalgúns autores do Século de Ouro, como Calderón da Barca; explica e opina sobre os valores que defenden estes textos. 	CSC CCEC CAA CCL
B3.10. Comprender a diferenza entre os reinos medievais e as monarquías modernas.	XHB3.10.1. Distingue as características de réximes monárquicos autoritarios, parlamentarios e absolutos.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica e explica as características de réximes monárquicos autoritarios, parlamentarios e absolutos, tendo en conta a Declaración de Dereitos de 1689 e a limitación do poder real. 	CSC CAA
B3.12. Entender os procesos de conquista e colonización, e as súas consecuencias.	B3.12.1. Explica as causas que conduciron á descuberta de América para Europa, a súa conquista e a súa colonización.	<ul style="list-style-type: none"> Interpreta mapas sobre a expansión colonial en América; busca información sobre as distintas colonias; e explica as distintas causas que conduciron á descuberta de América para os europeos, á súa conquista e á súa colonización. 	CSC CMCCT CAA CCL
B3.13. Coñecer trazos das políticas internas e as relacións exteriores dos séculos XVI..	B3.13.1. Analiza as relacións entre os reinos europeos que conducen a guerras como a dos “Trinta Anos”.	<ul style="list-style-type: none"> Interpreta mapas sobre as posesións de España, as que perdeu e os países que as anexionaron, explicando as causas e as consecuencias de tratados e de guerras como a dos “Trinta Anos”. 	CSC CAA

5.4. PROGRAMACIÓN DO ÁMBITO LINGÜÍSTICO E SOCIAL (3º ESO PMAR)

Unidade 1

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
COMUNICACIÓN/COMPRESIÓN E EXPRESIÓN	
<ul style="list-style-type: none"> • Lectura. • Comprensión e interpretación textual. 	CA.1 Ler e comprender un texto. .
LINGUA GALEGA	
<ul style="list-style-type: none"> • As palabras. • O substantivo: xénero e número. • O adxectivo. • Os graos do adxectivo. • As conxuncións comparativas. • A formación de palabras: lexema e morfemas. • A formación de palabras: prefixos e sufixos. • Os prefixos. • Os sufixos derivativos. • Os sufixos apreciativos. 	CA.1 Coñecer o valor significativo do substantivo. CA.2 Recoñecer a concordancia entre o substantivo e o adxectivo. CA.3 Coñece e aplica as regras de formación do xénero e número do substantivo. CA.4 Coñecer o valor significativo do adxectivo. CA.5 Recoñecer os graos do adxectivo e as calidades que expresan. CA.6 Coñecer e aplicar correctamente as conxuncións comparativas. CA.7 Coñecer os elementos de formación de palabras e clasificalos en lexemas e morfemas. CA.8 Coñecer os tipos de morfemas derivativos: prefixo e sufixos. CA.9 Comprender a diferenza entre sufixos derivativos e sufixos apreciativos.
LITERATURA	
<ul style="list-style-type: none"> • A literatura e o seu contexto. • A linguaxe literaria. • A historia literaria. • Os xéneros literarios. 	CA.1 Coñecer o significado de literatura e comprender outros significados metafóricos, persoais e connotativos. CA.2 Identificar os recursos lingüísticos que caracterizan a lingua literaria. CA.3 Distinguir xéneros literarios.
CIENCIAS SOCIAIS/XEOGRAFÍA	

- O estudo da poboación.
- A estrutura da poboación.
- A distribución da poboación.
- A evolución da poboación mundial.
- As migracións actuais.

- CA.1 Explicar todos os indicadores relacionados co estudo da poboación.
- CA.2 Analizar a distribución da poboación e os seus condicionantes.
- CA.3 Coñecer a evolución da poboación: ciclos demográficos.
- CA.4 Expoñer os trazos característicos dos movementos migratorios actuais.

CIENCIAS SOCIAIS/HISTORIA

- A Idade Moderna.
- O humanismo e a súa difusión.
- O Renacemento.

- CA.5 Recoñecer a Idade Moderna e as súas características demográficas, económicas, sociais e políticas.
- CA.6 Definir o humanismo e identificar as súas características e difusión.
- CA.7 Explicar a arte renacentista e identificar as súas etapas, artistas e obras.

LINGUA CASTELÁ

- As palabras.
- O substantivo, o adxectivo
- A formación das palabras.
- Clases de palabras segundo a súa formación.
- A orixe de léxico castelán.

- CA.1 Coñecer o valor significativo do substantivo e do adxectivo.
- CA.2 Recoñecer a concordancia entre o substantivo e o adxectivo.
- CA.3 Recoñecer os morfemas que informan do xénero e do número.
- CA.4 Distinguir a derivación da composición.
- CA.5 Distinguir siglas de acrónimos.
- CA.6 Coñecer sucintamente a orixe e a evolución do noso léxico e a creación de palabra novas.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
COMUNICACIÓN/COMPRENSIÓN E EXPRESIÓN			
CA.1 Ler e comprender un texto.	EA.1.1 Comprende o sentido global dun texto identificando a intención comunicativa e a súa información relevante.	• Comprende un texto a partir da súa lectura previa para extraer información,	CL
LINGUA GALEGA			
CA.1 Coñecer o valor significativo do substantivo.	EA.1.1 Selecciona substantivos nun texto e clasifícaos polos seus valores significativos.	• Observa e reconece as categorías gramaticais: o substantivo.	CL, CAA
CA.2 Recoñecer a concordancia entre o substantivo e o adxectivo.	EA.2.1 Descubre e valora a concordancia entre substantivos e adxectivos.	• Utiliza correctamente a concordancia entre substantivos e adxectivos.	CL, CCSC
CA.3 Coñece e aplica as regras de formación do xénero e número do substantivo	EA.3.1 Forma correctamente o feminino de substantivos dados.	• Coñece e aplica correctamente as regras de formación do xénero e número do substantivo.	CL, CAA
	EA.3.2 Detecta erros na formación do feminino.		CL, CAA
	EA.3.3 Forma correctamente o plural de substantivos dados		CL
CA.4 Coñecer o valor significativo do adxectivo.	EA.4.1 Selecciona adxectivos nun texto e indica a que substantivo modifican.	• Observa e reconece as categorías gramaticais: o adxectivo.	CL, CAA
CA.5 Recoñecer os graos do adxectivo e as calidades que expresan.	EA.5.1 Emprega adxectivos en diferentes graos.	• Coñece e usa correctamente os graos do adxectivo.	CL, CCSC

CA.6 Coñecer e aplicar correctamente as conxuncións comparativas.	EA.6.1 Emprega correctamente as conxuncións comparativas.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece o uso das conxuncións comparativas e aplícao con corrección 	CL, CAA
CA.7 Coñecer os elementos de formación de palabras e clasificalos en lexemas e morfemas.	EA.7.1 Recoñece os lexemas e morfemas en palabras dadas.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece os elementos de formación de palabras e clasificalos en lexemas e morfemas. Recoñece os principais prefixos e sufixos e emprégaos correctamente na formación de palabras. 	CL, CAA
	EA.7.2 Diferenza se unha palabra se compón só de lexema ou de lexema e morfema		CL, CAA
	EA.7.3 Diferenza os morfemas flexivos dos derivativos e, no primeiro caso, sabe se son de xénero ou número.		CCSIEE
	EA.7.4 Reflexiona sobre a importancia dos morfemas flexivos para dotar de coherencia un enunciado mediante a concordancia.		CL, CAA
	EA. 7.5 Recoñece os principais prefixos e sufixos e emprégaos correctamente na formación de palabras.		CL, CAA
CA.8 Coñecer os tipos de morfemas derivativos: prefixo e sufixos.	EA.8.1 Recoñece os prefixos e sufixos en palabras dadas.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece os tipos de morfemas derivativos: prefixos e sufixos. 	CL, CAA
	EA.8.2 Coñece o significado dos principais prefixos e sufixos.		CL, CAA
CA.9 Comprender a diferenza entre sufixos derivativos e sufixos apreciativos.	EA.9.1 Recoñece a función dos prefixos e sufixos na derivación.	<ul style="list-style-type: none"> Comprende a diferenza entre sufixos derivativos e sufixos apreciativos 	CL, CAA
	EA.9.2 Crea palabras derivadas con axuda de sufixos. a partir de substantivos e verbos.		CL, CAA

LITERATURA

CA.1 Coñecer o significado de literatura e comprender outros significados metafóricos, persoais e connotativos.	EA.1.1 Comprende o contido de textos literarios para relacionalos con algunhas definicións connotativas de literatura.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o concepto denotativo de literatura e recoñece a súa percepción subxectiva e individual. • Recoñece a importancia que posúe o contexto para comprender un texto literario. • Identifica os trazos da linguaxe literaria fronte á linguaxe común. • Coñece algunhas figuras literarias sinxelas e frecuentes. 	CL
	EA.1.2 Recoñece o significado dalgunhas metáforas aplicadas ao feito literario.		CL
	EA.1.3 Expresa visual e plasticamente que é a literatura e explícao oralmente.		CCEC
	EA.1.4 Opina acerca dunha tese sobre a experiencia lectora.		CCSC
CA.2 Identificar os recursos lingüísticos que caracterizan a lingua literaria.	EA.2.1 Converte a súa experiencia sobre un feito cotián nun texto literario.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece o gran valor patrimonial que posúe a historia da literatura 	CL
	EA.2.2 Converte nunha noticia o contido dun poema.		CL
	EA.2.3 Desenvolve a imaxinación escribindo a páxina dun diario.		CL
	EA.2.4 Recoñece figuras literarias nunha canción.		CCSC
CA.3 Distinguir xéneros literarios.	EA.3. 1 Identifica brevemente os trazos que distinguen cada xénero literario e aplícao na creación dun texto literario.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece os xéneros literarios desde a perspectiva da intención do autor. 	CL, CAA

CIENCIAS SOCIAIS / XEOGRAFÍA			
CA.1 Explicar todos os indicadores relacionados co estudo da poboación.	EA.1.1 Identifica e define os principais indicadores demográficos e compáraos.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica e define os principais indicadores demográficos 	CL, CSC, CAA
	EA.1.2 Recoñece os factores que explican a estrutura da poboación.		CL, CSC, CAA
CA.2 Analizar a distribución da poboación e os seus condicionantes.	EA.2.1 Analiza os condicionantes que explican a distribución da poboación no mundo.	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece as causas que explican a distribución da poboación no mundo. Localiza no mapamundi as áreas máis poboadas dos continentes 	CL, CSC, CAA
	EA.2.2 Localiza no mapamundi as áreas máis poboadas dos continentes, sinalando os condicionantes físicos e humanos que explican a devandita distribución.		CL, CSC, CMCT, CAA, CSIEE
CA.3 Coñecer a evolución da poboación: ciclos demográficos.	EA.3.1 Recoñece os factores que explican a evolución da poboación, tendo en conta as características dos ciclos demográficos.	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece os factores que explican a evolución da poboación 	CL, CSSC, CAA, CSIEE
CA.4 Expoñer os trazos característicos dos movementos migratorios actuais.	EA.4.1 Explica as características dos movementos migratorios actuais.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece as características dos movementos migratorios actuais. Localiza nun mapamundi os principais fluxos migratorios actuais. 	CL, CSC, CAA
	EA.4.2 Localiza nun mapamundi os principais fluxos migratorios actuais.		CL, CSC, CMCT, CAA, CSIEE
	EA.4.3 Colabora nun informe de prensa acerca das migracións e preséntao oralmente.		CL, CSC, CD, CAA, CSIEE

CIENCIAS SOCIAIS / HISTORIA

CA.5 Recoñecer a Idade Moderna e as súas características demográficas, económicas, sociais e políticas.	EA.5.1 Define Idade Moderna e compara coa Idade Media os acontecementos demográficos, económicos, sociais e políticos.	• Diferenza os trazos característicos da Idade Media e da Idade Moderna	CL, CSC, CAA, CSIEE
CA.6 Definir o humanismo e identificar as súas características e difusión.	EA.6.1 Explica que é o humanismo e investiga acerca de tres humanistas destacados.	• Recoñece as características do humanismo	CL, CSC, CAA, CSIEE
CA.7 Explicar a arte renacentista e identificar as súas etapas, artistas e obras.	EA.7.1 Identifica as características do Renacemento en Italia.	• Identifica os trazo máis salientables do renacemento italiano e recoñece aos seus principais representantes	CL, CSC, CMCT, CAA, CSIEE
	EA.7.2 Recoñece os principais artistas do Renacemento italiano e as súas obras máis importantes.		CL, CSC, CAA, CEC CSIEE
	EA.7.3 Realiza un informe acerca do Renacemento español ou europeo: características, artistas e obras.		CL, CSC, CD, CAA, CSIEE, CCEC

LINGUA CASTELÁ

CA.1 Coñecer o valor significativo do substantivo e do adxectivo.	EA.1.1 Selecciona substantivos nun texto e clasifícaos polos seus valores significativos	• Observa e recoñece as categorías gramaticais: o substantivo, o adxectivo, o determinante e o pronome.	CL, CAA, CSIEE
	EA.1.2 Recoñece adxectivos en enunciados e distingue se son explicativos ou especificativos.		CL
	EA.1.3 Enriquece o seu vocabulario substituindo palabras por outras cun significado máis preciso e expresións substantivadas por outras máis concretas.		CL

CA.2 Recoñecer a concordancia entre o substantivo e o adxectivo.	EA.2.1 Descubre e valora a concordancia entre substantivos e adxectivos.	• Utiliza correctamente a concordancia entre substantivos e adxectivos.	CL, CCSC
CA.3 Recoñecer os morfemas que informan do xénero e do número.	EA.3.1 Engade morfemas flexivos de xénero e número a lexemas.	• Distinguir o lexema ou raíz dunha palabra e os seus morfemas.	CL
CA.4 Distinguir a derivación da composición.	EA.4.1 Deriva substantivos de adxectivos con axuda de sufixos.	• Clasificar palabras segundo a súa formación: simples, derivadas e compostas.	CL
	EA.4.2 Deriva verbos de adxectivos e de substantivos.		CL
	EA.4.3 Engade prefixos a lexemas para comprobar o cambio de significado.		CL
	EA.4.4 Separa en lexemas palabras compostas.		CL
	EA.4.5 Distingue palabras compostas de derivadas.		CL
CA.5 Distinguir siglas de acrónimos.	EA.5.1 Investiga para coñecer a formación e o significado dalgunhas siglas e algúns acrónimos.	• Coñecer outras formacións: siglas, acrónimos e acurtamentos.	CL, CSIEE
CA.6 Coñecer sucintamente a orixe e a evolución do noso léxico e a creación de palabra novas.	EA.6.1 Recoñece en palabras dadas trazos da súa evolución.	• Coñece a orixe das palabras, así como a creación de palabras novas, utilizando o dicionario.	CL, CAA, CSIEE
	EA.6.2 Consulta o dicionario para descubrir a antigüidade dalgunhas palabras.		CD
	EA.6.3 Sabe como se crearon algunhas palabras novas.		CL, CSIEE

Unidade 2

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
COMUNICACIÓN/COMPRESIÓN E EXPRESIÓN	
<ul style="list-style-type: none"> • Lectura. • Comprensión e interpretación textual. 	CA.1 Ler e comprender un texto.
LINGUA GALEGA	
<ul style="list-style-type: none"> • As relacións semánticas. • Relacións de afinidade semántica (sinonimia, polisemia, homonimia). • Relacións de oposición semántica (antónimos, complementarios, inversos). • Relacións de xerarquía semántica (hiperonimia, hiponimia, cohiponimia). • A acentuación. • Regras xerais de acentuación. • O til diacrítico. 	CA.1 Recoñecer as relacións semánticas e aplicarlas nas producións orais e escritas como mecanismos de cohesión textual. CA.2 Coñecer e aplicar as regras xerais de acentuación. CA.3 Recoñecer o valor do til diacrítico e coñecer os pares diacríticos.
LITERATURA	
<ul style="list-style-type: none"> • O xénero narrativo 	CA.1 Recoñecer a narración fronte a outras tipoloxías do ámbito literario.
CIENCIAS SOCIAIS/XEOGRAFÍA	
<ul style="list-style-type: none"> • Os axentes económicos. • Os factores produtivos. • A tecnoloxía • Sistemas económicos. • Economía de subsistencia. • Liberalismo e economías planificadas. • A economía do ben común • O desenvolvemento sostible. 	CA.1 Coñecer os elementos e factores da actividade económica. CA.2 Analizar as características de varios sistemas económicos. CA.3 Interpretar a idea de desenvolvemento sostible e as súas implicacións
CIENCIAS SOCIAIS/HISTORIA	
<ul style="list-style-type: none"> • As grandes expedicións xeográficas. • Os navegantes portugueses e casteláns. • A rivalidade entre casteláns e portugueses no proceso de conquista. 	CA.4 Comprender as causas que propiciaron as grandes expedicións xeográficas e coñecer os antecedentes. CA.5 Coñecer os principais navegantes portugueses e casteláns dos séculos XV e XVI, así como as súas

- As viaxes de Colón.
- A primeira volta ao mundo.
- As consecuencias dos grandes descubrimentos.
- O proceso de conquista e colonización de América.

expedicións, conquistas e consecuencias.
 CA.6 Entender as consecuencias dos grandes descubrimentos, así como o proceso de conquista e colonización de América e as súas consecuencias.

LINGUA CASTELÁ

- O determinante e o pronome.
- O adverbio
- A preposición.
- A conxunción.
- A interxección.
- O til.
- O significado das palabras.
- O manexo do dicionario.
- Os fenómenos léxico--semánticos.

CA.1 Coñecer os valores deícticos do determinante e do pronome en relación ao substantivo.
 CA.2 Distinguir distintas clases de adverbios.
 CA.3 Distinguir preposicións de conxuncións.
 CA.4 Valorar a expresividade que achegan as interxeccións.
 CA.5 Silabar para recoñecer sílabas tónicas, ditongos, tritongos e hiatos.
 CA.6 Aplicar as regras de acentuación.
 CA.7 Manexar o dicionario e interpretar a información que chega dunha palabra.
 CA.8 Distinguir casos de sinonimia e de antonimia.
 CA.9. Distinguir polisemia de homonimia.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
COMUNICACIÓN/COMPREENSIÓN E EXPRESIÓN			
CA.1 Ler e comprender un texto.	EA.1.1 Comprende o sentido global dun texto, identificando a súa información relevante.	• Comprende un texto a partir da súa lectura previa para extraer información	CL
LINGUA GALEGA			
CA.1 Recoñecer as relacións semánticas e aplicalas nas producións orais e escritas como mecanismos de cohesión textual.	EA.1.1 Coñece e aplica nas súas producións orais e escritas as relacións de afinidade semántica, concretamente a sinonimia, polisemia e homonimia.	• Coñece e diferenza a sinonimia, a polisemia e a homonimia	CL, CAA
	EA.1.2 Coñece e aplica nas súas producións orais e escritas as relacións de oposición semántica, concretamente as que se	• Coñece e diferenza entre antónimos, complementarios e inversos.	CL, CAA

	establecen entre os antónimos, os complementarios e os inversos.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece e diferenza entre hiperonimia, a hiponimia e a cohiponimia. 	
	EA.1.3 Coñece e aplica nas súas producións orais e escritas as relacións de oposición semántica, concretamente a hiperonimia, a hiponimia e a cohiponimia.		CL, CAA
CA.2 Coñecer e aplicar as regras xerais de acentuación.	EA.2.1 Clasifica palabras en agudas, graves ou esdrúxulas.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece e aplica con corrección as regras xerais de acentuación. 	CL, CAA
	EA.2.2 Repara na pronunciación específica do galego en palabras concretas.		CL, CAA
	EA.2.3 Acentúa correctamente as palabras dun texto.		CL, CAA
CA.3 Recoñecer o valor do til diacrítico e coñecer os pares diacríticos.	EA.3.1 Recoñece as palabras con til diacrítico e xustifica en pares diacríticos a presenza ou ausencia de til.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece o valor do til diacrítico e coñecer os pares diacríticos 	CL
	EA.3.2 Aplica o til diacrítico en enunciados.		CL, CAA
LITERATURA			
CA.1 Recoñecer a narración fronte a outras tipoloxías do ámbito literario.	EA.1.1 Xustifica o carácter narrativo dun texto polo punto de vista da narración e o acontecemento narrado.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o concepto denotativo de literatura e recoñecer a súa percepción subxectiva e individual. • Recoñece a importancia que posúe o contexto para comprender un texto literario. • Identifica os trazos da linguaxe literaria fronte á linguaxe común. 	CL, CCEC
	EA.1.2 Identifica nun conto os personaxes, o espazo e o tempo en que ten lugar, e descobre a súa sentenza.		CL, CCEC, CSIEE
	EA.1.3 Adapta un conto tradicional á actualidade e leo ante un público.		CL, CCEC, CSIEE

	EA.1.4 Identifica nun fragmento narrativo o narrador, o protagonista, o destinatario interno, o personaxe secundario e o acontecemento narrado.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece algunhas figuras literarias sinxelas e frecuentes. • Coñece os xéneros literarios desde a perspectiva da intención do autor. 	CL, CAA, CCEC
	EA.1.5 Identifica a presenza do narrador, do lugar en que acontecen os feitos e as súas características nun fragmento narrativo.		CL, CCEC
	EA.1.6 Aplica os coñecementos sobre a narración ao fragmento dunha lenda.		CL, CAA, CCEC

CIENCIAS SOCIAIS / XEOGRAFÍA

CA.1 Coñecer os elementos e factores da actividade económica.	EA.1.1 Diferenza distintos aspectos acerca da actividade económica.	<ul style="list-style-type: none"> • Diferenza os elementos e factores da actividade económica. 	CL, CCSC, CCMCT, CAA, CSIEE
CA.2 Analizar as características de varios sistemas económicos.	EA.2.1 Coñece e explica a teoría do liberalismo económico e a súa influencia posterior, a partir de diferentes fontes escritas e gráficas.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece a existencia de distintos sistemas económicos.e • Diferenza as características dos distintos sistemas económicos. 	CL, CCSC, CAA
	EA.2.2 Coñece a terminoloxía económica básica do capitalismo.		CL, CCSC, CCMCT, CAA, CSIEE
	EA.2.3 Explica o papel do Estado nunha economía planificada e sinala algúns exemplos.		CL, CCSC, CAA, CSIEE
	EA.2.4 Coñece e explica os obxectivos da economía do ben común.		CL, CCSC, C AA
	EA.2.5 Manexa gráficas e		CL, CCSC,

	Internet, analiza os datos e extrae conclusións referidas á actualidade económica española.		CCMCT, CAA, CSIEE)
CA.3 Interpretar a idea de desenvolvemento sostible e as súas implicacións.	EA.3.1 Define desenvolvemento sostible e describe conceptos clave relacionados con el.	<ul style="list-style-type: none"> • Define o concepto de desenvolvemento sostible • Recoñecer os seus obxectivos. 	CL, CCSC, CAA, CSIEE
	EA.3.2 Valora e propón actuacións acordadas co desenvolvemento sostible.		CL, CCSC, CAA, CSIEE, CCMCT
CIENCIAS SOCIAIS / HISTORIA			
CA.4 Comprender as causas que propiciaron as grandes expedicións xeográficas e coñecer os antecedentes.	EA.4.1 Explica as causas que conduciron ás grandes expedicións xeográficas.	<ul style="list-style-type: none"> • Comprende as circunstancias que posibilitaron as grandes expedicións xeográficas. 	CL, CCSC, CAA
CA.5 Coñecer os principais navegantes portugueses e casteláns dos séculos XV e XVI, así como as súas expedicións, conquistas e consecuencias.	EA.5.1 Recoñece as conquistas portuguesas e casteláns, sinalando os seus protagonistas e identificando as rutas e territorios explorados.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica as rutas e os principais navegantes portugueses e casteláns dos séculos XV e XVI. • Comprende a rivalidade que xerou a conquista territorial entre España e Portugal. 	CL, CAA, CCMCT, CCSC, CD, CSIEE
	EA.5.2 Coñece e explica os conflitos entre España e Portugal derivados da conquista dos novos territorios.		CL, CCSC, CAA
	EA.5.3 Elabora un sinxelo informe da primeira volta ao mundo a partir de diversas fontes de información.		CL, CCSC, CCMCT, CD, CAA, CSIEE
CA.6 Entender as consecuencias dos grandes descubrimentos, así como o proceso de conquista e colonización de América e as súas consecuencias.	EA.6.1. Explica o proceso de conquista e colonización de América a partir de distintas fontes, como mapas e textos e as súas consecuencias.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece as consecuencias da conquista e colonización. 	CL, CCSC, CCMCT, CAA, CSIEE, CD

LINGUA CASTELÁ

CA.1 Coñecer os valores décticos do determinante e do pronome en relación ao substantivo.	EA.1.1 Localiza determinantes nun texto así como os substantivos a que acompañan, clasifícaos e valora a súa concordancia.	<ul style="list-style-type: none"> Diferenza nos seus usos substantivos de adxectivos e determinantes de pronomes. 	CL, CAA
	EA.1.2 Evita a redundancia do substantivo substituíndoo por pronomes e reconece o seu valor estilístico.		CL
	EA.1.3 Distingue determinantes de pronomes e explica por que.		CL, CSIEE
CA.2 Distinguir distintas clases de adverbios.	EA.2.1 Recoñece distintas clases de adverbios dentro dun texto.	<ul style="list-style-type: none"> Distingue distintas clases de adverbios 	CL
	EA.2.2. Descubre que o adverbio informa sobre circunstancias da acción verbal.		CL
CA.3 Distinguir preposicións de conxuncións.	EA.3.1. Utiliza distintas preposicións nun texto.	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece e distingue preposicións e conxuncións. 	CL
	EA.3.2 Utiliza distintas conxuncións en enunciados dados.		CL
CA.4 Valorar a expresividade que achegan as interxeccións	EA.4.1 Recoñece en distintos enunciados a expresividade das interxeccións.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece o uso expresivo das interxeccións. 	CL
CA.5 Silabar para reconecer sílabas tónicas, ditongos, tritongos e hiatos.	EA.5.1 Silaba en voz alta para reconecer a sílaba tónica dunha palabra.	<ul style="list-style-type: none"> Practica o soletreo para distinguir sílabas átonas de tónicas. Distingue ditongos, 	CL
	EA.5.2 Recoñece palabras agudas, graves e esdrúxulas.		CL

	EA.5.3 Identifica ditongos e tritongos.	tritongos e hiatos.	CL
	EA.5.4 Identifica hiatos.		CL
CA.6 Aplicar as regras de acentuación.	EA.6.1 Xustifica a presenza ou ausencia de til.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece e aplica correctamente as regras de acentuación. 	CL
	EA.6.2 Escribe formas verbais para aplicar as regras do til.		CL
	EA.6.3 Recoñece nun texto palabras con til agudas, graves e esdrúxulas, e monosílabas con til diacrítico.		CL, CAA
CA.7 Manexar o dicionario e interpretar a información que achega dunha palabra.	EA.7.1 Utiliza o dicionario para coñecer o significado das palabras.	<ul style="list-style-type: none"> • Utiliza correctamente o dicionario para coñecer o significado léxico da palabra e outras informacións gramaticais. 	CL
	EA.7.2 Interpreta a información gramatical que achega o dicionario sobre as palabras.		CL
CA.8 Distinguir casos de sinonimia e de antonimia.	EA.8.1 Distingue casos de sinonimia e antonimia en pares de palabras.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece a relación de sinonimia e antonimia que se dá entre palabras 	CL
	EA.8.2 Utiliza a sinonimia dentro dun contexto textual.		CL
CA.9. Distinguir polisemia de homonimia.	EA.9.1 Constrúe enunciados con significados diferentes a partir de palabras polisémicas.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o concepto de polisemia e de homonimia e distíngueos con axuda do dicionario. 	CL, CAA

Unidade 3

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
COMUNICACIÓN/COMPREENSIÓN E EXPRESIÓN	
<ul style="list-style-type: none"> • Lectura. • Comprensión e interpretación textual. • Expresión oral e escrita. 	CA.1 Ler e comprender un texto.
LINGUA GALEGA	
<ul style="list-style-type: none"> • O verbo • Partes do verbo (tema e desinencias) • O tempo • O modo • Uso de <i>h</i> • Uso de <i>b/v</i> • Uso de <i>x/s</i> 	CA.1 Coñecer o valor significativo do verbo. CA.2 Coñecer a morfoloxía verbal e distinguir o tema e as desinencias. CA.3. Coñecer o tempo e o modo verbal. CA.4 Coñecer as normas ortográficas do uso do <i>h</i> e aplicarlas con corrección. CA.5 Coñecer as normas ortográficas do uso do <i>b</i> e <i>v</i> e aplicarlas con corrección. CA.6 Coñecer as normas ortográficas do uso do <i>x</i> e <i>s</i> e aplicarlas con corrección e reparar na distinta pronuncia da grafía <i>x</i> en palabras dadas.
LITERATURA	
<ul style="list-style-type: none"> • O xénero dramático. • Os diálogos teatrais. • A estrutura dunha obra dramática. • Os personaxes • A representación teatral. 	CA.1 Recoñecer os trazos do xénero dramático fronte a outras tipoloxías do ámbito literario.
CIENCIAS SOCIAIS/XEOGRAFÍA	
<ul style="list-style-type: none"> • O sector primario: agricultura e paisaxes, gandería e tipos de gando, explotación forestal e pesca. 	CA.1 Identificar as actividades económicas do sector primario.
CIENCIAS SOCIAIS/HISTORIA	
<ul style="list-style-type: none"> • As monarquías autoritarias. • A unión dinástica de Castela e Aragón. • A expansión territorial de Castela e Aragón. • Economía, sociedade e cultura durante o goberno dos Reis Católicos. • Consecuencias do reinado dos Reis Católicos en Galicia. 	CA.2 Recoñecer os trazos característicos das monarquías da Idade Moderna CA.3 Analizar o reinado dos Reis Católicos e as súas consecuencias para Galicia.

LINGUA CASTELÁ

<ul style="list-style-type: none"> • O verbo. • A ortografía do <i>b, v, c, q, k, z</i>. 	<p>CA.1 Coñecer o valor significativo do verbo. CA.2 Observar a morfoloxía verbal e reconece as súas desinencias. CA.3 Diferenciar formas verbais simples de compostas e persoais de non persoais. CA.4 Recoñecer as normas ortográficas para a escritura do <i>b, v, c, q, k, z</i>.</p>
--	--

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
COMUNICACIÓN/COMPRESIÓN E EXPRESIÓN			
CA.1 Ler e comprender un texto.	EA.1.1 Comprende o sentido global dun texto, identificando a intención comunicativa e a súa información relevante.	<ul style="list-style-type: none"> • Comprende un texto a partir da súa lectura previa para extraer información 	CL
LINGUA GALEGA			
CA.1 Coñecer o valor significativo do verbo.	EA.1.1 Sinala verbos nun texto e indica o suxeito de cada un.	<ul style="list-style-type: none"> • Observar e recoñecer as categorías gramaticais: o verbo. 	CL, CAA
CA.2 Coñecer a morfoloxía verbal e distinguir o tema e as desinencias.	EA.2.1 Indica o tema e as desinencias de formas verbais determinadas.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñecer a morfoloxía verbal e recoñecer as partes constituíntes do verbo (o tema e as desinencias). 	CL
CA.3. Coñecer o tempo e o modo verbal.	EA 3.1 Indica o tempo verbal de determinadas formas verbais.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñecer e empregar correctamente os tempos e modos verbais. 	CL, CAA
	EA 3.2 Escribe enunciados con verbos en modo indicativo, subxuntivo e imperativo.		CL, CAA

CA.4 Coñecer as normas ortográficas do uso do <i>h</i> e aplicalas con corrección.	EA.4.1 Escribe con <i>h</i> as palabras que o precisen en enunciados dados	<ul style="list-style-type: none"> Coñecer as normas ortográficas do uso do <i>h</i> e aplicalas con corrección. 	CL, CAA
	EA.4.2 Coñece o significado dos principais prefixos gregos que se escriben con <i>h</i> inicial.		CL, CAA
CA.5 Coñecer as normas ortográficas do uso do <i>b</i> e <i>v</i> e aplicalas con corrección.	EA.5.1 Escribe con <i>b</i> ou <i>v</i> palabras que o precisen.	<ul style="list-style-type: none"> Coñecer as normas ortográficas do uso do <i>b</i> e <i>v</i> e aplicalas con corrección. 	CL, CAA
	EA.5.2 Sabe que as desinencias verbais de copretérito dos verbos da 1ª conxugación se escriben con <i>b</i> .		CL, CAA
CA.6 Coñecer as normas ortográficas do uso do <i>x</i> e <i>s</i> e aplicalas con corrección e reparar na distinta pronuncia da grafía <i>x</i> en palabras dadas.	EA.6.1 Repara na pronuncia do <i>x</i> en palabras dadas.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece as normas ortográficas do uso do <i>x</i> e <i>s</i> e aplícaas con corrección Repara na distinta pronuncia da grafía <i>x</i> en palabras dadas. 	CL, CAA
	EA.6.2 Coñece as normas de uso de <i>s</i> ou <i>x</i> .		CL, CAA
LITERATURA			
CA.1 Recoñecer os trazos do xénero dramático fronte a outras tipoloxías do ámbito literario	EA. 1.1 Le en voz alta o papel dun personaxe dun fragmento teatral.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece a intención comunicativa nun texto dramático. Identifica cada un dos elementos que configuran un texto dramático. Coñece os subxéneros dramáticos. Identifica os monólogos. 	CL
	EA.1.2 Xustifica a pertenza dun texto ao xénero dramático.		CL
	EA.1.3 Xustifica a pertenza dun texto a un subxénero dramático.		CL, CAA
	EA.1.4 Le dramatizando o papel dun personaxe dun fragmento teatral.		CL, CCEC, CCSC, CSIEE
CIENCIAS SOCIAIS / XEOGRAFÍA			
CA.1 Identificar as actividades económicas do sector primario.	EA.1.1 Identifica os elementos naturais e humanos das paisaxes agrarias.		CL, CSC,CCMCT, CAA,CSIEE, CCEC

	EA.1.2 Analiza unha noticia de actualidade acerca da agricultura.	<ul style="list-style-type: none"> Distingue todas as actividades económicas do sector primario e as súas características. 	CL, CCSC, CD, CAA, CSIEE
	EA.1.3 Localiza os diferentes tipos de paisaxes agrarias		CL, CSC,C CMCT, CAA
	EA.1.4 Sitúa as principais rexións gandeiras, o tipo de gandería e as especies gandeiras		CL, CSC,C CMCT, CAA
	EA.1.5 Identifica sobre un gráfico de barras os países consumidores de carne, os países produtores de gando e a carne máis consumida.		CL, CCSC, CCMCT, CAA, CSIEE
	EA.1.6 Explica as características principais da explotación forestal.		CL,CSC, CD, CAA
	EA.1.7 Expón os trazos principais da actividade pesqueira.		CL, CCSC, CAA, CCMCT, AA, CD, AA, CSIEE
CIENCIAS SOCIAIS / HISTORIA			
CA.2 Recoñecer os trazos característicos das monarquías da Idade Moderna	EA.2.1 Distingue os instrumentos de poder das monarquías autoritarias.	<ul style="list-style-type: none"> Comprende as características das monarquías autoritarias, Entende a súa evolución e as diferenzas coas monarquías medievais. 	CL, CCSC, CCMCT, CAA, CSIEE
CA.3 Analizar o reinado dos Reis Católicos e as súas consecuencias para Galicia.	EA.3.1 Identifica a política matrimonial dos Reis Católicos e a súa transcendencia.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece os principais feitos do reinado dos Reis Católico, a súa política interior e a súa 	CL, CCSC, CAA, CSIEE
	EA.3.2 Explica a política de expansión territorial dos Reis Católicos.		CL, CCSC, CAA, CSIEE, CD

	EA.3.3 Recoñece a política económica, social e cultural desenvolvida polos Reis Católicos e as consecuencias que tivo para Galicia.	expansión territorial.	CL, CCSC, CAA, CSIEE, CD
LINGUA CASTELÁ			
CA.1 Coñecer o valor significativo do verbo.	EA.1.1 Completa o significado dun texto con axuda dos verbos.	• Recoñece a importancia gramatical do verbo	CL, CAA, CSIEE
	EA.1.2 Descubre a importancia do verbo na gramática.		CL
CA.2 Observar a morfoloxía verbal e recoñece as súas desinencias.	EA.2.1 Recoñece a variabilidade dos verbos dentro dun texto.	• Recoñece as desinencias verbais	CL
	EA.2.2 Recoñece a información que achegan as desinencias verbais.		CL
CA.3 Diferenciar formas verbais simples de compostas e persoais de non persoais.	EA.3.1 Substitúe infinitivos por formas verbais persoais dentro dun texto.	• Diferenza as formas verbais simples de compostas e persoais de non persoais.	CL
CA.4 Recoñecer as normas ortográficas para a escritura do <i>b, v, c, q, k, z</i> .	EA.4.1 Xustifica o uso de <i>b</i> e <i>v</i> en palabras dadas, e utiliza o dicionario.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece as normas para a escritura do <i>b, v, c, q, k, z</i>. • Aplica as regras coñecidas nun texto. 	CL, CD
	EA.4.2 Aplica as regras de <i>c/cc</i> en palabras mutiladas.		CL
	EA.4.3 Aplica as regras de <i>c/z</i> nos plurais de palabras rematadas en <i>z/d</i> .		CL
	EA.4.4 Utiliza o dicionario para descubrir préstamos que se escriben con <i>k</i> .		CL
	EA.4.5 Recoñece algunhas palabras que son parónimas.		CL, CCSC

	EA.4.6 Aplica as regras coñecidas nun texto.		CL,CCSC
--	--	--	---------

Unidade 4

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
COMUNICACIÓN/COMPREENSIÓN E EXPRESIÓN	
<ul style="list-style-type: none"> • Lectura. • Comprensión e interpretación textual. • Expresión escrita. 	CA.1 Ler e comprender un texto.
LINGUA GALEGA	
<ul style="list-style-type: none"> • Grupos consonánticos <i>bl e br, pl e pr</i> e mais <i>fl e fr</i>. • Uso de <i>-cc-</i> e <i>-ct-</i>. • Uso dos grupos consonánticos <i>-pc-</i> e <i>-pt-</i>. • Uso das terminacións <i>-cio/-cia, -zo/-za</i>. 	CA.1 Usar correctamente os grupos consonánticos <i>bl e br, pl e pr</i> e mais <i>fl e fr</i> . CA.2 Usar con corrección os grupos cultos <i>-cc-</i> e <i>-ct-</i> . CA.3 Usar con corrección os grupos cultos <i>-pc-</i> e <i>-pt-</i> . CA.4 Usar con corrección as terminacións <i>-cio/-cia, -zo/-za</i> .
LITERATURA	
<ul style="list-style-type: none"> • O xénero lírico. • A forma poética. • Principais composicións. • A mensaxe poética. • Recursos líricos. • Figuras literarias. 	CA.1 Recoñece as características do xénero lírico fronte a outras tipoloxías do ámbito literario a partir da lectura e comprensión de textos poéticos da literatura galega e española e de diferentes épocas e correntes estéticas.
CIENCIAS SOCIAIS/XEOGRAFÍA	
<ul style="list-style-type: none"> • Sector secundario. • A actividade mineira e as fontes de enerxía. • A actividade industrial: elementos, tipos e paisaxes. • Grandes áreas industriais do mundo. • A deslocalización industrial. • Reconversión e industria sostible. • A construción. 	CA.1 Definir e clasificar as actividades do sector secundario CA.2 Explicar as características e a localización dos recursos minerais e das fontes de enerxía. CA.3 Identificar os trazos principais da actividade industrial. CA.4 Diferenciar as principais áreas industriais do mundo, así como as súas características. CA.5 Explicar en que consiste a deslocalización industrial CA.6 Entender a importancia de alcanzar un modelo industrial sostible. CA.7 Comprender a importancia do sector da construción.

CIENCIAS SOCIAIS/HISTORIA

<ul style="list-style-type: none"> • Reinado de Carlos I e de Filipe II. • Reforma e Contrarreforma. 	<p>CA.8 Explicar as características dos reinados da Austria no século XVI en España.</p> <p>CA.9 Analizar as causas e consecuencias da Reforma protestante e da Contrarreforma católica.</p>
--	--

LINGUA CASTELÁ

<ul style="list-style-type: none"> • Os sintagmas. • O sintagma nominal e os seus constituíntes. • O sintagma adxectivo e os seus valores semánticos. • O sintagma adverbial e os seus constituíntes. 	<p>CA.1 Coñecer distintas clases de sintagmas recoñecendo a categoría gramatical do seu núcleo.</p> <p>CA.2 Descubrir a formación de oracións a partir de varios sintagmas.</p> <p>CA.3 Recoñecer os constituíntes dun sintagma nominal.</p> <p>CA.4 Recoñecer sintagmas adxectivas e distinguir valores significativos.</p> <p>CA.5 Recoñecer sintagmas adverbiais e os seus constituíntes.</p>
---	--

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
COMUNICACIÓN/COMPRENSIÓN E EXPRESIÓN			
CA.1 Ler e comprender un texto.	EA.1.1 Comprende o sentido global dun texto, identificando a intención comunicativa e a súa información relevante.	<ul style="list-style-type: none"> • Comprender un texto a partir da súa lectura previa e analítica para extraer información, e producir textos escritos a partir da propia experiencia. 	CL
LINGUA GALEGA			
CA.1 Usar correctamente os grupos consonánticos <i>bl</i> e <i>br</i> , <i>pl</i> e <i>pr</i> e mais <i>fl</i> e <i>fr</i> .	EA.1.1 Emprega adecuadamente os grupos consonánticos <i>bl</i> / <i>br</i> , <i>pl</i> / <i>pr</i> e <i>fl</i> / <i>fr</i> en enunciados e textos dados.	<ul style="list-style-type: none"> • Empregar adecuadamente os grupos consonánticos <i>bl</i> / <i>br</i>, <i>pl</i> / <i>pr</i> e <i>fl</i> / <i>fr</i> en enunciados e textos dados. 	CL
	EA.1.2 A partir de definicións, escribe con corrección palabras que conteñen os grupos consonánticos <i>bl</i> / <i>br</i> , <i>pl</i> / <i>pr</i> e <i>fl</i> / <i>fr</i> .		CL, CAA
CA.2 Usar con corrección os grupos cultos <i>-cc-</i> e <i>-ct-</i> .	EA.2.1 Completa determinadas palabras dun texto dado cos grupos consonánticos <i>-cc-</i> , <i>-ct-</i> ou	<ul style="list-style-type: none"> • Usar con corrección 	CL, CAA

	con <i>-c-</i> , <i>-t-</i> , segundo os casos.	os grupos cultos <i>-cc-</i> e <i>-ct-</i> .	
	EA.2.2 Completa coa letra <i>-c-</i> palabras dadas, en caso de ser necesario.		CL, CAA
CA.3 Usar con corrección os grupos cultos <i>-pc-</i> e <i>-pt-</i> .	EA.3.1 Compón un texto onde apareza o maior número posible de palabras dadas que conteñen os grupos consonánticos <i>-pc-</i> e <i>-pt-</i> .	<ul style="list-style-type: none"> Usar con corrección os grupos cultos <i>-pc-</i> e <i>-pt-</i>. 	CL, CAA
CA.4 Usar con corrección as terminacións <i>-cio/-cia</i> , <i>-zo/-za</i> .	EA.4.1 Completa palabras dadas coas terminacións <i>-cio/-cia</i> , <i>-zo/-za</i> adecuadas en cada caso.	<ul style="list-style-type: none"> Usar con corrección as terminacións <i>-cio/-cia</i>, <i>-zo/-za</i>. 	CL, CAA
	EA.4.2 Completa determinadas palabras nunha viñeta coas terminacións <i>-cio/-cia</i> , <i>-zo/-za</i> adecuadas en cada caso.		CL, CAA
LITERATURA			
CA.1 Recoñece as características do xénero lírico fronte a outras tipoloxías do ámbito literario a partir da lectura e comprensión de textos poéticos da literatura galega	EA.1.1 Recoñece o valor transcendental da poesía.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica a voz lírica, o destinatario e a mensaxe nun poema. Recoñece a mensaxe poética, a musicalidade e o ritmo nun poema. Diferenzaa intención comunicativa e os subxéneros en varios poemas. Analiza a métrica dun poema. 	CL, CAA, CCEC
	EA.1.2 Identifica a voz lírica, o destinatario e a mensaxe nun poema de Bécquer.		CL, CAA, CCEC
	EA.1.3 Recoñece a mensaxe poética nun poema, e a musicalidade e o ritmo noutro.		CL, CAA, CCEC
	EA.1.4 Diferenza a intención comunicativa e os subxéneros en varios poemas.		CL, CAA, CCEC
	EA.1.5 Analiza a métrica dun poema de Rosalía de Castro.		CL, CAA, CCEC

	EA.1.6 Descubre a similitude formal das antigas cancións coas actuais.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece a forma do romance e do soneto. • Recoñece o ritmo interno dun poema en verso libre. 	CL, CAA, CCEC
	EA.1.7 Recoñece a forma dun romance.		CL, CAA, CCEC
	EA.1.8 Recoñece a forma dun soneto.		CL, CAA, CCEC
	EA.6.9 Recoñece o ritmo interno dun poema en verso libre.		CL, CAA, CCEC

CIENCIAS SOCIAIS / XEOGRAFÍA

CA.1 Definir e clasificar as actividades do sector secundario.	EA.1.1 Define, clasifica e explica as actividades do sector secundario.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica e recoñece as actividades do sector secundario. 	CL, CCSC, CAA
CA.2 Explicar as características e a localización dos recursos minerais e das fontes de enerxía.	EA.2.1 Le e resume un texto acerca da localización dos recursos minerais e das fontes de enerxía do planeta.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece a distribución mundial dos principais recursos minerais e fontes de enerxía. 	CL, CCSC, CAA
CA.3 Identificar os trazos principais da actividade industrial.	EA.3.1 Expón os elementos e os tipos de industria e de paisaxes industriais.	<ul style="list-style-type: none"> • Distingue os elementos e os tipos de industria e de paisaxes industriais. 	CL, CCSC, CCMCT, CAA, CSIEE, CCEC
CA.4 Diferenciar as principais áreas industriais do mundo, así como as súas características.	EA.4.1 Explica as características das grandes potencias industriais do mundo.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece as grandes potencias industriais do mundo. 	CL, CCSC, CAA
CA.5 Explicar en que consiste a deslocalización industrial.	EA.5.1 Razona que é a deslocalización industrial e as súas características.	<ul style="list-style-type: none"> • Define e entende a deslocalización industrial. 	CL, CCSC, CAA, CSIEE, CCEC
CA.6 Entender a importancia de alcanzar un modelo industrial sostible.	EA.6.1 Valora e explica as medidas que se poden tomar para levar a cabo unha industria sostible.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica en que consiste a industria sostible. 	CL, CCSC, CAA

CA.7 Comprender a importancia do sector da construción.	EA.7.1 Investiga acerca da construción de infraestruturas relacionadas co auxe da construción.	<ul style="list-style-type: none"> Expón as características da construción e os principios de sustentabilidade. 	CL, CCSC, CD, CAA, CSIEE, CCEC
	EA.7.2 Coñece as medidas para chegar a un modelo de construción sostible.		CL, CCSC, CAA

CIENCIAS SOCIAIS / HISTORIA

CA.8 Explicar as características dos reinados da Austria no século XVI en España.	EA.8.1 Coñece os principais acontecementos históricos do reinado de Carlos I.	<ul style="list-style-type: none"> Comprende as características do reinado da Austria española Carlos V e Filipe II: política interior e exterior. 	CL, CCSC, CD, CCMCT, CAA, CSIEE
	EA.8.2 Recoñece os principais acontecementos históricos do reinado de Filipe II.		CL, CCSC, CD, CAA, CCEC
CA.9 Analizar as causas e consecuencias da Reforma protestante e da Contrarreforma católica.	EA.9.1 Identifica os motivos que provocaron a Reforma e a súa expansión por Europa (Lutero, Calvino e anglicanismo).	<ul style="list-style-type: none"> Coñece as causas e consecuencias da Reforma (Lutero, Calvino e anglicanismo) e da Contrarreforma. 	CL, CCSC, CAA, CD
	EA.9.2 Expón o contido da Contrarreforma.		CL, CCSC, CAA, CD

LINGUA CASTELÁ

CA.1 Coñecer distintas clases de sintagmas recoñecendo a categoría gramatical do seu núcleo.	EA.1.1 Identifica os núcleos de varios sintagmas para clasificalos.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece as distintas clases de sintagmas. 	CL, CAA, CSIEE
CA.2 Descubrir a formación de oracións a partir de varios sintagmas.	EA.2.1 Constrúe un breve texto a partir de sintagmas propostos.	<ul style="list-style-type: none"> Forma oracións a partir de sintagmas. 	CL, CAA

CA.3 Recoñecer os constituíntes dun sintagma nominal.	EA.3.1 Amplía a constitución dun sintagma nominal con actualizadores e complementos.	• Identifica o núcleo dun sintagma nominal así como outros constituíntes.	CL
	EA.3.2 Analiza os constituíntes de varios sintagmas nominais dentro dun texto.		CL, CCSC, CSIEE
CA.4 Recoñecer sintagmas adxectivais e distinguir valores significativos.	EA.4.1 Distingue sintagmas adxectivais dentro dun texto.	• Identifica o núcleo dun sintagma adxectivo e os seus valores semánticos.	CL, CAA, CSIEE
CA.5 Recoñecer sintagmas adverbiais e os seus constituíntes	EA.5.1 Distingue sintagmas adverbiais dentro dun texto.	• Identifica o núcleo dun sintagma adverbial así como outros constituíntes.	CL

Unidade 5

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
COMUNICACIÓN/COMPRESIÓN E EXPRESIÓN	
<ul style="list-style-type: none"> • Lectura. • Comprensión e interpretación textual. • Expresión escrita. 	CA.1 Ler e comprender un texto.
LINGUA GALEGA	
<ul style="list-style-type: none"> • O suxeito e o predicado. • Como recoñecer o suxeito nunha cláusula. • Unidades que desempeñan a función de suxeito. • O suxeito elidido. • Tipos de cláusulas. • O complemento directo. • Como recoñecer o CD. • Unidades que desempeñan a función de CD. • Pronomes átonos que funcionan como CD. • O complemento indirecto. • Como recoñecer o CI. • Unidades que desempeñan a función de CI. 	CA.1 Recoñecer a función suxeito na cláusula e as unidades que poden desempeñar esta función. CA.2 Recoñecer a función predicado na cláusula e as unidades que poden desempeñar esta función. CA.3 Saber o que é o suxeito elidido e recoñecelo en cláusulas. CA.4 Recoñecer os tipos de cláusulas dependendo da natureza do predicado. CA.5 Recoñecer a función de complemento directo na cláusula e os pronomes átonos que funcionan como CD. CA.6 Recoñecer a función de complemento indirecto na

- Pronomes átonos que funcionan como CI.
- O complemento circunstancial e unidades que desempeñan esta función.

cláusula e os pronomes átonos que funcionan como CI.
 CA.7 Recoñecer a función de complemento circunstancial na cláusula e as unidades que a desempeñan

CIENCIAS SOCIAIS/XEOGRAFÍA

- Sector terciario e a súa importancia.
- O comercio e a organización do comercio mundial.
- Infraestrutura, sistemas e evolución do transporte.
- O turismo.

CA.1 Definir, clasificar e valorar a importancia das actividades do sector terciario.
 CA.2 Explicar que é a actividade comercial, os tipos de comercio que existen e enumerar os bloques comerciais.
 CA.3 Comprender as vantaxes e inconvenientes dos diferentes medios de transporte.
 CA.4 Coñecer as características da actividade turística, así como o seu impacto ambiental.

CIENCIAS SOCIAIS/HISTORIA

- Antigo Réxime.
- Os reinados dos Austrias menores.

CA.5 Coñecer as circunstancias demográficas, sociais, económicas e políticas da Europa do século XVII.
 CA.6 Recoñecer as características políticas, sociais e económicas de Galicia durante a época dos Austrias.

LINGUA CASTELÁ

- A oración.
- O sintagma verbal.
- A estrutura oracional: suxeito e predicado.
- Clases de oracións segundo a actitude do emisor.
- A omisión do suxeito e a impersonalidade.
- A ortografía de *h, ll, y, g, j, x*.
- As variedades xeográficas, situacionais e sociais da lingua.

CA.1 Identificar a formación dunha oración.
 CA.2 Recoñecer o suxeito e o predicado.
 CA.3 Clasificar oracións segundo a actitude do emisor.
 CA.4 Distinguir omisión do suxeito de impersonalidade.
 CA.5 Recoñecer as normas ortográficas para a escritura de *h, ll, y, g, j, x*.
 CA.6 Coñecer a variedade xeográfica do español.
 CA.7 Coñecer os usos da lingua en distintas situacións e diferentes ámbitos sociais.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
COMUNICACIÓN/COMPRESIÓN E EXPRESIÓN			
CA.1 Ler e comprender un texto.	EA.1.1 Comprende o sentido global dun texto, identificando a intención comunicativa e a súa información relevante.	• Comprender un texto a partir da súa lectura previa e analítica para extraer información, e producir textos escritos a partir da propia experiencia.	CL
LINGUA GALEGA			
CA.1 Recoñecer a función suxeito na cláusula e as unidades que poden desempeñar esta función.	EA.1.1 Detecta os suxeitos de predicados subliñados nun texto e comproba a concordancia en número e persoa.	• Recoñece a función suxeito na cláusula e as unidades que poden desempeñar esta función.	CL, CAA
	EA.1.2 Recoñece que unidades desempeñan a función de suxeito en determinados enunciados dun texto.		CL, CAA
CA.2 Recoñecer a función predicado na cláusula e as unidades que poden desempeñar esta función.	EA.2 Clasificar predicados sinalados nun texto segundo sexan formas simples ou perífrases verbais.	• Recoñece a función predicado na cláusula e as unidades que poden desempeñar esta función.	CL, CAA
CA.3 Saber o que é o suxeito elidido e recoñecelo en cláusulas.	EA.3 Sinala que pronome podería realizar a función de suxeito en cláusulas co suxeito elidido.	• Sabe o que é o suxeito elidido e recoñecelo en cláusulas	CL, CAA
CA.4 Recoñecer os tipos de cláusulas dependendo da natureza do predicado.	EA.4.1 Clasificar determinadas cláusulas en transitivas e intransitivas.	• Recoñece os tipos de cláusulas dependendo da natureza do predicado.	CL, CAA
	EA.4.2 Clasificar os predicados de determinadas cláusulas segundo sexan reflexivos, recíprocos ou impersoais.		CL, CAA

CA.5 Recoñecer a función de complemento directo na cláusula e os pronomes átonos que funcionan como CD.	EA.5.1 Localiza os complementos directos existentes nun texto.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece a función de complemento directo na cláusula e os pronomes átonos que funcionan como CD. 	CL, CAA
	EA.5.2 Sinala as unidades que desempeñan a función de CD nun texto		CL, CAA
	EA.5.3 Substitúe os CD dun texto polos pronomes que corresponda.		CL, CAA
CA.6 Recoñecer a función de complemento indirecto na cláusula e os pronomes átonos que funcionan como CI.	EA.6.1 Identifica e substituír polos pronomes correspondentes os complementos indirectos de cláusulas dadas.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece a función de complemento indirecto na cláusula e os pronomes átonos que funcionan como CI. 	CL, CAA
CA.7 Recoñecer a función de complemento circunstancial na cláusula e as unidades que a desempeñan	EA.7.1 Identifica en cláusulas os complementos circunstanciais, indica de que tipo son e recoñece as unidades que realizan esa función.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece a función de complemento circunstancial na cláusula e as unidades que a desempeñan. 	CL, CAA
CIENCIAS SOCIAIS / XEOGRAFÍA			
CA.1 Definir, clasificar e valorar a importancia das actividades do sector terciario.	EA.1.1 Define, clasifica e explica a importancia das actividades do sector terciario.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica e recoñece a importancia das actividades do sector terciario. 	CL, CCSC, CAA CCMCT CSIEE, CCEC
CA.2 Explicar que é a actividade comercial, os tipos de comercio que existen e enumerar os bloques comerciais.	EA.2.1 Localiza e identifica os bloques comerciais.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece a actividade comercial, os tipos de comercio e a organización do comercio mundial. 	CL, CCSC, CAA
CA.3 Comprender as vantaxes e inconvenientes dos diferentes medios de transporte.	EA.3.1 Explica a idoneidade de cada medio de transporte e describe que é a intermodalidade.	<ul style="list-style-type: none"> • Describe os sistemas de transporte, as súas vantaxes e inconvenientes • Comprende o impacto ambiental de cada un deles. 	CL, CCSC, CCMCT, CAA,CSIEE,

CA.4 Coñecer as características da actividade turística, así como o seu impacto ambiental.	EA.4.1 Describe os trazos principais do turismo e a súa repercusión ambiental.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece os trazos principais da actividade turística • Valora a súa repercusión ambiental. 	CL, CCSC, CAA
CIENCIAS SOCIAIS / HISTORIA			
CA.5 Coñecer as circunstancias demográficas, sociais, económicas e políticas da Europa do século XVII.	EA.5.1 Explica os trazos demográficos, sociais e económicos da Europa do século XVII.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza a situación demográfica, social, económica e política de Europa no século XVII 	CL, CCSC, CCMCT, CAA
	EA.5.2 Distingue as características das monarquías absolutas e parlamentarias.	<ul style="list-style-type: none"> • Diferenza os trazos que definen unha monarquía absoluta e unha monarquía parlamentaria. 	CL, CCSC, CAA, CSIEE, CCEC
	EA.5.3 Analiza os motivos que levaron á guerra dos Trinta Anos e explica o seu desenvolvemento	<ul style="list-style-type: none"> • Describe os motivos e o desenvolvemento da guerra dos Trinta Anos 	CL, CCSC, CD, CAA, CSIEE
	EA.5.4 Explica o problema sucesorio tras a morte de Carlos II.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica as causa da Guerra de Sucesión española 	CL, CCSC, CAA,
CA.6 Recoñecer as características políticas, sociais e económicas de Galicia durante a época dos Austrias.	EA.6.1 Explica a situación socioeconómica de Galicia durante a época dos Austrias	<ul style="list-style-type: none"> • Comprende as características dos reinados de Filipe III, Filipe IV e Carlos II. 	CL, CCSC, CAA
	EA.6.2 Observando un mapa de Galicia no século XVII, tenta explicar a importancia de determinadas poboacións na época a partir do visto na unidade e das súas propias investigacións.		CL, CCSC, CAA
LINGUA CASTELÁ			
CA.1 Identificar a formación dunha oración.	EA.1.1 Distingue sintagmas de oracións	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o concepto de oración e diferénciao do de sintagma. • Recoñece o sintagma verbal como o gran 	CL
	EA.1.2 Completa oracións		CL, CSIEE

	engadindo distintos tipos de sintagmas.	constituínte dunha oración.	
CA.2 Recoñecer o suxeito e o predicado	EA.2.1 Distingue o predicado e o seu núcleo e outros sintagmas que o complementan.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica o suxeito e o predicado nunha oración. 	CL
	EA.2.2 Distingue o suxeito en oracións aplicando a regra da concordancia.		CL
	EA.2.3 Relaciona predicados cos seus suxeitos dentro dun texto.		CL
CA.3 Clasificar oracións segundo a actitude do emisor.	EA.3.1 Recoñece a intención do emisor e clasifica oracións.	<ul style="list-style-type: none"> Distingue a intención comunicativa do emisor para construír diferentes tipos de oracións. 	CL
CA.4 Distinguir omisión do suxeito de impersonalidade.	EA.4.1 Recoñece a presenza do suxeito e a omisión do suxeito nun texto.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece a omisión do suxeito e algúns casos de impersonalidade 	CL
	EA.4.2 Recoñece casos de impersonalidade en varios enunciados.		CL
	EA.4.3 Transforma oracións impersoais en oracións persoais.		CL, CAA
CA.5 Recoñecer as normas ortográficas para a escritura de <i>h, ll, y, g, j, x</i> .	EA.5.1 Aplica dentro dun contexto o uso de <i>a, ah, ha, a ver e haber</i> .	<ul style="list-style-type: none"> Coñece as normas para a escritura de <i>h, ll, y, g, j, x</i>. 	CL
	EA.5.2 Xustifica o uso do <i>h</i> en palabras dadas.		CL
	EA.5.3 Xustifica o uso de <i>ll</i> nos diminutivos.		CL
	EA.5.4 Xustifica o uso de <i>y</i> en palabras dadas.		CL
	EA.5.5 Aplica a norma do <i>j</i> en formas verbais.		CL

	EA.5.6 Aplica as normas de <i>g</i> ou <i>j</i> en palabras mutiladas.		CL
	EA.5.7 Aplica as normas de <i>g</i> , <i>gu</i> , <i>gü</i> en palabras mutiladas.		CL
	EA.5.8 Aplica as normas de <i>x</i> en palabras dadas.		CL
	EA.5.9 Aplica as regras coñecidas nun texto.		CL, CCSC
CA.6 Coñecer a variedade xeográfica do español.	EA.6.1 Recoñece algúns trazos do español de América nun texto arxentino.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o concepto de variedade lingüística. • Coñece algúns trazos do español de América. 	CL, CCSC
CA.7 Coñecer os usos da lingua en distintas situacións e diferentes ámbitos sociais.	EA 7.1 Recoñece os trazos coloquiais da lingua oral nun texto.	<ul style="list-style-type: none"> • Distingue o rexistro coloquial do culto e os seus usos situacionais. 	CL
	EA.7.2 Escribe un texto con rexistro coloquial.		CL, CAA
	EA.7.3 Adapta un texto coloquial a un texto cun rexistro máis formal.		CL, CAA
	EA.7.4 Identifica nun texto palabras que pertencen a unha xerga profesional.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o concepto de xerga. 	CL

Unidade 6

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
COMUNICACIÓN/COMPREENSIÓN E EXPRESIÓN	
<ul style="list-style-type: none"> • Lectura. • Comprensión e interpretación textual. • Expresión escrita. 	CA.1 Ler e comprender un texto.
LINGUA GALEGA	
<ul style="list-style-type: none"> • Normas ortográficas do punto, a coma, o punto e coma e os dous puntos. • Linguas minoritarias e minorizadas. • O caso galego. • A situación lingüística na Península ibérica. • As linguas do Estado español 	C.A.1 Recoñecer as normas ortográficas do punto, a coma, o punto e coma e os dous puntos, para aplicalas aos escritos. CA.2 Coñecer e aplicar ao caso galego os conceptos de lingua minorizada e lingua minoritaria. CA.3 Valorar a riqueza lingüística e cultural peninsular como exemplo da diversidade lingüística existente en Europa. CA.4 Coñecer e valorar a diversidade lingüística do Estado español.
CIENCIAS SOCIAIS/XEOGRAFÍA	
<ul style="list-style-type: none"> • Desenvolvemento e subdesenvolvemento. • O IDH. • Áreas xeopolíticas. • A débeda externa. • Áreas en conflito. • Medidas para acabar coas desigualdades. 	CA.1 Identificar as desigualdades sociais e económicas. CA.2 Analizar as áreas en conflito. CA.3 Expoñer as medidas para erradicar as desigualdades.
CIENCIAS SOCIAIS/HISTORIA	
<ul style="list-style-type: none"> • Ciencia e arte no século XVII. • A arte barroca: arquitectura, escultura e pintura. 	CA.4 Coñecer a importancia de científicos, filósofos e institucións culturais do século XVII. CA.5 Distinguir as características da arte barroca.

LINGUA CASTELÁ

<ul style="list-style-type: none"> • A oración coordinada. • A oración xustaposta. • A oración subordinada. 	<p>CA.1 Distinguir oracións simples de compostas.</p> <p>CA.2 Distinguir semanticamente distintos tipos de oracións compostas e os seus nexos.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Os signos de puntuación. 	<p>CA.3 Recoñecer as normas ortográficas, para aplicarlas aos escritos: os puntos, a coma, os signos de interrogación e exclamación, o guión e a raia, as parénteses e as comiñas.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
COMUNICACIÓN/COMPRENSIÓN E EXPRESIÓN			
CA.1 Ler e comprender un texto.	EA.1.1 Comprende o sentido global dun texto, identificando a intención comunicativa e a súa información relevante.	<ul style="list-style-type: none"> • Comprender un texto a partir da súa lectura previa e analítica para extraer información, e producir textos escritos a partir da propia experiencia. 	CL
LINGUA GALEGA			
C.A.1 Recoñecer as normas ortográficas do punto, a coma, o punto e coma e os dous puntos, para aplicarlas aos escritos.	EA.1.1 Detecta os erros de comprensión que se producen en enunciados mal puntuados.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece as normas ortográficas do punto, a coma, o punto e coma e os dous puntos, para aplicarlas aos escritos. 	CL, CAA
	EA.1.2 Aplica as normas de puntuación en textos e enunciados.		CL, CAA
CA.2 Coñecer e aplicar ao caso galego os conceptos de lingua minorizada e lingua minoritaria.	EA.2.1 A partir da lectura de gráficos, deduce cal é a lingua maioritaria en Galicia, compara esa situación coa de dez anos atrás e reflexiona sobre as causas dos cambios de usos lingüísticos detectados.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece e aplica ao caso galego os conceptos de lingua minorizada e lingua minoritaria. 	CL, CAA CCEC, CCSC,CCMCT
	EA.2.2 Reflexiona sobre a lingua galega como lingua minorizada a partir da análise dos seus usos en diversos		CL, CAA CCEC, CCSC,CCMCT

	<p>ámbitos sociais.</p>		
	<p>EA.2.3 Aplica os conceptos de lingua minoritaria e minorizada a casos reais, como pode ser o do maltés.</p>		<p>CL, CAA CCEC, CCSC, CCMCT</p>
<p>CA.3 Valorar a riqueza lingüística e cultural peninsular como exemplo da diversidade lingüística existente en Europa.</p>	<p>EA.3.1 Coñecer as linguas faladas na Península ibérica e recoñecer aquelas que non gozan de status oficial nos lugares en que se falan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Valora a riqueza lingüística e cultural peninsular como exemplo da diversidade lingüística existente en Europa. 	<p>CL, CAA, CCSC, CCEC</p>
<p>CA.4 Coñecer e valorar a diversidade lingüística do Estado español.</p>	<p>EA.4.1 Coñece, coa axuda do mapa, as comunidades autónomas bilingües e trilingües en todo ou en parte do seu territorio.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece e valora a diversidade lingüística do Estado español. 	<p>CL, CAA, CCSC, CCEC</p>
	<p>EA.4.2 Reflexiona cun exemplo práctico sobre as familias lingüísticas e o grao de parentesco entre as linguas faladas na Península.</p>		<p>CL, CAA, CCSC, CCEC</p>
CIENCIAS SOCIAIS / XEOGRAFÍA			
<p>CA.1 Identificar as desigualdades sociais e económicas.</p>	<p>EA.1.1 Compara as características dos países desenvolvidos e en desenvolvemento e identifica os que forman cada grupo. recoñece a posición de determinados países.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece as características dos países desenvolvidos e os que están en desenvolvemento. • Coñece que é o IDH. • Identifica os países emerxentes 	<p>CL, CCSC, CAA</p>
	<p>EA.1.2 Coñece que é o IDH, expón os factores que a ONU ten en conta para calculalo e recoñece a posición de determinados países</p>		<p>CL, CCSC, CAA, CD</p>
	<p>EA.1.3 Define que son os países emerxentes e recoñéceos.</p>		<p>CL, CCSC, CAA</p>

	EA.1.4 Distingue as tres áreas xeopolíticas.	<ul style="list-style-type: none"> • Describe as áreas xeopolíticas. • Define que é a débeda externa e as súas causas 	CL, CCSC, CAA
	EA.1.5 Define que é a débeda externa e as súas causas, analiza en gráficos os países con maior débeda externa e interpreta os datos.		CL, CCSC, CCMCT, CAA, CSIEE
CA.2 Analizar as áreas en conflito	EA.2.1 Indaga acerca dos conflitos, as súas causas e consecuencias.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica que son as áreas en conflito. 	CL, CCSC, CD, CAA, CSIEE
CA.3 Expoñer as medidas para erradicar as desigualdades.	EA.3.1 Indaga acerca dalgún proxecto promovido polos Obxectivos de Desenvolvemento Sostible.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica as principais medidas para erradicar a pobreza. 	CL, CCSC, CD, CCMCT, CSIEE, CAA
	EA.3.2 Enumera as medidas para acabar coa pobreza.		CL, CCSC, CAA

CIENCIAS SOCIAIS / HISTORIA

CA.4 Coñecer a importancia de científicos, filósofos e institucións culturais do século XVII.	EA.4.1 Indaga acerca dalgún científico do século XVII e das academias.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece as características e representantes do empirismo e o racionalismo. • Explica que é o método científico. • Describe que son e cando se crearon as academias. 	CL, CCSC, CD, CAA
	EA.4.2 Explica que son o empirismo e o racionalismo e recoñece os seus principais representantes.		CL, CCSC, CAA
	EA.4.3 Identifica que son as academias e as súas funcións.		CL, CCSC, CAA
CA.5 Distinguir as características da arte barroca.	EA.5.1 Identifica os trazos característicos do Barroco e as súas diferenzas co Renacemento.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece as características do Barroco. • Analiza a diferenza entre o Barroco e o Renacemento. • Explica as características da arquitectura barroca, e 	CL, CCSC, CAA
	EA.5.2 Explica as características da arquitectura barroca en Italia e España e nomea os seus principais representantes e obras.		CL, CCSC, CD, CAA

	EA.5.3 Describe as características da escultura barroca en Italia e España e nomea os seus principais representantes e obras.	recoñece os seus principais artistas	CL, CCSC, CD, CCEC, CAA
	EA.5.4 Recoñece as características da pintura barroca en Italia, Holanda, Flandres e España, así como os seus principais representantes e obras.	<ul style="list-style-type: none"> Distingue as características da escultura barroca, os seus principais artistas e obras Coñece as características da pintura barroca e menciona os principais pintores europeos. 	CL, CCSC, CD, CCEC, CAA
LINGUA CASTELÁ			
CA.1 Distinguir oracións simples de compostas.	EA.1.1 Identifica a intención comunicativa en oracións coordinadas.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece o concepto de coordinación, Identifica os nexos na coordinación 	CL
	EA.1.2 Recoñece os nexos da coordinación e sabe substituílos por signos de puntuación.		CL
	EA.1.3 Escribe un texto expositivo con diferentes tipos de oracións compostas.		CL, CAA, CD, CSIEE
CA.2 Distinguir semanticamente distintos tipos de oracións compostas e os seus nexos.	EA.2.1 Recoñece distintos valores semánticos da oración subordinada.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece o concepto de subordinación. Identifica os nexos na subordinación. 	CL
	EA.2.2 Sabe onde empeza e onde acaba unha oración simple e unha composta		CL, CSIEE
	EA.2.3 Localiza os nexos que relacionan dúas accións nunha oración composta.		CL, CSIEE
CA.3 Recoñecer as normas ortográficas, para aplicalas aos escritos: os puntos, a coma, os signos de interrogación e	EA.3.1 Aplica as normas do punto e seguido nun texto.		CL
	EA.3.2 Xustifica o uso da coma en varios enunciados.		CL

exclamación, o guión e a raia, as parénteses e as comiñas	EA.3.3 Xustifica o uso das parénteses, as raias e os signos de interrogación nun texto.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece a norma para a aplicación dos puntos, a coma, os signos de interrogación exclamación, o guión e a raia, as parénteses e as comiñas, e aplícaa correctamente 	
	EA.3.4 Recoñece a coherencia polo uso correcto dos signos de puntuación.		CL
	EA.3.5 Xustifica o uso de comiñas en enunciados dados.		CL
	EA.3.6 Recoñece cambios de significado polo uso da coma nun texto dado.		CL, CCSC

5.5. PROGRAMACIÓN DE HISTORIA (4º ESO)

Unidade 1: A crise do Antigo réxime

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 1. O SÉCULO XVIII EN EUROPA ATÁ 1789</p> <p>B1.1. Século XVIII en Europa: do feudalismo ao absolutismo e o parlamentarismo das minorías. Francia, Inglaterra, España e Galicia.</p> <p>B1.2. Ilustración.</p> <p>B1.3. Arte e ciencia en Europa no século XVIII.</p> <p>BLOQUE 10. A RELACIÓN ENTRE O PASADO, O PRESENTE E O FUTURO A TRAVÉS DA HISTORIA E A XEOGRAFÍA</p> <p>B10.2. Cambio e continuidade.</p> <p>B10.4. Vocabulario histórico e artístico. Idade contemporánea.</p>	<p>B1.1. Explicar as características do Antigo Réxime nos seus sentidos político, social e económico.</p> <p>B1.2. Coñecer o alcance da Ilustración como novo movemento cultural e social en Europa e en América.</p> <p>B1.3. Coñecer os avances da Revolución Científica desde os séculos XVII e XVIII.</p> <p>BLOQUE 10. A RELACIÓN ENTRE O PASADO, O PRESENTE E O FUTURO A TRAVÉS DA HISTORIA E A XEOGRAFÍA</p> <p>B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B1.1. Explicar as características do Antigo Réxime nos seus sentidos político, social e económico.	XHB1.1.1. Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza textos e interpreta esquemas relacionados con aspectos propios do absolutismo e o parlamentarismo. 	CSC CAA CCL
	XHB1.1.2. Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza, identifica e compara as características da sociedade e a economía do Antigo Réxime e da Ilustración. Recoñece e describe os distintos sistemas de goberno dos comezos do século XVIII. Identifica aos pensadores máis importantes do século XVIII e o seu pensamento. 	CSC CAA
B1.2. Coñecer o alcance da Ilustración como novo movemento cultural e social en Europa e en América.	XHB1.2.1. Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgunhas monarquías.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica a <i>Enciclopedia</i> como a obra representativa do pensamento ilustrado Analiza a transición do Antigo Réxime cara á Ilustración nas formas de goberno de España. Analiza as reformas políticas realizadas polos Borbóns. 	CSC CCEC CCL
B1.3. Coñecer os avances da Revolución Científica desde os séculos XVII e XVIII.	XHB1.3.1. Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época.	<ul style="list-style-type: none"> Valora a importancia das ideas da Ilustración na evolución da ciencia. 	CSC CMCCT CAA
	XHB1.3.2. Comprende as implicacións do empirismo e o método científico nunha variedade de áreas.	<ul style="list-style-type: none"> Valora a importancia do método científico nunha variedade de áreas. 	CSC CMCCT

<p>B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p>	<p>XHB10.2.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sitúa no tempo e reconece nun mapa histórico os distintos territorios europeos que perdeu España en virtude do Tratado de Utrech. 	<p>CSC CMCCT</p>
	<p>XHB10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. 	<p>CSC CMCCT</p>
<p>B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>	<p>XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégao axeitadamente. 	<p>CSC CCL</p>

Unidade 2 : Revolucións liberais e nacionalismos

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 2. A ERA DAS REVOLUCIÓNS LIBERAIS</p> <p>B2.1. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: bases ideolóxicas (liberalismo,nacionalismo e rexionalismo), económicas e sociais; principais consecuencias.</p> <p>B2.2. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: periodización e feitos principais. Restauración. Procesos unificadores e independentistas. O caso español.</p> <p>BLOQUE 10. A RELACIÓN ENTRE O PASADO, O PRESENTE E O FUTURO A TRAVÉS DA HISTORIA E A XEOGRAFÍA</p>	<p>B2.1. Comprender o alcance e as limitacións dos procesos revolucionarios dos séculos XVIII e XIX.</p> <p>B2.2. Identificar os principais feitos das revolucións liberais burguesas en Europa e América nos séculos XVIII e XIX.</p> <p>B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p>

B10.2. Cambio e continuidade.	B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.
B10.4. Vocabulario histórico e artístico. Idade contemporánea.	

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B2.1. Comprender o alcance e as limitacións dos procesos revolucionarios dos séculos XVIII e XIX.	XHB2.1.1. Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.	<ul style="list-style-type: none"> Comprende as causas e as consecuencias das revolucións da primeira metade do século XIX e valora o legado das revolucións e dos nacionalismos Valora os motivos que impulsaron o pobo de Madrid no levantamento do 2 de maio de 1808.. 	CSC CAA CCL
	XHB2.1.2. Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.	<ul style="list-style-type: none"> Mellora a comprensión das revolucións e dos nacionalismos analizando textos, cadros e caricaturas da época. 	CSC CAA CCL
B2.2. Identificar os principais feitos das revolucións liberais burguesas en Europa e América nos séculos XVIII e XIX.	XHB2.2.2. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras.	<ul style="list-style-type: none"> Explica por escrito os principais feitos e datos xeográficos da Revolución americana. Explica por escrito as etapas da Revolución francesa, a súa duración e os sucesos que destacaron en cada unha. 	CSC CAA CCL
B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa	XHB10.2.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	<ul style="list-style-type: none"> Sitúa no tempo feitos da Revolución americana e recoñece nun mapa histórico as Trece Colonias. Enumera as etapas da Revolución e a súa duración. 	CSC CMCCT

interpretación.	XHB10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	<ul style="list-style-type: none"> • Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. 	CSC CMCCT
B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégao axeitadamente. 	CSC CCL

Unidade 3 : A Revolución Industrial e os cambios sociais.

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 3. A REVOLUCIÓN INDUSTRIAL</p> <p>B3.1. Revolución Industrial: concepto; factores económicos, sociais e ideolóxicos que a fan posible.</p> <p>B3.2. Revolución Industrial: desde Gran Bretaña ao resto de Europa.</p> <p>B3.3. Consecuencias da Revolución Industrial. Movemento obreiro (orixes, ideoloxías e formas de organización).</p> <p>B3.4. Discusión en torno ás características da industrialización en España e Galicia: éxito ou fracaso?</p> <p>B3.5. A ciencia no século XIX.</p> <p>BLOQUE 4. O IMPERIALISMO DO SÉCULO XIX E A PRIMEIRA GUERRA MUNDIAL</p> <p>B4.5. A arte no século XIX.</p> <p>BLOQUE 10. A RELACIÓN ENTRE O PASADO, O PRESENTE E O FUTURO A TRAVÉS DA HISTORIA E A XEOGRAFÍA</p> <p>B10.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía.</p> <p>B10.2. Cambio e continuidade.</p> <p>B10.4. Vocabulario histórico e artístico. Idade</p>	<p>B3.1. Describir os feitos salientables da Revolución Industrial e o seu encadeamento causal.</p> <p>B3.2. Analizar as vantaxes e os inconvenientes de ser un país pioneiro nos cambios.</p> <p>B3.3. Entender o concepto de progreso, e os sacrificios e os avances que leva consigo.</p> <p>B3.4. Analizar a evolución dos cambios económicos en España e en Galicia, a raíz da industrialización parcial do país.</p> <p>B3.5. Coñecer os principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX, e a súa relación coas revolucións industriais.</p> <p>B4.5. Relacionar movementos culturais como o romanticismo, en distintas áreas, e recoñecer a orixinalidade de movementos artísticos como o impresionismo, o expresionismo e outros "ismos" en Europa.</p> <p>B10.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.</p> <p>B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p>

contemporánea.	B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.
----------------	--

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B3.1. Describir os feitos salientables da Revolución Industrial e o seu encadeamento causal.	XHB3.1.1. Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra.	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta a imaxe das primeiras fábricas téxtiles analizando as condicións de traballo e o trato aos obreiros que traballaban nelas. • Interpreta un mapa analizando a relación entre o nivel de industrialización e a mellora da rede de transportes. 	CSC CAA CCL
B3.2. Analizar as vantaxes e os inconvenientes de ser un país pioneiro nos cambios.	XHB3.2.1. Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.	<ul style="list-style-type: none"> • Estuda os procesos de industrialización en Gran Bretaña, no continente europeo, en Estados Unidos e en Xapón, sitúaos no tempo e no espazo xeográfico. • Analiza o tardío proceso de industrialización española e os factores que incidiron nese atraso con respecto a outros países como o Reino Unido ou Alemaña. 	CSC CAA CCL
	XHB3.2.2. Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.	<ul style="list-style-type: none"> • Estuda os trazos que definen á Primeira Revolución Industrial en Gran Bretaña e compáraa coa doutros países do continente europeo. 	CSC CAA CCL
B3.3. Entender o concepto de progreso, e os sacrificios e os avances que leva consigo.	XHB3.3.1. Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza textos e imaxes que describen as condicións de traballo das mulleres e dos nenos nas cidades industriais do século XIX e principios do XX. • Recoñece e diferenza as teorías marxistas respecto das anarquistas 	CSC CSIEE CCL
B3.4. Analizar a evolución dos cambios económicos en España e en Galicia, a raíz da industrialización parcial do país.	B3.4.1. Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España.	<ul style="list-style-type: none"> • Estuda os cambios sociais, políticos e económicos en España como consecuencia da industrialización do país. 	CSC

<p>B3.5. Coñecer os principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX, e a súa relación coas revolucións industriais.</p>	<p>XHB3.5.1. Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Analiza un eixe cronolóxico cos avances técnicos que caracterizan á época das revolucións industriais. 	<p>CSC CAA CMCCT</p>
<p>B4.5. Relacionar movementos culturais como o romanticismo, en distintas áreas, e recoñecer a orixinalidade de movementos artísticos como o impresionismo, o expresionismo e outros "ismos" en Europa.</p>	<p>XHB4.5.1. Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Analiza cadros do século XIX e describe as características representadas nos mesmos para recoñecer o movemento artístico no que se inclúen. 	<p>CSC CAA CCL CCEC</p>
<p>B10.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.</p>	<p>XHB10.1.3. Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Compara en que se parece e en que se diferencia a sociedade do tempo da Revolución Industrial á dos nosos días. 	<p>CSC CMCCT CAA</p>
<p>B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p>	<p>XHB10.2.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sitúa no tempo feitos salientables do movemento obreiro no século XIX. 	<p>CSC CMCCT</p>
<p>B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>	<p>XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégao axeitadamente. 	<p>CSC CCL</p>

Unidade 4 : Imperialismo, guerra e revolución.

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 4. O IMPERIALISMO DO SÉCULO XIX E A PRIMEIRA GUERRA MUNDIAL</p> <p>B4.1. O imperialismo no século XIX: concepto.</p> <p>B4.2. Imperialismo: causas, desenvolvemento e consecuencias.</p> <p>B4.3. Causas e consecuencias da Gran Guerra (1914-1919) ou Primeira Guerra Mundial.</p> <p>B4.4. Revolución rusa.</p> <p>B4.5. A arte no século XIX.</p> <p>BLOQUE 10. A RELACIÓN ENTRE O PASADO, O PRESENTE E O FUTURO A TRAVÉS DA HISTORIA E A XEOGRAFÍA</p> <p>B10.2. Cambio e continuidade.</p> <p>B10.3. Tempo histórico.</p> <p>B10.4. Vocabulario histórico e artístico. Idade contemporánea.</p>	<p>B4.1. Identificar as potencias imperialistas e a repartición de poder económico e político no mundo no derradeiro cuarto do século XIX e no principio do XX.</p> <p>B4.2. Establecer xerarquías causais (aspecto e escala temporal) da evolución do imperialismo.</p> <p>B4.3. Coñecer os principais acontecementos da Gran Guerra, as súas interconexións coa Revolución rusa e as consecuencias dos tratados de Versalles.</p> <p>B4.4. Esquematizar a orixe, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución rusa.</p> <p>B4.5. Relacionar movementos culturais como o romanticismo, en distintas áreas, e recoñecer a orixinalidade de movementos artísticos como o impresionismo, o expresionismo e outros "ismos" en Europa.</p> <p>B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>B10.3. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).</p> <p>B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B4.1. Identificar as potencias imperialistas e a repartición de poder económico e político no mundo no derradeiro cuarto do século XIX e no principio do XX.	XHB4.1.1. Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais.	<ul style="list-style-type: none"> Comprende que é o Imperialismo e explica como influíu na política mundial e nas relacións internacionais. Comprende os factores que impulsaron o fenómeno imperialista 	CSC CAA CLL
B4.2. Establecer xerarquías causais (aspecto e escala temporal) da evolución do imperialismo.	XHB4.2.1. Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece as conexións que existiron entre o Imperialismo, o colonialismo e a Gran Guerra de 1914. Entende as consecuencias que 	CSC CAA

		o imperialismo provocou nos territorios colonizados	
<p>B4.3. Coñecer os principais acontecementos da Gran Guerra, as súas interconexións coa Revolución rusa e as consecuencias dos tratados de Versalles.</p>	<p>XHB4.3.1. Diferenza os acontecementos dos procesos nunha explicación histórica, da Primeira Guerra Mundial.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece os principais acontecementos da Gran Guerra, a súa relación coa Revolución rusa e as consecuencias dos tratados de Versalles. 	<p>CSC CAA</p>
	<p>XHB4.3.2. Analiza o novo mapa político de Europa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza e explica o mapa político de Europa despois da Primeira Guerra Mundial. 	<p>CSC CAA</p>
	<p>XHB4.3.3. Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Explica os cambios territoriais, as perdas nas colonias e outras consecuencias da Gran Guerra para o Imperio alemán. 	<p>CSC CAA CCL</p>
<p>B4.4. Esquematzar a orixe, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución rusa.</p>	<p>XHB4.4.1. Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución rusa na súa época e na actualidade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Explica as causas que motivaron a Revolución rusa • Analiza as fases polas que atravesou o proceso revolucionario • Entende as consecuencias derivadas da Revolución rusa . 	<p>CSC CAA CCL</p>
<p>B4.5. Relacionar movementos culturais como o romanticismo, en distintas áreas, e reconecer a orixinalidade de movementos artísticos como o impresionismo, o expresionismo e outros "ismos" en Europa.</p>	<p>XHB4.5.2. Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza os estilos que se viron influídos pola Primeira Guerra Mundial. 	<p>CSC CAA CCL CCEC</p>
<p>B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p>	<p>B10.2.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sitúa no tempo e reconece os feitos que destacan na ocupación de África e Asia. • Sitúa no tempo e reconece nun mapa as principais fronteas e batallas da Gran Guerra. 	<p>CSC CMCCT</p>
	<p>B10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. • Elabora un mapa de África en que sitúa os territorios coloniais europeos en 1914. 	<p>CSC CMCCT</p>

B10.3. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	B10.3.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	<ul style="list-style-type: none"> Busca información sobre que pobos habitaban África na primeira metade do século XIX. 	CSC CMCCT
B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	B10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégaos axeitadamente. 	CSC CCL

Unidade 5 : O mundo de entreguerras.

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 4. O IMPERIALISMO DO SÉCULO XIX E A PRIMEIRA GUERRA MUNDIAL</p> <p>B4.4. Revolución rusa.</p> <p>BLOQUE 5. A ÉPOCA DE ENTREGUERRAS (1919-1945)</p> <p>B5.1.Período de entreguerras: do final da Gran Guerra ao crac do 29 e a Gran Depresión.</p> <p>B5.2. Fascismo italiano e nazismo alemán.</p> <p>B5.3. II República española e a Guerra Civil.</p> <p>BLOQUE 6. AS CAUSAS E CONSECUENCIAS DA SEGUNDA GUERRA MUNDIAL (1939-1945)</p> <p>B6.3. O Holocausto.</p> <p>BLOQUE 10. A RELACIÓN ENTRE O PASADO, O PRESENTE E O FUTURO A TRAVÉS DA HISTORIA E A XEOGRAFÍA</p> <p>B10.2.Cambio e continuidade.</p> <p>B10.4.Vocabulario histórico e artístico. Idade contemporánea.</p>	<p>B4.4. Esquematizar a orixe, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución rusa.</p> <p>B5.1.Coñecer e comprender os acontecementos, os feitos e os procesos máis importantes do período de entreguerras, e a súa conexión co presente, e estudar a xerarquía causal nas explicacións históricas sobre esta época.</p> <p>B5.2. Analizar as causas do auxe dos fascismos en Europa.</p> <p>B5.3. Coñecer as tensións que levaron en España á proclamación da II República e ao estoupido da Guerra Civil.</p> <p>B6.3. Entender o contexto en que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias.</p> <p>B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B4.4. Esquematizar a orixe, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución rusa.	XHB4.4.1. Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución rusa na súa época e na actualidade.	<ul style="list-style-type: none"> Describe o sistema político stalinista Enumera as repúblicas que formaban a URSS en 1939. 	CSC CAA CCL
B5.1. Coñecer e comprender os acontecementos, os feitos e os procesos máis importantes do período de entreguerras, e a súa conexión co presente, e estudar a xerarquía causal nas explicacións históricas sobre esta época.	XHB5.1.1. Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza textos, gráficos, mapas e liñas do tempo relacionados cos procesos máis importantes do período de entreguerras. Analiza e compara textos da prensa estadounidense e a prensa española relativos á explosión do Maine. Compara dúas visións xornalísticas sobre o bombardeo de Guernica. 	CSC CAA CCL
	XHB5.1.2. Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.	<ul style="list-style-type: none"> Estuda o alcance das crises financeiras de 1929 e relaciónaas con cuestións concretas da crise do 2008. 	CSC CAA
	XHB5.1.3. Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece e valora a importancia dos movementos sufraxistas para a consecución do voto feminino e a igualdade das mulleres ante a lei. Valora o papel da muller na Segunda República española e a consecución do dereito ao voto na Constitución de 1931. 	CSC CAA CCL
B5.2. Analizar as causas do auxe dos fascismos en Europa.	XHB5.2.1. Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza distintos factores que provocaron o auxe do fascismo en Europa no período de entreguerras. Explica os trazos que definen aos sistemas fascistas en contraposición aos sistemas democráticos 	CSC CCL

<p>B5.3. Coñecer as tensións que levaron en España á proclamación da II República e ao estoupido da Guerra Civil.</p>	<p>XHB5.3.1. Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece e explica os puntos máis relevantes da Constitución de 1931 e a reacción dos españois a estes cambios constitucionais. 	<p>CSC CCL</p>
	<p>XHB5.3.2. Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece os acontecementos máis importantes do inicio, do desenvolvemento e do final da Guerra Civil española e a axuda internacional que recibiron cada un dos bandos. 	<p>CSC CAA CCL</p>
<p>B6.3. Entender o contexto en que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias.</p>	<p>XHB6.4.1. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece o Holocausto como o resultado dun sistema político autoritario e racista e apunta algunha medida para evitar estas situacións no futuro. 	<p>CSC</p>
<p>B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p>	<p>XHB10.2.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza a Guerra Civil a través de mapas e un eixe cronolóxico. 	<p>CSC CMCCT</p>
	<p>XHB10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. 	<p>CSC CMCCT</p>
<p>B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>	<p>XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégao axeitadamente. 	<p>CSC CCL</p>

Unidade 6 : A Segunda Guerra Mundial

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 6. AS CAUSAS E CONSECUENCIAS DA SEGUNDA GUERRA MUNDIAL (1939-1945)</p> <p>B6.1. Orixes da Segunda Guerra Mundial.</p> <p>B6.2. Desenvolvemento da Segunda Guerra Mundial: extensión, fases, formas de guerra e principais consecuencias.</p> <p>B6.3. O Holocausto.</p> <p>BLOQUE 10. A RELACIÓN ENTRE O PASADO, O PRESENTE E O FUTURO A TRAVÉS DA HISTORIA E A XEOGRAFÍA</p> <p>B10.2. Cambio e continuidade.</p> <p>B10.4. Vocabulario histórico e artístico. Idade contemporánea.</p>	<p>B6.1. Coñecer as causas da Segunda Guerra Mundial.</p> <p>B6.2. Coñecer os principais feitos da Segunda Guerra Mundial, diferenciar as escalas xeográficas nesta guerra (europea e mundial) e entender o concepto de guerra total.</p> <p>B6.3. Entender o contexto en que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias.</p> <p>B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B6.1. Coñecer as causas da Segunda Guerra Mundial.	XHB6.1.1. Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas).	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece os factores que provocaron o estalido da Segunda Guerra Mundial 	CSC CAA
B6.2. Coñecer os principais feitos da Segunda Guerra Mundial, diferenciar as escalas xeográficas nesta guerra (europea e mundial) e entender o concepto de guerra total.	XHB6.2.1. Sitúa nun mapa as fases do conflito.	<ul style="list-style-type: none"> Sitúa en varios mapas as distintas fases polas que pasou a Segunda Guerra Mundial 	CSC CAA
	XHB6.2.2. Dá unha interpretación de por que acabou antes a guerra europea que a mundial.	<ul style="list-style-type: none"> Comprende por que se alargou a guerra na fronte oriental, pola resistencia de Xapón, ata os bombardeos de Hiroshima e Nagasaki. 	CSC CAA CCL

	XHB6.2.3. Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da Segunda Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica as consecuencias da Segunda Guerra Mundial e sitúaaas no tempo e nos distintos lugares xeográficos. 	<p>CSC</p> <p>CAA</p> <p>CCL</p>
B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	B10.2.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	<ul style="list-style-type: none"> • Sitúa no tempo os acontecementos que tiveron maior incidencia no estalido da guerra. • Sitúa no tempo os acontecementos que destacaron na primeira fase da guerra. 	<p>CSC</p> <p>CMCCT</p>
	B10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	<ul style="list-style-type: none"> • Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. 	<p>CSC</p> <p>CMCCT</p>
B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	B10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégaos axeitadamente. 	<p>CSC</p> <p>CCL</p>

Unidade 7 : A Guerra Fría.

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 6. AS CAUSAS E CONSECUENCIAS DA SEGUNDA GUERRA MUNDIAL (1939-1945)</p> <p>B6.2.Desenvolvemento da Segunda Guerra Mundial: extensión, fases, formas de guerra e principais consecuencias.</p> <p>B6.4. Nova xeopolítica mundial: Guerra Fría e plans de reconstrución posbélica.</p> <p>BLOQUE 7. A ESTABILIZACIÓN DO CAPITALISMO E O ILLAMENTO ECONÓMICO DO BLOQUE SOVIÉTICO</p> <p>B7.2. Crise do petróleo (1973).</p> <p>BLOQUE 10. A RELACIÓN ENTRE O PASADO, O PRESENTE E O FUTURO A TRAVÉS DA HISTORIA E A XEOGRAFÍA</p> <p>B10.2.Cambio e continuidade.</p> <p>B10.4.Vocabulario histórico e artístico. Idade contemporánea.</p>	<p>B6.2.Coñecer os principais feitos da Segunda Guerra Mundial, diferenciar as escalas xeográficas nesta guerra (europea e mundial) e entender o concepto de guerra total.</p> <p>B6.4. Comprender o concepto de Guerra Fría no contexto de despois de 1945, e as relacións entre os dous bloques, os EEUU e a URSS.</p> <p>B7.2. Comprender o concepto de crise económica e a súa repercusión mundial nun caso concreto.</p> <p>B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B6.2. Coñecer os principais feitos da Segunda Guerra Mundial, diferenciar as escalas xeográficas nesta guerra (europea e mundial) e entender o concepto de guerra total.	B6.2.1. Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da Segunda Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.	<ul style="list-style-type: none"> Vincula os factores impulsores da Guerra Fría co final da Segunda Guerra Mundial e a imposibilidade de cooperación dos aliados vencedores que dividiu o mundo en dous bloques antagónicos. 	CSC CAA CCL
B6.4. Comprender o concepto de Guerra Fría no contexto de despois de 1945, e as relacións entre os dous bloques, os EEUU e a URSS.	B6.4.1. Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.	<ul style="list-style-type: none"> Utiliza textos, caricaturas e fotografías para explicar algúns dos conflitos que sucederon na época da Guerra Fría. 	CSC CAA CCL

	B6.4.2. Describe as consecuencias da guerra de Vietnam.	<ul style="list-style-type: none"> • Estuda a guerra de Vietnam e as súas consecuencias, desde o punto de vista das perdas humanas e de como contribuíu a cambiar a imaxe que o mundo tiña de Estados Unidos. 	CSC CAA CCL
B7.2. Comprender o concepto de crise económica e a súa repercusión mundial nun caso concreto.	B7.2.1. Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza os conflitos en Oriente Próximo que desencadearon a crise do petróleo en 1973. 	CSC CAA CCL
B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación	B10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	<ul style="list-style-type: none"> • Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. 	CSC CMCCT
B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	B10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégao axeitadamente. 	CSC CCL

Unidade 8 : A descolonización e o Terceiro Mundo.

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 6. AS CAUSAS E CONSECUENCIAS DA SEGUNDA GUERRA MUNDIAL (1939-1945)</p> <p>B6.1. Orixes da Segunda Guerra Mundial.</p> <p>B6.2. Desenvolvemento da Segunda Guerra Mundial: extensión, fases, formas de guerra e principais consecuencias.</p> <p>B6.5. Procesos de descolonización en Asia e África</p> <p>BLOQUE 10. A RELACIÓN ENTRE O PASADO, O PRESENTE E O FUTURO A TRAVÉS DA HISTORIA E A XEOGRAFÍA</p> <p>B10.2. Cambio e continuidade.</p> <p>B10.3. Tempo histórico.</p> <p>B10.4. Vocabulario histórico e artístico. Idade contemporánea.</p>	<p>B6.1. Coñecer as causas da Segunda Guerra Mundial.</p> <p>B6.2. Coñecer os principais feitos da Segunda Guerra Mundial, diferenciar as escalas xeográficas nesta guerra (europea e mundial) e entender o concepto de guerra total.</p> <p>B6.5. Organizar os feitos máis importantes da descolonización de posguerra no século XX e comprender os límites da descolonización e da independencia nun mundo desigual”.</p> <p>B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>B10.3. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).</p> <p>B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
<p>B6.1. Coñecer as causas da Segunda Guerra Mundial.</p>	<p>XHB6.1.1. Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Relaciona a creación do estado de Israel co aumento da inmigración a Palestina, dos xudeus que fuxían do réxime nazi. 	<p>CSC CAA</p>
<p>B6.2. Coñecer os principais feitos da Segunda Guerra Mundial, diferenciar as escalas xeográficas nesta guerra (europea e mundial) e entender o concepto de guerra total.</p>	<p>XHB6.2.3. Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da Segunda Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Explica o comezo do proceso de descolonización como consecuencia da Segunda Guerra Mundial. 	<p>CSC CAA CCL</p>

<p>B6.5. Organizar os feitos máis importantes da descolonización de posguerra no século XX e comprender os límites da descolonización e da independencia nun mundo desigual”.</p>	<p>XHB6.5.1. Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Explica os feitos máis importantes do proceso de descolonización en Asia, Oceanía e África. 	<p>CSC CLL</p>
	<p>XHB6.5.2. Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Estuda o fenómeno do <i>apartheid</i> en Sudáfrica que diferencia o período descolonizador neste país co resto do continente africano. 	<p>CSC CAA</p>
<p>B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p>	<p>XHB10.2.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Elabora unha liña do tempo sobre o conflito árabe-israelí. 	<p>CSC CMCCT</p>
	<p>XHB10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. 	<p>CSC CMCCT</p>
<p>B10.3. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).</p>	<p>XHB10.3.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta o texto sobre o nacemento do Estado de Israel e explica as guerras e enfrontamentos que houbo entre israelís e palestinos desde 1948. 	<p>CSC CMCCT</p>
<p>B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>	<p>XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégao axeitadamente. 	<p>CSC CCL</p>

Unidade 9 : O mundo desde 1945 ata a actualidade

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 7. A ESTABILIZACIÓN DO CAPITALISMO E O ILLAMENTO ECONÓMICO DO BLOQUE SOVIÉTICO</p> <p>B7.1. Evolución dos bloques soviético e capitalista. O "WelfareState".</p> <p>B7.3. Ditadura de Franco en España.</p> <p>BLOQUE 8. O MUNDO RECENTE ENTRE OS SÉCULOS XIX E XXI</p> <p>B8.1. Formas económicas e sociais do capitalismo no mundo.</p> <p>B8.2. Colapso dos réximes soviéticos e as súas consecuencias.</p> <p>B8.3. Transición política en España: da ditadura á democracia (1975-1982).</p> <p>B8.4. Camiño cara á Unión Europea: desde a unión económica a unha futura unión política supranacional.</p> <p>BLOQUE 9. A REVOLUCIÓN TECNOLÓXICA E A GLOBALIZACIÓN A FINAIS DO SÉCULO XX E PRINCIPIOS DO XXI</p> <p>B9.1. A globalización económica: concepto e características.</p> <p>B9.2. Papel da Revolución Tecnolóxica na globalización.</p> <p>B9.3. Consecuencias da globalización. Relacións internacionais, focos de conflito.</p> <p>BLOQUE 10. A RELACIÓN ENTRE O PASADO, O PRESENTE E O FUTURO A TRAVÉS DA HISTORIA E A XEOGRAFÍA</p> <p>B10.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía.</p> <p>B10.2. Cambio e continuidade.</p> <p>B10.3. Tempo histórico.</p> <p>B10.4. Vocabulario histórico e artístico. Idade contemporánea.</p>	<p>B7.1. Entender os avances económicos dos réximes soviéticos e os perigos do seu illamento interno, así como os avances económicos do "WelfareState" en Europa.</p> <p>B7.3. Explicar as causas de que se establecera unha ditadura en España tras a Guerra Civil, e como foi evolucionando esa ditadura desde 1939 a 1975.</p> <p>B8.1. Interpretar procesos a medio prazo de cambios económicos, sociais e políticos a nivel mundial.</p> <p>B8.2. Coñecer as causas e as consecuencias inmediatas do colapso da URSS e outros réximes socialistas.</p> <p>B8.3. Coñecer os principais feitos que conduciron ao cambio político e social en España despois de 1975, e sopesar distintas interpretacións sobre ese proceso.</p> <p>B8.4. Entender a evolución da construción da Unión Europea.</p> <p>B9.1. Definir a globalización e identificar algúns dos seus factores.</p> <p>B9.2. Identificar algúns dos cambios fundamentais que supón a Revolución Tecnolóxica.</p> <p>B9.3. Recoñecer o impacto destes cambios a nivel local, autonómico, estatal e global, prevendo posibles escenarios máis e menos desexables de cuestións ambientais transnacionais, e discutir as novas realidades do espazo globalizado.</p> <p>B10.1. Recoñecer que o pasado "non está morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.</p> <p>B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>B10.3. Entender que os acontecementos e os tempo (diacronía e sincronía).</p> <p>B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B7.1. Entender os avances económicos dos réximes soviéticos e os perigos do seu illamento interno, así como os avances económicos do "WelfareState" en Europa.	XHB7.1.1. Explica os avances dos réximes soviéticos e do "WelfareState" en Europa.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza a creación do Estado do Benestar en Europa e a súa posterior evolución. 	CSC CAA CCL
	XHB7.1.2. Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.	<ul style="list-style-type: none"> Estuda a incorporación da muller ao traballo e os movementos feministas desde os anos 60 ata os nosos días 	CSC
B7.3. Explicar as causas de que se establecera unha ditadura en España tras a Guerra Civil, e como foi evolucionando esa ditadura desde 1939 a 1975.	XHB7.3.1. Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco.	<ul style="list-style-type: none"> Estuda a España da posguerra e as diferentes fases polas que pasou a ditadura de Franco desde 1939 ata 1975. 	CSC
	XHB7.3.2. Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica.	<ul style="list-style-type: none"> Investiga en Internet e explica o contido da Lei da Memoria Histórica. 	CSC CAA CCL
B8.1. Interpretar procesos a medio prazo de cambios económicos, sociais e políticos a nivel mundial.	XHB8.1.1. Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época.	<ul style="list-style-type: none"> Compara o mapa de Europa de 1988 co actual e analiza a orixe e evolución dos novos países. 	CSC CAA
	XHB8.1.2. Comprende os proles e contras do estado do benestar.	<ul style="list-style-type: none"> Define o estado de benestar e como inflúe nel a evolución da economía e da sociedade. Analiza como se manifestou o estado de benestar en España. 	CSC
B8.2. Coñecer as causas e as consecuencias inmediatas do colapso da URSS e outros réximes socialistas.	XHB8.2.1. Analiza diversos aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS.	<ul style="list-style-type: none"> Estuda a evolución da URSS ata a súa desintegración e as revolucións democráticas da Europa do Leste. 	CSC CAA CCL
B8.3. Coñecer os principais feitos que conduciron ao cambio político e social en España despois de 1975, e sopesar distintas interpretacións sobre ese proceso.	XHB8.3.1. Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza algúns textos relevantes da transición, compáraos e opina sobre a mensaxe que transmiten. 	CSC CAA CCL
	XHB8.3.2. Enumera e describe algúns dos	<ul style="list-style-type: none"> Coñece e explica os sucesos máis importantes que propiciaron 	CSC

	principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc.	o cambio na sociedade española da transición.	CCL
	XHB8.3.3. Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o problema do terrorismo en España, nomea algúns grupos terroristas da época: ETA, GRAPO etc. e explica o que é a Asociación de Vítimas do Terrorismo, cando se creou e cales son os seus fins. 	CSC CAA CCL
B8.4. Entender a evolución da construción da Unión Europea.	XHB8.4.1. Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza a Unión Europea desde o nacemento da CEE e a súa posterior evolución, analizando as sucesivas incorporacións e os retos que se lle expoñen para o futuro. 	CSC CAA CCL
B9.1. Definir a globalización e identificar algúns dos seus factores.	XHB9.1.1. Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra.	<ul style="list-style-type: none"> • Comprende o concepto de globalización e analiza as vantaxes e os inconvenientes de vivir nun mundo globalizado. 	CSC CD CCL CAA CSIEE
B9.2. Identificar algúns dos cambios fundamentais que supón a Revolución Tecnolóxica.	XHB9.2.1. Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza as vantaxes e os perigos de Internet no ámbito profesional como persoal. 	CSC CSS CCL CD
B9.3. Recoñecer o impacto destes cambios a nivel local, autonómico, estatal e global, prevendo posibles escenarios máis e menos desexables de	XHB9.3.1. Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflictivo das condicións sociais do proceso de	<ul style="list-style-type: none"> • Realiza unha presentación oral na clase en que explica como inflúe a globalización na nosa vida diaria. 	CSC CD CAA CCL

<p>cuestións ambientais transnacionais, e discutir as novas realidades do espazo globalizado.</p>	<p>globalización.</p>		<p>CMCCT CSIEE</p>
<p>B10.1. Recoñecer que o pasado “non está morto e enterrado”, senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.</p>	<p>XHB10.1.1. Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgúns consecuencias do quecemento global, como o desxeo do Báltico.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza algúns problemas ambientais como a sobreexplotación do planeta e o cambio climático explicando como poden influír na vida cotiá. 	<p>CSC CMCCT CAA CCL</p>
<p>B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p>	<p>XHB10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. • Debuxa un mapa político de España. 	<p>CSC CMCCT</p>
<p>B10.3. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).</p>	<p>XHB10.3.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza en que rexións predomina a relixión islámica e o seu tipo de goberno. 	<p>CSC CMCCT</p>
<p>B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>	<p>XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégao axeitadamente. 	<p>CSC CCL</p>

5.6. PROGRAMACIÓN DE HISTORIA DO MUNDO CONTEMPORÁNEO (1º BACHARELATO).

Unidade 1: A crise do, Antigo Réxime, as revolucións liberais e os nacionalismos.

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 1. O ANTIGO RÉXIME</p> <p>B1-1.Trazos do Antigo Réxime.</p> <p>B1-2.Transformacións no Antigo Réxime: economía, poboación e sociedade.</p> <p>B1-3.Revolucións e parlamentarismo en Inglaterra.</p> <p>B1-4.O pensamento da Ilustración.</p> <p>B1-5 Relacións internacionais: equilibrio europeo.</p> <p>B1-6 Manifestacións artísticas do momento.</p> <p>BLOQUE 11. A HISTORIA CONTEMPORÁNEA: O TEMPO HISTÓRICO. MÉTODOS E FERRAMENTAS PROPIAS DA DISCIPLINA.</p> <p>B11-1. Tempo histórico.</p> <p>B11-2. Fontes históricas.</p> <p>B11-3. Vocabulario histórico e artístico da Idade Contemporánea.</p> <p>BLOQUE 3. A CRISE DO ANTIGO RÉXIME</p> <p>B3-1. Crise do Antigo Réxime: visión global.</p> <p>B3-2.Nacemento de EEUU.</p> <p>B3-3.A Revolución francesa de 1789: aspectos políticos e sociais.</p> <p>B3-4.O Imperio Napoleónico.</p>	<p>B1-1.Definir os trazos do Antigo Réxime describindo os seus aspectos demográficos, económicos, políticos, sociais e culturais.</p> <p>B1-2. Distinguir as transformacións no Antigo Réxime enumerando as que afectan a economía, a poboación e a sociedade.</p> <p>B1-3.Explicar o parlamentarismo inglés do século XVIII resumindo as características esenciais do sistema e valorando o papel das revolucións para alcanzar as transformacións necesarias para logralo.</p> <p>B1-4.Relacionar as ideas da Ilustración co Liberalismo do comezo do século XIX establecendo elementos de coincidencia entre ambas as ideoloxías.</p> <p>B1-5. Describir as relacións internacionais do Antigo Réxime demostrando a idea de equilibrio europeo.</p> <p>B1-6. Diferenciar manifestacións artísticas do Antigo Réxime e seleccionar as obras máis destacadas.</p> <p>B11-1. Recoñecer que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).</p> <p>B11-2. Localizar e seleccionar información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias (biblioteca, internet, etc.), e analizar a súa credibilidade.</p> <p>B11-3. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p> <p>B3-1.Analizar a evolución política, económica, social, cultural e de pensamento que caracteriza á primeira metade do século XIX distinguindo os feitos, personaxes e símbolos e encadrándoos en cada unha das variables analizadas.</p> <p>B3-2.Describir as causas e o desenvolvemento da Independencia de Estados Unidos establecendo as causas máis inmediatas e as etapas de independencia.</p> <p>B3-3.Explicar a partir de información obtida en Internet, a Revolución francesa de 1789 incluíndo cada idea obtida nas causas, no desenvolvemento e nas consecuencias.</p> <p>B3-4.Identificar o Imperio Napoleónico localizando a súa</p>

<p>B3-5.O Congreso de Viena e o Absolutismo.</p> <p>B3-6.As revolucións liberais ou burguesas de 1820, 1830 e 1848. O caso español</p> <p>B3-7.O Nacionalismo: Unificacións de Italia e Alemaña.</p> <p>B3-8.Cultura e Arte: Europa entre o neoclasicismo e o romanticismo.</p> <p>B3-9.Independencia das colonias hispano-americanas.</p>	<p>expansión europea e establecendo as súas consecuencias.</p> <p>B3-5.Analizar a transcendencia que tivo para Europa o Congreso de Viena e a restauración do Absolutismo identificando as súas consecuencias para os diversos países implicados.</p> <p>B3-6.Identificar as revolucións burguesas de 1820, 1830 e 1848, relacionando as súas causas e o seu desenvolvemento.</p> <p>B3-7.Coñecer o proceso de Unificación de Italia e Alemaña, obtendo o seu desenvolvemento a partir da análise de fontes gráficas.</p> <p>B3-8.Descubrir as manifestacións artísticas de comezos do século XIX, obtendo información de medios bibliográficos ou de internet e presentándoa adecuadamente.</p> <p>B3-9.Analizar utilizando fontes gráficas a independencia de Hispanoamérica.</p>
---	--

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
<p>B1-1.Definir os trazos do Antigo Réxime describindo os seus aspectos demográficos, económicos, políticos, sociais e culturais.</p>	<p>HMCB1-1.1. Extrae os trazos do Antigo Réxime dun texto proposto que os conteña.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Analiza textos relacionados con aspectos propios do Antigo Réxime e extrae as súas propias conclusións. 	<p>CSC CAA CCL</p>
	<p>HMCB1-1.2. Obtén e selecciona información escrita e gráfica relevante, utilizando fontes primarias ou secundarias, relativa ao Antigo Réxime.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Recompila, organiza e analiza información relevante sobre o Antigo Réxime, para completar traballos, responder cuestións e expor dita información oralmente e/ou por escrito. 	<p>CSC CAA CCL CD</p>
	<p>HMCB1-1.3. Clasifica os trazos do Antigo Réxime en aspectos demográficos, económicos, políticos, sociais e culturais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Analiza a evolución da poboación a partir de gráficos. Identifica as características da sociedade estamental do Antigo Réxime. Recoñece as formas de ascender aos estamentos privilexiados. 	<p>CSC CAA CCL CCEC</p>
<p>B1-2. Distinguir as transformacións no Antigo Réxime enumerando as que afectan a economía, a poboación e a sociedade.</p>	<p>HMCB1-2.1. Explica as transformacións do Antigo Réxime que afectan a economía, a poboación e a sociedade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Analiza as ferramentas agrícolas que se utilizaban na época do Antigo Réxime. Explica o desenvolvemento do comercio colonial e o nacemento da banca moderna. Identifica as diferenzas entre o <i>domestic system</i>, o 	<p>CSC CAA CCL</p>

		sistema gremial e o sistema de manufacturas	
	HMCB1-2.2. Analiza a evolución dos trazos do Antigo Réxime do século XVII e do século XVIII.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza a evolución dos trazos característicos das monarquías unitarias durante o Antigo Réxime. Diferenza as características do sistema político absolutista do século XVII e do Despotismo Ilustrado do século XVIII 	CSC CAA CCL
B1-3. Explicar o parlamentarismo inglés do século XVII resumindo as características esenciais do sistema e valorando o papel das revolucións para alcanzar as transformacións necesarias para logralo.	HMCB1-3.1. Describe as características do parlamentarismo inglés a partir de fontes históricas.	<ul style="list-style-type: none"> Describe as características do parlamentarismo inglés fronte ao absolutismo a partir das ideas de John Locke. 	CSC CCEC CCL
	HMCB1-3.2. Distingue as revolucións inglesas do século XVII como formas que promoven o cambio político do Antigo Réxime.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica as revolucións inglesas do século XVII como promotoras do cambio político do Antigo Réxime. 	CSC CCEC CCL
B1-4. Relacionar as ideas da Ilustración co Liberalismo do comezo do século XIX establecendo elementos de coincidencia entre ambas as ideoloxías.	HMCB1-4.1. Enumera e describe as ideas da Ilustración e as ideas do Liberalismo do comezo do século XIX.	<ul style="list-style-type: none"> Enumera as ideas da Ilustración fronte ás do absolutismo. Recoñece as ideas políticas de Montesquieu e Rousseau como base do liberalismo político. Identifica a <i>Enciclopedia</i> como a obra representativa do pensamento ilustrado. 	CSC CCEC CCL
	HMCB1-4.2. Establece as semellanzas e as diferenzas entre as ideas da Ilustración e o Liberalismo de comezos do século XIX.	<ul style="list-style-type: none"> Elabora un cadro comparativo no que se reflectan as semellanzas e as diferenzas entre o pensamento ilustrado do século XVIII e o pensamento liberal de inicios do século XIX 	CSC CCEC CCL
B1-5. Describir as relacións internacionais do Antigo Réxime demostrando a idea de equilibrio europeo.	HMCB1-5.1. Sitúa en mapas de Europa os países ou reinos en función dos conflitos en que interveñen.	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece os principais conflitos internacionais na Europa do século XVIII así como as súas consecuencias Sitúa nun mapa de Europa os principais Estados do século XVIII 	CSC CAA CD

B1-6. Diferenciar manifestacións artísticas do Antigo Réxime e seleccionar as obras máis destacadas.	HMCB1-6.1. Distingue e caracteriza obras de arte do Rococó.	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece a partir de imaxes os trazos distintivos da arte Rococó 	CSC CCEC CCL CAA
B11-1. Recoñecer que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	HMCB11-1.1 Recoñece que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	<ul style="list-style-type: none"> Identifica a crise do Antigo Réxime como un proceso de cambio, manifestándose nas revolucións liberais e os movementos nacionalistas 	CSC CMCCT CAA
B11-2. Localizar e seleccionar información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias (biblioteca, internet, etc.), e analizar a súa credibilidade.	HMCB11-2.1 Localiza e selecciona información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade.	<ul style="list-style-type: none"> Localiza e selecciona información escrita e gráfica salientable do período do Antigo Réxime, as revolucións liberais e Nacionalismo, utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade. 	CSC CD CAA CCL
B11-3. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	HMCB11-3.1 Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	<ul style="list-style-type: none"> Aplica o vocabulario histórico do Antigo Réxime, revolucións liberais e Nacionalismo no contexto adecuado. 	CSC CCL
B3-1. Analizar a evolución política, económica, social, cultural e de pensamento que caracteriza á primeira metade do século XIX distinguindo os feitos, personaxes e símbolos e encadrándoos en cada unha das variables analizadas.	HMCB3-1.1. Realiza eixos cronolóxicos que inclúan diacronía e sincronía dos acontecementos da primeira metade do século XIX.	Realiza eixos cronolóxicos dos acontecementos da primeira metade do século XIX. Identifica as diferenzas existentes entre os trazos característicos do liberalismo político e do absolutismo	CMCCT CAA CSC CSIEE
B3-2. Describir as causas e o desenvolvemento da Independencia de Estados Unidos establecendo as causas máis inmediatas e as etapas de independencia.	HMCB3-2.1. Identifica xerarquías causais na guerra de independencia de Estados Unidos a partir de fontes historiográficas.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica as orixes, as causas e as consecuencias da independencia dos Estados Unidos. 	CCL CAA CSC CSIEE
B3-3. Explicar a partir de información obtida en Internet, a Revolución francesa de 1789 incluíndo cada idea obtida nas causas, no desenvolvemento e nas consecuencias.	HMCB3-3.1. Explica as causas da Revolución francesa de 1789.	<ul style="list-style-type: none"> Explica os factores desencadeantes da Revolución francesa. 	CSC CCL
	HMCB3-3.2. Explica esquematicamente o desenvolvemento da	<ul style="list-style-type: none"> Explica as distintas etapas da Revolución francesa; os seus trazos característicos e os 	CSC CCL

	Revolución francesa.	acontecementos máis importantes.	CAA
B3-4. Identificar o Imperio Napoleónico localizando a súa expansión europea e establecendo as súas consecuencias.	HMCB3-4.1. Identifica nun mapa histórico a extensión do Imperio Napoleónico.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica nun mapa histórico a extensión do Imperio Napoleónico. • Analiza o sistema político imposto por Napoleón a partir de 1804. • Compara os ideais que inspiraron a Revolución francesa co réxime que implantou Napoleón. 	CCL CAA CSC CD
B3-5. Analizar a transcendencia que tivo para Europa o Congreso de Viena e a restauración do Absolutismo identificando as súas consecuencias para os diversos países implicados.	HMCB3-5.1. Analiza as ideas defendidas e as conclusións do Congreso de Viena relacionándoas coas súas consecuencias.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica os principais cambios territoriais en Europa tras o Congreso de Viena. • Analiza os principios defendidos e as conclusións do Congreso de Viena 	CAA CSC CSIEE
B3-6. Identificar as revolucións burguesas de 1820, 1830 e 1848, relacionando as súas causas e o seu desenvolvemento.	HMCB3-6.1. Compara as causas e o desenvolvemento das revolucións de 1820, 1830 e 1848.	<ul style="list-style-type: none"> • Describe e compara as causas e o desenvolvemento e os resultados das revolucións de 1820, 1830 e 1848. • Localiza de xeito espacial as ondas revolucionarias de 1820, 1830 e 1848. 	CCL CAA CSC CSIEE
B3-7. Coñecer o proceso de Unificación de Italia e Alemaña, obtendo o seu desenvolvemento a partir da análise de fontes gráficas.	HMCB3-7.1. Describe e explica a unificación de Italia e a unificación de Alemaña a partir de fontes gráficas.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica os trazos definidores da ideoloxía nacionalista liberal-voluntarista e da orgánico-historicista • Recoñece os distintos tipos de nacionalismos (disgregadores e unificadores) como unha reacción á ideoloxía da Restauración. • Describe e explica a unificación de Italia e a unificación de Alemaña a partir de fontes gráficas. 	CCL CAA CSC CSIEE
B3-8. Descubrir as manifestacións artísticas de comezos do século XIX, obtendo información de medios bibliográficos ou de internet e presentándoa adecuadamente.	HMCB3-8.1. Establece as características propias da pintura, a escultura e a arquitectura do Neoclasicismo e o Romanticismo a partir de fontes gráficas.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica as características do Romanticismo e a súa influencia na literatura, a música e as artes e as ciencias. • Recoñece a partir de imaxes os trazos característicos da arquitectura, da escultura e da pintura neoclásicas e 	CSC CCEC CCL CAA

		identifica aos seus artistas máis representativos.	
B3-9. Analizar utilizando fontes gráficas a independencia de Hispanoamérica.	HMCB3-9.1. Realiza un eixo cronolóxico explicativo da independencia das colonias hispanoamericanas ao comezo do século XIX.	<ul style="list-style-type: none"> Realiza un eixo cronolóxico explicativo da independencia das colonias hispanoamericanas ao comezo do século XIX. 	CSC CMCCT CAA

Unidade 2: As transformacións económicas e sociais. A Revolución Industrial. Orixes e desenvolvemento do Movemento Obreiro

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 2. AS REVOLUCIÓNS INDUSTRIAIS E AS SÚAS CONSECUCIAS SOCIAIS</p> <p>B2-1. Revolución industrial: concepto, factores que a fan posible (económicos, sociais e ideolóxicos).</p> <p>B2-2. Revolución ou revolucións industriais: características. Transformacións técnicas e novas fontes de enerxía.</p> <p>B2-3. Protagonismo de Gran Bretaña e extensión do proceso de industrialización a outras zonas de Europa. Industrialización extraeuropea. Industrialización española e galega.</p> <p>B2-4. Cambios debidos á Revolución Industrial: transportes, agricultura, poboación (migracións e o novo concepto de cidade).</p> <p>B2-5. A Economía industrial: pensamento e primeiras crises.</p> <p>B2-6. O nacemento do proletariado e a organización da clase obreira: orixes do sindicalismo e correntes de pensamento, os partidos políticos obreiros.</p> <p>BLOQUE 11. A HISTORIA CONTEMPORÁNEA: O TEMPO HISTÓRICO. MÉTODOS E FERRAMENTAS PROPIAS DA DISCIPLINA.</p> <p>B11-1. Tempo histórico.</p> <p>B11-2. Fontes históricas.</p> <p>B11-3. Vocabulario histórico e artístico da Idade Contemporánea.</p>	<p>B2-1. Obter información, que permita explicar as Revolucións Industriais do século XIX, seleccionándoa das fontes bibliográficas ou en liña nas que se ache dispoñible.</p> <p>B2-2. Describir as Revolucións Industriais do século XIX, establecendo os seus trazos característicos e as súas consecuencias sociais.</p> <p>B2-3. Enumerar os países que iniciaron a industrialización, localizándoos adecuadamente e establecendo as rexións onde se produce ese avance.</p> <p>B2-4. Identificar os cambios nos transportes, agricultura e poboación que influíron ou foron consecuencia da Revolución Industrial do século XIX.</p> <p>B2-5. Analizar e seleccionar ideas que identifiquen as características da economía industrial e do liberalismo económico.</p> <p>B2-6. Coñecer as correntes de pensamento que pretenden mellorar a situación da clase obreira do século XIX.</p> <p>B11-1. Recoñecer que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).</p> <p>B11-2. Localizar e seleccionar información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias (biblioteca, internet, etc.), e analizar a súa credibilidade.</p> <p>B11-3. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>

--	--

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B2-1. Describir as Revolucións Industriais do século XIX, establecendo os seus trazos característicos e as súas consecuencias sociais.	HMCB2-1.1. Identifica as causas da Primeira Revolución Industrial.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica a Revolución agrícola como factor desencadeante da Revolución Industrial. Identifica as causas da Revolución Industrial. Recoñece a expansión demográfica e as grandes migracións como consecuencias sociais da Revolución Industrial. 	CAA CSC CSIEE
B2-2. Obter información, que permita explicar as Revolucións Industriais do século XIX, seleccionándoa das fontes bibliográficas ou en liña nas que se ache dispoñible.	HMCB2-2.1. Explica razoadamente a evolución cara á II Revolución Industrial	<ul style="list-style-type: none"> Analiza, identifica e explica os factores que favoreceron a II Revolución Industrial e as industrias que a fomentaron consultando diversas fontes 	CSC CAA CCL
	HMCB2-2.2. Analiza comparativa e esquematicamente as dúas Revolucións Industriais	<ul style="list-style-type: none"> Elabora un cadro comparativo das fontes enerxéticas, sectores punteiros, tamaño das empresas, fontes de financiamento e novidades nos medios de transporte característicos das dúas revolucións industriais 	CSC CAA CCL
B2-3. Enumerar os países que iniciaron a industrialización, localizándoos adecuadamente e establecendo as rexións onde se produce ese avance.	HMCB2-3.1. Localiza nun mapa os países industrializados e as súas rexións industriais.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica os países industrializados e as súas rexións industriais e localízaos nun mapa. 	CAA CSC CSIEE
	HMCB2-3.2. Analiza aspectos que expliquen o desenvolvemento económico do sector industrial dos primeiros países industrializados, a partir de fontes historiográficas.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica e explica os factores que favoreceron a Revolución Industrial en Gran Bretaña e as industrias que as fomentaron a partir da consulta de diversas fontes 	CSC CAA CCL CMCCT

	HMCB2-3.3. Debate en torno ao éxito ou o fracaso da industrialización en España e en Galicia.	<ul style="list-style-type: none"> • Valora os resultados da revolución industrial en España e Galicia 	CSC CAA
B2-4. Identificar os cambios nos transportes, agricultura e poboación que influíron ou foron consecuencia da Revolución Industrial do século XIX.	HMCB2-4.1. Sinala os cambios sociais máis relevantes do século XIX asociándoos ao proceso da Revolución Industrial.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece a aparición dunha nova estrutura social como consecuencia da Revolución Industrial e a importancia que o proletariado tivo nela. • Identifica e describe as clases sociais da estrutura social. • Recoñece as formas de vida das elites sociais e da burguesía. • Identifica e describe os niveis de vida e as condicións de traballo da clase obreira. 	CSC CAA CSIEE
	HMCB2-4.2. Describe a partir dun plano a cidade industrial británica.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica nun plano as partes da cidade industrial do século XIX. 	CSC CAA CCL
	HMCB2-4.3. Identifica en imaxes os elementos propios da vida nunha cidade industrial do século XIX.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica a partir de imaxes os trazos característicos dos novos barrios urbanos xurdidos coa revolución industrial ao longo do século XIX. 	CSC CAA CCL CD
	HMCB2-4.4. Comenta mapas que expliquen a evolución da extensión das redes de transporte: ferrocarril, estradas e canles.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza a partir de mapas a expansión dos novos medios de transporte xurdidos coa revolución industrial 	CSC CCL CD
B2-5. Analizar e seleccionar ideas que identifiquen as características da economía industrial e do liberalismo económico.	HMCB2-5.1. Explica as causas e consecuencias das crises económicas e as súas posibles solucións a partir de fontes históricas.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece os trazos definitorios das teorías económicas xurdidas en relación coa Revolución Industrial (liberalismo económico e capitalismo) e identifica aos pensadores máis relevantes das mesmas. • Explica as causas e consecuencias das crises económicas. 	CAA CSC CCL

<p>B2-6. Coñecer as correntes de pensamento que pretenden mellorar a situación da clase obreira do século XIX.</p>	<p>HMCB2-6.1. Compara as correntes de pensamento social da época da Revolución Industrial: socialismo utópico, socialismo científico e anarquismo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Elabora un cadro comparativo das correntes de pensamento social da Revolución Industrial: socialismo utópico, socialismo científico e anarquismo. 	<p>CCL CAA CSC</p>
	<p>HMCB2-6.2. Distingue e explica as características dos tipos de asociacionismo obreiro.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Distingue e explica as características, obxectivos e métodos de actuación dos principais tipos de asociacionismo obreiro: ludismo, sindicalismo, cartismo. • Identifica e compara as orixes, o desenvolvemento e a crise da I e II Internacional Socialista. • Valora o papel do internacionalismo no século XIX e o legado das Internacionais ao sindicalismo e ao socialismo actuais. 	<p>CSC CCL</p>
<p>B11-1. Recoñecer que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).</p>	<p>HMCB11-1.1 Recoñece que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece que os acontecementos e os procesos relacionados coa Revolución industrial ocorreron ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía). 	<p>CSC CMCCT CAA</p>
<p>B11-2. Localizar e seleccionar información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias (biblioteca, internet, etc.), e analizar a súa credibilidade.</p>	<p>HMCB11-2.1 Localiza e selecciona información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Localiza e selecciona información escrita e gráfica salientable da época da Revolución industrial utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade 	<p>CSC CD CAA CCL</p>
<p>B11-3. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>	<p>HMCB11-3.1 Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico da época da Revolución industrial 	<p>CSC CCL</p>

Unidade 3: A dominación europea do mundo e a I Guerra Mundial

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 4. A DOMINACIÓN EUROPEA DO MUNDO E A I GUERRA MUNDIAL</p> <p>B4-1. Tránsito do século XIX ao XX: visión global.</p> <p>B4-2. Evolución dos principais Estados en Europa, América e Asia: Inglaterra vitoriana; Francia (III República e II Imperio); Alemaña bismarckiana; o Imperio Austrohúngaro; Rusia; os Estados Unidos (da Guerra Civil ata comezos do século XX) e Xapón (transformacións de finais do século XIX).</p> <p>B4-3. A expansión colonial dos países industriais: causas, colonización e repartición de Asia, África e outros enclaves coloniais, consecuencias.</p> <p>B4-4. A Paz Armada: a Tripla Alianza e a Tripla Entente.</p> <p>B4-5. A I Guerra Mundial: causas, desenvolvemento e consecuencias</p> <p>BLOQUE 5. O PERÍODO DE ENTREGUERRAS, A II GUERRA MUNDIAL E AS SÚAS CONSECUENCIAS</p> <p>B5-3. Tratados de Paz e reaxuste internacional: a Sociedade de Nacións..</p> <p>BLOQUE 11. A HISTORIA CONTEMPORÁNEA: O TEMPO HISTÓRICO. MÉTODOS E FERRAMENTAS PROPIAS DA DISCIPLINA.</p> <p>B11-1. Tempo histórico.</p> <p>B11-2. Fontes históricas.</p> <p>B11-3. Vocabulario histórico e artístico da Idade Contemporánea.</p>	<p>B4-1. Describir as transformacións e os conflitos xurdidos a finais do século XIX e comezos do século XX, e distinguir o seu desenvolvemento e os factores desencadeadores.</p> <p>B4-2. Analizar a evolución política, social e económica dos principais países europeos, ademais de Xapón e os Estados Unidos a finais do século XIX, e presentar información que explique tales feitos.</p> <p>B4-3. Describir a expansión imperialista de europeos, xaponeses e estadounidenses a finais do século XIX, establecendo as súas consecuencias.</p> <p>B4-4. Comparar sinteticamente os distintos sistemas de alianzas do período da Paz Armada.</p> <p>B4-5. Distinguir os acontecementos que conducen á declaración das hostilidades da Primeira Guerra Mundial, desenvolvendo as súas etapas e as súas consecuencias.</p> <p>B5-3. Identificar os Tratados de Paz da I Guerra Mundial establecendo como unha consecuencia o xurdimento da Sociedade de Nacións.</p> <p>B11-1. Recoñecer que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).</p> <p>B11-2. Localizar e seleccionar información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias (biblioteca, internet, etc.), e analizar a súa credibilidade.</p> <p>B11-3. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B4-1. Describir as transformacións e os conflitos xurdidos a finais do século XIX e comezos do século XX, e distinguir o seu desenvolvemento e os factores desencadeadores.	HMCB4-1.1. Realiza un diagrama en que se expliquen as cadeas causais e os procesos dentro do período de finais do século XIX e comezos do XX.	<ul style="list-style-type: none"> Realiza un eixe cronolóxico cos acontecementos que tiveron lugar entre 1870 e 1914 	CSC CAA
B4-2. Analizar a evolución política, social e económica dos principais países europeos, ademais de Xapón e os Estados Unidos a finais do século XIX, e presentar información que explique tales feitos.	HMCB4-2.1. Elabora un eixe cronolóxico con feitos que explican a evolución durante a segunda metade do século XIX de Inglaterra, Francia, Alemaña, o Imperio Austrohúngaro, Rusia, os Estados Unidos e Xapón.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza e identifica os feitos que explican a evolución durante a Segunda Metade do século XIX de Inglaterra, Francia, Alemaña, o Imperio Austrohúngaro Rusia, Estados Unidos e Xapón. 	CSC CMCCT CAA
	HMCB4-2.2. Explica a partir de imaxes as características que permiten identificar a Inglaterra vitoriana.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as características que permiten identificar a Inglaterra vitoriana (apertura política e reformismo). 	CSC CAA CCL CD
	HMCB4-2.3. Analiza textos relativos á época de Napoleón III en Francia.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as claves da transformación de imperio francés dende o Segundo Imperio ata a III República. 	CSC CAA CCL
	HMCB4-2.4. Identifica e explica razoadamente os feitos que convierten Alemaña nunha potencia europea durante o mandato de Bismarck.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica e explica os feitos que convierten a Alemaña durante o mandato de Bismarck nunha potencia europea. 	CSC CAA CCL
B4-3. Describir a expansión imperialista de europeos, xaponeses e estadounidenses a finais do século XIX, establecendo as súas consecuencias.	HMCB4-3.1. Identifica e explica razoadamente as causas e as consecuencias da expansión colonial da Segunda Metade do século XIX.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica e explica razoadamente as causas da expansión colonial da segunda metade do século XIX Diferenza as consecuencias que o Imperialismo supuxo para os territorios colonizados 	CSC CAA CCL
	HMCB4-3.2. Localiza	<ul style="list-style-type: none"> Localiza en mapas as colonias 	

	nun mapamundi as colonias das distintas potencias imperialistas.	das distintas potencias imperialistas <ul style="list-style-type: none"> • Recoñece os trazos característicos dos imperialismos norteamericano e xaponés. 	CSC CD CAA
	HMCB4-3.3. Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914. 	CSC CAA CCL
B4-4. Comparar sinteticamente os distintos sistemas de alianzas do período da Paz Armada.	HMCB4-4.1. Describe as alianzas dos países máis destacados durante a Paz Armada.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece os trazos característicos do período denominado Paz Armada • Identifica a Tripla Alianza e a Tripla Entente como exemplos dos resultados das relacións internacionais do período 1870-1914. 	CCL CSC
B4-5. Distinguir os acontecementos que conducen á declaración das hostilidades da Primeira Guerra Mundial, desenvolvendo as súas etapas e as súas consecuencias.	HMCB4-5.1. Identifica a partir de fontes históricas ou historiográficas as causas da I Guerra Mundial.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica causas que propiciaron a I Guerra Mundial. • Explica a formación dos dous bloques de alianzas • Analiza a influencia das crises en Marrocos e nos Balcáns no estalido da I Guerra Mundial. • Identifica o atentado de Saraievo como o detonante da guerra. 	CCL CSC CSIEE
	HMCB4-5.2. Comenta símbolos conmemorativos vinculados á I Guerra Mundial.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece símbolos conmemorativos vinculados a I Guerra Mundial a partir de fontes gráficas 	CSC CCL
	HMCB4-5.3. Analiza e explica as etapas da Gran Guerra a partir de mapas históricos.	<ul style="list-style-type: none"> • Diferenza a guerra de movementos da guerra de posicións. • Recoñece a importancia que tivo a saída de Rusia da guerra no ano 1917 • Explica e valora a intervención de Estados Unidos na I Guerra Mundial. 	CCL CAA CSC CD
	HMCB4-5.4. Extrae conclusións de gráficos e imaxes sobre as consecuencias da I Guerra Mundial.	<ul style="list-style-type: none"> • Extrae conclusións de gráficos e de imaxes sobre as consecuencias da I Guerra Mundial. • Analiza as repercusións 	CCL CAA CSC

		demográficas, económicas e sociais da guerra. <ul style="list-style-type: none"> • Compara a repercusión da I Guerra Mundial sobre os distintos grupos sociais. 	
B5-3. Identificar os Tratados de Paz da I Guerra Mundial establecendo como unha consecuencia o xurdimento da Sociedade de Nacións.	HMCB5-3.1. Explica os acordos dos Tratados de Paz da I Guerra Mundial e analiza as súas consecuencias a curto prazo.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica os acordos dos tratados de paz da I Guerra Mundial. • Analiza o papel dos vencedores e os vencidos na Conferencia de Paz de París. • Valora as repercusións políticas dos tratados de paz. • Analiza as consecuencias dos tratados de paz a través de mapas históricos. 	CCL CAA CSC
	HMCB5-3.2. Analiza o papel que xoga a Sociedade de Nacións nas relacións internacionais, a partir de fontes históricas.	<ul style="list-style-type: none"> • Describe o papel da Sociedade de Nacións nas relacións internacionais. • Explica as causas dos problemas territoriais da posguerra. • Analiza como afectou a guerra ás colonias. 	CCL CSC
B11-1. Recoñecer que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	HMCB11-1.1 Recoñece que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece que os acontecementos e os procesos relacionados coa época do Imperialismo e da I Guerra Mundial ocorreron ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía). 	CSC CMCCT CAA
B11-2. Localizar e seleccionar información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias (biblioteca, internet, etc.), e analizar a súa credibilidade.	HMCB11-2.1 Localiza e selecciona información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade.	<ul style="list-style-type: none"> • Localiza e selecciona información escrita e gráfica salientable da época do Imperialismo e da I Guerra Mundial utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade 	CSC CD CAA CCL
B11-3. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	HMCB11-3.1 Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	<ul style="list-style-type: none"> • Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico da época do Imperialismo e da I Guerra Mundial 	CSC CCL

Unidade 4: A revolución rusa

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 5. O PERÍODO DE ENTREGUERRAS, A II GUERRA MUNDIAL E AS SÚAS CONSECUENCIAS</p> <p>B5-2. A revolución rusa, a formación e desenvolvemento da URSS.</p> <p>BLOQUE 11. A HISTORIA CONTEMPORÁNEA: O TEMPO HISTÓRICO. MÉTODOS E FERRAMENTAS PROPIAS DA DISCIPLINA.</p> <p>B11-1. Tempo histórico.</p> <p>B11-2. Fontes históricas.</p> <p>B11-3. Vocabulario histórico da Idade Contemporánea.</p>	<p>B5-2. Esquematizar o desenvolvemento da Revolución Rusa de 1917 recoñecendo as súas etapas e os seus protagonistas máis significativos, e establecer as súas consecuencias</p> <p>B11-1. Identificar a revolución rusa como un proceso paralelo aos acontecementos e procesos que tiveron lugar en Europa (Imperialismo e I.Guerra Mundial).</p> <p>B11-2. Interpretar algún acontecemento da revolución rusa a través de información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias (biblioteca, internet, etc.), analizando a súa credibilidade.</p> <p>B11-3. Utilizar o vocabulario histórico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
<p>B5-2. Esquematizar o desenvolvemento da Revolución Rusa de 1917 recoñecendo as súas etapas e os seus protagonistas máis significativos e establecendo as súas consecuencias.</p>	<p>HMCB5-2.1. Identifica e explica algunhas das causas da Revolución Rusa de 1917.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Explica cal era a situación de Rusia a comezos do século XX e cales foron os desencadeantes da Revolución rusa • Compara a política que defendía cada un dos partidos de oposición ao tsarismo • Analiza os motivos do malestar social en Rusia a comezos do século XX • Valora os motivos polos que se frustraron as reformas abertas pola Revolución de 1905 • Explica as causas profundas da Revolución de 1917 	<p>CCL CSC</p>
	<p>HMCB5-2.2. Compara a Revolución Rusa de Febreiro de 1917 coa de Outubro de 1917.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Explica as diferenzas entre a Revolución Rusa de Febreiro de 1917 e a de Outubro de 1917 • Valora a importancia da Revolución de Outubro • Resume as loitas de poder tras a morte de Lenin • Analiza e explica as políticas económicas e políticas do réxime de Stalin 	<p>CCL CAA CSC</p>
<p>B11-3. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>	<p>HMCB11-3.1 Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico relacionado cos cambios políticos do período de entreguerras 	<p>CSC CCL</p>

Tema 5: O período de entreguerras

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 5. O PERÍODO DE ENTREGUERRAS, A II GUERRA MUNDIAL E AS SÚAS CONSECUENCIAS</p> <p>B5-1. Economía, sociedade e cultura da época: os anos vinte</p> <p>B5-4. Estados Unidos e a crise de 1929: a Gran Depresión e o "NewDeal".</p> <p>B5-5. Recoñecer a transcendencia dos fascismos europeos como ideoloxías que conduciron ao desencadeamento de conflitos no panorama europeo do momento.</p> <p>BLOQUE 11. A HISTORIA CONTEMPORÁNEA: O TEMPO HISTÓRICO. MÉTODOS E FERRAMENTAS PROPIAS DA DISCIPLINA.</p> <p>B11-1. Tempo histórico.</p> <p>B11-2. Fontes históricas.</p> <p>B11-3. Vocabulario histórico e artístico da Idade Contemporánea.</p>	<p>B5-1. Recoñecer as características do período de Entreguerras inseríndoas nos correspondentes aspectos políticos, económicos, sociais ou culturais.</p> <p>B5-4. Explicar a Gran Depresión describindo os factores desencadeantes e as súas influencias na vida cotiá.</p> <p>B5-5. Recoñecer a transcendencia dos fascismos europeos como ideoloxías que conduciron ao desencadeamento de conflitos no panorama europeo do momento.</p> <p>B11-1. Recoñecer que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).</p> <p>B11-2. Localizar e seleccionar información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias (biblioteca, internet, etc.), e analizar a súa credibilidade.</p> <p>B11-3. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B5-1. Recoñecer as características do período de Entreguerras inseríndoas nos correspondentes aspectos políticos, económicos, sociais ou culturais.	HMCB5-1.1. Explica as características do período de Entreguerras a partir de manifestacións artísticas e culturais de comezos do século XX.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica os efectos económicos e financeiros da guerra para os países contendentes. • Compara a situación económica da posguerra en Estados Unidos e en Europa. • Describe a evolución da economía mundial entre 1919 e 1924. • Analiza o Plan Dawes como mecanismo usado para pór as bases da recuperación da economía mundial. 	CCL CSC
B5-4. Explicar a Gran Depresión describindo os factores desencadeantes e as súas influencias na vida cotiá.	HMCB5-4.1. Interpreta imaxes da Gran Depresión.	<ul style="list-style-type: none"> • Observa e interpreta imaxes da Gran Depresión. • Valora criticamente os efectos sociais da Gran Depresión. • Analiza as consecuencias das masivas repatriacións de capitais estadounidenses. • Compara os efectos da crise nos países industrializados e nos exportadores de materias primas. 	CCL CSC CAA CD
	HMCB5-4.2. Comenta gráficas que explican a crise económica de 1929.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica por que se afundiou a Bolsa de Nova York en outubro de 1929. • Analiza gráficas que explican aspectos da crise económica de 1929. • Analiza os efectos en cadea desatados polo crac bolsista. • Compara as políticas que os distintos países puxeron en marcha na década de 1930 para frear a crise. • Analiza a política do <i>NewDeal</i> e sinala que consecuencias tivo a súa aplicación. • 	CCL CSC CMCCT
B5-5. Recoñecer a transcendencia dos fascismos europeos como ideoloxías que conduciron ao desencadeamento de	HMCB5-5.1. Compara o fascismo italiano e o nazismo alemán.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica as causas da crise das democracias liberais europeas no período de entreguerras comparando o que ocorreu nas novas democracias e nos países cunha longa tradición 	

<p>conflictos no panorama europeo do momento.</p>		<p>democrática na Europa de entreguerras</p> <p>Resume os factores que favoreceron a chegada ao poder de Mussolini e os problemas que debilitaron á República de Weimar.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Enumera e describe as principais características dos sistemas totalitarios comparándoos cos propios dos sistemas democráticos. • Compara o totalitarismo fascista co comunista indicando as súas similitudes e diferenzas. • Explica como lograron os totalitarismos un estrito control da sociedade e da cultura. • Describe a evolución da economía italiana e alemá baixo o réxime totalitario. 	<p>CCL CSC CAA</p>
	<p>HMCB5-5.2.Distingue símbolos dos fascismos europeos da primeira metade do século XX.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Investiga en internet sobre a orixe dos símbolos fascistas. • 	<p>CAA CD CSC CCL</p>
<p>B11-1. Recoñecer que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).</p>	<p>HMCB11-1.1 Recoñece que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sitúa os acontecementos e os procesos relacionados cos cambios políticos, sociais e económicos do período de entreguerras nun eixe cronolóxico. 	<p>CSC CMCCT CAA</p>
<p>B11-2. Localizar e seleccionar información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias (biblioteca, internet, etc.), e analizar a súa credibilidade.</p>	<p>HMCB11-2.1 Localiza e selecciona información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Localiza e selecciona información escrita e gráfica salientable da época de entreguerras utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade 	<p>CSC CD CAA CCL</p>
<p>B11-3. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>	<p>HMCB11-3.1 Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico relacionado coa economía, sociedade e política da época de entreguerras 	<p>CSC CCL</p>

Unidade 6: A Segunda Guerra Mundial

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 5. O PERÍODO DE ENTREGUERRAS, A II GUERRA MUNDIAL E AS SÚAS CONSECUCENCIAS</p> <p>B5-6.Relacións internacionais do período de entreguerras; viraxes cara á guerra.</p> <p>B5-7.II Guerra Mundial: orixes do conflito e características xerais.</p> <p>B5-8.Desenvolvemento da II Guerra Mundial.</p> <p>B5-9.Consecuencias da II Guerra Mundial.</p> <p>B5-10.Antisemitismo: o Holocausto.</p> <p>B5-11.Preparación da Paz e a ONU.</p> <p>BLOQUE 11. A HISTORIA CONTEMPORÁNEA: O TEMPO HISTÓRICO. MÉTODOS E FERRAMENTAS PROPIAS DA DISCIPLINA.</p> <p>B11-1. Tempo histórico.</p> <p>B11-2. Fontes históricas.</p> <p>B11-3. Vocabulario histórico e artístico da Idade Contemporánea.</p>	<p>B5-6.Comprender as relacións internacionais no período de entreguerras como elementos importantes das causas da II Guerra Mundial.</p> <p>B5-7.Identificar e explicar as desencadeadores da II Guerra Mundial, así como os feitos máis característicos</p> <p>B5-8. Establecer as etapas do desenvolvemento da II Guerra Mundial, distinguindo as que afectaron a Europa e as que afectaron aos Estados Unidos e Xapón.</p> <p>B5-9. Analizar o papel da guerra mundial como elemento de transformación da vida cotiá.</p> <p>B5-10.Entender o contexto en que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias.</p> <p>B5-11.1 Coñecer os principios para a paz e as conferencias aliadas.</p> <p>B5-11.2 Analizar a organización da ONU, identificando os seus principais organismos que a integran</p> <p>B11-1. Recoñecer que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).</p> <p>B11-2. Localizar e seleccionar información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias (biblioteca, internet, etc.), e analizar a súa credibilidade.</p> <p>B11-3. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B5-6. Comprender as relacións internacionais no período de entreguerras como elementos importantes das causas da II Guerra Mundial.	HMCB5-6.1 Analiza a partir de fontes contrapostas as relacións internacionais anteriores ao estoupido da II Guerra Mundial.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza a política expansionista dos réximes totalitarios. • Valora a reacción das democracias ante a política exterior alemá, rusa e xaponesa. 	CSC CAA CCL
B5-7. Identificar e explicar as desencadeadores da II Guerra Mundial, así como os feitos máis característicos	HMCB5- 7.1. Identifica e explica as causas desencadeantes da II Guerra Mundial a partir de fontes históricas.	<ul style="list-style-type: none"> • . Identifica e describe os feitos que conduciron á II Guerra Mundial. 	CSC CAA CCL
B5-8. Establecer as etapas do desenvolvemento da II Guerra Mundial, distinguindo as que afectaron a Europa e as que afectaron a Estados Unidos e Xapón.	HMCB5-8.1. Explica as etapas da II Guerra Mundial tanto na fronte europea como na guerra do Pacífico.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica as etapas da II Guerra Mundial • Identifica as razóns do éxito inicial do exército alemán en Europa. • Explica as razóns do ataque de Xapón a Estados Unidos. • Analiza as consecuencias da invasión alemá da URSS 	CSC CAA CCL
	HMCB5-8.2. Analiza o desenvolvemento da II Guerra Mundial a partir de mapas históricos.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza o desenvolvemento da II Guerra Mundial a partir de mapas históricos. • Analiza a forma en que a Alemaña nazi sostivo o esforzo produtivo que esixiu a guerra. • Explica as razóns polas que certos sectores dos países ocupados colaboraron co réxime nazi. • Investiga a resistencia contra os nazis na propia Alemaña. • 	CSC CAA CCL

<p>B5-9. Analizar o papel da guerra mundial como elemento de transformación da vida cotiá.</p>	<p>HMCB5-9.1. Describe as consecuencias da II Guerra Mundial.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Describe as consecuencias da II Guerra Mundial. • Analiza os cambios políticos e territoriais que experimentou Europa tras o final do conflito servíndose de mapas. • Explica os acordos asinados nas Conferencias de Ialta e de Potsdam. 	<p>CSC CAA CCL</p>
<p>B5-10. Entender o contexto en que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias.</p>	<p>HMCB5-10.1. Analiza imaxes que explican o Holocausto levado a cabo pola Alemaña Nazi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza imaxes que explican o Holocausto levado a cabo pola Alemaña Nazi 	<p>CSC CAA CD</p>
	<p>HMCB5-10.2. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece o Holocausto levado a cabo pola Alemaña nazi como un crime contra a humanidade. 	<p>CSC CAA CCL</p>
<p>B5-11. Obter e seleccionar información escrita e gráfica relevante, utilizando fontes primarias ou secundarias, relativa tanto ao período de Entreguerras como á II Guerra Mundial e a postguerra.</p>	<p>HMCB5-11.1. Sintetiza textos que explican a intervención da ONU nas relacións internacionais e asuntos de descolonización.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Describe e valora o labor e os obxectivos da ONU nas relacións internacionais. • Recoñece as principais institucións da ONU 	<p>CSC CAA CCL</p>
<p>B11-1. Recoñecer que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).</p>	<p>HMCB11-1.1 Recoñece que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece que os acontecementos e os procesos relacionados coa Segunda Guerra Mundial ocorreron ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía). 	<p>CSC CMCCT CAA</p>
<p>B11-2. Localizar e seleccionar información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias (biblioteca, internet, etc.), e analizar a súa credibilidade.</p>	<p>HMCB11-2.1 Localiza e selecciona información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Localiza e selecciona información escrita e gráfica salientable da Segunda Guerra Mundial utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade 	<p>CSC CD CAA CCL</p>
<p>B11-3. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>	<p>HMCB11-3.1 Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico relacionado coa Segunda Guerra Mundial 	<p>CSC CCL</p>

Unidade 7: A Guerra Fría e descolonización

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 6. EVOLUCIÓN DE DOUS MUNDOS DIFERENTES E OS SEUS ENFRONTAMENTOS</p> <p>B6-1.A formación do bloque comunista fronte ao bloque capitalista: a Guerra Fría.</p> <p>B6-2. Evolución das relacións entre as dúas superpotencias. Conflitos: da Guerra Fría á coexistencia pacífica e a distensión.</p> <p>B6-3.Evolución da economía mundial de posguerra.</p> <p>BLOQUE 7. A DESCOLONIZACIÓN E O TERCEIRO MUNDO</p> <p>B7-1.Orixes, causas e factores da descolonización.</p> <p>B7-2. Etapas e modelos de descolonización.</p> <p>B7-3.Desenvolvemento do proceso descolonizador: o papel da ONU.</p> <p>B7-4.O Terceiro Mundo e o Movemento de Países Non Aliñados: problemas dos países do Terceiro Mundo.</p> <p>B7-5. As relacións entre os países desenvolvidos e non desenvolvidos, o nacemento da axuda internacional.</p>	<p>B6-1. Describir os feitos políticos, económicos, sociais e culturais que explican o xurdimento dos dous bloques antagónicos, clasificándoos e presentándoos adecuadamente.</p> <p>B6-2. Interpretar a Guerra Fría, a Coexistencia Pacífica e a Distensión e as súas consecuencias establecendo acontecementos que exemplifiquen cada unha destas etapas das relacións internacionais.</p> <p>B6-3. Distinguir feitos que explican o enfrontamento entre o bloque comunista e capitalista, revisando as noticias dos medios de comunicación da época.</p> <p>B7-1. Explicar os motivos e os feitos que conducen á descolonización establecendo as causas e factores que explican o proceso.</p> <p>B7-2. Describir as etapas e consecuencias do proceso descolonizador e identificar as que afectan a unhas colonias e a outras, establecendo feitos e personaxes significativos de cada proceso.</p> <p>B7-3. Analizar o subdesenvolvemento do Terceiro Mundo e establecer as causas que o explican.</p> <p>B7-4. Definir o papel da ONU na descolonización analizando información que demostre as súas actuacións.</p> <p>B7-5. Apreciar o nacemento da axuda internacional e o xurdimento das relacións entre os países desenvolvidos e subdesenvolvidos, reproducindo as formas de axuda ao desenvolvemento e describindo as formas de neocolonialismo dentro da política de bloques.</p>

<p>BLOQUE 11. A HISTORIA CONTEMPORÁNEA: O TEMPO HISTÓRICO. MÉTODOS E FERRAMENTAS PROPIAS DA DISCIPLINA.</p> <p>B11-1. Tempo histórico.</p> <p>B11-2. Fontes históricas.</p> <p>B11-3. Vocabulario histórico e artístico da Idade Contemporánea.</p>	<p>B11-1. Recoñecer que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).</p> <p>B11-2. Localizar e seleccionar información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias (biblioteca, internet, etc.), e analizar a súa credibilidade.</p> <p>B11-3. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>
---	--

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
<p>B6-1. Describir os feitos políticos, económicos, sociais e culturais que explican o xurdimento dos dous bloques antagónicos, clasificándoos e presentándoos adecuadamente.</p>	<p>HM CB6-1.1. Localiza nun mapa os países que forma o bloque comunista e capitalista.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Compara os sistemas políticos, económicos e ideolóxicos dos dous bloques. • Explica o proceso que levou á Guerra Fría. • Explica os trazos que caracterizaron ao período da Guerra Fría • Localiza nun mapa os países que forman o bloque comunista e capitalista. 	<p>CSC CD</p>
<p>B6-2. Interpretar a Guerra Fría, a Coexistencia Pacífica e a Distensión e as súas consecuencias establecendo acontecementos que exemplifiquen cada unha destas etapas das relacións internacionais.</p>	<p>HM CB6-2.1. Identifica e explica os conflitos da Guerra Fría a partir dun mapa histórico.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza os conflitos internos que tiveron lugar en cada bloque e entre ambos os bloques. • Identifica e explica os obxectivos do Plan Marshall, do COMECON, da OTAN, do Pacto de Varsovia, da SEATO, e do Pacto de Bagdad. • Describe e analiza a expansión do enfrontamento entre os bloques en Asia. 	<p>CCL CAA CSC CD</p>

<p>B6-3. Distinguir feitos que explican o enfrontamento entre o bloque comunista e capitalista, revisando as noticias dos medios de comunicación da época.</p>	<p>HM CB6-3.1. Selecciona símbolos e imaxes que se identifiquen co mundo capitalista e o mundo comunista.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica a partir de imaxes as diferenzas existentes entre o bloque capitalista e o bloque comunista 	CSC
	<p>HM CB6-3.2. Extrae conclusións dos textos, imaxes, mapas e gráficas que expliquen a evolución de ambos os bloques enfrontados na Guerra Fría, e sinala a que bloque pertence e algúns motivos que explican esa pertenza</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Explica e valora o papel dos líderes dos dous bloques na Guerra Fría. • Explica os factores que favoreceron o inicio do desexo. • Analiza as consecuencias que a distensión provocou sobre a política nuclear de ambos bloques. • Describe o movemento dos países non aliñados. 	CCL CAA CSC CD CMCCT
<p>B7-1. Explicar os motivos e os feitos que conducen á descolonización establecendo as causas e factores que explican o proceso.</p>	<p>HM CB7-1.1. Localiza nun mapa as zonas afectadas pola descolonización e os seus conflitos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Localiza en diversos mapas as zonas e países afectados pola descolonización e os seus conflitos. • Establece as causas que desencadean o proceso descolonizador. 	CAA CCL CD
<p>B7-2. Describir as etapas e consecuencias do proceso descolonizador e identificar as que afectan a unhas colonias e a outras, establecendo feitos e personaxes significativos de cada proceso.</p>	<p>HM CB7-2.1. Establece de forma razoada as distintas causas e feitos factores que desencadean e explican o proceso descolonización.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Explica as fases da descolonización e a que zonas afectou cada unha. • Define conceptos como descolonización, non aliñación e antiimperialismo. • Analiza e valora as posturas da URSS e Estados Unidos sobre a descolonización. • Explica a influencia das ideoloxías indixenistas no proceso. 	CCL CAA CSC
	<p>HM CB7-2.2. Identifica e compara as características da descolonización de Asia e de África.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Compara os procesos de descolonización da India e de Indonesia. • Compara a revolución exipcia de Nasser coa islámica de Irán. 	CCL CSC

		<ul style="list-style-type: none"> • Compara a descolonización de Marrocos e Alxeria. • Compara o proceso descolonizador das colonias francesas e as colonias británicas en África. • Sinala as diferenzas entre Irán e os procesos de independencia en Asia. 	
B7-3. Definir o papel da ONU na descolonización analizando información que demostre as súas actuacións.	HM CB7-3.1. Explica as actuacións da ONU no proceso descolonizador a partir de fontes históricas.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza o papel da ONU na descolonización. 	CCL CSC
B7-4. Analizar o subdesenvolvemento do Terceiro Mundo e establecer as causas que o explican.	HM CB7-4.1. Analiza as características dos países do Terceiro Mundo a partir de gráficas.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza e describe as características dos países do Terceiro Mundo a partir de gráficas e diversos textos. 	CCL CAA CMCCT
	HM CB7-4.2. Localiza nun mapa os países do terceiro mundo.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica nun mapa os países do terceiro mundo 	CSC CD
	HM CB7-4.3. Analiza textos e imaxes do Movemento de Países Non Aliñados e dos países subdesenvolvidos.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza textos e imaxes relacionados coa Conferencia de Bandung pola que se crea o Movemento de Países Non Aliñados. 	CCL CSC
B7-5. Apreciar o nacemento da axuda internacional e o xurdimento das relacións entre os países desenvolvidos e subdesenvolvidos, reproducindo as formas de axuda ao desenvolvemento e describindo as formas de neocolonialismo dentro da política de bloques.	HM CB7-5.1. Explica a evolución das relacións entre os países desenvolvidos e os países en vías de desenvolvemento, comparando a axuda internacional coa intervención neocolonialista.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica os termos Norte-Sur, subdesenvolvemento, terceiro mundo, intercambio desigual, neocolonialismo coas relacións entre países desenvolvidos e os países en vías de desenvolvemento. • Enumera os principais problemas dos países do terceiro mundo. • Explica as causas e as características do subdesenvolvemento. • Analiza a orixe dos conflitos internos que padecen estes países. 	CCL CAA CSC
B11-1. Recoñecer que	HM CB11-1.1. Recoñece	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece que os 	

os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	acontecementos e os procesos relacionados coa descolonización ocorreron ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	CSC CMCCT CAA
B11-1. Recoñecer que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	HMxCB11-1.1 Recoñece que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece que os acontecementos e os procesos relacionados coa época da Guerra Fría ocorreron ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía). 	CSC CMCCT CAA
B11-2. Localizar e seleccionar información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias (biblioteca, internet, etc.), e analizar a súa credibilidade.	HMxCB11-2.1 Localiza e selecciona información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade.	<ul style="list-style-type: none"> • Localiza e selecciona información escrita e gráfica salientable da época da Guerra Fría utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade 	CSC CD CAA CCL
B11-3. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	HMxCB11-3.1 Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	<ul style="list-style-type: none"> • Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico relacionado coa época da Guerra Fría 	CSC CCL

Unidade 8: Evolución dos bloques nun mundo bipolar

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 6. EVOLUCIÓN DE DOUS MUNDOS DIFERENTES E OS SEUS ENFRONTAMENTOS</p> <p>B6-4.Características sociais e culturais de dous modelos políticos diferentes: comunismo e capitalismo.</p> <p>BLOQUE 8. A CRISE DO BLOQUE COMUNISTA</p> <p>B8-1.A URSS e as democracias populares.</p> <p>B8-2.A irrupción de M. Gorbachov: “Perestroika” e “Glasnost”.</p>	<p>B6-4.Comparar e analizar o modelo capitalista co comunista desde o punto de vista político, social, económico e cultural.</p> <p>B8-1.Describir a situación da URSS a finais do século XX, establecendo os seus trazos máis significativos desde unha perspectiva política, social e económica.</p> <p>B8-2. Resumir as políticas de M. Gorbachov nomeando as disposicións concernentes á “Perestroika” e á “Glasnost” e resaltando as súas influencias.</p> <p>B8-3.Analizar a situación creada co xurdimento da CEI e as</p>

<p>B8-3.A desintegración da URSS: CEI-Federación Rusa e as novas repúblicas exsoviéticas.</p> <p>B8-4.A caída do muro de Berlín e a evolución dos países de Europa Central e Oriental.</p> <p>B8-5. Problema dos Balcáns. Guerra de Iugoslavia.</p> <p>BLOQUE 9. O MUNDO CAPITALISTA NA SEGUNDA METADE DO SÉCULO XX</p> <p>B9-1.Pensamento e cultura da sociedade capitalista na segunda metade do século XX: O Estado do Benestar.</p> <p>B9-2.O proceso de construción da Unión Europea: das Comunidades Europeas á Unión. Obxectivos e Institucións.</p> <p>B9-3. Proceso de construción da Unión Europea: das Comunidades Europeas á Unión.</p> <p>B9-4. Obxectivos e institucións da Unión Europea</p> <p>B9-5. Evolución dos Estados Unidos: dos anos 60 aos 90.</p> <p>B9-6. Xapón e os novos países asiáticos industrializados.</p>	<p>repúblicas exsoviéticas recollendo informacións que resuman as novas circunstancias políticas e económicas.</p> <p>B8-4.Explicar a caída do muro de Berlín nomeando as súas repercusións nos países de Europa Central e Oriental.</p> <p>B8-5. Identificar o problema dos Balcáns, enumerar as causas do xurdimento de tal situación e resumir os feitos que configuran o desenvolvemento de conflitos nesta zona.</p> <p>B9-1.Distinguir os postulados que defende a cultura capitalista da segunda metade do século XX establecendo as liñas de pensamento e os logros obtidos.</p> <p>B9-2. Describir o Estado do Benestar, aludindo ás características significativas que inflúen na vida cotiá.</p> <p>B9-3.Explicar o proceso de construción da Unión Europea enumerando os fitos máis destacados que configuran a súa evolución.</p> <p>B9-4.Coñecer os obxectivos que persegue a Unión Europea en relación coas Institucións que compoñen a súa estrutura.</p> <p>B9-5. Describir a evolución política, social e económica dos Estados Unidos desde os anos 60 aos 90 do século XX, sintetizando os aspectos que explican a transformación da sociedade norteamericana e que constitúen elementos orixinarios do Estado do benestar.</p> <p>B9-6. Identificar as singularidades do capitalismo de Xapón e os novos países industriais asiáticos, establecendo trazos de carácter político, económico, social e cultural.</p>
---	---

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
<p>B6-4.Comparar e analizar o modelo capitalista co comunista desde o punto de vista político, social, económico e cultural e exemplificar coa selección de feitos que durante este</p>	<p>HMCB6-4.1.Explica algunhas características da economía capitalista a partir de gráficas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Explica algunhas características da economía capitalista a partir de gráficas. • Describe o crecemento da economía entre 1950 e 1970. • Analiza as causas das crises dos anos setenta e oitenta do século XX. 	<p>CSC CCL CMCCT</p>
	<p>HMCB6-4.2.Explica algunhas características da economía comunista a partir de gráficas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Explica algunhas características da economía comunista a partir de gráficas. 	<p>CSC CCL CMCCT</p>

período afectan as dúas grandes superpotencias: a URSS e os Estados Unidos.	HMCB6-4.3. Establece razoada e comparativamente as diferenzas entre o mundo capitalista e o mundo comunista.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece as diferenzas entre o modelo capitalista e o modelo comunista. 	CCL CAA CSC
	HMCB6-4.4. Identifica formas políticas do mundo occidental e do mundo comunista.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica os trazos dos sistemas políticos democráticos dos países occidentais • Identifica a expansión do sistema político comunista comunismo por Europa, Asia e África. 	CCL CSC
B8-1. Describir a situación da URSS a finais do século XX, establecendo os seus trazos máis significativos desde unha perspectiva política, social e económica.	HMCB8-1.1. Localiza nun mapa as repúblicas exsoviéticas e os diferentes países formados tras a caída do muro de Berlín.	<ul style="list-style-type: none"> • Localiza nun mapa a nova distribución territorial dos Estados europeos tras a caída do muro de Berlín 	CSC CD
	HMCB8-1.2. Elabora un eixe cronolóxico que ordena os acontecementos que explican a desintegración da URSS formación da CEI e o xurdimento das repúblicas exsoviéticas.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica a partir dun eixe cronolóxico a desintegración da URSS, a formación da CEI e o xurdimento das repúblicas exsoviéticas. • Explica a orixe das tensións nacionalistas na URSS e a solución proposta por Gorbachov 	CSC CMCCT
	HMCB8-1.3. Compara os países dos Balcáns desde os anos 80 ata a actualidade, utilizando mapas de situación.	<ul style="list-style-type: none"> • Comprende a evolución política da rexión balcánica a partir da comparación de mapas históricos 	CSC CAA CD CCL
B8-2. Resumir as políticas de M. Gorbachov nomeando as disposicións concernentes á “Perestroika” e á “Glasnost” e resaltando as súas influencias.	HMCB8-2.1. Describe os trazos políticos e socioeconómicos da URSS desde a época de Breznev ata a de Gorbachov.	<ul style="list-style-type: none"> • Define o concepto de <i>nomenklatura</i>. • Explica o proceso de desestalinización. • Explica a orixe das tensións nacionalistas na URSS e a solución proposta por Gorbachov • Identifica os conceptos de “Perestroika” e “Glasnost” 	CCL CAA CSC CSIEE
B8-3. Analizar a situación creada co xurdimento da CEI e as repúblicas exsoviéticas recollendo	HMCB8-3.1. Elabora un cadro sinóptico sobre a situación política e económica das	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza a situación creada co xurdimento da CEI e as repúblicas exsoviéticas a través de mapas. 	CD CAA CSC CSIEE

informacións que resuman as novas circunstancias políticas e económicas.	repúblicas exsoviéticas e a CEI-Federación Rusa.		
B8-4. Explicar a caída do muro de Berlín nomeando as súas repercusións nos países de Europa Central e Oriental.	HM CB8-4.1. Analiza imaxes que reflicten a caída do muro de Berlín.	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece imaxes que reflictan a caída do muro de Berlín 	CSC CCL
	HM CB8-4.2. Explica as novas relacións das repúblicas exsoviéticas con Europa occidental.	Describe a evolución política dos países de Europa central e oriental tras a caída do muro de Berlín.	CSC CCL
	HM CB8-4.3. Realiza unha procura guiada en Internet para explicar de xeito razoado a disolución do bloque comunista.	<ul style="list-style-type: none"> Obtén e selecciona información para explicar os diversos feitos que determinan a crise do bloque comunista. 	CSC CCL CAA
B8-5. Identificar o problema dos Balcáns, enumerar as causas do xurdimento de tal situación e resumir os feitos que configuran o desenvolvemento de conflitos nesta zona.	HM CB8-5.1. Describe comparativamente a evolución política dos países de Europa central e oriental tras a caída do muro de Berlín.	<ul style="list-style-type: none"> Elabora un cadro comparativo da evolución política dos antigos países do bloque comunista tras a caída do muro de Berlín 	CSC CCL
	HM CB8-5.2. Describe e analiza as causas, o desenvolvemento e as consecuencias da guerra dos Balcáns, nomeadamente en Iugoslavia	<ul style="list-style-type: none"> Elabora un mapa conceptual sobre as causas, fases e consecuencias da guerra dos Balcáns 	CSC CCL
B9-1. Distinguir os postulados que defende a cultura capitalista da segunda metade do século XX establecendo as liñas de pensamento e os logros obtidos.	HM CB9-1.1. Enumera as liñas de pensamento económico do mundo capitalista na segunda metade do século XX	<ul style="list-style-type: none"> Identifica as causas do crecemento económico estadounidense dos anos 50 e 60 Explica o proceso polo que EE.UU se converte no líder mundial Analiza a contestación social que se produciu en Europa occidental nos anos sesenta. Identifica medidas económicas que se adoptaron para loitar contra a crise dos 70. 	CCL CSC
	HM CB9-1.2. Explica o modelo capitalista dun país elaborando información a partir dunha procura guiada en internet	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece os trazos característicos do modelo económico capitalista 	CSC CAA CCL

<p>B9-2. Describir o Estado do Benestar, aludindo ás características significativas que inflúen na vida cotiá.</p>	<p>HMCB9-2.1. Identifica razoadamente as características e símbolos do Estado do Benestar.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Define que é e identifica e os trazos xerais do Estado de benestar e as modificacións que ha ir experimentando. 	<p>CCL CSC</p>
<p>B9-3. Explicar o proceso de construción da Unión Europea enumerando os fitos máis destacados que configuran a súa evolución.</p>	<p>HMCB9-3.1. Elabora eixos cronolóxicos sobre o proceso de construción da Unión Europea.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Describe a partir de mapas históricos o proceso de ampliación europea. Sitúa nun mapa aos países membros da Unión Europea. 	<p>CSC CMCCT</p>
<p>B9-4. Coñecer os obxectivos que persegue a Unión Europea en relación coas Institucións que compoñen a súa estrutura.</p>	<p>HMCB9-4.1. Relaciona razoadamente as Institucións da Unión Europea cos obxectivos que esta persegue.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Identifica a función das institucións da Unión Europea. Explica os obxectivos da UE 	<p>CSC CCL</p>
<p>B9-5. Describir a evolución política, social e económica dos Estados Unidos desde os anos 60 aos 90 do século XX, sintetizando os aspectos que explican a transformación da sociedade norteamericana e que constitúen elementos orixinarios do Estado do benestar.</p>	<p>HMCB9-5.1. Realiza un eixe cronolóxico dos feitos máis significativos de tipo político, social e económico dos Estados Unidos desde os anos 60 aos 90.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Elabora un eixe cronolóxico dos principais feitos acontecidos en estados Unidos ao longo dos anos 60,70,80 e 90 do século XX 	<p>CSC CMCCT</p>
<p>B9-5. Describir a evolución política, social e económica dos Estados Unidos desde os anos 60 aos 90 do século XX, sintetizando os aspectos que explican a transformación da sociedade norteamericana e que constitúen elementos orixinarios do Estado do benestar.</p>	<p>HMCB9 5.2. Selecciona e presenta mediante mapas ou redes conceptuais información referida aos Estados Unidos entre 1960 e 2000.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Elabora un mapa conceptual no que se establezan as conexións entre os principais feitos acontecidos en Estados Unidos entre 1960 e 2000 	<p>CSC CD CAA</p>
<p>B9-6. Identificar as singularidades do capitalismo de Xapón e os novos países industriais asiáticos, establecendo trazos de carácter político, económico, social e cultural.</p>	<p>HMCB9-6.1. Establece razoadamente as características e os símbolos que explican aspectos singulares do capitalismo de Xapón e a área do Pacífico.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece as peculiaridades propias dos sistema capitalista xaponés e dos países da área do Pacífico 	<p>CSC CAA CCL</p>

B11-1. Recoñecer que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	HMCB11-1.1. Recoñece que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece que os acontecementos e os procesos relacionados coa evolución do bloque capitalista e do bloque comunista ocorreron ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía). 	CSC CMCCT CAA
B11-2. Localizar e seleccionar información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias (biblioteca, internet, etc.), e analizar a súa credibilidade.	HMCB11-2.1 Localiza e selecciona información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade.	<ul style="list-style-type: none"> • Localiza e selecciona información escrita e gráfica salientable sobre a evolución do bloque capitalista e do bloque comunista utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade 	CSC CD CAA CCL
B11-3. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	HMCB11-3.1 Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	<ul style="list-style-type: none"> • Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico relacionado coa evolución dos bloques capitalista e comunista 	CSC CCL

Unidade 9: Xeopolítica do mundo actual

CONTIDOS CURRICULARES DO CURSO	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 10. O MUNDO ACTUAL DESDE UNHA PERSPECTIVA HISTÓRICA</p> <p>B10-1. Globalización e medios de comunicación: impacto científico e tecnolóxico. Caída do muro de Berlín. Atentados de Nova York. A inmigración como fenómeno globalizado. Europa: reto e unión.</p> <p>B10-2. A ameaza terrorista nun mundo globalizado.</p> <p>B10-3. Europa: reto e unión.</p> <p>B10-4. Trazos salientables da sociedade norteamericana a comezos do século XXI,</p>	<p>B10-1. Analizar as características da globalización describindo a influencia que sobre este fenómeno teñen os medios de comunicación e o impacto que os medios científicos e tecnolóxicos teñen na sociedade actual.</p> <p>B10-2. Describir os efectos da ameaza terrorista (yihadismo, etc.) sobre a vida cotiá e explicar as súas características.</p> <p>B10-3. Resumir os retos que ten a Unión Europea no mundo actual distinguindo os problemas que posúe para mostrarse como zona xeopolítica unida fronte a outras áreas.</p> <p>B10-4. Enumerar os trazos salientables da sociedade norteamericana a comezos do século XXI identificando a transcendencia dos atentados do 11-S e explicando as transformacións e o impacto ocasionado a este país.</p> <p>B10-5. Analizar a evolución política, económica, social e cultural</p>

<p>tras os atentados do 11 de setembro de 2001.</p> <p>B10-5.Hispanoamérica: situación actual. B10-6.O mundo islámico na actualidade.</p> <p>B10-7.África islámica, subsahariana e Sudáfrica.</p> <p>B10-8.A India e China do século XX ao XXI: evolución política, económica, social e de mentalidades.</p> <p>BLOQUE 11. A HISTORIA CONTEMPORÁNEA: O TEMPO HISTÓRICO. MÉTODOS E FERRAMENTAS PROPIAS DA DISCIPLINA.</p> <p>B11-1. Tempo histórico. B11-2. Fontes históricas.</p> <p>B11-3. Vocabulario histórico e artístico da Idade Contemporánea.</p>	<p>de Hispanoamérica.</p> <p>B10-6. Describir a evolución do mundo islámico na actualidade resumindo os seus trazos económicos, políticos, relixiosos e sociais.</p> <p>B10-7. Distinguir a evolución dos países de África distinguindo e relacionando as súas zonas xeoestratéxicas.</p> <p>B10-8. Resumir a evolución de China e a India desde finais do século XX ao século XXI, seleccionando trazos políticos, económicos, sociais e de mentalidades</p> <p>B11-1. Recoñecer que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).</p> <p>B11-2. Localizar e seleccionar información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias (biblioteca, internet, etc.), e analizar a súa credibilidade.</p> <p>B11-3. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p>
---	---

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
<p>B10-1.Analizar as características da globalización describindo a influencia que sobre este fenómeno teñen os medios de comunicación e o impacto que os medios científicos e tecnolóxicos teñen na sociedade actual.</p>	<p>HMCB10-1.1. Identifica as principais características ligadas á fiabilidade e obxectividade do fluxo de información existente en internet e outros medios dixitais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Identifica as razóns polas que determinados grupos poden influír sobre a política exterior dos Estados. Recoñece a hexemonía estadounidense. Valora a importancia de controlar a información e a súa relación co poder nun mundo globalizado. Analiza a importancia das potencias emerxentes. Recoñece as vantaxes que obtén Al Qaeda da globalización. 	<p>CCL CD CSC CAA</p>
	<p>HMCB10-1.2.Elabora un breve informe sobre as relacións entre inmigración e globalización a partir de fontes históricas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece a relación existente entre o proceso de globalización e o aumento das correntes inmigratorias a nivel mundial 	<p>CCL CD CSC CSIEE</p>

	HMCB10-1.3. Extrae conclusións de imaxes e material videográfico relacionados co mundo actual.	<ul style="list-style-type: none"> • Debate a partir de vídeos e imaxes acontecementos relacionados co mundo actual 	<p>CSC CD CCL</p>
B10-2. Describir os efectos da ameaza terrorista (yihadismo, etc.) sobre a vida cotiá e explicar as súas características.	HMCB10-2.1. Realiza unha procura guiada en Internet sobre a ameaza terrorista, organizacións que a sustentan, actos máis relevantes (Nova York 11-S, Madrid 11-M, Londres 7-X, etc.), os seus símbolos e repercusións na sociedade (a cidadanía ameazada, as asociacións de vítimas, a mediación en conflitos, etc.) e analiza e comunica a información máis relevante.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece os factores que sinala a ONU como posibles causas do terrorismo. • Define terrorismo internacional e armas de destrución masiva. • Identifica que sucedeu en Nova York o 11 de setembro de 2001 e os obxectivos dos terroristas. • Analiza a ideoloxía de Al Qaeda. • Valora a necesidade de controlar as armas de destrución masiva. • Investiga algún atentado terrorista islamista recente. 	<p>CCL CD CSC CAA</p>
B10-3. Resumir os retos que ten a Unión Europea no mundo actual distinguindo os problemas que posúe para mostrarse como zona xeopolítica unida fronte a outras áreas.	HMCB10-3.1. Identifica os retos actuais da Unión Europea a partir de novas xornalísticas seleccionadas.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza a irrelevancia da Unión Europea en moitos grandes problemas de seguridade. 	<p>CCL CSC CAA</p>
	HMCB10-3.2. Explica comparativamente os desaxustes que ten a Unión Europea na relación con outros países ou áreas xeopolíticas.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica os aspectos máis débiles da política exterior da UE. • Analiza a actuación dos serbios en Bosnia. • Recoñece as consecuencias dos acordos de Dayton. • Describe e valora os desprazamentos de poboación na antiga Iugoslavia e o drama dos refuxiados • Analiza un mapa dos refuxiados na antiga Iugoslavia. • Analiza os conflitos do Cáucaso e Chechenia. 	<p>CCL CSC CAA</p>
B10-4. Enumerar os trazos salientables da sociedade norteamericana a comezos do século XXI identificando a	HMCB10-4.1. Elabora mapas conceptuais sobre os trazos da sociedade norteamericana, agrupados en política, sociedade, economía e	<ul style="list-style-type: none"> • Elabora un mapa conceptual sobre os trazos económicos, sociais, políticos e culturais característicos de Estados Unidos 	<p>CSC CD CCL CAA</p>

transcendencia dos atentados do 11-S e explicando as transformacións e o impacto ocasionado a este país.	cultura.		
B10-5. Analizar a evolución política, económica, social e cultural de Hispanoamérica.	HMCB10-5.2. Describe os principais movementos políticos, económicos, sociais e culturais da Hispanoamérica actual.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece os trazos que caracterizan aos principais movementos políticos, económicos, sociais e culturais da Hispanoamérica actual. 	CSC CCL CAA
B10-6. Describir a evolución do mundo islámico na actualidade resumindo os seus trazos económicos, políticos, relixiosos e sociais.	HMCB10-6.1. Enumera e explica os trazos económicos, políticos, relixiosos e sociais do mundo islámico e localiza nun mapa os países que forman na actualidade o mundo islámico.	<ul style="list-style-type: none"> • Define o concepto de salafismo. • Analiza as causas e consecuencias da revolución de Tunisia en 2011. • Enumera as causas das revolucións da primavera árabe e explica as formas que adquiriu a protesta da primavera árabe nos distintos países. • Compara os procesos revolucionarios de Exipto e Libia. 	CCL CD CAA CSC
B10-7. Distinguir a evolución dos países de África distinguindo e relacionando as súas zonas xeostratéxicas.	HMCB10-7.1. Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais entre os principais países do continente africano.	<ul style="list-style-type: none"> • Indica as causas polas que os nenos se converten en soldados en África. • Sinala os principais focos de conflito en África desde 1990. • Analiza as causas dos conflitos do África subsahariana. • Analiza a causa dunha intervención internacional no conflito de Malí. • Define termos como hutu, tutsi e refuxiado. 	CCL CAA CSC
B10-8. Resumir a evolución de China e a India desde finais do século XX ao século XXI, seleccionando trazos políticos, económicos, sociais e	HMCB10-8.1. Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais de China e a India	<ul style="list-style-type: none"> • Elabora un cadro comparativo das semellanzas e diferenzas entre a India e China a nivel socioeconómico, político e relixioso 	CSC CCL CAA
	HMCB10-8.2. Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais entre países	<ul style="list-style-type: none"> • Elabora un cadro comparativo das semellanzas e diferenzas a nivel socioeconómico, político e relixioso entre os países emerxentes de África 	CSC CCL CAA

de mentalidades	emerxentes de Asia e África.	e Asia	
B11-1. Recoñecer que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	HMCB11-1. Recoñece que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece que os acontecementos e os procesos relacionados co mundo actual ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía). 	CSC CMCCT CAA
B11-2. Localizar e seleccionar información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias (biblioteca, internet, etc.), e analizar a súa credibilidade.	HMCB11-2. Localiza e selecciona información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade.	<ul style="list-style-type: none"> • Localiza e selecciona información escrita e gráfica salientable do mundo actual utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade 	CSC CD CAA CCL
B11-3. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	HMCB11-3. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	<ul style="list-style-type: none"> • Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico relacionado co mundo actual. 	CSC CCL

5.7. PROGRAMACIÓN DE Hª DE ESPAÑA (2º BACHARELATO)

Introdución

CONTIDOS CURRICULARES	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 0</p> <p>B.0.1. Método histórico. Fontes e perspectivas</p> <p>B.0.2. Análise e comentario de fontes.</p> <p>B.0.3. Utilidade das fontes.</p> <p>B.0.4. Mapas e liñas do tempo.</p>	<p>B.0.1 Identificar as fontes históricas como o instrumento básico de traballo para o estudo histórico.</p> <p>B.0.2.1 Recoñecer os distintos tipos de fontes históricas.</p> <p>B.0.2.2. Comprender os contidos que presentan as fontes históricas trala súa análise.</p> <p>B.0.3. Valorar a veracidade das fontes primarias e secundarias.</p> <p>B.0.4. Elaborar eixes cronolóxicos.</p> <p>B.0.5. Interpretar mapas históricos a partir dos coñecementos adquiridos</p>

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
<p>BLOQUE 0.</p> <p>1.1. Procura información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística dun personaxe historicamente salientable, un feito ou un proceso histórico, e elabora unha breve exposición.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Busca información en libros ou internet sobre personaxes ou procesos históricos • Elabora exposicións breves sobre acontecementos ou personaxes históricos 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CD • CAA • CSC • CSIEE • CCEC
<p>2.1. Representa unha liña do tempo, situando nunha ringleira os principais acontecementos relativos a determinados feitos ou procesos históricos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Constrúe eixes cronolóxicos a partir de procesos e feitos históricos 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CSC • CCL
<p>3.1. Responde a cuestións propostas a partir de fontes históricas e historiográficas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza fontes históricas e historiográficas • Interpreta mapas históricos 	<ul style="list-style-type: none"> • CMCCT • CAA • CSC
<p>4.1. Distingue o carácter das fontes históricas non só como</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Valora as fontes históricas como medio de 	

información, senón tamén como proba para responder ás preguntas que se formulan os/as historiadores/as.	información • Diferenza a veracidade das distintas fontes históricas	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CSC • CMCCT
---	---	---

Bloque 1.- A Península Ibérica desde os primeiros humanos ata a desaparición da monarquía visigoda (711)

CONTIDOS CURRICULARES	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 1. A PENÍNSULA IBÉRICA DENDE OS PRIMEROS HUMANOS ATA A DESAPARICIÓN DA MONARQUÍA VISIGODA (711)</p> <ul style="list-style-type: none"> • A prehistoria: a evolución do Paleolítico ó Neolítico; a pintura cantábrica e a levantina. A importancia da metalurxia. • A configuración das áreas celta e ibérica: Tartessos, indoeuropeos e colonizadores orientais. • Hispania romana: conquista e romanización da Península; o legado cultural romano. • A monarquía visigoda: ruralización da economía; o poder da Igrexa e a nobreza. 	<p>B1.1.1 Diferenciar os modos de vida Paleolítico e Neolítico.</p> <p>B1.1.2. Distinguir as pinturas cantábricas das levantinas a través dunha imaxe.</p> <p>B1.1.3. Valorar as aportacións dos colonizadores fenicios e gregos nos asentamentos peninsulares.</p> <p>B1.1.4 Compara as características sociais e económicas dos pobos que habitaban a Península antes da conquista romana.</p> <p>B1.1.5. Coñecer as diferentes culturas prerromanas na Península así como as dos pobos colonizadores (fenicios e gregos)</p> <p>B1.1.6. Recoñecer nun mapa histórico peninsular as diferentes áreas ibérica e celta.</p> <p>B1.1.7. Comprender a influencia da cultura romana nos pobos que habitaban a península ibérica e explica o éxito da romanización.</p> <p>B1.1.8. Analizar o grado de romanización dos diferentes territorios peninsulares</p> <p>B1.1.9. Analizar os asentamentos dos distintos pobos que habitaron a península ibérica dende a prehistoria ata o final do reino visigodo a través de mapas esquemáticos.</p> <p>B1.1.10. Elaborar e analiza liñas do tempo e eixes cronolóxicos para situar feitos dende 250 a.C. ata 711 d.C.</p> <p>B1.1.11. Utilizar fontes historiográficas para explicar os principais feitos e procesos históricos da península ibérica dende a prehistoria ata a desaparición da monarquía visigoda.</p> <p>B1.1.12. Resolver cuestións a partir de diversas fontes documentais ou iconográficas.</p>

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B1.1.1. Explica as diferenzas entre a economía e a organización social do Paleolítico e do Neolítico, e as causas do cambio.	<ul style="list-style-type: none"> Diferenza a economía e sociedade do Paleolítico e Neolítico 	<ul style="list-style-type: none"> CCS CCL
B1.1.2. Identifica as diferenzas entre unha imaxe de pintura cantábrica e outra de pintura	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece as características que distinguen unha pintura cantábrica e levantina 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC
B1.1.3. Describe os avances no coñecemento das técnicas metalúrxicas e explica as súas repercusións.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica os avances metalúrxicos a través das culturas que os protagonizaron 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CMCCT CCL
B1.1.4. Resume as características principais do reino de Tartesos e cita as fontes históricas para o seu coñecemento.	<ul style="list-style-type: none"> Sitúa as principais colonizacións prerromanas no Mediterráneo, valorando as súas aportacións culturais e económicas. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
B1.1.5 . Explica o diferente nivel de desenvolvemento das áreas celta e ibérica en vésperas da conquista romana en relación coa influencia recibida dos indoeuropeos, o reino de Tartesos e os colonizadores fenicios e gregos	<ul style="list-style-type: none"> Identifica os principais rasgos da cultura tartésica; así como as dos colonizadores fenicios e gregos. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CSC
B1.1.6 Debuxa un mapa esquemático da Península Ibérica e delimita nel as áreas ibérica e celta.	<ul style="list-style-type: none"> Localiza nun mapa peninsular as áreas dos pobos iberos e celtas 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CSC
B1.1.7. Define o concepto de romanización e describe os medios empregados para levala a cabo.	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece o concepto de romanización así como os medios utilizados. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CSC CCL
B1.1.8. Compara o ritmo e grao de romanización dos territorios peninsulares.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza os distintos grados de romanización a través de diversas manifestacións culturais conservadas. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CSC CCL
B1.1.9. Resume as características da monarquía visigoda e explica por que alcanzou tanto poder a igrexa e a nobreza	<ul style="list-style-type: none"> Coñece as características da monarquía visigoda, comprendendo o poder da igrexa e nobreza. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL

B1.1.10. Procura información de interese (en libros e internet) sobre o mantemento cultural e artístico do legado romano na España actual, e elabora unha breve exposición.	<ul style="list-style-type: none"> Busca información sobre as aportacións culturais ou artísticas romanas, realizando unha breve exposición. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CD CAA CSIEE
B1.1.11. Representa unha liña do tempo desde 250 a.C. ata 711 d.C., e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	<ul style="list-style-type: none"> Sitúa nun eixe cronolóxico os principais acontecementos dende a Idade de Ferro ata a chegada dos musulmáns á península. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CMCCT
B1.1.12. Partindo de fontes historiográficas, responde a cuestións ou situacións.	<ul style="list-style-type: none"> Contesta a cuestións a partir de fontes historiográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL

Bloque 2.- A Idade Media: tres culturas e un mapa político en constante cambio (711-1474)

CONTIDOS CURRICULARES	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 2.</p> <p>B1.1.A1 Andalus: a conquista musulmá da península; evolución política de Al Ándalus; revitalización económica e urbana; estrutura social; relixión, cultura e arte.</p> <p>B2.2. Os reinos cristiáns do século XIII ao XV: evolución política; nacemento das Cortes. Os reinos cristiáns na baixa Idade Media (séculos XIV e XV): diferente evolución e organización política das coroas de Castela, Aragón e Navarra. Proceso de reconquista e repoboación.</p> <p>B2.3. Os reinos cristiáns na Idade Media: réxime señorial e sociedade estamental. Tensións sociais</p> <p>B2.4. Os reinos cristiáns na Idade Media: do estancamento á expansión económica. Crises agraria e demográfica.</p>	<p>B2.1.1 Comprender as causas da ocupación musulmana da Península Ibérica e a rápida extensión</p> <p>B2.1.2 Situar nun eixe cronolóxico os principais acontecementos desde o ano 711 ata o 1474</p> <p>B2.1.3 Diferenciar as distintas etapas políticas históricas de Al-Andalus</p> <p>B2.1.4 Resumir as principais características económicas , sociais e culturais de Al-Andalus</p> <p>B2.2.1. Explicar nun mapa histórico as diversas etapas dos reinos cristiáns comprendendo as causas que as orixinan.</p> <p>B2.2.2. Recoñecer a función que realizan as Cortes, así como a súa composición</p> <p>B2.2.3. Diferenciar as distintas organizacións políticas que presentan as Coroas de Castela, Aragón e o reino de Navarra a finais da Idade Media.</p> <p>B2.2.4 Distinguir as diferentes formas de repoboación.</p> <p>B2.3..1 Comprender a creación do réxime feudal e as súas consecuencias na sociedade estamental.</p> <p>B2.4.1. Explicar as distintas fases económicas así como os principais sectores económicos dos reinos cristiáns durante a Idade Media</p>

<p>B2.5. O Camiño de Santiago. Unha cultura plural: cristiáns, musulmáns e xudeus. Manifestacións artísticas.</p>	<p>B2.5.1. Valorar a Escola de Tradutores de Toledo como centro de transmisión da cultura clásica e oriental ó continente europeo.</p> <p>B2.5.2 Entender o Camiño de Santiago como unha vía de transmisión cultural e artística común ó Oeste europeo.</p>
---	---

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B2.1.1. Explica as causas da invasión musulmá e da súa rápida ocupación da Península.	<ul style="list-style-type: none"> • Comprende as causas da invasión musulmá • Distingue as diversas formas de ocupación peninsular. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
B2.1.2. Representa unha liña do tempo desde 711 ata 1474 e sitúa nunha ringleira os principais acontecementos relativos a Al-Andalus e noutra os relativos aos reinos cristiáns.	<ul style="list-style-type: none"> • Realiza un eixe cronolóxico onde se sitúan os acontecementos salientables desde 711 ata 1474 	<ul style="list-style-type: none"> • CMCCT • CAA • CSC
B2.1.3. Describe a evolución política de Al-Andalus.	<ul style="list-style-type: none"> • Constrúe un esquema onde se observan as diferentes etapas políticas de Al-Andalus 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
B2.1.4. Resume os cambios económicos, sociais e culturais introducidos polos musulmáns en Al-Andalus.	<ul style="list-style-type: none"> • Sintetiza as características económicas, sociais e culturais dos musulmáns en Al-Andalus 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC • CCEC
B2.2.1. Describe as grandes etapas e as causas xerais que conducen ao mapa político da Península Ibérica ao remate da Idade Media	<ul style="list-style-type: none"> • Explica a través de mapas históricos as principais causas e fases da situación política da Península ibérica ao final da Idade Media. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
B2.2.2. Explica a orixe das Cortes nos reinos cristiáns e as súas principais funcións.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica o nacemento das Cortes, a súa función e composición 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
B2.2.3. Compara a organización política da coroa de Castela, a de Aragón e o reino de Navarra ao remate da Idade Media.	<ul style="list-style-type: none"> • Diferenza as distintas formas de organización política nas coroas de Castela, Aragón e reino de Navarra o finalizar a Idade Media. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CAA • CSC
B2.2.4. Comenta o ámbito territorial e as características de cada sistema de repoboación, así como as súas causas e as súas consecuencias.	<ul style="list-style-type: none"> • Define e compara os distintos modelos de repoboación. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CAA • CSC
B2.3.1. Describe as grandes fases da evolución económica dos territorios cristiáns durante a Idade Media.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica as grandes fases da evolución económica dos territorios cristiáns durante a Idade Media 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC

B2.4.1. Explica a orixe e as características do réxime señorial e a sociedade estamental no ámbito cristián.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza as causas da feudalización e explica a sociedade estamental dos reinos cristianos. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CMCCT CSC
B2.5.1. Describe o labor dos centros de tradución.	<ul style="list-style-type: none"> Comprende o labor dos centros de tradución como transmisores de gran parte do saber clásico e oriental a Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC CCEC
B2.5.2. Procura información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística do Camiño de Santiago, e elabora unha breve exposición.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as consecuencias culturais e artísticas que reportou o Camiño de Santiago a través da busca de información 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CD CAA

Bloque 3.- A formación da monarquía hispánica e a súa expansión mundial (1474-1700)

CONTIDOS CURRICULARES	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 3</p> <p>B3.1. Os Reis Católicos: unión dinástica de Castela e Aragón; reorganización do Estado; política relixiosa; conquista de Granada; descuberta de América; incorporación de Navarra; relacións con Portugal.</p> <p>B3.2. Auxe do Imperio no século XVI: dominios de Carlos I e de Filipe II; modelo político dos Austrias; conflitos internos; conflitos relixiosos no seo do Imperio; conflitos exteriores; exploración e colonización de América e do Pacífico; política económica respecto a América; a revolución dos prezos e o custo do Imperio.</p> <p>B3.3. Crise e decadencia do Imperio no século XVII: os validos; expulsión dos mouriscos; proxectos de reforma de Olivares; guerra dos Trinta Anos e perda da hexemonía en Europa en favor de Francia; rebelións de Cataluña e Portugal en 1640; Carlos II e o problema sucesorio; crise demográfica e económica.</p>	<p>B3.1.1. Comprender o significado e as consecuencias da unión dinástica no reinado dos Reis Católicos.</p> <p>B3.1.2. Identificar os medios utilizados polos Reis Católicos para intentar unha maior unión política</p> <p>B3.1.3. Mencionar as consecuencias que provocaron os principais acontecementos históricos neste período (conquista de Navarra e Granada, relación con Portugal, descubrimento americano)</p> <p>B3.2.1 Comparar a extensión territorial durante os reinados de Carlos I e Filipe II</p> <p>B3.2.2 Recoñecer os principais problemas que tiveron a nivel interno a monarquía dos Austrias do S.XVI</p> <p>B3.2.3. Identificar os conflitos exteriores por motivos relixiosos durante os reinados de Carlos I e Filipe II.</p> <p>B3.2.4 Interpretar nun mapa histórico a expansión colonial experimentada pola monarquía hispana durante o S.XVI</p> <p>B3.2.5. Mencionar os principais rasgos da colonización americana así como a política económica.</p> <p>B3.3.1 Entender as consecuencias da política dos validos durante o S.XVII.</p> <p>B3.3.2. Nomear as principais actuacións políticas do Conde Duque de Olivares e explica as consecuencias que acarrearón.</p> <p>B3.3.3 Relacionar as consecuencias da Guerra dos Trinta Anos coa perda hexemónica da monarquía no S.XVII</p> <p>B3.3.4. Comprender as causas das rebelións de Portugal e Cataluña</p>

B3.4. O Século de Ouro español: do Humanismo á Contrarreforma; Renacemento e Barroco na literatura e arte.	<p>indicando as súas consecuencias peninsulares.</p> <p>B3.3.5. Explicar as causas e consecuencias das crises demográficas e económicas do S.XVII</p> <p>B3.3.6. Elaborar unha liña cronolóxica onde aparezan os principais acontecementos dende 1474 ata 1700</p> <p>B3.4.1. Recoller información sobre algunha obra pictórica de Murillo ou Velázquez relacionándoa como unha fonte de estudo histórico.</p>
--	--

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B3.1.1. Define o concepto de unión dinástica aplicado a Castela e Aragón en tempos dos Reis Católicos e describe as características do novo Estado	<ul style="list-style-type: none"> Explica que supuso a «unión dinástica» en Castela e Aragón na época dos Reis Católicos e describe las características do novo Estado. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B3.1.2. Explica as causas e as consecuencias dos feitos máis relevantes de 1492.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza as causas e consecuencias dos acontecementos máis importantes do reinado dos Reis Católicos 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B3.1.3. Analiza as relacións dos Reis Católicos con Portugal e os obxectivos que perseguían.	<ul style="list-style-type: none"> Explica en que consistiron as relacións políticas con Portugal e extrae as consecuencias 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
B3.2.1. Compara os imperios territoriais de Carlos I e de Filipe II, e explica os problemas que provocaron.	<ul style="list-style-type: none"> Compara os imperios territoriais dos Austrias do S.XVI Explica os conflitos ós que se enfrontou a monarquía hispánica do S.XVI Representa nunha liña cronolóxica os principais acontecementos. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
B3.2.2. Explica a expansión colonial en América e no Pacífico durante o século XVI.	<ul style="list-style-type: none"> Localiza nun mapa histórico a expansión territorial española a nivel mundial durante este século 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B3.2.3. Analiza a política respecto a América no século XVI e as súas consecuencias para España, Europa e a poboación americana.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza as actuacións políticas, sociais e económicas en América, relacionándoo coas consecuencias que supuxeron. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
B3.3.1. Describe a práctica do valemto e os seus efectos na crise da monarquía	<ul style="list-style-type: none"> Explica en que consistiu a práctica do valemto, o seu máximo representante e os efectos que produciu na monarquía española. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B3.3.2. Explica os principais	<ul style="list-style-type: none"> Explica os principais proxectos da reforma 	<ul style="list-style-type: none"> CCL

proxectos de reforma do Conde Duque de Olivares.	do Conde Duque de Olivares.	<ul style="list-style-type: none"> • CSC
B3.3.3. Analiza as causas da guerra dos Trinta Anos e as súas consecuencias para a monarquía hispánica e para Europa.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza as causas da guerra dos Trinta Anos e as súas consecuencias para a monarquía hispánica e para Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC • CAA
B3.3.4. Compara e comenta as rebelións de Cataluña e Portugal de 1640.	<ul style="list-style-type: none"> • Realiza unha comparación entre as rebelións de Cataluña e Portugal de 1640. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC • CAA
B3.3.5. Explica os principais factores da crise demográfica e económica do século XVII, e as súas consecuencias.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica en que consistiron as crises demográfica e económica do século XVII e as consecuencias que tiveron. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
B3.3.6. Representa unha liña do tempo desde 1474 ata 1700, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	<ul style="list-style-type: none"> • Realiza un eixe cronolóxico onde sitúa os principais acontecementos históricos do S.XVII 	<ul style="list-style-type: none"> • CMCCT • CAA • CSC
B3.4.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre os seguintes pintores do Século de Ouro español: El Greco, Ribera, Zurbarán, Velázquez e Murillo.	<ul style="list-style-type: none"> • Busca información a través de diversas fontes sobre Diego de Velázquez. Analiza as características da súa obra como fonte histórica. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CD • CAA • CSC • CCEC

Bloque 4.- España na órbita francesa: o reformismo dos primeiros Borbóns (1700-1788)

CONTIDOS CURRICULARES	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>B4.1. Cambio dinástico e Guerra de Sucesión: unha contenda civil e europea; a Paz de Utrecht e o novo equilibrio europeo; os pactos de familia con Francia.</p> <p>B4.2. Reformas institucionais: novo modelo de Estado; Administración en América; Facenda Real; relacións Igrexa-Estado.</p>	<p>B4.1.1. Analizar a Guerra de Sucesión española como contenda civil e europea, explicando as súas consecuencias para a política exterior española.</p> <p>B4.1.2. Situar nunha liña cronolóxica os acontecementos destacados desde 1700 ata 1788</p> <p>B4.1.3. Explicar as características principais da nova orden que xurdiu en Europa despois da Paz de Utrecht e o papel que desempeñou España nel.</p> <p>B4.2.1. Diferenciar os modelos políticos dos Austrias dos Borbóns.</p> <p>B4.2.2. Recoñecer a implantación dos Decretos de Nova Planta como un cambio na política peninsular.</p> <p>B4.2.3. Realizar un esquema coas principais institucións e órganos de goberno borbónicos na Península e América.</p>

<p>B4.3. Economía e política económica: recuperación demográfica; problemas da agricultura, a industria e o comercio; liberalización do comercio con América.</p> <p>B4.4. Engalaxe económica de Cataluña. Estancamento económico de Galicia.</p> <p>B4.5. A Ilustración en España e Galicia: proxectistas, anovadores e ilustrados; despotismo ilustrado; novo concepto de educación; Sociedades Económicas de Amigos do País; prensa periódica.</p>	<p>B4.2.4. Comprender as relacións Igrexa-Estado na política regalista dos Borbóns.</p> <p>B4.3.1. Comentar a situación inicial dos diferentes sectores económicos, detallando os cambios introducidos e os obxectivos da nova política económica.</p> <p>B4.3.2. Explicar as medidas impulsadas por Carlos III no sector agrario, industrial e comercial.</p> <p>B4.4.1. Entender as causas do despegue económico de Cataluña, comparándoo coa evolución económica do resto de España, en concreto con Galicia.</p> <p>B4.5.1. Expoñer os conceptos fundamentais do pensamento ilustrado, identificando os seus canles de difusión.</p> <p>B4.5.2. Valorar as Sociedades Económicas de Amigos do País como elemento fundamental para a extensión das ideas ilustradas</p> <p>B4.5.3. Recoñecer as actuacións de Carlos III como as propias dun déspota ilustrado.</p>
---	--

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B4.1.1. Explica as causas da Guerra de Sucesión Española e a composición dos bandos en conflito.	<ul style="list-style-type: none"> Describe as causas da Guerra de Sucesión e relaciona os bandos en conflito. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B4.1.2. Representa unha liña do tempo desde 1700 ata 1788, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	<ul style="list-style-type: none"> Realiza un eixe cronolóxico, situando os acontecementos históricos relevantes desde 1700 ata 1788 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CSC
B4.1.3. Detalla as características da nova orde europea xurdida da Paz de Utrecht e o papel de España nela.	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece as consecuencias do Tratado de Utrecht e a nova orde europea xurdida tras el. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B4.2.1. Define os decretos de nova planta e explica a súa importancia na configuración do novo Estado borbónico.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as consecuencias dos decretos de Nova Planta e os cambios políticos operados trala súa implantación 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B4.2.2. Elabora un esquema comparativo do modelo político dos Austrias e dos Borbóns.	<ul style="list-style-type: none"> Compara nun cadro sinóptico os diferentes modelos políticos dos Austrias e Borbóns. Realiza un esquema coas principais institucións e órganos de goberno borbónicos. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC CAA
B4.2.3. Explica as medidas que adoptaron ou proxectaron os primeiros Borbóns para sanear a Facenda Real.	<ul style="list-style-type: none"> Describe as medidas económicas iniciadas polos Borbóns para sanear a Facenda Pública 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC

B4.2.4. Describe as relacións Igrexa-Estado e as causas da expulsión dos xesuítas.	<ul style="list-style-type: none"> • Comprende a expulsión dos xesuítas como consecuencia máxima da política regalista dos Borbóns. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
B4.3.1. Compara a evolución demográfica do século XVIII coa da centuria anterior.	<ul style="list-style-type: none"> • Compara gráficas demográficas do S.XVII e S.XVIII, extraendo conclusións. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC • CAA
B4.3.2. Desenvolve os principais problemas da agricultura e as medidas impulsadas por Carlos III neste sector.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica os problemas e as medidas adoptadas por Carlos III para impulsar o sector agrícola. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
B4.3.3. Explica a política industrial da monarquía e as medidas adoptadas respecto ao comercio con América.	<ul style="list-style-type: none"> • Expón o papel das Manufacturas Reais como unha política industrial da monarquía e as medidas adoptadas respecto al comercio con América. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
B4.4.1. Especifica as causas da engalaxe económica de Cataluña no século XVIII.	<ul style="list-style-type: none"> • Compara o despegue económico de Cataluña con outras zonas xeográficas españolas, concretamente con Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
B4.5.1. Comenta as ideas fundamentais da Ilustración e define o concepto de despotismo ilustrado.	<ul style="list-style-type: none"> • Enumera as ideas fundamentais da Ilustración. • Relaciona as actuacións políticas de Carlos III coas directrices do Despotismo Ilustrado. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CAA • CSC • CCEC
B4.5.2. Razona a importancia das Sociedades Económicas de Amigos do País e da prensa periódica na difusión dos valores da Ilustración	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece o papel desempeñado polas Sociedades Económicas de Amigos do País e da prensa como elementos fundamentais na difusión das ideas ilustradas. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC • CCEC

Bloque 5.- A crise do Antigo Réxime (1788-1833): Liberalismo fronte a Absolutismo

CONTIDOS CURRICULARES	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 5.</p> <p>B5.1. Impacto da Revolución Francesa: relacións entre España e Francia; Guerra da Independencia</p> <p>B5.2. Primeiro intento de revolución liberal, Cortes de Cádiz e Constitución de 1812.</p> <p>B5.3. Reinado de Fernando VII: restauración do absolutismo; trienio liberal; reacción absolutista</p> <p>B5.4. Emancipación da América española: protagonismo crioulo; fases do proceso; repercusións para España.</p> <p>B5.5. A obra de Goya como testemuño da época</p>	<p>B5.1.1 Analizar as relacións entre España e Francia desde a Revolución Francesa ata a Guerra da Independencia, e especificar en cada fase os principais acontecementos e as súas repercusións para España.</p> <p>B5.2.1. Diferenciar as Cortes estamentais do Antigo Réxime das Cortes liberais.</p> <p>B5.2.2. Coñecer o proceso de formación das Cortes de Cádiz no transcurso da Guerra de Independencia.</p> <p>B5.2.3. Recoñecer as características esenciais da Constitución de 1812.</p> <p>B5.3.1. Sinalar nun eixe cronolóxico as diferentes etapas do reinado de Fernando VII</p> <p>B5.3.2. Comprender as causas dos enfrontamentos entre liberais e absolutistas durante o reinado de Fernando VII.</p> <p>B5.3.3. Relacionar os pronunciamentos co intento dos liberais de achegarse ó poder, indicando os principais do período.</p> <p>B5.3.4. Comparar o réxime político e social do Antigo Réxime co novo liberal burgués.</p> <p>B5.4.1. Mencionar as causas e desenvolvemento do proceso de independencia das colonias americanas.</p> <p>B5.4.2. Indicar as consecuencias que supuxo para España a perda das colonias americanas</p> <p>B5.5. Comprender a visión de Goya sobre a Guerra a través de su pintura.</p>

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
<p>B5.1.1. Resume os cambios que experimentan as relacións entre España e Francia desde a Revolución Francesa ata o</p>	<p>• Sintetiza os cambios que experimentaron as relacións entre España e Francia nunha líña do tempo entre a</p>	<p>• CCL • CSC</p>

comezo da Guerra de Independencia.	Revolución francesa e o comezo da Guerra da Independencia.	
B5.1.2. Describe a Guerra da Independencia: as súas causas, a composición dos bandos en conflito e o desenvolvemento dos acontecementos	<ul style="list-style-type: none"> • Explica a formación dos bandos na Guerra • Relaciona nun mapa histórico as etapas do conflito bélico, así como os principais acontecementos. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
B5.2.1. Compara as Cortes de Cádiz coas estamentais do Antigo Réxime.	<ul style="list-style-type: none"> • Realiza unha comparativa entre as Cortes de Cádiz e as Cortes estamentais do Antigo Réxime. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CAA • CSC
B5.2.2. Comenta as características esenciais da Constitución de 1812	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece a través dos artigos constitucionais as características esenciais da Constitución de 1812 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CAA • CSC
B5.3.1. Detalla as fases do conflito entre liberais e absolutistas durante o reinado de Fernando VII.	<ul style="list-style-type: none"> • Desenvolve de maneira detallada as fases do conflito entre liberais e absolutistas durante o reinado de Fernando VII. • Entende as causas dos pronunciamentos liberais durante este período 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
B5.3.2. Define o carlismo e resume a súa orixe e os apoios con que contaba inicialmente	<ul style="list-style-type: none"> • Menciona as ideas do carlismo. • Localiza nun mapa histórico as zonas xeográficas proclives ó carlismo, explicando con que apoios contaba 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
B5.3.3. Representa unha liña do tempo desde 1788 ata 1833 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	<ul style="list-style-type: none"> • Sitúa nun eixe cronolóxico os principais acontecementos históricos desde 1788 ata 1833 	<ul style="list-style-type: none"> • CMCCT • CAA • CSC
B5.3.4. Representa nun esquema as diferenzas, en canto a sistema político e estrutura social, entre o Antigo Réxime e o réxime liberal burgués.	<ul style="list-style-type: none"> • Compara nunha táboa as principais ideas do Antigo Réxime e o réxime liberal burgués. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CAA • CSC
B5.4.1. Explica as causas e o desenvolvemento do proceso de independencia das colonias americanas.	<ul style="list-style-type: none"> • Expón as causas e desenvolvemento do proceso de independencia das colonias americanas 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
B5.4.2. Especifica as repercusións económicas para España da independencia das colonias americanas.	<ul style="list-style-type: none"> • Menciona as consecuencias económicas que provocou en España a perda das colonias americanas 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
B5.5.1. Procura información de interese (en libros e internet) sobre Goya e elabora unha breve exposición sobre a súa visión da guerra	<ul style="list-style-type: none"> • Expón a visión de Goya sobre a Guerra despois de buscar información en Internet e libros sobre a materia. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CD • CSC • CCEC

Bloque 6.- A conflitiva construción do Estado liberal (1833-1874)

CONTIDOS CURRICULARES	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 6.</p> <p>B6.1. O carlismo como derradeiro bastión absolutista: ideario e apoios sociais; as dúas primeiras guerras carlistas.</p> <p>B6.2. Triunfo e consolidación do liberalismo no reinado de Isabel II: primeiros partidos políticos; protagonismo político dos militares; lexislación económica de signo liberal; nova sociedade de clases.</p> <p>B6.3. Proceso constitucional.</p> <p>B6.4. Sexenio Democrático: revolución de 1868 e caída da monarquía isabelina; procura de alternativas políticas e monarquía de Amadeo I; primeira República; guerra de Cuba, terceira guerra carlista e insurrección cantonal.</p> <p>B6.5. Inicios do movemento obreiro español: condicións de vida da poboación obreira e labrega; a Asociación Internacional de Traballadores e o xurdimento das correntes anarquista e socialista.</p>	<p>B6.1.1. Entender o carlismo como unha resistencia absolutista ante o avance da ideoloxía liberal.</p> <p>B6.1.2. Analizar os apoios sociais do carlismo, a súa evolución no tempo e as súas consecuencias.</p> <p>B6.2.1 Elaborar un eixe cronolóxico indicando os acontecementos importantes durante o reinado de Isabel II.</p> <p>B6.2.2. Diferenciar as ideoloxías políticas dos partidos políticos xurdidos durante o reinado isabelino</p> <p>B6.2.3. Comprender o papel dos militares nos cambios políticos orixinados durante este período.</p> <p>B6.2.4.. Analizar as etapas políticas durante as Rexencias e o reinado de Isabel II.</p> <p>B6.2.5 Entender as desamortizacións como medidas económicas realizadas para liberar o mercado das terras.</p> <p>B6.2.6. Comparar as desamortizacións de Mendizábal e Madoz.</p> <p>B6.2.7 Diferenciar as características da nova sociedade de clases da anterior estamental.</p> <p>B6.3.1. Comparar o Estatuto Real das Constitucións de 1837 e 1845</p> <p>B6.4.1 Distinguir as etapas do Sexenio Democrático, analizando os acontecementos máis destacados deste período histórico.</p> <p>B6.4.2. Analizar as características esenciais da Constitución democrática de 1869</p> <p>B6.5.1. Relacionar os procesos internacionais da I Internacional Obreira e o xurdimento das correntes anarquista e socialista cos producidos en España durante o Sexenio Democrático.</p>

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
<p>B6.1.1. Identifica o ámbito xeográfico do carlismo e explica o seu ideario e os seus apoios sociais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Describir o fenómeno do carlismo como resistencia absolutista fronte á revolución liberal, analizando os seus 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CSC

	compoñentes ideolóxicos, as súas bases sociais, a súa evolución no tempo e as súas consecuencias	
B6.1.2. Especifica as causas e consecuencias das dúas primeiras guerras carlistas.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza as causas das dúas primeiras guerras carlistas e valora as consecuencias na política española. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B6.1.3. Representa unha liña do tempo desde 1833 ata 1874 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	<ul style="list-style-type: none"> Realiza un eixe cronolóxico no que indica os acontecementos relevantes acaecidos entre 1833 e 1874 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CSC
B6.2.1. Describe as características dos partidos políticos que xurdiron durante o reinado de Isabel II.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as diferenzas ideolóxicas entre os partidos políticos creados durante o reinado isabelino 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B6.2.2. Resume as etapas da evolución política do reinado de Isabel II desde a súa minoría de idade, e explica o papel dos militares.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza a transición definitiva do Antigo Réxime ó réxime liberal burgués durante o reinado de Isabel II, explicando o protagonismo dos militares. Entende as causas que levaron ás diferentes etapas políticas durante as Rexencias e o reinado de Isabel II 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B6.2.3. Explica as medidas de liberalización do mercado da terra levadas a cabo durante o reinado de Isabel II.	<ul style="list-style-type: none"> Comprende as desamortizacións como unha medida para liberar o mercado da terra durante o reinado de Isabel II 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
B6.2.4. Compara as desamortizacións de Mendizábal e Madoz, e especifica os obxectivos dunha e outra.	<ul style="list-style-type: none"> Elabora unha táboa onde se aprecien as diferenzas entre as desamortizacións de Mendizábal e Madoz (obxectivos, tipos de terras desamortizadas...) 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
B6.2.5. Especifica as características da nova sociedade de clases e compáraa coa sociedade estamental do Antigo Réxime.	<ul style="list-style-type: none"> Diferenza a través de distintas fontes a nova sociedade de clases coa sociedade anterior estamental. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC CCEC
B6.3.1. Compara o Estatuto Real de 1834 e as Constitucións de 1837 e 1845.	<ul style="list-style-type: none"> Compara o Estatuto Real de 1834 e as Constitucións de 1837 e 1845, baseándose en determinados elementos (soberanía, sufraxio, separación de poderes...) 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
B6.4.1. Explica as etapas políticas do Sexenio Democrático.	<ul style="list-style-type: none"> Realiza un eixe cronolóxico coas etapas políticas do Sexenio Democrático indicando os principais acontecementos 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B6.4.2. Describe as características esenciais da Constitución democrática de 1869.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza as características fundamentais da Constitución democrática de 1869. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC

<p>B6.4.3. Identifica os grandes conflitos do sexenio e explica as súas consecuencias políticas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Diferenza as etapas do Sexenio, analizando os acontecementos de cada unha delas. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CSC
<p>B6.5.1. Relaciona a evolución do movemento obreiro español durante o Sexenio Democrático coa do movemento obreiro internacional.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Conecta o movemento obreiro español e a súa evolución coa evolución do movemento obreiro internacional, durante o Sexenio democrático. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC

Bloque 7.- A Restauración Borbónica: implantación e afianzamento dun novo sistema político (1874-1902)

CONTIDOS CURRICULARES	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 7.</p> <p>B7.1. Teoría e realidade do sistema canovista: inspiración no modelo inglés; a Constitución de 1876 e o bipartidismo; quenda de partidos, caciquismo e fraude electoral.</p> <p>B7.2. Oposición ao sistema: catalanismo, nacionalismo vasco, rexionalismo galego e movemento obreiro.</p> <p>B7.3. Éxitos políticos: estabilidade e consolidación do poder civil; liquidación do problema carlista; solución temporal do problema de Cuba.</p> <p>B7.4. Perda das derradeiras colonias e crise de 1898: guerra de Cuba e con Estados Unidos; Tratado de París; rexeneracionismo.</p>	<p>B7.1.1. Describir os puntos esenciais do sistema canovista da Restauración.</p> <p>B7.1.2. Analizar a Constitución de 1876</p> <p>B7.1.3. Entender o sistema político da Restauración (quenda de partidos, caciquismo, fraude electoral)</p> <p>B7.1.4. Situar nunha liña cronolóxica os principais feitos históricos entre 1874 e 1902</p> <p>B7.2.1. Comprender a orixe dos nacionalismos vasco,catalán e rexionalismo galego.</p> <p>B7.2.2. Describir a evolución sufrida polos nacionalismos e rexionalismo galego ó longo da Restauración.</p> <p>B7.2.3. Analizar as distintas correntes ideolóxicas obreiras e do campesiñado español durante este período.</p> <p>B7.3.1. Valorar o papel desempeñado polo exército durante o reinado de Afonso XII en relación ó período anterior.</p> <p>B7.3.2. Investigar sobre o problema cubano durante a Restauración.</p> <p>B7.3.3. Relacionar a terceira guerra carlista co fin da resistencia absolutista.</p> <p>B7.4.1. Describir as consecuencias económicas, sociais e políticas das perdas coloniais de 1898</p> <p>B7.4.2. Analizar os principios ideolóxicos do rexeneracionismo</p>

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B7.1.1. Explica os elementos fundamentais do sistema político ideado por Cánovas.	<ul style="list-style-type: none"> Describe os principais puntos do sistema canovista 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
B7.1.2. Especifica as características esenciais da Constitución de 1876.	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece as características do liberalismo doutrinario na Constitución de 1876 a través de algúns dos seus artigos. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B7.1.3. Describe o funcionamento real do sistema político da Restauración.	<ul style="list-style-type: none"> Comprende os mecanismos políticos do sistema político da Restauración. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B7.1.4. Representa unha liña do tempo desde 1874 ata 1902 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	<ul style="list-style-type: none"> Constrúe unha liña cronolóxica situando os principais acontecementos históricos entre 1874 e 1902 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CSC
B7.2.1. Resume a orixe e a evolución do catalanismo, o nacionalismo vasco e o rexionalismo galego.	<ul style="list-style-type: none"> Resume a orixe e evolución do catalanismo, o nacionalismo vasco e o rexionalismo galego 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC CCEC
B7.2.2. Analiza as correntes ideolóxicas do movemento obreiro e labrego español, así como a súa evolución durante o derradeiro cuarto do século XIX.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza as correntes ideolóxicas do movemento obreiro e labrego español, así como a súa evolución durante o derradeiro cuarto do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC CCEC CAA
B7.3.1. Compara o papel político dos militares no reinado de Afonso XII co das etapas precedentes do século XIX.	<ul style="list-style-type: none"> Contrastar o papel do exército anterior á Restauración co desempeñado durante o reinado de Afonso XII 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
B7.3.2. Describe a orixe, o desenvolvemento e as repercusións da terceira guerra carlista.	<ul style="list-style-type: none"> Describe a orixe, o desenvolvemento e as repercusións da terceira guerra carlista, utilizando textos e mapas históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B7.4.1. Explica a política española respecto ao problema de Cuba.	<ul style="list-style-type: none"> Investiga sobre a política española en relación ó problema cubano. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B7.4.2. Sinala os principais feitos do desastre colonial de 1898 e as consecuencias territoriais do Tratado de París.	<ul style="list-style-type: none"> Constrúe un eixe cronolóxico localizando os principais feitos do desastre colonial de 1898 Menciona as consecuencias territoriais do Tratado de París 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B7.4.3. Especifica as consecuencias para España da crise do 98 nos ámbitos económico, político e ideolóxico.	<ul style="list-style-type: none"> Especificas as consecuencias para España da crise do 98 nos ámbitos económico, político e ideolóxico 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC CCEC

Bloque 8.- Continuidade e transformacións económicas no século XIX: un desenvolvemento insuficiente.

CONTIDOS CURRICULARES	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 8.</p> <p>B8.1. Lento crecemento da poboación: mantemento dun réxime demográfico antigo; excepción de Cataluña.</p> <p>B8.2. Economía española no XIX: agricultura protexida e estancada (efectos das desamortizacións; baixos rendementos); deficiente industrialización (industria téxtil catalá, siderurxia e a minaría); dificultades dos transportes (condicionamentos xeográficos; rede de ferrocarrís); comercio (proteccionismo fronte a librecambismo); finanzas (a peseta como unidade monetaria; desenvolvemento da banca moderna; problemas da Facenda; investimentos estranxeiros. O caso galego.</p>	<p>B8.1.1. Explicar as causas do lento crecemento demográfico español no S.XIX</p> <p>B8.1.2. Comparar a través de gráficas a evolución demográfica de Cataluña coa do resto de España no século XIX.</p> <p>B8.2.1 Relacionar as consecuencias económicas que trouxeron as desamortizacións de Mendizábal e Madoz.</p> <p>B8.2.2. Investigar sobre as causas do baixo rendimento da agricultura española no S.XIX.</p> <p>B8.2.3. Resumir as características dos sectores industriais españois no S.XIX.</p> <p>B8.2.4. Comparar a situación española a comezos da revolución industrial cos países europeos máis desenvolvidos.</p> <p>B8.2.5. Explicar o desenvolvemento da rede ferroviaria en España, os seus obstáculos e o impulso coa Lei ferroviaria de 1855.</p> <p>B8.2.6. Diferenciar as políticas económicas proteccionistas e librecambistas ó longo do S.XIX.</p> <p>B8.2.7. Comprender as principais reformas económicas do S.XIX: unidade monetaria, banca e a reforma facendística de MonSantillán.</p> <p>B8.2.8. Explicar as consecuencias para la economía española dos investimentos estranxeiros.</p>

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B8.1.1. Identifica os factores do lento crecemento demográfico español no século XIX.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as causas do lento crecemento demográfico español no S.XIX 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA
B8.1.2. Compara a evolución demográfica de Cataluña coa do resto de España no século XIX.	<ul style="list-style-type: none"> Compara a través de gráficas a evolución demográfica de Cataluña coa do resto de España no século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
B8.2.1. Explica os efectos económicos das desamortizacións de Mendizábal e Madoz.	<ul style="list-style-type: none"> Relaciona as consecuencias económicas das desamortizacións de Mendizábal e Madoz. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC

B8.2.2. Especifica as causas dos baixos rendementos da agricultura española do século XIX.	<ul style="list-style-type: none"> Investiga sobre as razóns do baixo rendemento agrario español no século XIX 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B8.2.3. Describe a evolución da industria téxtil catalá, a siderurxia e a minaría ao longo do século XIX.	<ul style="list-style-type: none"> Realiza un esquema da evolución industrial téxtil en Cataluña, a siderurxia e a minaría durante o século XIX 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B8.2.4. Compara a revolución industrial española coa dos países máis avanzados de Europa.	<ul style="list-style-type: none"> Extrae comparacións, a través de gráficas, do proceso industrial español e a Europa máis avanzada. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
B8.2.5. Relaciona as dificultades do transporte e o comercio interior cos condicionamentos xeográficos.	<ul style="list-style-type: none"> Relaciona o relevo peninsular coa dificultade de comercio e transporte. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
B8.2.6. Explica os obxectivos da rede ferroviaria e as consecuencias da lei xeral de ferrocarrís de 1855.	<ul style="list-style-type: none"> Realiza unha redacción, utilizando diversas fontes, sobre a rede ferroviaria e as consecuencias da Lei de ferrocarrís de 1855 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B8.2.7. Compara os apoios, os argumentos e as actuacións de proteccionistas e librecambistas ao longo do século XIX.	<ul style="list-style-type: none"> Diferenza as actuacións das diversas políticas económicas (proteccionismo e librecambismo) ó longo do S.XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
B8.2.8. Explica o proceso que conduciu á unidade monetaria e á banca moderna.	<ul style="list-style-type: none"> Comprende as circunstancias que fixeron posible a unidade monetaria e a banca moderna. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B8.2.9. Explica a reforma Mon- Santillán da Facenda pública e os seus efectos.	<ul style="list-style-type: none"> Explica a reforma Mon-Santillán da Facenda pública e os seus efectos. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B8.2.10. Especifica como os investimentos en España de Francia e de Inglaterra afectaron o modelo de desenvolvemento económico español durante o século XIX.	<ul style="list-style-type: none"> Comprende a influencia dos investimentos franceses e ingleses en España no modelo de desenvolvemento económico no século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC

Bloque 9.- . A crise do sistema da Restauración e a caída da monarquía (1902-1931)

CONTIDOS CURRICULARES	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 9</p> <p>B9.1. Intentos de modernización do sistema:revisiónismo político dos primeiros gobernos de Afonso XIII; oposición de republicanos e nacionalistas cataláns, vascos, galegos e andaluzes.</p> <p>B9.2. Quebra do sistema: impacto dos acontecementos exteriores (intervención en</p>	<p>B9.1.1. Explicar as principais actuacións revisionistas dos gobernos de Canalejas e Maura ó principio do reinado de Afonso XIII.</p> <p>B9.1.2. Construír un eixe cronolóxico onde sitúe os principais acontecementos entre 1902 e 1931</p> <p>B9.1.3. Comprender as causas da crise do sistema político da Restauración coa elaboración dun esquema.</p> <p>B9.2.1. Entender o papel desempeñado polos republicanos e nacionalistas en oposición ó sistema político da</p>

<p>Marrocos; I Guerra Mundial; Revolución Rusa); crecente axitación social (Semana Tráxica de Barcelona; crise xeral de 1917; "trienio bolchevique" en Andalucía).</p> <p>B9.3. Ditadura de Primo de Rivera: directorio militar e directorio civil; remate da guerra de Marrocos; caída da ditadura; afundimento da monarquía.</p> <p>B9.4. Crecemento económico e cambios demográficos no primeiro terzo do século: efectos da Guerra Mundial na economía española; intervencionismo estatal da ditadura; transición ao réxime demográfico moderno; movementos migratorios; transvasamento de poboación da agricultura á industria.</p>	<p>Restauración.</p> <p>B9.2.2. Analizar as consecuencias que provocaron en España os acontecementos exteriores (Marrocos, I Guerra Mundial, Revolución Rusa)</p> <p>B9.3.1. Coñecer o contexto favorable ó triunfo do golpe militar de Miguel Primo de Rivera, así como os seus alicerces.</p> <p>B9.3.2. Diferenciar ambos directorios, civil e militar polas actuacións e características propias de cada un deles.</p> <p>B9.3.3. Explicar as características da monarquía de Afonso III.</p> <p>B9.4.1. Describir os cambios económicos e demográficos en España no primeiro terzo do S.XX.</p> <p>B9.4.2. Analizar a influencia da intervención económica do goberno ditatorial na evolución económica do primeiro terzo do S.XX.</p>
--	---

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B9.1.1. Define en que consistiu o revisionismo político inicial do reinado de Afonso XIII, e as principais medidas adoptadas.	<ul style="list-style-type: none"> Explica os gobernos de Canalejas e Maura, o chamado revisionismo político, ó principio do reinado de Afonso XIII. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B9.1.2. Representa unha liña do tempo desde 1902 ata 1931, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	<ul style="list-style-type: none"> Sitúa nunha liña de tempo os principais acontecementos políticos que tiveron lugar entre 1902 e 1931 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CSC
B9.1.3. Elabora un esquema cos factores internos e externos da quebra do sistema político da Restauración.	<ul style="list-style-type: none"> Comprende os factores da crise do sistema político da Restauración, elaborando un esquema. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
B9.2.1. Especifica a evolución das forzas políticas de oposición ao sistema: republicanos e nacionalistas.	<ul style="list-style-type: none"> Explica o papel desempeñado polos republicanos e nacionalistas na oposición ó sistema político da Restauración. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B9.2.2. Explica as repercusións da I Guerra Mundial e da Revolución Rusa en España.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza as consecuencias que ocasionou a I Guerra Mundial na economía española. Comprende o papel xogado pola revolución rusa nas políticas do goberno así como no mundo obreiro. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B9.2.3. Analiza as causas, os principais feitos e as consecuencias da intervención de España en Marrocos entre 1904 e 1927.	<ul style="list-style-type: none"> Realiza un esquema onde se observen as causas, feitos e consecuencias da política española en Marrocos entre 1904 e 1927 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC

B9.2.4. Analiza a crise xeral de 1917: as súas causas, manifestacións e consecuencias.	<ul style="list-style-type: none"> Establece as causas, manifestacións e consecuencias da crise xeral de 1917 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B9.3.1. Especifica as causas do golpe de estado de Primo de Rivera e os apoios con que contou inicialmente.	<ul style="list-style-type: none"> Explica o contexto político que leva ó golpe militar de Primo de Rivera e os apoios con que conta. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B9.3.2. Describe a evolución da ditadura de Primo de Rivera, desde o directorio militar ao directorio civil e o seu remate.	<ul style="list-style-type: none"> Diferencia as distintas etapas da ditadura de Primo de Rivera analizando as características de cada etapa do directorio civil e militar 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B9.3.3. Explica as causas da caída da monarquía.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as causas da caída de monarquía de Afonso XIII 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B9.4.1. Analiza os efectos da I Guerra Mundial sobre a economía española.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza os efectos da I Guerra Mundial sobre a economía española. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B9.4.2. Describe a política económica da ditadura de Primo de Rivera.	<ul style="list-style-type: none"> Relaciona o intervencionismo económico do goberno durante a ditadura de Primo de Rivera coa evolución económica durante a mesma 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B9.4.3. Explica os factores da evolución demográfica de España no primeiro terzo do século XX.	<ul style="list-style-type: none"> Explica os factores demográficos que influíron na evolución da poboación española durante o primeiro terzo do S.XX. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC

Bloque 10.- A II República. A Guerra Civil nun contexto de crise internacional (1931-1939)

CONTIDOS CURRICULARES	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 10.</p> <p>B10.1. A II República como solución democrática ao afundimento do sistema da Restauración</p> <p>B10.2. Evolución política durante a II República: bienio reformista (Constitución de 1931; política de reformas; Estatuto de Cataluña; forzas de oposición á República); bienio radical-cedista (política restauradora e radicalización popular; revolución de Asturias); Fronte Popular (primeiras actuacións do Goberno; preparación do golpe militar).</p>	<p>B10.1.1. Identificar as circunstancias que favoreceron a implantación da II República.</p> <p>B10.1.2. Diferenciar as distintas forzas e institucións que apoian ou se opoñen a II República, comprendendo as súas razóns.</p> <p>B10.1.3. Comprender as consecuencias económicas da crise dos anos 30 en España.</p> <p>B10.2.1. Analizar a orixe da reforma agraria, a súa aplicación e consecuencias.</p> <p>B10.2.2. Diferenciar as actuacións políticas dos bienios reformista e radical-cedista.</p> <p>B10.2.3. Describir a revolución asturiana de 1934 en cuanto a causas, desenvolvemento e consecuencias</p> <p>B10.2.4. Explicar as causas da formación da Fronte Popular, indicando as actuacións do seu goberno ata a guerra civil.</p>

<p>B10.3. Guerra Civil: sublevación e desenvolvemento da guerra; dimensión internacional do conflito; evolución das dúas zonas; consecuencias da guerra.</p> <p>B10.4. Idade de Prata da cultura española: da xeración do 98 á do 36.</p>	<p>B10.3.1. Analizar o contexto previo á Guerra Civil</p> <p>B10.3.2. Relacionar a Guerra Civil española co contexto internacional.</p> <p>B10.3.3. Confrontar a evolución política e económica dos bandos durante a guerra.</p> <p>B10.3.4. Mencionar as consecuencias demográficas, económicas e sociais da guerra</p> <p>B10.3.5. Realizar un esquema coas principais fases bélicas e os acontecementos destacables en cada unha delas.</p> <p>B10.3.6. Situar nun eixe cronolóxico os principais acontecementos históricos desde 1931 ata 1939</p> <p>B10.4.1. Busca información en Internet ou libros sobre algún personaxe ou artista representativo da Idade de Prata da cultura española</p>
---	--

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B10.1.1. Explica as causas que levaron á proclamación da II República e relaciona as súas dificultades coa crise económica mundial dos anos 30.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica as circunstancias que favoreceron a proclamación da II República Relaciona as dificultades da II República coa crise económica dos anos 30 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
B10.1.2. Diferenza as forzas de apoio e oposición á República nos seus comezos, e describe as súas razóns e as principais actuacións.	<ul style="list-style-type: none"> Distingue as forzas políticas ou institucións a favor e en oposición á II República, entendendo as razóns e describindo as súas principais actuacións. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
B10.2.1. Resume as reformas impulsadas durante o bienio reformista da República.	<ul style="list-style-type: none"> Realiza un esquema coas principais reformas do Bienio reformista da II República. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B10.2.2. Especifica as características esenciais da Constitución de 1931.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza as principais características democráticas da Constitución de 1931. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B10.2.3. Analiza o proxecto de reforma agraria: as súas razóns, o seu desenvolvemento e os seus efectos.	<ul style="list-style-type: none"> Explica a orixe da reforma agraria, a súa aplicación e consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B10.2.4. Compara as actuacións do bienio radical-cedista coas do bienio anterior.	<ul style="list-style-type: none"> Diferenza as actuacións políticas do bienio radical-cedista das do bienio anterior 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC CAA
B10.2.5. Describe as causas, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución de Asturias de 1934.	<ul style="list-style-type: none"> Entende o proceso da Revolución de Asturias de 1934 e extrae as súas 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC

	consecuencias.	
B10.2.6. Explica as causas da formación da Fronte Popular e as actuacións tras o seu triunfo electoral, ata o comezo da guerra.	<ul style="list-style-type: none"> Explica o nacemento da Fronte Popular, indicando as actuacións do seu goberno ata a Guerra Civil. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B10.3.1. Especifica os antecedentes da Guerra Civil.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza o contexto que precede a Guerra Civil 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B10.3.2. Relaciona a Guerra Civil española co contexto internacional.	<ul style="list-style-type: none"> Relaciona a Guerra Civil española co contexto internacional. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
B10.3.3. Compara a evolución política e a situación económica dos dous bandos durante a guerra.	<ul style="list-style-type: none"> Confronta a evolución política e económica dos bandos durante a guerra. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
B10.3.4. Especifica os custos humanos e as consecuencias económicas e sociais da guerra	<ul style="list-style-type: none"> Menciona as consecuencias demográficas, económicas e sociais da guerra 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B10.3.5. Sintetiza nun esquema as grandes fases da guerra, desde o punto de vista militar.	<ul style="list-style-type: none"> Elabora un esquema onde aparezan as etapas bélicas cos acontecementos máis relevantes. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B10.3.6. Representa unha liña do tempo desde 1931 ata 1939, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	<ul style="list-style-type: none"> Sitúa nun eixe cronolóxico os principais acontecementos históricos desde 1931 ata 1939 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CSC
B10.4.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre a Idade de Prata da cultura española.	<ul style="list-style-type: none"> Busca información en Internet ou libros sobre algún personaxe ou artista representativo da Idade de Prata da cultura española. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CD CAA CSC CSIEE CCEC

Bloque 11.- A ditadura franquista (1939-1975)

CONTIDOS CURRICULARES	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 11.</p> <p>B11.1. Características e evolución do franquismo: postguerra (grupos ideolóxicos e apoios sociais do franquismo; oscilantes relacións co exterior; configuración política do novo Estado; represión política; autarquía económica); anos do "desenvolvemento" (plans de desenvolvemento e o crecemento económico; transformacións sociais; reafirmación política do réxime; política exterior; crecente oposición ao franquismo); fin do</p>	<p>B11.1.1. Relacionar os diferentes grupos ideolóxicos e apoios sociais que tivo o franquismo na súa etapa inicial.</p> <p>B11.1.2. Distinguir os trazos fundamentais de cada etapa política franquista</p> <p>B11.1.3. Describir a organización política do Estado franquista.</p> <p>B11.1.4. Relacionar as etapas políticas e económicas franquistas coa evolución acontecida fóra de España desde a Guerra Civil ata 1959.</p>

franquismo (inestabilidade política; dificultades exteriores; efectos da crise económica internacional de 1973).	<p>B11.1.5. Relacionar as etapas políticas e económicas franquistas coas que sucederon fóra de España desde 1959 ata 1973.</p> <p>B11.1.6. Explicar as causas que deron fin ó franquismo.</p> <p>B11.1.7. Relacionar a evolución política do réxime cos cambios que se producen no contexto internacional.</p> <p>B11.1.8. Describir as políticas económicas e as súas aplicacións nas diferentes etapas económicas do franquismo.</p> <p>B11.1.9. Describir os cambios realizados pola sociedade española durante o franquismo.</p> <p>B11.1.10. Diferenciar os grupos opositores á ditadura franquista e indica como foron evolucionando ó longo dela.</p> <p>B11.1.11 Situar nun eixe cronolóxico os principais acontecementos históricos desde o fin da Guerra Civil ata a morte de Franco.</p>
B11.2. Cultura española durante o franquismo: cultura oficial; cultura do exilio; cultura interior á marxe do sistema.	B11.2.1. Diferenciar as distintas manifestacións culturais desde o exilio, oficiais ou á marxe do sistema.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B11.1.1. Elabora un esquema cos grupos ideolóxicos e os apoios sociais do franquismo na súa etapa inicial.	<ul style="list-style-type: none"> Relaciona os grupos ideolóxicos e apoios sociais que tivo o franquismo na súa etapa inicial. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
B11.1.2. Diferencia etapas na evolución de España durante o franquismo, e resume os trazos esenciais de cada unha.	<ul style="list-style-type: none"> Distingue as distintas etapas na evolución de España durante o franquismo e as súas características principais. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
B11.1.3. Explica a organización política do Estado franquista.	<ul style="list-style-type: none"> Describe como se organizaba politicamente o Estado franquista 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B11.1.4. Explica as relacións exteriores, a evolución política e a situación económica de España desde o remate da Guerra Civil ata 1959.	<ul style="list-style-type: none"> Relaciona as etapas políticas e económicas franquistas coas que sucederon fóra de España desde a Guerra Civil ata 1959 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B11.1.5. Explica as relacións exteriores, a evolución política e as transformacións económicas e sociais de España desde 1959 ata 1973.	<ul style="list-style-type: none"> Relaciona as etapas políticas e económicas franquistas coas que sucederon fóra de España desde 1959 ata 1973 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B11.1.6. Especifica as causas da crise final do franquismo desde 1973.	<ul style="list-style-type: none"> Explica cales foron as causas que supuxeron o final do franquismo. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B11.1.7. Relaciona a evolución política do réxime cos cambios que se producen no contexto internacional.	<ul style="list-style-type: none"> Relaciona a evolución política do réxime cos cambios que se producen no contexto internacional. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC

B11.1.8. Explica a política económica do franquismo nas súas etapas e a evolución económica do país.	<ul style="list-style-type: none"> Describe as políticas económicas e as súas aplicacións nas diferentes etapas económicas do franquismo. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B11.1.9. Describe as transformacións que experimenta a sociedade española durante os anos do franquismo, así como as súas causas	<ul style="list-style-type: none"> Describe os cambios realizados pola sociedade española durante o franquismo 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B11.1.10. Especifica os grupos de oposición política ao réxime franquista e comenta a súa evolución no tempo.	<ul style="list-style-type: none"> Diferenza os grupos opositores á ditadura franquista e indica como foron evolucionando ó longo dela. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
B11.1.11. Representa unha liña do tempo desde 1939 ata 1975, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	<ul style="list-style-type: none"> Constrúe un eixe cronolóxico desde o fin da Guerra Civil ata a morte de Franco, situando nel os principais acontecementos históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CSC
B11.2.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre a cultura do exilio durante o franquismo.	<ul style="list-style-type: none"> Realiza un traballo de investigación sobre as diversas manifestacións culturais: cultura do exilio, cultura oficial, cultura á marxe do sistema 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CD CSIEE CCEC

Bloque 12. - Normalización democrática de España e integración en Europa (desde 1975)

CONTIDOS CURRICULARES	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 12.</p> <p>B12.1. Transición á democracia: crise económica mundial; alternativas políticas ao franquismo, continuísmo, reforma ou ruptura; o papel do Rei; a lei para a reforma política; primeiras eleccións democráticas.</p> <p>B12.2. Período constituínte: Pactos da Moncloa; preautonomías de Cataluña e o País Vasco; Constitución de 1978 e Estado das autonomías. O caso de Galicia.</p>	<p>B12.1.1 Explicar as diferentes alternativas políticas, indicando as ideoloxías propias de cada unha delas.</p> <p>B12.1.2. Valorar o papel desempeñado polo rei na transición democrática</p> <p>B12.1.3 Describir as consecuencias das reformas políticas emprendidas por Adolfo Suárez (Lei para a Reforma Política de 1976, lei de amnistía política de 1977...)</p> <p>B12.2.1. Indicar as causas e obxectivos dos Pactos da Moncloa</p> <p>B12.2.2 Comprender o contexto político no proceso de elaboración da Constitución de 1978.</p> <p>B12.2.3 Analiza as principais características democráticas da Constitución de 1978.</p> <p>B12.2.4. Explicar como se produciu o proceso autonómico de Cataluña e País Vasco.</p>

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
----------------------------------	--------------------------	---------------------

B12.1.1. Explica as alternativas políticas que se propuñan tras a morte de Franco, e quen defendía cada unha.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica as posibles alternativas políticas trala morte de Franco e a ideoloxía de cada unha delas 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
B12.1.2. Describe o papel desempeñado polo Rei durante a transición.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza o papel desempeñado por Juan Carlos I durante a transición. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
B12.1.3. Describe as actuacións impulsadas polo presidente de Goberno Adolfo Suárez para a reforma política do réxime franquista: lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, etc.	<ul style="list-style-type: none"> • Describe as principais actuacións da reforma política de Adolfo Suárez (L.R.P de 1976, a lei de amnistía política de 1977...) 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
B12.1.4. Explica as causas e os obxectivos dos Pactos da Moncloa.	<ul style="list-style-type: none"> • Indica as causas e obxectivos dos Pactos da Moncloa. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
B12.2.1. Explica o proceso de elaboración e aprobación da Constitución de 1978 e as súas características esenciais.	<ul style="list-style-type: none"> • Comprende o contexto político no proceso de elaboración da Constitución de 1978. • Analiza as principais características democráticas da Constitución de 1978. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
B12.2.2. Describe como se estableceron as preautonomías de Cataluña e o País Vasco	<ul style="list-style-type: none"> • Explica como se produciu o proceso autonómico de Cataluña e País Vasco. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC

5.8. PROGRAMACIÓN DE Hª DA ARTE (2º BACHARELATO)

Bloque 1. Raíces da arte europea: o legado da arte clásica

CONTIDOS CURRICULARES	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 1.</p> <p>B1.1. Grecia, creadora da linguaxe clásica: principais manifestacións.</p> <p>B1.2. A función social da arte en Grecia.</p> <p>B1.3. Comentario de obras de arte: Grecia.</p> <p>B1.4. Visión do clasicismo en Roma. A arte na Hispania romana e na Gallaecia.</p> <p>B1.5. Función social da arte en Roma.</p> <p>B1.6. Comentario de obras de arte:</p>	<p>B1.1.1. Describir as características esenciais da arte grega.</p> <p>B1.1.2. Diferenciar as tres ordes da arquitectura grega.</p> <p>B1.1.3. Explicar os tipos de templos gregos e os elementos que os constitúen.</p> <p>B1.1.4. Indicar as partes dun teatro grego e a función que desempeñan cada unha delas.</p> <p>B1.1.5. Explicar a evolución da escultura humana masculina en Grecia desde o “Kouros” de Anavysos, pasando polo “Doríforo” de Policletos ata o “Apoxiomenos” de Lisipo.</p> <p>B1.2.1. Comprender o papel desempeñado polo artista grego ó servizo da polis.</p> <p>B1.3.1. Recoñecer as obras arquitectónicas da Acrópole ateniense.</p> <p>B1.3.2. Analizar as obras arquitectónicas da Acrópole ateniense.</p> <p>B1.3.3. Identificar, analizar e comentar as seguintes esculturas gregas: Discóbolo (Mirón), Doríforo (Policletos), unha metopa do Partenón (Fidias), Hermes con Dioniso neno (Praxíteles), Apoxiomenos (Lisipo).</p> <p>B1.4.1. Explicar as características que definen a arte romana a partir de obras artísticas.</p> <p>B1.4.2. Distinguir as aportacións da arte romana á arte europea.</p> <p>B1.4.3. Recoñecer os principais edificios romanos e as funcións que desempeñan.</p> <p>B1.4.4. Comparar o templo e teatro gregos cos romanos, indicando as diferenzas.</p> <p>B1.4.5. Identificar nun plano as principais rúas e elementos que caracterizan unha cidade romana.</p> <p>B1.4.6. Identificar as características novidosas romanas na escultura a diferenza coa escultura grega.</p> <p>B1.4.7. Recoñecer as características da pintura e mosaicos romanos a partir de fontes históricas e historiográficas.</p> <p>B1.5.1 Diferenciar o papel do artista no mundo romano en relación a Grecia.</p> <p>B1.6.1. Comentar as seguintes obras arquitectónicas romanas: Panteón de Roma, teatro de Mérida, Coliseo de Roma, acueduto de Segovia, arco de Tito en Roma, partindo da súa identificación e</p>

<p>Roma.</p> <p>B1.7. Traballo de investigación sobre historia da arte.</p> <p>B1.8. Conservación do patrimonio: arte grecorromana</p>	<p>do análise onde se apliquen as características da arquitectura romana.</p> <p>B1.6.2.Comentar as seguintes esculturas romanas: Augusto de Prima Porta, estatua ecuestre de Marco Aurelio, relevo do Arco de Tito (detalle dos soldados) co candelabro e outros obxectos do Templo de Xerusalén), partindo da súa identificación e do análise onde se apliquen as características da escultura romana.</p> <p>B1.7.1 Buscar información sobre Fidias.</p> <p>B1.7.2 Investigar sobre a autoría do grupo escultórico “Laocoonte e os seus fillos”.</p> <p>B1.8.1 Realizar un catálogo, con breves comentarios, das obras da arte antiga conservadas en Galicia.</p>
--	--

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B1.1.1. Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	<ul style="list-style-type: none"> • Relaciona as características fundamentais da arte grega a partir de fontes históricas ou historiográficas. • Recoñece as características esenciais da evolución artística grega en fontes históricas ou historiográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B1.1.2. Define o concepto de orde arquitectónica e compara as tres ordes da arquitectura grega.	<ul style="list-style-type: none"> • Entende o concepto de orde grego arquitectónico. • Distingue as ordes da arquitectura grega en imaxes. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B1.1.3. Describe os tipos de templo grego, con referencia ás características arquitectónicas e a decoración escultórica.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica os tipos de templo grego relacionándoos coas ordes da arquitectura grega. • Describe os elementos que constitúen o templo grego tanto arquitectónicos como escultóricos ou pictóricos. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL
B1.1.4. Describe as características do teatro grego e a función das súas partes.	<ul style="list-style-type: none"> • Indica as partes dun teatro grego, asociándoas a súa función. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL
B1.1.5. Explica a evolución da figura humana masculina na escultura grega a partir do "Kouros" de Anavysos, o "Doríforo" (Policleto) e o "Apoxiomenos" (Lisipo).	<ul style="list-style-type: none"> • Explica a evolución da escultura humana masculina en Grecia desde o “Kouros” de Anavysos, pasando polo “Doríforo” de Policleto ata o “Apoxiomenos” de Lisipo 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA

<p>B1.2.1. Especifica quen eran os/as principais clientes da arte grega, e a consideración social da arte e dos/das artistas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Entende a arte grega como unha arte pública ó servizo da polis. • Comprende a importancia social do artista en Grecia tomando como exemplo a Fidas. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CSC
<p>B1.3.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas gregas: Partenón, Tribuna das Cariátides do Erecteion, templo de Atenea Niké e teatro de Epidauro.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece, analiza e comenta as obras arquitectónicas da Acrópole ateniense. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
<p>B1.3.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas gregas: Kouros de Anavysos, Auriga de Delfos, Discóbolo (Mirón), Doríforo (Policleto), unha metopa do Partenón (Fidas), Hermes con Dioniso neno (Praxíteles), Apoxiomenos (Lisipo), Vitoria de Samotracia, Venus de Milo e friso do altar de Zeus en Pérgamo (detalle de Atenea e Gea).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas gregas: Discóbolo (Mirón), Doríforo (Policleto), unha metopa do Partenón (Fidas), Hermes con Dioniso neno (Praxíteles), Apoxiomenos (Lisipo). 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
<p>B1.4.1. Explica as características esenciais da arte romana e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Explica as características que definen a arte romana a través de imaxes. • Sintetiza a evolución da arte romana partindo de fontes históricas ou historiográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CCA
<p>B1.4.2. Especifica as achegas da arquitectura romana en relación coa grega.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Distingue as aportacións romanas á arte europea das realizadas polos gregos. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
<p>B1.4.3. Describe as características e funcións dos principais tipos de edificio romanos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Relaciona cada edificio romano coa función para a que foi creado. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL
<p>B1.4.4. Compara o templo e o teatro romanos cos respectivos gregos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Establece as diferenzas entre os teatros grego e romano. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
<p>B1.4.5. Explica os trazos principais da cidade romana a partir de fontes históricas ou historiográficas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A partir de debuxos e planos diferencia as rúas principais e elementos característicos da cidade romana. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
<p>B1.4.6. Especifica as innovacións da escultura romana en relación coa grega.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica as aportacións escultóricas romanas diferenciándoas das gregas. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
<p>B1.4.7. Describe as características xerais dos mosaicos e a pintura en</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Describe as características xerais dos mosaicos e a pintura en Roma a 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL

Roma a partir dunha fonte histórica ou historiográfica.	partir dunha fonte histórica ou historiográfica	<ul style="list-style-type: none"> CAA
B1.5.1. Especifica quen eran os/as principais clientes da arte romana, e a consideración social da arte e dos/das artistas.	<ul style="list-style-type: none"> Entende a diferenza entre a consideración do artista en Roma en relación a Grecia. Explica o papel desempeñado polos clientes da arte romana. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CSC
HAB1.6.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas romanas: Maison Carrée de Nimes, Panteón de Roma, teatro de Mérida, Coliseo de Roma, basílica de Maxencio e Constantino en Roma, ponte de Alcántara, acueduto de Segovia, arco de Tito en Roma e columna de Traxano en Roma.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas romanas: Panteón de Roma, teatro de Mérida, Coliseo de Roma, acueduto de Segovia, arco de Tito en Roma. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B1.6.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas romanas: Augusto de Prima Porta, estatua ecuestre de Marco Aurelio, relevo do Arco de Tito (detalle dos soldados co candelabro e outros obxectos do Templo de Xerusalén) e relevo da columna de Traxano.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas romanas: Augusto de Prima Porta, estatua ecuestre de Marco Aurelio, relevo do Arco de Tito (detalle dos soldados) co candelabro e outros obxectos do Templo de Xerusalén). 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B1.7.1. Realiza un traballo de investigación sobre Fidias.	<ul style="list-style-type: none"> Investiga sobre Fidias. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA CD CSIEE
B1.7.2. Realiza un traballo de investigación sobre o debate acerca da autoría grega ou romana do grupo escultórico de "Laocoonte e os seus fillos".	<ul style="list-style-type: none"> Investiga sobre a polémica da autoría do grupo escultórico "Laocoonte e os seus fillos". 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA CD CSIEE
B1.8.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte antiga que se conservan en Galicia.	<ul style="list-style-type: none"> Realiza un catálogo, con breves comentarios, das obras da arte antiga conservadas en Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA CSIEE

Bloque 2. Nacemento da tradición artística occidental: a arte medieval

CONTIDOS CURRICULARES	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
-----------------------	--------------------------------------

BLOQUE 2.

B2.1. Achega cristiá na arquitectura e na iconografía.

B2.2. Arte bizantina.

B2.3. Comentario de obras de arte bizantina

B2.4. Arte prerrománica.

B2.5. Configuración e desenvolvemento da arte románica. Igrexas e mosteiros. Iconografía románica.

B2.6. Función social da arte románica.

B2.7. Comentario de obras de arte románica.

B2.8. Achega do Gótico: expresión dunha cultura urbana. A catedral e a arquitectura civil. Modalidades escultóricas. Pintura italiana e flamenga, orixe da pintura moderna.

B2.9. Función social da arte gótica.

B2.10. Comentario de obras de arte gótica.

B2.1.1 Explicar as características da arquitectura paleocristiá a partir de fontes históricas ou historiográficas.

B2.1.2. Describir a orixe, a características e a función da basílica paleocristiá.

B2.2.1. Explicar as características esenciais da arte bizantina a partir de fontes históricas ou historiográficas.

B2.2.2. Recoñecer o sistema e elementos arquitectónicos bizantinos na igrexa de Santa Sofía de Constantinopla.

B2.2.3. Describir as características do mosaico bizantino e dos temas iconográficos, así como a súa influencia na arte occidental.

B2.3.1. Comentar o mosaico do Cortexo da emperatriz Teodora en San Vital de Rávena, indicando as súas características.

B2.4.1. Entender a arte prerrománica como punto de referencia á arte medieval románica.

B2.4.2. Relacionar obras prerrománicas co seu estilo característico (visigodo, asturiano, mozárabe)

B2.5.1. Describir as características xerais da arte románica a partir de fontes históricas ou historiográficas

B2.5.2. Comprender a función desempeñada polas igrejas e mosteiros na arte románica.

B2.5.3. Explicar as características da escultura e pinturas románicas a partir de imaxes.

B2.6.1. Describir o papel desempeñado polos artistas medievais como artesáns ao servizo do cliente.

B2.7.1. Explicar o significado iconográfico do Xuízo Final do tímpano de Santa Fe de Conques (Francia)

B2.8.1. Diferenciar os elementos que constitúen a arquitectura gótica do estilo románico anterior.

B2.8.2. Explicar a evolución da escultura gótica en relación á escultura románica.

B2.8.3. Identificar as diferenzas da pintura do Trecento italiano e de Giotto en relación á pintura románica.

B2.8.4. Recoñecer as innovacións da pintura flamenga no século XV a través das obras máis importantes deste período.

B2.9.1. Explicar o cambio producido na relación entre o artista e cliente na arte gótica en relación ó románico.

B2.10.1. Comentar as seguintes obras artísticas a partir dun análise previo: fachada occidental da catedral de Reims e o grupo escultórico da Anunciación e a Visitación da catedral de Reims.

B2.10.2. Realizar comentarios a través do análise e recoñecemento das seguintes pinturas góticas: escenas de "A fuxida a Exipto" e "Pranto ante Cristo morto", de Giotto, na Capela Scrovegni de Padua, "Matrimonio Arnolfini", de Jan Van Eyck, e o "Xardín das Delicias, de Hieronymus Bosch

B2.10.3. Explicar as características da arte románica e gótica en España.

<p>B2.11. O peculiar desenvolvemento artístico da Península Ibérica. Arte hispanomusulmá. O Románico no Camiño de Santiago. O Gótico e a súa longa duración.</p> <p>B2.12. Comentario de obras de arte medieva</p> <p>B2.13. Traballo de investigación sobre historia da arte.</p> <p>B2.14. Conservación do patrimonio: arte medieval.</p>	<p>B2.11.1. Identificar as principais obras do Camiño de Santiago.</p> <p>B2.11.2. Recoñecer as características da arte gótica nas súas distintas etapas.</p> <p>B2.12.1. Comentar a seguinte obra da arte medieval, tralo seu recoñecemento e análise: a catedral de Santiago de Compostela.</p> <p>B2.12.2. Comentar, tralo recoñecemento e o seu análise, as seguintes obras escultóricas románicas: fachada de Praterías e Pórtico da Gloria da catedral de Santiago.</p> <p>B2.12.3. Comentar, tralo recoñecemento e o seu análise, as seguintes pinturas murais románicas: bóveda da Anunciación aos pastores no Panteón Real de San Isidoro de León, e ábsida de San Clemente de Tahull (Lleida).</p> <p>B2.12.4. Comentar, tralo recoñecemento e o seu análise, as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental e interior da catedral de León.</p> <p>B2.12.5. Comentar, tralo recoñecemento e o seu análise, as seguintes obras escultóricas góticas: tímpano da Portada do Sarmental da catedral de Burgos.</p> <p>B2.12.6. Comentar, tralo recoñecemento e o seu análise, as seguintes obras hispanomusulmá: Mesquita de Córdoba e Alhambra de Granada.</p> <p>B2.13.1. Investigar sobre o significado do Xuízo Final nas portadas das igrexas medievas</p> <p>B2.14.1. Entender o camiño de Santiago como unha vía de expansión da arte románica.</p> <p>B2.14.2. Elaborar un catálogo das obras medievas máis destacadas de Galicia</p>
---	--

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B2.1.1. Explica as características esenciais da arte paleocristiá e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	<ul style="list-style-type: none"> Describe as características da arte paleocristiá a partir de fontes históricas ou historiográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B2.1.2. Describe a orixe, a características e a función da basílica paleocristiá.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as características, a orixe e a función da basílica paleocristiá. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CCS
B2.1.3. Describe as características e función dos baptisterios, mausoleos e "martiria" paleocristiáns, e as súas partes.	<ul style="list-style-type: none"> Describe as características e función dos baptisterios, mausoleos e "martiria" paleocristiáns. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL
B2.1.4. Explica a evolución da pintura e o mosaico na arte paleocristiá, con especial referencia á iconografía.	<ul style="list-style-type: none"> Interpreta a iconografía da pintura e mosaicos paleocristiáns, indicando a súa evolución. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B2.2.1. Explica as características esenciais da arte bizantina a partir de fontes históricas ou historiográficas.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as características esenciais da arte bizantina a partir de fontes históricas ou historiográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA

B2.2.2. Explica a arquitectura bizantina a través da igrexa de Santa Sofía de Constantinopla.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica o sistema e os elementos arquitectónicos bizantinos tomando como modelo a igrexa de Santa Sofía de Constantinopla 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B2.2.3. Describe as características do mosaico bizantino e dos temas iconográficos do Pantocrátor e a Virxe e a Déesis, así como a súa influencia na arte occidental.	<ul style="list-style-type: none"> • Describe as características do mosaico bizantino e dos temas iconográficos, así como a súa influencia na arte occidental. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B2.3.1. Identifica, analiza e comenta o mosaico do Cortexo da emperatriz Teodora en San Vital de Rávena.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica, analiza e comenta o mosaico do Cortexo da emperatriz Teodora en San Vital de Rávena. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B2.4.1. Define o concepto de arte prerrománica e especifica as súas manifestacións en España e en Galicia.	<ul style="list-style-type: none"> • Entende que a arte prerrománica posúe as raíces da arte romana e serve de punto de referencia á arte medieval románica. • Menciona as obras máis significativas da arte prerrománica en Galicia e España 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL
B2.4.2. Identifica e clasifica razoadamente no seu estilo as seguintes obras: San Pedro da Nave (Zamora), Santa María do Naranco (Oviedo), San Miguel da Escalada (León), Santa Comba de Bande e San Miguel de Celanova (Ourense).	<ul style="list-style-type: none"> • Relaciona co seu estilo correspondente as seguintes obras: Santa María do Naranco (Oviedo), San Miguel de Celanova e Santa Comba de Bande (Ourense). 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B2.5.1. Describe as características xerais da arte románica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	<ul style="list-style-type: none"> • Describe as características xerais da arte románica a partir de fontes históricas ou historiográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B2.5.2. Describe as características e as función das igrexas e dos mosteiros na arte románica.	<ul style="list-style-type: none"> • Comprende a función desempeñada polas igrexas e mosteiros na arte románica. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CSC
B2.5.3. Explica as características da escultura e a pintura románicas, con especial referencia á iconografía.	<ul style="list-style-type: none"> • Describe as características da escultura e pinturas románicas a partir de imaxes. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL
B2.6.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes da arte románica.	<ul style="list-style-type: none"> • Especifica as relacións entre artistas e clientes da arte románica. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CSC
B2.7.1. Identifica, analiza e comenta as esculturas románicas do Xuízo Final no tímpano de Santa Fe de Conques (Francia).	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica, analiza e comenta as esculturas románicas do Xuízo Final no tímpano de Santa Fe de Conques (Francia). 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B2.8.1. Describe as características xerais da arte gótica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	<ul style="list-style-type: none"> • Describe as características xerais da arte gótica a partir de fontes históricas ou historiográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B2.8.2. Describe as características e a evolución da arquitectura gótica e especifica os cambios introducidos	<ul style="list-style-type: none"> • Explica as diferenzas evolutivas arquitectónicas que se introduciron no 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA

respecto á románica.	gótico en relación a arte románica	
B2.8.3. Describe as características e a evolución da escultura gótica, e especifica as súas diferenzas tipolóxicas, formais e iconográficas respecto á escultura románica.	<ul style="list-style-type: none"> Describe as características que diferencian a unha escultura gótica. Compara a evolución escultórica gótica en relación á escultura románica anterior. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B2.8.4. Recoñece e explica as innovacións da pintura de Giotto e do Trecento italiano respecto á pintura románica e bizantina.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica as innovacións da pintura do Trecento italiano e de Giotto en relación á pintura románica. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B2.8.5. Explica as innovacións da pintura flamenga do século XV e cita algunhas obras dos seus principais representantes.	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece as innovacións da pintura flamenga no século XV Identifica algunha obra flemenga representativa así como o seu autor. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B2.9.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes da arte gótica, e a súa variación respecto ao románico.	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece o cambio da relación entre artista e clientes na arte gótica. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CSC CAA
B2.10.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental da catedral de Reims, interior da planta superior da Sainte Chapelle de París.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental da catedral de Reims. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B2.10.2. Identifica, analiza e comenta o grupo da Anunciación e a Visitación da catedral de Reims.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica, analiza e comenta o grupo da Anunciación e a Visitación da catedral de Reims. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B2.10.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas góticas: escena de "A fuxida a Exipto", de Giotto, na Capela Scrovegni de Padua, Matrimonio Arnolfini", de Jan Van Eyck, "O descendemento da cruz", de Roger van der Weyden, e o "Xardín das Delicias, de Hieronymus Bosch.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas góticas: as escenas de "A fuxida a Exipto" e "Pranto ante Cristo morto", de Giotto, na Capela Scrovegni de Padua, "Matrimonio Arnolfini", de Jan Van Eyck, e o "Xardín das Delicias, de Hieronymus Bosch 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B2.11.1. Explica as características e evolución da arte románica e gótica en España.	<ul style="list-style-type: none"> Describe as características das obras románicas e góticas en España. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B2.11.2. Explica as características xerais da arte islámica a partir de fontes históricas o historiográficas.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as características xerais da arte islámica a partir de fontes históricas o historiográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B2.11.3. Describe os trazos esenciais da mesquita e o pazo islámico.	<ul style="list-style-type: none"> Distingue as partes fundamentais da mesquita coa función que desempeñan. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CSC
B2.11.4. Explica a evolución da arte hispanomusulmá.	<ul style="list-style-type: none"> Explica a evolución da arte hispanomusulmá. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA

B2.11.5. Explica as características da arte mudéxar e específica, con exemplos de obras concretas, as diferenzas entre o mudéxar popular e o cortesán.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece as características da arte mudéxar. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B2.12.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas románicas: San Vicente de Cardona (Barcelona), San Martín de Frómista e a catedral de Santiago de Compostela.	<ul style="list-style-type: none"> • Comenta, tralo recoñecemento e o seu análise , as seguintes obras arquitectónicas románicas : a catedral de Santiago de Compostela 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B2.12.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas románicas: "A dúbida de San Tomé", no ángulo do claustro de San Domingos de Silos (Burgos), "Última cea" do capitel historiado do claustro de San Xoán da Peña (Huesca) e fachada de Praterías e Pórtico da Gloria da catedral de Santiago.	<ul style="list-style-type: none"> • Comenta, tralo recoñecemento e o seu análise , as seguintes obras escultóricas románicas: fachada de Praterías e o Pórtico da Gloria da catedral de Santiago. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B2.12.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas murais románicas: bóveda da Anunciación aos pastores no Panteón Real de San Isidoro de León, e ábsida de San Clemente de Tahull (Lleida).	<ul style="list-style-type: none"> • Comenta, tralo recoñecemento e o seu análise , as seguintes pinturas murais románicas: bóveda da Anunciación aos pastores no Panteón Real de San Isidoro de León, e ábsida de San Clemente de Tahull (Lleida). 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B2.12.4. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental e interior da catedral de León, interior da catedral de Barcelona, e interior da igrexa de San Xoán dos Reis, de Toledo.	<ul style="list-style-type: none"> • Comenta, tralo recoñecemento e o seu análise, as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental e interior da catedral de León. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B2.12.5. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas góticas: tímpano da Portada do Sarmental da catedral de Burgos, e retablo de Gil de Siloé, na Cartuxa de Miraflores (Burgos).	<ul style="list-style-type: none"> • Comenta, tralo recoñecemento e o seu análise , as seguintes obras escultóricas góticas: tímpano da Portada do Sarmental da catedral de Burgos. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCECCCL • CAA
B2.12.6. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras hispanomusulmás: Mesquita de Córdoba, Aljafería de Zaragoza, Giralda de Sevilla e Alhambra de Granada.	<ul style="list-style-type: none"> • Comenta, tralo recoñecemento e o seu análise , as seguintes obras hispanomusulmás: Mesquita de Córdoba e Alhambra de Granada. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B2.13.1. Realiza un traballo de investigación sobre o tratamento iconográfico e o significado da visión apocalíptica de Cristo e o Xuízo Final na arte medieval.	<ul style="list-style-type: none"> • Investiga sobre o tratamento iconográfico do Xuízo Final na igrexa de Santa Fe de Conques. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA • CSIEE • CD
B2.14.1. Explica a importancia da arte	<ul style="list-style-type: none"> • Entende o Camiño de Santiago como 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC

románica no Camiño de Santiago.	unha vía de extensión da arte románica	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
B2.14.2. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables de arte medieval que se conservan en Galicia.	<ul style="list-style-type: none"> • Elabora un catálogo con breves comentarios das obras destacadas da arte medieval en Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA • CSIEE

Bloque 3. Desenvolvemento e evolución da arte europea no mundo moderno

CONTIDOS CURRICULARES	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 3.</p> <p>B3.1. Renacemento. Patróns e artistas. Orixe e desenvolvemento da nova linguaxe en arquitectura, escultura e pintura. Achegas de grandes artistas do Renacemento italiano.</p> <p>B3.2. Función social da arte no Renacemento</p> <p>B3.3. Comentario de obras de arte: arte do Renacemento.</p> <p>B3.4. A recepción da estética renacentista na Península Ibérica.</p> <p>B3.5. Comentario de obras de arte: arte española do Renacemento.</p> <p>B3.6. Unidade e diversidade do Barroco.</p>	<p>B3.1.1. Explicar as características esenciais do Renacemento italiano e a súa periodización a partir de fontes históricas ou historiográficas.</p> <p>B3.1.2. Describir as características da arquitectura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.</p> <p>B3.1.3. Comparar a pintura italiana do Quattrocento coa flamenga contemporánea.</p> <p>B3.1.4. Recoñecer as características propias da pintura veneciana do Cinquecento a través das súas obras máis representativas.</p> <p>B3.2.1. Entender o papel xogado polos mecenas na proliferación de obras e artistas no Renacemento.</p> <p>B3.2.2. Describir o cambio operado polo artista durante o Renacemento en canto á súa valoración social.</p> <p>B3.3.1. Realizar comentarios, despois de identificar e analizar diversas obras arquitectónicas, escultóricas e pictóricas características do Renacemento italiano.</p> <p>B3.4.1. Explicar as características propias da arquitectura e escultura renacentistas españolas.</p> <p>B3.4.2. Identificar as características da pintura do Greco a partir dalgunha das súas obras representativas.</p> <p>B3.5.1. Comentar as obras arquitectónicas, escultóricas e pictóricas representativas do Renacemento español, utilizando distintos enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).</p> <p>B3.6.1. Explicar as características esenciais do Barroco.</p>

<p>Linguaxe artística ao servizo do poder civil e eclesiástico. Urbanismo barroco. Igrexas e pazos. Principais tendencias.</p>	<p>B3.6.2. Diferenciar as características da arte renacentista da Barroca.</p>
<p>B3.7. Función social da arte no Barroco.</p>	<p>B3.6.3. Explicar o concepto de urbanismo barroco. B3.6.4. Comparar a escultura barroca coa renacentista a través de obras de arte.</p>
<p>B3.8. Comentario de obras de arte: arte do Barroco.</p>	<p>B3.6.5. Describir as características que definen a pintura barroca, diferenciando as tendencias pictóricas da Europa católica e da protestante.</p>
<p>B3.9. Barroco hispánico. Urbanismo e arquitectura. Imaxinaría barroca. Achega da pintura española: grandes figuras do Século de Ouro.</p>	<p>B3.6.6. Diferenciar as tendencias pictóricas italianas e os seus principais representantes</p>
<p>B3.10. Comentario de obras de arte: arte española do Barroco.</p>	<p>B3.6.7. Recoñecer as características propias da pintura barroca flamenga e holandesa.</p>
<p>B3.11. Século XVIII. Mantemento do Barroco. Refinamento rococó. Neoclasicismo e Romanticismo.</p>	<p>B3.7.1. Recoñecer o papel desempeñado polas academias europeas no S.XVIII na difusión ideolóxica e cultural.</p>
<p>B3.12. Comentario de obras de arte: arte do século XVIII.</p>	<p>B3.8.1. Comentar as obras arquitectónicas, escultóricas e pictóricas máis características do Barroco europeo, utilizando distintos enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico) trala súa identificación.</p>
<p>B3.13. Traballo de investigación en historia da arte.</p>	<p>B3.9.1. Coñecer as características fundamentais do urbanismo barroco español así como da súa evolución arquitectónica.</p>
<p>B3.14. Conservación do patrimonio: arte moderna.</p>	<p>B3.9.2.1 Explicar as características da imaxinería española barroca.</p>
	<p>B3.9.3.1. Recoñecer as características propias da pintura española no Século de Ouro.</p>
	<p>B3.9.4. Coñecer as diferentes etapas velazqueñas a través das súas obras máis representativas.</p>
	<p>B3.10. Comentar as obras arquitectónicas, escultóricas e pictóricas máis características da arte Barroca española, utilizando distintos enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).</p>
	<p>B3.11.1. Relacionar as tendencias artísticas do século XVIII como pervivencia da arte anterior e as innovacións ocasionadas coas novas correntes ideolóxicas.</p>
	<p>B3.11.2. Identificar as características salientables da arte Neoclásica.</p>
	<p>B3.11.3. Considerar a arte rococó como unha prolongación do Barroco tardío na decoración e pintura principalmente.</p>
	<p>B3.11.4. Comentar obras de Canova e David.</p>
	<p>B3.11.5. Considerar a obra de Salzillo como o derradeiro representante da imaxinería española ligada ó Barroco.</p>
	<p>B3.12.1 Realizar comentarios, trala súa identificación e análise das obras arquitectónicas e escultóricas máis sobresañtes do S.XVIII en España</p>
	<p>B3.13. Investigar sobre a construción da Basílica de San Pedro do Vaticano durante os S.XVI e XVII</p>
	<p>B.3.14 Confeccionar un catálogo das obras máis representativas conservadas en Galicia desde o S.XVI ao S.XVIII</p>

	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
--	--------------------------	---------------------

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE		
B3.1.1. Explica as características esenciais do Renacemento italiano e a súa periodización a partir de fontes históricas ou historiográficas	<ul style="list-style-type: none"> • Explica as características esenciais do Renacemento italiano e a súa periodización a partir de fontes históricas ou historiográficas 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B3.1.2. Especifica as características da arquitectura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.	<ul style="list-style-type: none"> • Especifica as características da arquitectura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B3.1.3. Especifica as características da escultura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.	<ul style="list-style-type: none"> • Especifica as características da escultura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B3.1.4. Especifica as características da pintura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.	<ul style="list-style-type: none"> • Especifica as características da pintura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B3.1.5. Compara a pintura italiana do Quattrocento coa dos pintores góticos flamengos contemporáneos.	<ul style="list-style-type: none"> • Compara a pintura italiana do Quattrocento coa dos pintores góticos flamengos contemporáneos. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B3.1.6. Explica a peculiaridade da pintura veneciana do Cinquecento e cita os artistas máis representativos.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece as características propias da escola veneciana do Cinquecento pictórico e menciona os artistas que a representan. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B3.2.1. Describe a práctica do patrocinio no Renacemento italiano e as novas reivindicacións dos artistas en relación co seu recoñecemento social e a natureza do seu labor.	<ul style="list-style-type: none"> • Entende o papel que xogou o mecenazgo na proliferación de obras artísticas durante o Renacemento. • Describe o cambio operado polo artista durante o Renacemento en canto á súa valoración social. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CSC
B3.3.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento italiano: cúpula de Santa María das Flores e interior da igrexa de San Lorenzo, ambas en Florencia e de Brunelleschi; pazo MédiciRiccardi en Florencia, de Michelozzo; fachada de Santa María Novella e do pazo Rucellai, ambos en Florencia e de Alberti; templo de San Pietro in Montorio en Roma, de Bramante; cúpula e proxecto de planta de San Pedro do Vaticano, de Michelangelo; Il Gesù en Roma, deGiacomo della Porta e Vignola; Villa Capra (Villa Rotonda) en Vicenza, de	<ul style="list-style-type: none"> • Realiza comentarios, despois de identificalas e analizadas das seguintes obras arquitectónicas do Renacemento italiano: cúpula de Santa María das Flores e interior da igrexa de San Lorenzo, ambas en Florencia e de Brunelleschi; pazo Médici Riccardi en Florencia, de Michelozzo ; templo de San Pietro in Montorio en Roma, de Bramante; cúpula e proxecto de planta de San Pedro do Vaticano, de Michelangelo; Il Gesù en Roma, deGiacomo della Porta e Vignola; Villa Capra (Villa Rotonda) en Vicenza, de 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA

Palladio.	de Palladio.	
B3.3.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Renacemento italiano: primeiro panel da "Porta do Paraíso" (da creación do mundo á expulsión do Paraíso), de Ghiberti; "Gattamelata", de Donatello; "Piedade" do Vaticano, "David", "Moisés" e as tumbas mediceas, de Michelangelo; "O rapto das sabinas", de Giambologna.	<ul style="list-style-type: none"> Realiza comentarios, despois de identificalas e analízalas das seguintes esculturas do Renacemento Italiano: "David" e "Gattamelata", de Donatello; "Piedade" do Vaticano, "David", "Moisés" e as tumbas mediceas, de Michelangelo. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B3.3.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Renacemento italiano: "O tributo da moeda" e "A Trindade", de Masaccio; "Anunciación" do Convento de San Marcos en Florencia, de Fra Angelico; "Madonna do Duque de Urbino", de Piero della Francesca; "A Virxe das rochas", "A última cea" e "A Gioconda", de Leonardo da Vinci; "A Escola de Atenas" de Rafael; a bóveda e o "Xuízo Final" da Capela Sixtina, de Michelangelo; "A tempestade", de Giorgione; "Venus de Urbino" e "Carlos V en Mühlberg", de Tiziano; "O lavatorio", de Tintoretto; "As vodas de Caná", de Veronés.	<ul style="list-style-type: none"> Realiza comentarios, despois de identificalas e analízalas das seguintes pinturas do Renacemento Italiano: "O tributo da moeda", de Masaccio; "A Virxe das rochas", "A última cea" e "A Gioconda", de Leonardo da Vinci; "A Escola de Atenas" de Rafael; a bóveda e o "Xuízo Final" da Capela Sixtina, de Michelangelo; "Venus de Urbino" e "Carlos V en Mühlberg", de Tiziano. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B3.4.1. Especifica as características peculiares do Renacemento español en comparación co italiano.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica os elementos diferentes da arte renacentista española en relación á italiana 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B3.4.2. Describe a evolución da arquitectura renacentista española.	<ul style="list-style-type: none"> Describe a evolución da arquitectura renacentista española. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B3.4.3. Explica a peculiaridade da escultura renacentista española.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as características definidoras da escultura renacentista española. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B3.4.4. Explica as características da pintura de El Greco a través dalgunhas das súas obras máis representativas.	<ul style="list-style-type: none"> Relaciona as características que distinguen á pintura do Greco a través dalgunhas das súas obras representativas. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B3.5.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento español: fachada da Universidade de Salamanca; pazo de Carlos V na Alhambra de Granada, de Pedro Machuca; mosteiro de San Lorenzo de El Escorial, de Juan de Herrera.	<ul style="list-style-type: none"> Comenta, previa identificación e análise o mosteiro de San Lorenzo de El Escorial, de Juan de Herrera. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B3.5.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas do	<ul style="list-style-type: none"> Comenta, previa identificación e análise, as seguintes obras escultóricas 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL

Renacemento español: "Sacrificio de Isaac" do retablo de San Bieito de Valladolid, de Alonso Berruguete; "Santo enterro", de Juan de Juni.	do Renacemento español: "Sacrificio de Isaac" do retablo de San Bieito de Valladolid, de Alonso Berruguete; "Santo enterro", de Juan de Juni.	<ul style="list-style-type: none"> CAA
B3.5.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas de El Greco: "O expolio", "A Santa Liga" ou "Adoración do nome de Xesús", "O martirio de San Mauricio", "O enterro do Señor de Orgaz", "A adoración dos pastores", "O cabaleiro da man no peito".	<ul style="list-style-type: none"> Comenta, previa identificación e análise, as seguintes obras da pintura de El Greco: : "O martirio de San Mauricio", "O enterro do Señor de Orgaz", "A adoración dos pastores". 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B3.6.1. Explica as características esenciais do Barroco.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as características esenciais do Barroco. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL
B3.6.2. Especifica as diferenzas entre a concepción barroca da arte e a renacentista.	<ul style="list-style-type: none"> Diferenza a concepción barroca da arte e a renacentista 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B3.6.3. Compara a arquitectura barroca coa renacentista.	<ul style="list-style-type: none"> Compara a arquitectura barroca coa renacentista. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B3.6.4. Explica as características xerais do urbanismo barroco.	<ul style="list-style-type: none"> Explica o concepto de urbanismo barroco. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL
B3.6.5. Compara a escultura barroca coa renacentista a través da representación de "David" por Michelangelo e por Bernini.	<ul style="list-style-type: none"> Compara a escultura barroca coa renacentista a través da representación de "David" por Michelangelo e por Bernini. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B3.6.6. Describe as características xerais da pintura barroca e especifica as diferenzas entre a Europa católica e a protestante.	<ul style="list-style-type: none"> Describe as características que definen a pintura barroca. Establece parangóns entre a pintura da Europa católica e da protestante. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA CSC
B3.6.7. Distingue e caracteriza as grandes tendencias da pintura barroca en Italia e os seus principais representantes.	<ul style="list-style-type: none"> Diferenza as tendencias pictóricas italianas e os seus principais representantes. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B3.6.8. Especifica as peculiaridades da pintura barroca flamenga e holandesa.	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece as características propias da pintura barroca flamenga e holandesa. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CCEC
B3.7.1. Describe o papel desempeñado no século XVIII polas academias en toda Europa e, en particular, polo Salón de París.	<ul style="list-style-type: none"> Relaciona o papel desempeñado polas academias europeas no S.XVIII en relación ás artes e ciencias. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CSC
B3.8.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco europeo do século XVII: fachada de San Pedro do Vaticano, de Carlo Maderno; columnata da praza de San Pedro do Vaticano, de Bernini; San Carlos das Catro	<ul style="list-style-type: none"> Realiza comentarios, trala súa identificación e análise das seguintes obras arquitectónicas do S.XVII: fachada de San Pedro do Vaticano, de Carlo Maderno; columnata da praza de San Pedro do Vaticano, de Bernini; 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA

Fontes en Roma, de Borromini; Pazo de Versalles, de Le Vau, J.H. Mansart e Le Nôtre.	San Carlos das Catro Fontes en Roma, de Borromini.	
B3.8.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas de Bernini: "David", "Apolo" e "Dafne", "A éxtase de Santa Teresa", "Cátedra de San Pedro".	<ul style="list-style-type: none"> Realiza comentarios, trala súa identificación e análise das seguintes obras escultóricas de Bernini: "David", "Apolo" e "Dafne", "A éxtase de Santa Teresa. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B3.8.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Barroco europeo do século XVII: "Vocación de San Mateo" e "Morte da Virxe", de Caravaggio; "Triunfo de Baco e Ariadna", na bóveda do pazo Farnese de Roma, de Annibale Carracci; "Adoración do nome de Xesús", bóveda de Il Gesù en Roma, de Gaulli (Il Baciccia); "Adoración dos Magos", "As tres Grazas" e "O xardín do Amor", de Rubens; "A lección de anatomía do doutor Tulpy", "A rolda nocturna", de Rembrandt.	<ul style="list-style-type: none"> Realiza comentarios, trala súa identificación e análise das seguintes obras pictóricas do século XVII "Vocación de San Mateo", de Caravaggio. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B3.9.1. Explica as características do urbanismo barroco en España e a evolución da arquitectura española durante o século XVII.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as características do urbanismo barroco en España e a evolución da arquitectura española durante o século XVII. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B3.9.2. Explica as características da imaxinaría barroca española do século XVII e compara a escola castelá coa andaluza.	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece as características da escultura relixiosa española no S.XVII. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B3.9.3. Explica as características xerais da pintura española do século XVII.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as características que definen a pintura española do século XVII 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL
B3.9.4. Describe as características e evolución da pintura de Velázquez a través dalgunhas das súas obras máis significativas.	<ul style="list-style-type: none"> Describe as características e evolución das etapas velazqueñas a través das obras máis representativas de cada unha delas. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B3.10.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco español do século XVII: Praza Maior de Madrid, de Xoán Gómez de Mora; Retablo de Santo Estevo de Salamanca, de Churriguera.	<ul style="list-style-type: none"> Realiza comentarios, trala súa identificación e análise das seguintes obras arquitectónicas españolas do S.XVII: Praza Maior de Madrid, de Xoán Gómez de Mora. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B3.10.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Barroco español do século XVII: "Piedad", de Gregorio Fernández; "Inmaculada do facistol", de Alonso Cano; "Magdalena penitente", de Pedro de Mena.	<ul style="list-style-type: none"> Realiza comentarios, trala súa identificación e análise das seguintes obras escultóricas do século XVII do Barroco español : " Piedad", de Gregorio Fernández. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA

<p>B3.10.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas españolas do Barroco español do século XVII: "Martirio de San Filipe", "O soño de Xacob" e "O zambro", de Ribera; "Bodegón" do Museo do Prado, de Zurbarán; "O augador de Sevilla, "Os borrachos", "A fragua de Vulcano", "A rendición de Breda", "O Príncipe Baltasar Carlos a cabalo", "A Venus do espello", "As meninas" e "As fiandeiras", de Velázquez; "A Sagrada Familia do paxariño", "A Inmaculada de El Escorial", "Os nenos da concha" e "Nenos xogando aos dados", de Murillo</p>	<ul style="list-style-type: none"> Realiza comentarios, trala súa identificación e análise das seguintes obras pictóricas do século XVII do Barroco español : "O augador de Sevilla, "Os borrachos", "A fragua de Vulcano", "A rendición de Breda", e "As meninas", de Velázquez. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
<p>B3.11.1. Explica o século XVIII como época de coexistencia de vellos e novos estilos artísticos nun contexto histórico de cambios profundos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Relaciona o contexto histórico do S.XVIII como un momento de cambios socio-políticos importantes que condicionan a coexistencia de estilos anteriores e outros máis innovadores. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA CSC
<p>B3.11.2. Compara o Barroco tardío e o Rococó, e especifica a diferente concepción da vida e a arte que encerran.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Diferenza o Rococó como un estilo artístico cunha visión diferente ó Barroco anterior. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA CSC
<p>B3.11.3. Explica as razóns do xurdimento do Neoclasicismo e as súas características xerais en arquitectura, escultura e pintura.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Relaciona a aparición do Neoclasicismo coa aparición de novas correntes ideolóxicas. Explica as características neoclásicas na arquitectura, escultura e pintura. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CSC
<p>B3.11.4. Comenta a escultura neoclásica a través da obra de Canova.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Comenta algunha obra escultórica de Cánova 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
<p>B3.11.5. Especifica as posibles coincidencias entre o Neoclasicismo e o Romanticismo na pintura de David.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Describe as diferentes etapas neoclásica e romántica na obra pictórica de David. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
<p>B3.11.6. Distingue entre a corrente tradicional e a clasicista da arquitectura barroca española do século XVIII.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Diferenza a corrente tradicional e clasicista da arquitectura barroca española do século XVIII 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
<p>B3.11.7. Explica a figura de Salzillo como derradeiro representante da imaxinería relixiosa española en madeira policromada.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Describe a obra de Salzillo como o derradeiro representante da imaxinería barroca española. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
<p>B3.12.1. Identifica, analiza e comenta as</p>	<ul style="list-style-type: none"> Realiza comentarios, trala súa 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC

seguintes obras arquitectónicas do século XVIII: fachada do Hospicio de San Fernando de Madrid, de Pedro de Ribera; fachada do Obradoiro da catedral de Santiago de Compostela, de Casas e Novoa; Pazo Real de Madrid, de Juvara e Sacchetti; Panteón de París, de Soufflot; Museo do Prado en Madrid, de Juan de Villanueva.	identificación e análise das seguintes obras arquitectónicas do S.XVIII en España : Torre do reloxo, de Andrade; fachada do convento de Santa Clara en Santiago, de Simón Rodríguez; fachada do Obradoiro da catedral de Santiago de Compostela, de Casas e Novoa;	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CAA
B3.12.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas do século XVIII: "A oración no horto", de Salzillo; "Eros e Psique" e "Paulina Bonaparte", de Canova.	<ul style="list-style-type: none"> • Realiza comentarios con criterio e previa identificación das seguintes obras escultóricas do S.XVIII: "A oración no horto", de Salzillo; "Eros e Psique" e "Paulina Bonaparte", de Canova. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B3.12.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de David: "O xuramento dos Horacios" e "A morte de Marat".	<ul style="list-style-type: none"> • Comenta, identificando e analizando as obras pictóricas de David: "O xuramento dos Horacios" e "A morte de Marat". 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B3.13.1. Realiza un traballo de investigación sobre o proceso de construción da nova basílica de San Pedro do Vaticano ao longo dos séculos XVI e XVII.	<ul style="list-style-type: none"> • Investiga sobre a construción da Basílica de San Pedro do Vaticano durante os S.XVI e XVII 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA • CD • CSIEE
B3.14.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte dos séculos XVI ao XVIII que se conservan en Galicia.	<ul style="list-style-type: none"> • Confecciona un catálogo coas obras máis salientables conservadas en Galicia dos séculos XVI ao XVIII 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA • CSIEE

Bloque 4. O século XIX: a arte dun mundo en transformación

CONTIDOS CURRICULARES	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
BLOQUE 4. B4.1. A figura de Goya. B4.2. Comentario de obras de arte: Goya. B4.3. A Revolución Industrial e o impacto dos novos materiais na arquitectura. Do Historicismo ao Modernismo. A Escola de Chicago. Nacemento do urbanismo moderno.	B4.1.1. Diferenciar a evolución da obra de gravado e pintura de Goya en relación ás súas etapas artísticas. B4.2.1. Comentar, identificándoas e analizándoas, as obras máis representativas de Goya nas diferentes etapas artísticas. B4.3.1 Describir as características da arquitectura de ferro durante o S.XIX, relacionándoas coa evolución técnica da revolución industrial. B4.3.2. Distinguir a actividade artística dos enxeñeiros e arquitectos na primeira metade do S.XIX B4.3.3. Recoñecer as características arquitectónicas do

<p>B4.4. Comentario de obras de arte: arquitectura do século XIX.</p> <p>B4.5. Evolución da pintura: Romanticismo, Realismo, Impresionismo e Simbolismo. Os postimpresionistas, xerme das vangardas pictóricas do século XX.</p> <p>B4.6. Función social da arte no século XIX.</p> <p>B4.7. Comentario de obras de arte: o século XIX.</p> <p>B4.8. Escultura: mantemento do clasicismo. Rodin.</p> <p>B4.9. Comentario de obras de arte: século XIX.</p> <p>B4.10. Traballo de investigación en historia da arte.</p>	<p>Neoclásico francés.</p> <p>B4.3.4. Valorar a influencia historicista na arquitectura e o posterior estilo ecléctico.</p> <p>B4.3.5. Recoñecer as características que definen o estilo modernista.</p> <p>B4.3.6. Describir a contribución da Escola de Chicago á arquitectura.</p> <p>B4.3.7. Explicar os cambios urbanísticos operados nas cidades de Madrid, Barcelona e París na segunda metade do S.XIX.</p> <p>B4.4.1. Comentar, identificándoas e analizándoas, as seguintes obras arquitectónicas: torre Eiffel de París e o templo da Sagrada Familia en Barcelona, de Gaudí.</p> <p>B4.5.1.1 Recoñecer as principais características do Romanticismo pictórico.</p> <p>B4.5.1.2. Diferenciar o Romanticismo pictórico baseado na liña de Ingres e na cor de Gericault e Delacroix.</p> <p>B4.5.2. Comparar os diferentes modos de tratamento do paisaxe na pintura de Constable e Turner.</p> <p>B4.5.3. Relacionar o Realismo cos cambios sociais e culturais de mediados do século XIX.</p> <p>B4.5.4. Establecer diferenzas entre Realismo e Romanticismo a partir de obras pictóricas.</p> <p>B4.5.5 Explicar as características do Impresionismo relacionándoas co contexto social, cultural e político do último terzo do S.XIX.</p> <p>B4.5.6.1. Entender o concepto de postimpresionismo .</p> <p>B4.5.6.2. Explicar as aportacións de Cézanne, Van Gogh e Gauguin que darán lugar as correntes pictóricas do S.XX</p> <p>B4.5.7. Entender o Simbolismo como reacción ás correntes artísticas do Realismo e Impresionismo.</p> <p>B4.6.1 Comprender os cambios da relación entre o artista e o cliente no terreo pictórico que se producen no S.XIX.</p> <p>B4.7.1. Comentar, identificándoas e analizándoas, as seguintes pinturas do século XIX: "Almorzo sobre a herba", de Manet; "Impresión, sol nacente" e a serie sobre a Catedral de Ruán, de Monet; "Unha tarde de domingo na Grande Jatte", de Seurat; "Xogadores de cartas" e "natureza morta con tarteira", de Cézanne; "A noite estrelada" e "O segador", de Van Gogh; "Visión despois do sermón" e "O mercado" ("Ta matete"), de Gauguin.</p> <p>B4.8.1. Relacionar a maior produción escultórica no S.XIX coas reformas urbanísticas levadas a cabo (monumentos conmemorativos e esculturas funerarias nos cemiterios)</p> <p>B4.8.2. Explicar as características da renovación escultórica de Rodin a través de su obra.</p> <p>B4.9.1. Comentar algunhas obras de Rodin, identificándoas e analizándoas.</p> <p>B4.10.1. Investigar sobre a construción do Palacio de Cristal</p>
---	--

B4.11. Conservación do patrimonio: arte do século XIX.	para a exposición universal de 1851. B4.11.1. Realizar un catálogo das obras galegas destacadas galegas do S.XIX.
--	--

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
4.1.1. Analiza a evolución da obra de Goya como pintor e gravador, desde a súa chegada á Corte ata o seu exilio final en Bordeos.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza a evolución da obra de Goya a través das súas etapas pictóricas e gravados realizados. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B4.1.2. Compara a visión de Goya nas series de gravados "Os caprichos" e "Os disparates ou proverbios".	<ul style="list-style-type: none"> Establece comparacións da visión de Goya nas series dos gravados "Os caprichos" e "Os disparates ou proverbios". 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B4.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Goya: " <i>O parasol</i> ", " <i>A familia de Carlos IV</i> ", " <i>O 2 de maio de 1808 en Madrid</i> " (" <i>A loita cos mamelucos</i> "), " <i>Os fusilamentos do 3 de maio de 1808</i> "; desastre nº 15 (" <i>E non hai remedio</i> ") da serie " <i>Os desastres da guerra</i> "; " <i>Saturno devorando un fillo</i> " e " <i>A leiteira de Bordeos</i> ".	<ul style="list-style-type: none"> Comenta, identificándoas e analizándoas, as seguintes obras de Goya: "<i>O parasol</i>", "<i>A familia de Carlos IV</i>", "<i>O 2 de maio de 1808 en Madrid</i>" ("<i>A loita cos Mamelucos</i>"), "<i>Os fusilamentos do 3 de maio de 1808</i>" e "<i>Saturno devorando un fillo</i>". 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CCEC
B4.3.1. Describe as características e a evolución da arquitectura do ferro no século XIX, en relación cos avances e as necesidades da revolución industrial.	<ul style="list-style-type: none"> Describe as características da arquitectura de ferro durante o S.XIX, analizando a evolución sufrida e a súa relación cos avances técnicos da revolución industrial. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CCEC CAA CSC CMCCT
B4.3.2. Explica as diferenzas entre enxeñeiros e arquitectos na primeira metade do século XIX.	<ul style="list-style-type: none"> Diferenza a actividade artística dos enxeñeiros e arquitectos na primeira metade do S.XIX 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B4.3.3. Explica as características do neoclasicismo arquitectónico durante o Imperio de Napoleón.	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece as características arquitectónicas do Neoclásico francés 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL
B4.3.4. Explica as características do historicismo en arquitectura e a súa evolución cara ao eclecticismo.	<ul style="list-style-type: none"> Describe a influencia do historicismo na arquitectura e a súa evolución cara ao eclecticismo. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B4.3.5. Explica as características e principais tendencias da arquitectura modernista.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as características da arquitectura modernista. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL
B4.3.6. Especifica as achegas da Escola de Chicago á arquitectura.	<ul style="list-style-type: none"> Describe a contribución da Escola de Chicago á arquitectura. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL
B4.3.7. Describe as características e os	<ul style="list-style-type: none"> Especificamos os cambios 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC

obxectivos das remodelacións urbanas de París, Barcelona e Madrid na segunda metade do século XIX.	operados na urbanización de París, Madrid e Barcelona na segunda metade do século XIX.	<ul style="list-style-type: none"> • CCL
B4.4.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas: templo da Madalena en París, de Vignon; Parlamento de Londres, de Barry e Pugin; Auditorio de Chicago, de Sullivan e Adler; torre Eiffel de París; templo da Sagrada Familia en Barcelona, de Gaudí.	<ul style="list-style-type: none"> • Comenta, identificándoas e analizándoas, as seguintes obras arquitectónicas torre Eiffel de París e o templo da Sagrada Familia en Barcelona, de Gaudí. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B4.5.1. Describe as características do Romanticismo na pintura e distingue entre o romanticismo da liña de Ingres e o romanticismo da cor de Gericault e Delacroix.	<ul style="list-style-type: none"> • Describe as características do Romanticismo pictórico. • Diferencia o Romanticismo pictórico baseado na liña de Ingres e na cor de Gericault e Delacroix. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B4.5.2. Compara as visións románticas da paisaxe en Constable e Turner.	<ul style="list-style-type: none"> • Compara os diferentes modos de tratamento do paisaxe na pintura de Constable e Turner. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B4.5.3. Explica o Realismo e a súa aparición no contexto dos cambios sociais e culturais de mediados do século XIX.	<ul style="list-style-type: none"> • Relaciona o Realismo cos cambios sociais e culturais de mediados do século XIX 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CSC
B4.5.4. Compara o Realismo co Romanticismo.	<ul style="list-style-type: none"> • Diferenza o Realismo do Romanticismo a partir de obras pictóricas. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B4.5.5. Describe as características xerais do Impresionismo e o Neoimpresionismo.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica as características do Impresionismo relacionándoas co contexto social-cultural e político do último terzo do S.XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL
B4.5.6. Define o concepto de postimpresionismo e especifica as achegas de Cézanne e Van Gogh como precursores das grandes correntes artísticas do século XX.	<ul style="list-style-type: none"> • Entende o concepto de postimpresionismo e explica as aportacións de Cézanne, Van Gogh e Gauguin como fundamentais para as correntes pictóricas do S.XX. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B4.5.7. Explica o Simbolismo de finais do século XIX como reacción fronte ao Realismo e ao Impresionismo.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica o Simbolismo como reacción ás correntes artísticas do Realismo e Impresionismo 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B4.6.1. Explica os cambios que se producen no século XIX nas relacións entre artistas e clientes, referidos á pintura.	<ul style="list-style-type: none"> • Comprende os cambios do papel de artista e clientes no terreo pictórico que se producen no S.XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CSC
B4.7.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do século XIX: "O baño turco", de Ingres; "A balsa da Medusa", de	<ul style="list-style-type: none"> • Comenta, identificándoas e analizándoas, as seguintes pinturas do século XIX: "Almorzo sobre a 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA

<p>Gericault; "A liberdade guiando o pobo", de Delacroix; "O carro de feo", de Constable; "Chuvia, vapor e velocidade", de Turner; "O enterro de Ornans", de Courbet; "O ánxelus", de Millet; "Almorzo sobre a herba", de Manet; "Impresión, sol nacente" e a serie sobre a Catedral de Ruán, de Monet; "Le Moulin de la Galette", de Renoir; "Unha tarde de domingo na Grande Jatte", de Seurat; "Xogadores de cartas" e "Mazás e laranxas", de Cézanne; "A noite estrelada" e "O segador", de Van Gogh; "Visión despois do sermón" e "O mercado" ("Ta matete"), de Gauguin.</p>	<p>herba", de Manet; "Impresión, sol nacente" e a serie sobre a Catedral de Ruán, de Monet; "Unha tarde de domingo na Grande Jatte", de Seurat; "Xogadores de cartas" e " Natureza morta con tarteira de Cézanne; "A noite estrelada" e "O segador", de Van Gogh; "Visión despois do sermón" e "O mercado" ("Ta matete"), de Gauguin.</p>	
<p>B4.8.1. Relaciona a produción e o academicismo dominante na escultura do século XIX coas transformacións levadas a cabo nas cidades (monumentos conmemorativos en prazas, parques e avenidas, e esculturas funerarias nos novos cemiterios).</p>	<ul style="list-style-type: none"> Entende a maior produción escultórica no S.XIX coas reformas urbanísticas levadas a cabo (monumentos conmemorativos e esculturas funerarias nos cemiterios) 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CSC CAA
<p>B4.8.2. Explica as características da renovación escultórica emprendida por Rodin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Explica as características da renovación escultórica de Rodin a través de su obra. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL
<p>B4.9.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Rodin: "O pensador" e "Os burgueses de Calais".</p>	<ul style="list-style-type: none"> Comenta algunhas obras de Rodin, identificándoas e analizándoas. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
<p>B4.10.1. Realiza un traballo de investigación sobre as exposicións universais do século XIX e a súa importancia desde o punto de vista arquitectónico.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Investiga sobre a construción do Palacio de Cristal para a exposición universal de 1851. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA CD CSIEE
<p>B4.10.2. Realiza un traballo de investigación sobre a influencia da fotografía e o gravado xaponés no desenvolvemento do Impresionismo, con referencias a obras concretas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Investiga sobre a influencia da fotografía e o gravado xaponés na pintura impresionista a través de obras concretas. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA CD CSIEE
<p>B4.11.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte do século XIX que se conservan en Galicia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Realiza un catálogo das obras máis destacadas galegas do S.XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA CSIEE

Bloque 5. A ruptura da tradición: a arte na primeira metade do século XX

CONTIDOS CURRICULARES	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
------------------------------	---

BLOQUE 5.

B5.1. O fenómeno das vangardas nas artes plásticas: Fauvismo, Cubismo, Futurismo, Expresionismo, pintura abstracta, Dadaísmo e Surrealismo.

B5.2. Comentario de obras de arte: a plástica na primeira metade do século XX.

B5.3. Renovación da linguaxe arquitectónica: o funcionalismo do Movemento Moderno e a arquitectura orgánica.

B5.1.1. Relacionar o concepto de vangarda co proceso de cambio social e de liberdade creadora dos artistas iniciado no século anterior.

B5.1.2. Explicar as características dos pintores fauves, indicando a orixe do termo.

B5.1.3.1 Describir as características do Cubismo, indicando o proceso de formación.

B5.1.3.2. Diferenciar entre Cubismo analítico e sintético

B5.1.4. Explicar o ideario do Futurismo relacionándoo cos principios do movemento.

B5.1.5.1. Recoñecer os pasos previos do expresionismo no S.XIX, explicando as características xerais.

B5.1.5.2. Diferenciar entre os grupos alemáns "A ponte" e "O xinete azul".

B5.1.6.1. Describir o proceso de nacemento e as características da pintura abstracta, diferenciando a vertente cromática e xeométrica.

B5.1.6.2. Recoñecer o Suprematismo ruso e o Neoplasticismo como correntes do movemento abstracto

B5.1.7.1. Comprender a actitude provocadora do Dadaísmo como froito dun contexto de crise.

B5.1.8.1. Explicar a orixe, as características e os obxectivos do Surrealismo.

B5.1.9.1. Explicar a importancia de Picasso, Miró e Dalí no movemento de vangardas artísticas.

B5.1.10. Describir a renovación en canto a temas e técnica que afecta a escultura na primeira metade do S.XX.

B5.1.11. Identificar as obras escultóricas da primeira metade do S.XX coas vangardas artísticas coas que se poden relacionar.

B5.2.1. Comentar, identificándoas e analizándoas, as seguintes obras: "A alegría de vivir", de Matisse; "As señoritas de Aviñón", "Retrato de Ambroise Vollard", "Natureza morta con cadeira de reixa de cana" e "Guernica", de Picasso; "O berro", de Munch; "A rúa", de Kirchner; "Primeira acuarela abstracta", de Kandinsky; "Táboa número 1", de Mondrian; "L.H.O.O.Q.", de Duchamp; "A chave dos campos", de Magritte; "O entroido de Arlequín" e "Mulleres e paxaros á luz da lúa", de Miró; "A persistencia da memoria", de Dalí.

B5.2.2. Comentar, identificándoas e analizándoas, as seguintes obras: "O profeta", de Gargallo; "Fonte", de Duchamp; "Muller peiteándose ante un espello", de Xulio González;; "Lagosta, nasa e cola de peixe", de Calder; "Figura reclinada", de Henry Moore.

B5.3.1. Explicar os trazos esenciais do Movemento Moderno en arquitectura.

<p>B5.4. Comentario de obras de arte: arquitectura da primeira metade do século XX.</p> <p>B5.5. Traballo de investigación en Historia da Arte.</p> <p>B5.6. Conservación do patrimonio: arte do século XX.</p>	<p>B5.3.2. Describir as achegas da arquitectura orgánica ao Movemento Moderno</p> <p>B5.4.1. Comentar, identificándoas e analizándoas, as seguintes obras arquitectónicas: pavillón de Alemaña en Barcelona e o Seagram Building en New York , de Mies van der Rohe; Vila Saboia en Poissy (Francia), de Le Corbusier; casa Kaufman (Casa da Cascada), de Frank Lloyd Wright.</p> <p>B5.5. Realizar un traballo de investigación sobre o Grupo de Artistas e Técnicos Españois Para o Progreso da Arquitectura Contemporánea (GATEPAC).</p> <p>B5.6. Selecciona unha obra arquitectónica, unha escultura ou unha pintura da primeira metade do século XX, das existentes en Galicia, e xustifica a súa elección.</p>
---	--

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B5.1.1. Define o concepto de vangarda artística en relación co acelerado ritmo de cambios na sociedade da época e a liberdade creativa dos/das artistas iniciada na centuria anterior.	<ul style="list-style-type: none"> Relaciona o concepto de vangarda co proceso de cambio social e de liberdade creadora dos artistas iniciado no século anterior. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CSC
B5.1.2. Describe a orixe e as características do Fauvismo.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as características dos pintores fauves, indicando a orixe do termo. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL
B5.1.3. Describe o proceso de xestación e as características do Cubismo, distinguindo entre o Cubismo analítico e o sintético.	<ul style="list-style-type: none"> Describe as características do Cubismo, indicando o proceso de formación. Diferenza entre Cubismo analítico e sintético 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA CSC
B5.1.4. Describe o ideario e os principios do futurismo.	<ul style="list-style-type: none"> Le o ideario do futurismo relacionándoo cos principios do movemento. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL
B5.1.5. Identifica os antecedentes do expresionismo no século XIX, explica as súas características xerais e especifica as diferenzas entre os grupos alemáns "A ponte" e "O xinete azul".	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece os pasos previos do expresionismo no S.XIX, explicando as características xerais. Diferenza entre os grupos alemáns "A ponte" e "O xinete azul". 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B5.1.6. Describe o proceso de xestación e as características da pintura abstracta, distingue a vertente cromática e a xeométrica, e especifica algunhas das súas correntes máis significativas,	<ul style="list-style-type: none"> Describe o proceso de nacemento e as características da pintura abstracta, diferenciando a vertente cromática e 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA

como o Suprematismo ruso ou o Neoplasticismo.	xeométrica. • Recoñece o Suprematismo ruso e o Neoplasticismo como correntes do movemento abstracto.	
B5.1.7. Describe as características do Dadaísmo como actitude provocadora nun contexto de crise.	• Describe as características do Dadaísmo como actitude provocadora nun contexto de crise.	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B5.1.8. Explica a orixe, as características e os obxectivos do Surrealismo.	• Explica a orixe, as características e os obxectivos do Surrealismo.	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL
B5.1.9. Explica a importancia dos pintores españois Picasso, Miró e Dalí no desenvolvemento das vangardas artísticas.	• Explica a importancia de Picasso, Miró e Dalí no movemento de vangardas artísticas.	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL
B5.1.10. Explica a renovación temática, técnica e formal da escultura na primeira metade do século XX, distinguindo as obras relacionadas coas vangardas pictóricas e as que utilizan recursos ou linguaxes independentes.	<ul style="list-style-type: none"> • Especifica as características que definen a escultura na primeira metade do século XX. • Distingue as obras escultóricas relacionadas coas vangardas pictóricas ou con outros recursos e linguaxes independentes 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B5.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: "A alegría de vivir", de Matisse; "As señoritas de Aviñón", "Retrato de Ambroise Vollard", "Natureza morta con cadeira de reixa de cana" e "Guernica", de Picasso; "A cidade que emerxe", de Boccioni; "O berro", de Munch; "A rúa", de Kirchner; "Lírica" e "Sobre branco II", de Kandinsky; "Cadrado negro", de Malevich; "Composición II", de Mondrian; "L.H.O.O.Q.", de Duchamp; "O elefante das Celebes", de Ernst; "A chave dos campos", de Magritte; "O entroido de Arlequín" e "Mulleres e paxaros á luz da lúa", de Miró; "O xogo lúgubre" e "A persistencia da memoria", de Dalí.	• Comenta, identificándoas e analizándoas as seguintes obras: "A alegría de vivir", de Matisse; "As señoritas de Aviñón", "Retrato de Ambroise Vollard", "Natureza morta con cadeira de reixa de cana" e "Guernica", de Picasso; "O berro", de Munch; "A rúa", de Kirchner; "Primeira acuarela abstracta", de Kandinsky; "Táboa número 1", de Mondrian; "L.H.O.O.Q.", de Duchamp; "A chave dos campos", de Magritte; "O entroido de Arlequín" e "Mulleres e paxaros á luz da lúa", de Miró; "A persistencia da memoria", de Dalí.	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B5.2.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas: "O profeta", de Gargallo; "Formas únicas de continuidade no espazo", de Boccioni; "Fonte", de Duchamp; "Muller peiteándose ante un espello", de Xulio	• Comenta, identificándoas e analizándoas as seguintes obras: "O profeta", de Gargallo; A fonte de Duchamp; "Lagosta, nasa e cola de peixe", de Calder;	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA

González; "Mademoiselle Pogany I", de Brancusi; "Lagosta, nasa e cola de peixe", de Calder; "Figura reclinada", de Henry Moore.	"Figura reclinada", de Henry Moore.	
B5.3.1. Explica o proceso de configuración e os trazos esenciais do Movemento Moderno en arquitectura.	<ul style="list-style-type: none"> Explica os trazos esenciais do Movemento Moderno en arquitectura. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B5.3.2. Especifica as achegas da arquitectura orgánica ao Movemento Moderno.	<ul style="list-style-type: none"> Describe as achegas da arquitectura orgánica ao Movemento Moderno 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B5.4.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas: edificio da Bauhaus en Dessau (Alemaña), de Gropius; pavillón de Alemaña en Barcelona, de Mies van der Rohe; Vila Saboia en Poissy (Francia), de Le Corbusier; casa Kaufman (Casa da Cascada), de Frank Lloyd Wright.	<ul style="list-style-type: none"> Comenta, identificándoas e analizándoas as seguintes obras arquitectónicas: pavillón de Alemaña en Barcelona e o edificio Seagram Building en New York, de Mies van der Rohe; Vila Saboia en Poissy (Francia), de Le Corbusier; casa Kaufman (Casa da Cascada) e Museo Guggenheim de New York, de Frank Lloyd Wright. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B5.5.1. Realiza un traballo de investigación sobre o Grupo de Artistas e Técnicos Españois Para o Progreso da Arquitectura Contemporánea (GATEPAC).	<ul style="list-style-type: none"> Realiza un traballo de investigación sobre o Grupo de Artistas e Técnicos Españois Para o Progreso da Arquitectura Contemporánea (GATEPAC). 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA CD CSIEE
B5.6.1. Selecciona unha obra arquitectónica, unha escultura ou unha pintura da primeira metade do século XX, das existentes en Galicia, e xustifica a súa elección.	<ul style="list-style-type: none"> Selecciona unha obra arquitectónica, unha escultura ou unha pintura da primeira metade do século XX, das existentes en Galicia, e xustifica a súa elección. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA CSIEE

Bloque 6. A universalización da arte desde a segunda metade do século XX

CONTIDOS CURRICULARES	CRITERIOS DE AVALIACIÓN CURRICULARES
<p>BLOQUE 6.</p> <p>B6.1. Predominio do Movemento Moderno ou Estilo Internacional en arquitectura. A arquitectura á marxe do estilo internacional: High Tech, arquitectura Posmoderna e Deconstrución.</p>	<p>B6.1.1 Relaciona a universalización da arte co papel desempeñado polos medios de comunicación de masas e as exposicións e feiras internacionais de arte.</p> <p>B6.1.2. Explicar as razóns do mantemento e a difusión internacional do Movemento Moderno en arquitectura.</p> <p>B6.1.3. Distinguir, describindo as características doutras</p>

<p>B6.2. Comentario de obras de arte: arquitectura desde a segunda metade do século XX.</p>	<p>tendencias arquitectónicas á marxe do Movemento Moderno ou Estilo Internacional, en particular a High Tech, a posmoderna e a deconstrución.</p> <p>B6.2.1. Comentar, identificando e analizando as seguintes obras: "Edificio Saboya", de Le Corbusier; edificio Seagram en Nova York e o Pavillón de Alemania en Barcelona, de M. van der Rohe; o museo Guggenheim de Nova York e a casa Kauffman, de F. Lloyd Wright.</p>
<p>B6.3. Artes plásticas: das segundas vangardas á posmodernidade.</p>	<p>B6.3.1. Comparar o Informalismo europeo co Expresionismo abstracto norteamericano.</p> <p>B6.3.2. Comprender a abstracción postpictórica a partir do expresionismo abstracto.</p> <p>B6.3.3. Explicar as características que son propias do Minimalismo.</p> <p>B6.3.4. Describir os elementos esenciais da arte cinética e a Op-Art.</p> <p>B6.3.5. Explicar unha obra de arte conceptual polas características esenciais.</p> <p>B6.3.6. Diferenciar unha obra de Arte Povera polas súas características.</p> <p>B6.3.7. Distinguir o Pop-art, a Nova Figuración e o Hiperrealismo comparando diversas obras.</p> <p>B6.3.8. Entender a finalidade das seguintes artes non duradeiras: Happening, Body Art e Land Art.</p> <p>B6.3.9. Especificar os elementos comúns que marcan as artes plásticas posmodernas.</p>
<p>B6.4. Comentario de obras de arte: a arte desde a segunda metade do século XX.</p>	<p>B6.4.1. Comentar, identificando o nome da obra e o seu autor, as seguintes obras artísticas: "Pintura" (Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía de Madrid), de Tapies; "Grito nº 7", de Antonio Saura; "One: number 31, 1950", de J. Pollock; "Equivalent VIII", de Carl André; "Unha e tres cadeiras", de J. Kosuth.; "Marilyn Monroe" serigrafía de 1967), de A. Warhol.</p>
<p>B6.5. Novos sistemas visuais: fotografía, cine e televisión, cartelismo e cómic. Combinación de linguaxes expresivas.</p>	<p>B6.5.1. Describir a linguaxe específica expresiva que proporcionan os novos sistemas visuais como a fotografía, cartel, cine, cómic, producións televisivas, videoarte e arte por computador.</p>
<p>B6.6. Impacto das novas tecnoloxías na difusión e na creación artística</p>	<p>B6.6.1. Relacionar as posibilidades artísticas que ofrecen as novas tecnoloxías.</p>
<p>B6.7. Arte e cultura visual de masas.</p>	<p>B6.7.1. Comprender o concepto de cultura de masas, explicando as súas características básicas.</p>

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	MÍNIMOS ESIXIBLES	COMPETENCIAS
B6.1.1. Explica o papel desempeñado no proceso de universalización da arte polos medios de comunicación de masas e as exposicións e feiras internacionais de arte.	<ul style="list-style-type: none"> • Relaciona a universalización da arte co papel desempeñado polos medios de comunicación de masas e as exposicións e feiras internacionais de arte. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B6.1.2. Explica as razóns do mantemento e a difusión internacional do Movemento Moderno en arquitectura.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica as razóns do mantemento e a difusión internacional do Movemento Moderno en arquitectura. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL
B6.1.3. Distingue e describe as características doutras tendencias arquitectónicas á marxe do Movemento Moderno ou Estilo Internacional, en particular a High Tech, a posmoderna e a deconstrución.	<ul style="list-style-type: none"> • Distingue e describe as características doutras tendencias arquitectónicas á marxe do Movemento Moderno ou Estilo Internacional, en particular a High Tech, a posmoderna e a deconstrución. 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CCEC • CCL
B6.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: "Unité d'habitation" en Marsella, de Le Corbusier; edificio Seagram en Nova York, de M. van der Rohe e Philip Johnson; o museo Guggenheim de Nova York, de F. Lloyd Wright; a Casa da Ópera de Sydney, de J. Utzon; o centro Pompidou de París, de R. Piano e R. Rogers; o AT & T Building de Nova York, de Philip Johnson; o museo Guggenheim de Bilbao, de F. O. Gehry.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: "A casa Saboya" de Le Corbusier; o Pavillón de Alemania en Barcelona e o edificio Seagram en Nova York, de M. van der Rohen; o museo Guggenheim de Nova York e a casa Kauffman, de F. Lloyd Wright. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B6.3.1. Explica e compara o Informalismo europeo e o Expresionismo abstracto norteamericano.	<ul style="list-style-type: none"> • Compara o Informalismo europeo co Expresionismo abstracto norteamericano. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
B6.3.2. Explica a abstracción postpictórica.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica a abstracción postpictórica 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL
B6.3.3. Explica o Minimalismo.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica as características que son propias do Minimalismo. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL
B6.3.4. Explica a arte cinética e a Op-Art.	<ul style="list-style-type: none"> • Describe os elementos esenciais da arte cinética e a Op-Art. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL
B6.3.5. Explica a arte conceptual	<ul style="list-style-type: none"> • Explica unha obra de arte conceptual polas características esenciais. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL

B6.3.6. Explica a Arte Povera.	<ul style="list-style-type: none"> Diferenza unha obra de Arte Povera polas súas características. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL
B6.3.7. Distingue e explica algunhas das principais correntes figurativas: Pop-art, Nova Figuración, Hiperrealismo.	<ul style="list-style-type: none"> Distingue o Pop-art, a Nova Figuración e o Hiperrealismo comparando diversas obras. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL
B6.3.8. Explica en que consisten as seguintes manifestacións de arte non duradeira: Happening, Body Art e Land Art.	<ul style="list-style-type: none"> Explica en que consisten as seguintes manifestacións de arte non duradeira: Happening, Body Art e Land Art. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL
B6.3.9. Describe os formulacións xerais da posmodernidade, referida ás artes plásticas.	<ul style="list-style-type: none"> Especifica as características das artes plástica posmodernas. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL
B6.4.1. Identifica o autor e a corrente artística (non necesariamente o título), e analiza e comenta as seguintes obras: "Pintura" (Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía de Madrid), de Tapies; "Grito nº 7", de Antonio Saura;"One: number 31, 1950", de J. Pollock; "Ctesiphon III", de F. Stella; "Equivalente VIII", de Carl André; "Vega 200", de Vasarely; "Unha e tres cadeiras", de J. Kosuth; "Iglú con árbore", de Mario Merz; "Marilyn Monroe" serigrafía de 1967), de A. Warhol; "O Papa que berra" (estudo a partir do retrato do Papa Inocencio X), de Francis Bacon; "A Gran Vía madrileña en 1974", de Antonio López.	<ul style="list-style-type: none"> Comenta, identificando o nome da obra e o seu autor, as seguintes obras artísticas: "Pintura" (Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía de Madrid), de Tapies ; "Equivalente VIII", de Carl André; "One: number 31, 1950", de J. Pollock; "Unha e tres cadeiras",de J. Kosuth;" Marilyn Monroe" serigrafía de 1967), de A. Warhol. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
B6.5.1. Explica brevemente o desenvolvemento dos novos sistemas visuais e as características da súa linguaxe expresiva: fotografía, cartel, cine, cómic, producións televisivas, videoarte e arte por computador.	<ul style="list-style-type: none"> Describe a linguaxe específica expresiva que proporcionan os novos sistemas visuais como a fotografía, cartel, cine, cómic, producións televisivas, videoarte e arte por computador. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL
B6.6.1. Especifica as posibilidades que ofrecen as novas tecnoloxías para a creación artística e para a difusión da arte.	<ul style="list-style-type: none"> Relaciona as posibilidades de creación artística e a súa difusión que ofrecen as novas tecnoloxías. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CMCCT CD
B6.7.1. Define o concepto de cultura visual de masas, e describe os seus trazos esenciais.	<ul style="list-style-type: none"> Explica os trazos esenciais da cultura de visual de masas. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CSC

5.9. TEMPORALIZACIÓN E SECUENCIACIÓN DOS CONTIDOS**Xeografía e Historia 1º ESO**

<u>UNIDADES DIDÁCTICAS</u>	<u>AVALIACIÓN</u>
A TERRA E A SÚA REPRESENTACIÓN	1ª avaliación
O RELEVO TERRESTRE	
AS AUGAS DO PLANETA	
OS CLIMAS DO PLANETA	
AS PAISAXES DA TERRA	
INTRODUCCIÓN Á HISTORIA	2º avaliación
A PREHISTORIA	
AS CIVILIZACIÓNS URBANAS. MESOPOTAMIA E EXIPTO	
A CIVILIZACIÓN GREGA	3ª avaliación
A CIVILIZACIÓN ROMANA	
O TERRITORIO DE ESPAÑA E GALICIA NA ANTIGÜIDADE	

Xeografía e Historia 2º ESO

<u>UNIDADES DIDÁCTICAS</u>	<u>AVALIACIÓN</u>
1.- O INICIO DA IDADE MEDIA	1ª avaliación
2.- A EUROPA FEUDAL	
3.- O DESENVOLVEMENTO DAS CIDADES NA IDADE MEDIA	

4.- A CULTURA E ARTE NA IDADE MEDIA	
5.- AL- ANDALUS	
6.- OS REINOS CRISTIÁNS HISPÁNICOS	
7.- O ESTUDO FÍSICO DE ESPAÑA E GALICIA	2ª avaliación
8.- A POBOACIÓN NO MUNDO	
9.- AS CIDADES	
10.- O CONTINENTE EUROPEO. POBOACIÓN E CIDADES	
11.- ESPAÑA E GALICIA: TERRITORIO, POBOACIÓN E CIDADES.	
	3ª avaliación

Xeografía e Historia 3º ESO

<u>UNIDADES DIDÁCTICAS</u>	<u>AVALIACIÓN</u>
INTRODUCCIÓN Á XEOGRAFÍA	1ª avaliación
A ORGANIZACIÓN POLÍTICA DO MUNDO	
O MUNDO, UNHA ECONOMÍA GLOBALIZADA	
O SECTOR PRIMARIO	
MINARÍA, ENERXÍA E INDUSTRIA	2º avaliación
OS SERVIZOS	
O RETO DO DESENVOLVEMENTO	

INTRODUCCIÓN Á HISTORIA	3ª avaliación
A IDADE MODERNA, UNHA NOVA ERA	
NOVAS FORMAS DE PENSAR. RENACEMENTO E REFORMA	
A FORMACIÓN DO IMPERIO ESPAÑOL	
A EUROPA DO BARROCO	

Ámbito lingüístico e social 3º ESO PMAR

<u>UNIDADES DIDÁCTICAS</u>	<u>AVALIACIÓN</u>
UNIDADE 1	1ª avaliación
UNIDADE 2	
UNIDADE 3	2º avaliación
UNIDADE 4	
UNIDADE 5	3ª avaliación
UNIDADE 6	

Historia 4º ESO

<u>UNIDADES DIDÁCTICAS</u>	<u>AVALIACIÓN</u>
A CRISE DO ANTIGO RÉXIME	1ª avaliación
REVOLUCIÓNS LIBERAIS E NACIONALISMOS	
A REVOLUCIÓN INDUSTRIAL E OS CAMBIOS SOCIAIS	
IMPERIALISMO, GUERRA E REVOLUCIÓN	2ª avaliación
O MUNDO DE ENTREGUERRAS	
A SEGUNDA GUERRA MUNDIAL	
A GUERRA FRÍA	3ª avaliación
A DESCOLONIZACIÓN E O TERCEIRO MUNDO	
O MUNDO DESDE 1945 ATA A ACTUALIDADE	

Historia do mundo contemporáneo 1º Bacharelato

<u>UNIDADES DIDÁCTICAS</u>	<u>AVALIACIÓN</u>
INTRODUCCIÓN	1ª avaliación
A CRISE DO, ANTIGO RÉXIME, AS REVOLUCIÓNS LIBERAIS E OS NACIONALISMOS.	
AS TRANSFORMACIÓNS ECONÓMICAS E SOCIAIS. A REVOLUCIÓN INDUSTRIAL. ORIXES E DESENVOLVEMENTO DO MOVEMENTO OBREIRO	
A DOMINACIÓN EUROPEA DO MUNDO E A I GUERRA MUNDIAL	
A REVOLUCIÓN RUSA	2º avaliación
O PERÍODO DE ENTREGUERRAS	
A SEGUNDA GUERRA MUNDIAL	
A GUERRA FRÍA E DESCOLONIZACIÓN	3ª avaliación
EVOLUCIÓN DOS BLOQUES NUN MUNDO BIPOLAR	
XEOPOLÍTICA DO MUNDO ACTUAL	

Historia de España 2º Bacharelato

<u>UNIDADES DIDÁCTICAS</u>	<u>AVALIACIÓN</u>
0.- INTRODUCCIÓN. ANÁLISE DE FONTES HISTÓRICAS E CRONOLOXÍA.	
1.- A PENÍNSULA IBÉRICA DESDE OS PRIMEIROS HUMANOS ATA A DESAPARICIÓN DA MONARQUÍA VISIGODA	
2.- A IDADE MEDIA: TRES CULTURAS E UN MAPA POLÍTICO EN CONSTANTE CAMBIO	

3.- A FORMACIÓN DA MONARQUÍA HISPÁNICA E A SÚA EXPANSIÓN MUNDIAL	1ª avaliación
4.- O ANTIGO RÉXIME: OS PRIMEIROS BORBÓNS	
5A.- INICIOS E CONSOLIDACIÓN DO SISTEMA LIBERAL. A CRISE DO ANTIGO RÉXIME E A REVOLUCIÓN LIBERAL	
5B.- INICIOS E CONSOLIDACIÓN DO SISTEMA LIBERAL: A CONSTRUCIÓN DO ESTADO LIBERAL E O SEXENIO DEMOCRÁTICO	2ª avaliación
6.- ESTADO E NACIÓN NA RESTAURACIÓN BORBÓNICA	
7.-AS TRANSFORMACIÓNS ECONÓMICAS NA ESPAÑA LIBERAL	
8.- SEGUNDA REPÚBLICA E GUERRA CIVIL	3ª avaliación
9.- ESPAÑA NO FRANQUISMO	
10.- TRANSICIÓN Á DEMOCRACIA E ESPAÑA DEMOCRÁTICA	

Hª da Arte 2º Bacharelato

<u>UNIDADES DIDÁCTICAS</u>	<u>AVALIACIÓN</u>
INTRODUCCIÓN	1ª avaliación
1. RAÍCES DA ARTE EUROPEA: O LEGADO DA ARTE CLÁSICA	
2. NACEMENTO DA TRADICIÓN ARTÍSTICA OCCIDENTAL: A ARTE MEDIEVAL	
3. DESENVOLVEMENTO E EVOLUCIÓN DA	

ARTE EUROPEA NO MUNDO MODERNO	
4. O SÉCULO XIX: A ARTE DUN MUNDO EN TRANSFORMACIÓN	2ª avaliación
5. A RUPTURA DA TRADICIÓN: A ARTE NA PRIMEIRA METADE DO SÉCULO XX	3ª avaliación
6. A UNIVERSALIZACIÓN DA ARTE DESDE A SEGUNDA METADE DO SÉCULO XX	

6. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS

A educación pódese concibir como un proceso construtivo no que o alumno se converte no motor do seu propio proceso de aprendizaxe ao modificar el mesmo os seus esquemas de coñecemento. Xunto a el, o profesor exerce o papel de guía ao poñer en contacto os coñecementos e as experiencias previas do alumno cos novos coñecementos, ao tempo que permite ademais asegurar que o alumno poderá utilizar o aprendido en circunstancias reais e acadar novas aprendizaxes

Partindo disto, a metodoloxía empregada para o desenvolvemento da materia outorgará un protagonismo especial á práctica directa mediante o emprego de recursos didácticos específicos, co fin de que o alumnado observe e interprete os feitos xeográficos, históricos e artísticos a través de textos, imaxes, mapas ou informacións estatísticas.

Partimos da base de que o noso Departamento imparte materias moi diferentes e a distintos niveis educativos, que afectan ao diverso grao de madurez dos alumnos, implicando variadas estratexias para comprender os contidos, aínda así podemos aplicar métodos iguais cunha maior ou menor profundización e complexidade. Partindo dos coñecementos que xa ten o alumnado convén empregar dous tipos de estratexias, de exposición e de indagación.

A **estratexia expositiva** sérvenos para ofrecer ao alumnado unha información elaborada sobre un esquema conceptual que se irá desenvolvendo na clase a partir de medios tanto orais (preguntas), escritas (exercicios prácticos ou de comprensión) ou visuais (fotografías, vídeos, mapas, textos de lectura...) segundo o que consideremos necesario. Esta estratexia poderase utilizar preferentemente para os feitos e conceptos máis abstractos.

Outros contidos poden ser aprendidos mediante a realización de pequenos **traballos de investigación**, buscando información, ben individualmente ou en grupos, a partir do libro de texto e nos distintos medios (prensa, internet, enciclopedias, localización in situ...), favorecendo a reflexión, a crítica, a elaboración de hipóteses e que cada alumno/a asuma a responsabilidade da súa aprendizaxe. Neste sentido é relevante a utilización das tecnoloxías da información e a comunicación.

Na aprendizaxe é esencial atopar o equilibrio entre comprensión e memorización polo que convén axudar ao alumnado a diferenciar con claridade o que son datos informativos esenciais en cada tema polo que requiren ser memorizados e os que só teñen un interese coxuntural.

Tamén é importante facer especial fincapé no desenvolvemento de técnicas de traballo intelectual, sobre todo a comezo do curso, insistindo na comprensión lectora e a capacidade de expresarse correctamente. Neste sentido débense promover actividades que estimulen o interese e o hábito da lectura, a expresión oral e escrita, así como aquelas que requiran da utilización dun vocabulario rigoroso á hora de elaborar redaccións, resumos, esquemas, etc. Asemade é fundamental a adquisición dun pensamento

evolutivo, abstracto, de interrelación e lóxico, co fin de potenciar a análise multicausal e a comprensión dos distintos acontecementos que se relacionan no espazo e no tempo.

É interesante que o alumno chegue a *aprender a aprender* dende a práctica diaria na clase, intentando adquirir o coñecemento de destrezas que logo poda utilizar no futuro, tal é o caso da resolución de cálculos, análise de situacións, comentarios de textos, etc., así como a construción de gráficas, mapas, cadros sinópticos, esquemas..., que contribuirían a formar unha sólida armazón intelectual.

Esta metodoloxía non iría completa se non desenvolvéramos nos alumnos o espírito crítico, que lle confira unha autonomía persoal futura, desta maneira podemos utilizar **debates**, nos que podan participar e mostren actitudes de atención, tolerancia e respecto, sempre cunha actitude positiva cara ó diálogo e mostrando unha posición razoada ante as cuestións plantexadas na aula.

A interdisciplinabilidade estará presente nas distintas unidades didácticas, pero pode fomentarse coa nosa colaboración en actividades doutros Departamentos ou realizados polo centro.

7. MATERIAIS, FERRAMENTAS E RECURSOS DIDÁCTICOS

O material imprescindible é o libro de texto como base do que arranca o proceso de aprendizaxe. No curso 2021-22 establécense os seguintes:

Ciencias sociais- Xeografía e Historia de 1º ESO. Os camiños do saber. Ed. Santillana (2012) ISBN **978-84-8224-996-4**

Xeografía e Historia de 2º ESO. XEOGRAFIA E HISTORIA. Saber Facer. Serie Descubre Ed. Santillana (2016) ISBN **978-84-9972-582-6**

Xeografía e Historia de 3º ESO. XEOGRAFIA E HISTORIA. Saber Facer. Serie Descubre Ed. Santillana (2015) ISBN **978-84-9972-282-5**

Ámbito lingüístico e social de 3º ESO PMAR . Programa de mellora Ámbito lingüístico e social. Ed Xerais, Niveis 1, ISBN **978-84-9121-227-0** (Linguas castelá e galega e literatura) e 2, ISBN **978-84-9121-228-7** (Ciencias Sociais- Xeografía e Historia).

Xeografía e Historia de 4º ESO. XEOGRAFIA E HISTORIA. Saber Facer. Serie Descubre Ed. Santillana(2015) ISBN **978-84-9972-713-4**

Hª do mundo Contemporáneo de 1º Bacharelato. Consorcio Editorial Galego. Baía Edicións.(2019) ISBN **978 - 84-9995-318-2**

Hª de España de 2º Bacharelato. Consorcio Editorial Galego. Baía Edicións (2016) ISBN **978 - 84-9995-200-0**

Outros recursos didácticos serían libros, enciclopedias, soporte informático..... como forma de investigación e aprendizaxe á hora de seleccionar información. Empregarase a aula virtual como apoio ás clases utilizando presentacións de power point cos contidos necesarios para reforzar as explicacións realizadas na clase, documentos con tarefas para trabalar e corrixir nas clases, enlaces a vídeos e páxinas web que cubran a necesaria visión de conxunto e proporcionen outra forma de coñecemento, enlaces a actividades interactivas, etc...

8. PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E CUALIFICACIÓN

Os **PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN** que aplicaremos son os seguintes:

1.- Probas escritas ou orais

Os exames poden resultar unha fonte de información útil para diversos fins: reproducir contidos conceptuais relevantes, relacionar contidos próximos, expresar opinións ou xuízos de valor, aplicar contidos procedementais, formular e resolver problemas de diversa índole.

Estas probas permiten valorar diversas actividades, dende aprendizaxes de tipo elemental (coñecer datas e sucesos, clasificacións etc...) ata chegar a actividades que conlevan procesos de descomposición – integración, isto é, analizar e sintetizar. Poderían consistir en: elaboración de resumos, esquemas e mapas conceptuais, elaboración de sínteses, comentario de imaxes artísticas, preguntas nas que se pide desenvolver un tema concreto, resolución dalgún suposto práctico ou elaboración dunha gráfica (gráficas lineais, diagramas de barras, climogramas, elaboración de eixes cronolóxicos, etc...); a realización por parte do alumno de comentarios de textos ou mapas xeográficos ou históricos (guiados); exercicios de definición ou relación entre conceptos,...

As probas tamén poderán incluír cuestións caracterizadas pola súa brevidade tanto na súa formulación como na súa posible solución e que resultan moi útiles para avaliar o coñecemento de datos, dominio da terminoloxía, precisión de conceptos, etc...

Con estas probas podemos valorar a capacidade dos alumnos para a selección e organización das ideas principais dun tema traballado, a súa capacidade de análise e tamén o seu xuízo crítico.

- **ESO:** Nelas deberán estar presentes nunha proporción razoable os contidos conceptuais e procedementais que correspondan á unidade ou unidades das que se examine o alumnado. Estas probas constarán basicamente de dúas partes que os alumnos e alumnas contestarán cun mínimo de coñecemento e coherencia nas súas respostas.

A primeira parte será de carácter procedemental e consistirá na interpretación de mapas e textos, de gráficas e diagramas ou de fotografías relacionadas coa materia obxecto de exame e adecuados ao seu nivel de aprendizaxe.

A segunda parte será de carácter conceptual, consistente na definición de conceptos básicos ou no desenvolvemento de cuestións reflexivas nas que se amose a asimilación dos contidos conceptuais, a capacidade de relación (como procedemento) e a habilidade discursiva.

Estas probas escritas realizaranse dúas veces en cada avaliación facendo **media entre elas**.

- **Historia do mundo contemporáneo (1º Bacharelato):** ao tratarse do curso anterior a finalizar a etapa de Bacharelato, estas probas presentarán unha complexidade maior ca na ESO. Ademais de presentar cuestións semellantes aos referidos para Secundaria, pode haber exames de comentarios de texto ou de desenvolvemento de temas cunha maior extensión. En todo caso, o alumnado contará con dous exames por avaliación que farán media entre eles.

- **Historia de España (2º Bacharelato)** En cada trimestre haberá unha proba escrita seguindo o modelo e os criterios da CIUG na súa avaliación. Dita proba terá os seguintes apartados:

- **DEFINICIÓNS** (ata 2 puntos, 0,5 puntos por concepto). Preténdese que o alumnado amose precisión no manexo dos termos históricos. A resposta debe ser concreta, conforme ó estilo das entradas dos dicionarios especializados. Recoméndase unha extensión máxima de 3-4 liñas por concepto. Os conceptos para definir serán 4 e o seu valor total 2 puntos

En cada exame poderá entrar calquera das 70 definicións propostas pola CIUG estudadas ata a data do mesmo.

- **PREGUNTA A DESENVOLVER NUNHA CARA DE FOLIO** (ata 3 puntos): O obxectivo deste exercicio é que o alumnado mostre o seu dominio dos contidos, pero tamén a súa capacidade para artellar

unha resposta razoada e coherente. A resposta debe cingirse á cuestión presentada. Recoméndase unha extensión máxima dunha cara de folio (25-30 liñas).

En cada exame poderá entrar calquera das 17 preguntas propostas pola CIUG estudadas ata a data do mesmo

- **COMPOSICIÓN DE TEXTO HISTÓRICO** (ata 5 puntos) sobre toda a materia da idade contemporánea comprendida nos 25 temas propostos pola CIUG estudada ata ese momento. Teranse en conta a capacidade de análise, a capacidade relacional, a axeitada utilización dos documentos e a precisión espazo-temporal.

• **Historia da Arte (2º Bacharelato)** As probas escritas serán cinco, correspondentes a cada un dos bloques programados pola CIUG (o bloque quinto e o sexto están fundidos no propio programa), coincidindo a realización de dous exames na primeira e segunda avaliación, mentres que a do último bloque será realizado na terceira.

O modelo de exame de cada bloque estrutúrase nos seguintes apartados:

1.- Análise de dúas obras de arte mediante os seguintes apartados:

1.1. Identificación, título, autor, cronoloxía, cultura, estilo, movemento. (1 punto)

1.2. Encadramento no contexto histórico-artístico. (1 punto)

1.3. Análise e comentario da lámina. (2 puntos)

2.- Definición e explicación de catro palabras de vocabulario artístico (2 puntos/ 0.5 puntos por cada unha delas).

Os modelos de exame das materias correspondentes a 2º de bacharelato poden ser modificados segundo as instrucións emitidas pola CIUG ao longo do curso académico

A proba final de Maio servirá para recuperar os bloques nos que o alumnado non acadou calificación positiva, seguíndose o modelo de exame que figura anteriormente.

2.- Observación do traballo na aula.-

Se, como pretendemos, conseguimos un ensino activo e participativo, debemos ter en conta a participación individual mediante o interese polas actividades, preguntas que fai, respostas ás preguntas do profesor ou dos compañeiros, actitude e participación nos traballos en grupo. Terase tamén en conta a actitude de respecto cara os demais membros da comunidade escolar, respecto a quenda de palabra, ás normas de convivencia, coidado do material, etc

Por outra banda, terase en conta a realización dos exercicios, así como o feito de traer diariamente o material correspondente á materia (libro de texto, caderno,...) e, especialmente, a actitude positiva dentro da aula (interese e atención ante a materia, actitude de respecto cara o profesor ou aos compañeiros/as, puntualidade, etc...).

Este apartado valorarase a partir dunha **rúbrica sobre a observación directa do traballo e participación na aula**

INDICADORES	NUNCA (0,1)	POUCO (2,3,4)	SUFICIENTE MENTE (5,6)	REGULAR MENTE (7,8)	MOITO (9,10)
Participa na clase e mostra interese pola materia (40 %)					
Realiza as tarefas propostas (35 %)					
Ten un comportamento correcto e mostra					

respecto cara os compañeiros (10 %)					
Trae a clase o material necesario (15 %)					

3.- Presentación de traballos

Neste apartado entrarían unha grande variedade de traballos, que teñan por obxecto algún aspecto da Xeografía, da Historia ou a Historia da Arte. **Mediante a seguinte rúbrica** avaliaríanse as tarefas realizadas polos alumnos, tanto individualmente como en grupos, así como a súa exposición oral. En todo caso deben servir ao profesor para valorar a asimilación dos estándares de aprendizaxe traballados previamente.

INDICADORES	NADA (0,1)	POUCO (2,3,4)	SUFICIENTE MENTE (5,6)	REGULAR MENTE (7,8)	MOITO (9,10)
Participa activamente na busca de información (5 %)					
Sabe seleccionar a información das fontes usadas (20 %)					
Participa activamente na elaboración de contidos (5 %)					
Elabora correctamente os contidos (25 %)					
Participa de xeito activo na elaboración dos esquemas (5 %)					
Estrutura correctamente os contidos (20 %)					
Intégrase ben para o traballo en equipo (5 %)					
Participa na exposición dos					

contidos (5 %)					
Expón con claridade os contidos (10 %)					

Caderno de clase: Aínda que non se valorará en porcentaxe dentro da nota da avaliación, recoméndase que cada alumno dispoña dun caderno a limpo onde consten todas as actividades realizadas durante o curso reunindo unhas condicións de organización, limpeza e ortografía correctas, xa que constitúe un dos instrumentos para o estudo das dúas probas escritas que se realizarán en cada avaliación.

Actividades de recuperación.- A posta en práctica dun sistema de avaliación continua permitirá a aplicación dun reforzo inmediato naqueles casos nos que se detecten obxectivos non acadados, contidos non asimilados ou dificultades específicas que poidan impedir o progreso do alumno/a. Polo tanto, os alumnos/as que suspendan unha avaliación, realizarán un exame de recuperación desa parte, antes da seguinte avaliación.

No caso das materias de Historia de España e de H^a da Arte de 2º Bacharelato realizarase unha única recuperación final de toda a materia para aqueles alumnos que no acadasen en maio o mínimo para aprobar.

Os mínimos esixibles están incluídos nas programacións por niveis, figurando no apartado 6.

PROCEDEMENTOS DE CUALIFICACIÓN

A nota global do alumno/a en cada avaliación, será de 0 a 10, e estará formada pola valoración dos coñecementos, dos procedementos e as actitudes, desglosándose a porcentaxe da seguinte maneira:

ESO: a media obtida polas probas escritas representará o 75 % do valor da nota en cada avaliación (**7'5 puntos**); a observación directa do traballo e participación na aula e valoración das tarefas propostas poden puntuar ata o 10% da nota (**1 punto**), en caso de mostrar actitudes negativas levaría ao alumno a non contar esta porcentaxe na súa nota global; e finalmente, a presentación de xeito correcto de todo tipo de traballos (tanto a nivel individual como en equipo) propostos polo profesor en cada tema puntuará ata o 15 % da nota da avaliación (**1'5 puntos**).

En 4º ESO na opción de aplicadas as porcentaxes varían respecto ao resto de grupos no referente ás probas escritas (representando o 70 % da nota en cada avaliación **-7 puntos-**); e á presentación de traballos propostos polo profesor que poderán puntuar ata o 20 % da nota da avaliación (**2 puntos**).

Polo que respecta ao ámbito lingüístico e social de 3º PMAR, a media obtida polas probas escritas representará o 50 % do valor da nota en cada avaliación (**5 puntos**); a observación directa do traballo e participación e valoración das tarefas realizadas na aula poden puntuar ata o 20 % da nota (**2 puntos**), e finalmente, a presentación de xeito correcto de todo tipo de traballos (tanto a nivel individual como en equipo) propostos polo profesor en cada tema puntuará ata o 30 % da nota da avaliación (**3 puntos**).

Ao tratarse dunha materia que engloba lingua e literatura (galega e castelá) así como ciencias sociais (xeografía e historia), a cualificación global de cada avaliación estará composta por a suma ponderada das notas de cada unha destas materias (60 % lingua e literatura galega e castelá e 40 % ciencias sociais).

A nota final será a media proporcionada das tres avaliacións (incluídas as cualificacións obtidas nas recuperacións). Esta proporción pode variar dependendo da complexidade da materia dada no trimestre (dificultade ou cantidade).

1º BACHARELATO: as porcentaxes serían similares ás utilizadas na opción de aplicadas de 4º ESO representando as probas escritas o 70 % da nota en cada avaliación **-7 puntos-**; e a presentación de traballos propostos polo profesor o 20 % da nota da avaliación (**2 puntos**), mantendo para a participación na aula e valoración das tarefas propostas o 10% da nota (**1 punto**)

2º BACHARELATO:

Historia de España.- As intervencións realizadas na aula e a presentación de xeito correcto das actividades relacionadas con composicións de texto, elaboración de resumos ou esquemas dos temas e definición de vocabulario histórico (tanto a nivel individual como en equipo) propostos polo profesor en cada trimestre serán valorados ata o 15 % da nota da avaliación (**1'5 puntos**); a observación directa do traballo e participación na aula puntuarán ata o 5% da nota (**0'5 puntos**), o 80% (**8 puntos**) será o resultado da nota obtida na proba escrita realizada ao final do trimestre seguindo o modelo e os criterios da CIUG na súa avaliación. A execución formal dos exames por parte do/a alumno/a debe ser correcta tanto a nivel de presentación (limpeza, marxes) como de ortografía, podendo ser descontados ata 2 puntos sobre una nota de 10, como máximo, por estas razóns.

A **nota final** da materia será a media obtida a partir da suma da nota da 1ª avaliación, do dobre da nota da 2ª avaliación e da tripla da nota da terceira avaliación, debido á ampliación progresiva dos contidos que abarca cada unha delas.

Historia da Arte.- As actividades programadas polo profesor (definicións de vocabulario artístico, cuestións de teoría e comentarios sobre obras de arte , realizados a nivel informático (con posible exposición na aula) serán valorados ata **1,5 puntos** (15% da nota da avaliación); a actitude do alumnado, interese e participación na clase contarán **0,5 puntos** (5%) da nota global; a eles sumaranse **ata 8 puntos** (80%) correspondentes á media dos exames realizados durante o trimestre seguindo o modelo e os criterios da CIUG na súa avaliación.

Ao realizar recuperacións trimestralmente, **non se levará a cabo un exame de recuperación final** en ningún dos niveis, agás nas materias de Historia de España e de Hª da Arte de 2ª Bacharelato (nas que, ao non realizar recuperacións trimestralmente o alumnado que, ao chegar o remate do curso, non acadase os contidos mínimos esixidos e, polo tanto, non aprobase a materia, poderá realizar no mes de maio unha proba de suficiencia cualificada de 0 a 10 puntos. Esta proba terá unha estrutura idéntica ás probas escritas realizadas durante o curso).

En todas as materias impartidas polo departamento, o alumnado que ao chegar o remate do curso non acadase os contidos mínimos esixidos e, polo tanto, non aprobase a materia, deberá realizar na convocatoria extraordinaria de xuño unha proba de suficiencia cualificada de 0 a 10 puntos. Esta proba terá unha estrutura idéntica ás probas escritas realizadas durante o curso.

9. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.

Para a análise do proceso de ensino e da práctica docente utilizaremos rúbrica baseadas nos seguintes aspectos:

MOTIVACIÓN POR PARTE DO PROFESOR CARA A APRENDIZAXE DO ALUMNADO

INDICADORES	VALORACIÓN (0 – 5)	PROPOSTAS DE MELLORA
Presento ao principio de cada sesión un plan de traballo, explicando a súa finalidade.		
Relaciono os temas da materia con acontecementos da actualidade		
Informo ao alumnado dos progresos conseguidos así como das dificultades atopadas.		
Estruturo e organizo os contidos dando unha visión xeral de cada tema (guións, mapas conceptuais, esquemas...)		

Fomento a participación do alumnado nos debates dentro do proceso de ensino		
---	--	--

PLANIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA E COORDINACIÓN CO RESTO DO PROFESORADO

INDICADORES	VALORACIÓN (0 – 5)	PROPOSTAS DE MELLORA
Teño establecido que cada nivel académico está estruturado por Unidades Didácticas		
Deseño a programación didáctica baseándome nas competencias básicas que debe de adquirir o alumnado		
Formulo os obxectivos didácticos de forma que expresan claramente as habilidades que o alumnado debe acadar		
Establezo, de modo explícito, os criterios, procedementos e instrumentos de avaliación que permiten facer o seguimento do progreso do alumnado e comprobar o grao no que acadan as aprendizaxes.		
Planifico a actividade educativa de forma coordinada co resto do profesorado do departamento		
Coordínome con outros profesionais (profesores de apoio, PT, Departamento de Orientación), para modificar e/ou adaptar contidos, actividades, metodoloxía, recursos...		

ESTRUTURA E COHESIÓN NO PROCESO ENSINO/APRENDIZAXE

INDICADORES	VALORACIÓN (0 – 5)	PROPUESTAS DE MELLORA
Deseño actividades que aseguran a adquisición dos obxectivos didácticos previstos		
Propoño ao alumnado actividades variadas (de introdución, de motivación, de desenvolvemento, de síntese, de consolidación, de ampliación e de avaliación).		
Facilito a adquisición de novas aprendizaxes a través de diversas metodoloxías (lección maxistral, traballo cooperativo, traballo individual)		
Distribúo o tempo adecuadamente: (breve tempo de exposición e o resto do mesmo para as actividades que o alumnado realiza na clase).		
Utilizo recursos didácticos variados (audiovisuais, informáticos, técnicas de aprender a aprender...), tanto para a presentación dos contidos como para a práctica do alumnado, favorecendo o seu uso autónomo por parte dos mesmos.		
Comprobo, de diferentes modos, que o alumnado entendeu a tarefa que ten que realizar: facendo preguntas, facendo que verbalicen o proceso, etc..		

SEGUIMIENTO DO PROCESO DE ENSINO/APRENDIZAXE

INDICADORES	VALORACIÓN (0 – 5)	PROPOSTAS DE MELLORA
Reviso frecuentemente as actividades propostas dentro e fora da aula, adecuando os tempos, agrupamentos e materiais utilizados.		
En caso de obxectivos insuficientemente acadados, propoño novas actividades de repaso que faciliten a súa adquisición.		
En caso de obxectivos suficientemente acadados, propoño actividades de ampliación que faciliten un maior grao de adquisición.		
Adapto o material didáctico e os recursos ás características e necesidades do alumnado realizando traballos individualizados e diferentes tipos de actividades e exercicios.		
Plantexo traballo en grupo para analizar as interaccións entre o alumnado.		

AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO/APRENDIZAXE

INDICADORES	VALORACIÓN (0 – 5)	PROPOSTAS DE MELLORA
Cada unidade didáctica ten claramente establecidos os criterios de avaliación		
Utilizo suficientes criterios de avaliación que atendan de xeito equilibrado a avaliación dos diferentes estándares		
Uso diferentes instrumentos de avaliación (probas orales e/ou escritas, portfolios, rúbricas, observación directa...) para coñecer o seu rendemento académico.		
Utilizo os resultados da avaliación para modificar os procedementos didácticos e mellorar a miña intervención docente		
Realizo unha avaliación inicial a principio de curso, para axustar a programación, na que teño en conta o informe final do titor anterior, o doutros profesores, e o do Departamento de Orientación.		

10. ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES

No presente curso este Departamento contará con alumnos que presenten as Xeografía e Historia pendentes de 1º, 2º e 3º de ESO, ademais da Hª do mundo Contemporáneo de 1º Bacharelato

Para os alumnos que non superaron a materia de Xeografía e Historia de cursos anteriores da ESO e 1º de Bacharelato, establécense os pasos seguintes para a recuperación da materia:

- A principios de curso, no mes de setembro, o alumnado con materias pendentes son convocados a unha reunión na que se lles entregará por escrito os contidos mínimos e os criterios de avaliación, que serán os establecidos no curso anterior.

- Aportaráselles tamén o material que precisen para preparar a materia Este material, realizado polo Departamento de Xeografía e Historia, consistirá nunhas fichas de traballo cunha selección de termos,

conceptos, supostos teóricos e prácticos da materia a recuperar, agrupados en dous conxuntos que entregarán aos alumnos para a elaboración e resolución dos mesmos antes dos exames parciais de recuperación.

- Ao longo do curso poderán plantexarse dúbidas que serán resoltas durante os primeiros recreos do luns e do mércores polo xefe de departamento.

- Realizaranse dous exames parciais de recuperación da materia pendente: A principios do mes de Novembro farase un primeiro exame parcial e na primeira metade do mes de Febreiro ten lugar o segundo exame parcial. Estas datas estarán fixadas no calendario preparado pola xefatura de estudos. Estes exames contabilizarán ata 7'5 puntos en cada avaliación parcial para o alumnado.

- Con anterioridade aos exames parciais os/as alumnos/as deberán realizar un boletín de traballo, que inclúe os contidos dos que se examinarán, e entregalo nas datas que lles sexan marcadas, co fin de serlles devoltos, xa corrixidos, para o seu estudo definitivo. Este traballo contará ata un ata 2'5 puntos da nota do parcial sempre que se realice de forma correcta na súa totalidade e sen erros nin faltas ortográficas ou de redacción; non sexa igual ó de algún compañeiro; ou por outros motivos que faga restar puntuación. O alumno/a que non entregue os exercicios na data indicada contabilizará un 0 neste apartado e poderá presentarse a cada exame parcial, pero debe obter 5 puntos sobre 7'5 para lograr o aprobado.

- Os/as alumnos/as que cursen 3º PMAR coa materia de Xeografía e Historia pendente de cursos anteriores, debido ás dificultades de aprendizaxe que presentan, irán realizando este traballo na aula baixo a supervisión da profesora que imparte o ámbito socio-lingüístico en 3º PMAR, sendo corrixido finalmente polo xefe do departamento de X e Hª quen o valorará seguindo os criterios de avaliación marcados anteriormente (comprensión, presentación, expresión escrita, etc.). Este traballo contará ata un 50% da nota sempre que se realice de forma correcta na súa totalidade e sen erros nin faltas ortográficas ou de redacción.

- Se o alumno aproba este traballo, non precisaría realizar o exame acadando un 5 como nota do parcial. No caso de querer obter maior nota poderá presentarse de xeito voluntario a un exame valorado sobre 5 sumándose a cualificación obtida neste á nota do traballo.

- Se o alumno non acada os 5 puntos do traballo deberá presentarse obrigatoriamente ao exame valorado sobre 5, sendo a nota global a suma da puntuación acadada no traballo máis a nota obtida no exame.

A nota final será a media das dúas avaliacións parciais. En caso de suspender algunha das avaliacións parciais cunha nota non compensatoria co outro (inferior a 4 puntos na suma da puntuación da ficha e o exame), na primeira semana de Maio, realizarase un exame final para aqueles alumnos que deban recuperar as avaliacións parciais suspensas.

12. AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS E COLECTIVAS

A avaliación debe ser continua, formativa e integrada no proceso ensino-aprendizaxe. Partiremos dunha avaliación inicial coa que pretendemos valorar os coñecementos previos e esquemas mentais do alumnado. Para levala a cabo deberemos ter en conta a información do alumnado que consta nos informes elaborados ao remate do anterior curso escolar:

- A nivel académico podemos coñecer as calificacións obtidas na avaliación ordinaria do curso anterior. A partir delas podemos saber cal foi a calificación obtida na materia, se o alumnado é repetidor, se tivo algún programa de reforzo ou apoio, ou se asistiu ao PROA.

- A nivel condutual e de convivencia podemos saber se o alumnado tivo condutas contrarias ás normas de convivencia e os motivos das mesmas, se recibiu amonestacións na clase, se participou ,oito ou pouco na dinámica da clase,ou se tivo problemas de acoso/bullying

Á existencia de atención á diversidade: existencia de ACI, reforzo, etc.

En segundo lugar é importante a información que se obtén a partir da observación nas primeiras semanas de clase vendo como é a motivación do alumnado, interese e participación, se trae ou non o material escolar, etc.

Por último, o terceiro instrumento desta avaliación será unha proba inicial. Dita proba, consistente nunha serie actividades (comprensión de textos, vocabulario, feitos históricos ou coñecementos xeográficos e artísticos...) avaliará, fundamentalmente, a adquisición dos estándares mínimos de aprendizaxe do curso inmediatamente anterior, aínda que tamén contemplará aspectos relacionados coas áreas e materias do curso presente, orientándonos cara o establecemento das estratexias de aprendizaxe e a realización das actividades máis axeitadas á súa realidade.

Unha vez analizados os resultados desta avaliación inicial, procederemos a la toma de medidas de reforzo ou adaptacións, previo informe do Departamento de Orientación e contando co apoio do P.T do centro. Estes alumnos recibirán unha atención o máis individualizada posible con exercicios e actividades adaptados ás súas capacidades e destrezas.

13. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Enténdese por atención á diversidade o conxunto de medidas e accións que teñen como finalidade adecuar a resposta educativa ás diferentes características e necesidades, ritmos e estilos de aprendizaxe, motivacións, intereses e situacións sociais e culturais de todo o alumnado. As medidas de atención á diversidade, rexeranse polo recollido no Plan de Atención á diversidade do centro e na lexislación vixente, indo sempre do ordinario ao extraordinario e podendo ser modificadas froito da avaliación continuada das mesmas

As medidas propostas para a atención á diversidade no departamento de Xeografía e Historia son o reforzo educativo e as adaptacións curriculares. Estableceranse os que sexan necesarios partindo da avaliación inicial e a avaliación continua e contando co asesoramento do Departamento de Orientación.

O reforzo educativo é unha medida ordinaria de atención á diversidade que afecta a elementos non prescritivos do currículo, é dicir, á secuencia de contidos, ás formas e instrumentos de avaliación, á organización da aula, etc. Estas medidas de reforzo serán elaboradas e levadas a cabo no contexto escolar polo profesor que imparte a materia, os destinatarios serán aqueles alumnos que coa modificación deses elementos non prescritivos do currículo poden seguir o proceso ordinario de ensinanza-aprendizaxe. Para os alumnos que precisen reforzo farase un seguimento dos mesmos proporcionándolles follas de actividades que irán resolvendo na casa e entregarán de novo o profesor. Tamén se contempla a posibilidade de realizar para este alumnado probas específicas adaptadas ás súas posibilidades.

As adaptacións curriculares individualizadas son modificacións que afectan a elementos prescritivos do currículo: obxectivos, contidos e criterios de avaliación. Estas adaptacións teñen como destinatarios ós alumnos sobredotados e os que teñen dificultades graves de visión, audición ou motricidade. A realización destas adaptacións faraa o profesor que imparta a materia coa colaboración do departamento e os profesionais de orientación psicopedagóxica.

Outro aspecto a desenvolver será, na medida das posibilidades, respostar e satisfacer as demandas e curiosidades dos alumnos que presentan capacidades por encima da media, tratando de fomentar as súas inxedanzas individuais.

A relación de alumnado que é obxecto de medidas de atención á diversidade recollerase nas actas de departamento.

14. ELEMENTOS TRANSVERSAIS

A materia de Xeografía e Historia é posiblemente unha das que recollen máis contidos relacionados cos elementos transversais, polo tanto están sendo traballados durante todo o curso de forma directa ou indirecta.

En relación á **educación moral e cívica**, os alumnos reflexionan sobre os dereitos humanos cando entran en contacto con sociedades divididas por privilexios coa existencia da escravitude ou con

Constitucións, por exemplo. O día da Constitución (decembro) é unha data que pode servir para valorar este documento histórico.

A educación para a paz aparece en temas como a tolerancia relixiosa, conflitos bélicos ou sociais, desigual desenvolvemento, etc., aínda que é tratado ao longo do curso, pode facerse unha lectura ou comentario sobre ela en outubro (día da Paz). O obxectivo sería valorar a diversidade humana, impedindo o xurdimento de condutas xenófobas e intolerantes, considerando a diversidade cultural como unha realidade a respectar.

A educación para a saúde inclúe a preservación dos medios naturais como unha maneira de procurar ao ser humano unha mellor calidade de vida, ademais do coidado persoal en canto a hixiene, alimentación e saúde. Os contidos de xeografía sobre os medios naturais e os de historia sobre costumes alimentarios e hixiénicos doutras culturas ou épocas, así coma o descubrimento de vacinas ou métodos profilácticos contribúen a desenvolver estes valores no alumnado.

A educación no sexista intenta evitar a diferenciación por motivo sexual que aínda persiste na nosa sociedade. Nos libros de texto recóllese o papel xogado pola muller nas distintas culturas e situacións históricas. O día internacional da muller en marzo é un bo momento para reflexionar sobre esas mulleres anónimas ou máis coñecidas que contribuíron á evolución social nunha historia marcada por homes.

A educación para o consumo pode serlles útil para que analicen a publicidade, o consumismo e ademais, reflexionen sobre os seus hábitos de consumo.

A educación sexual é tratada nos temas de control de natalidade e o desenvolvemento demográfico por continentes o países.

A educación viaria ten o seu lugar adecuado nos contidos relacionados co transporte e urbanismo.

15. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES (ver Plan Anual de AACCEE).

No presente curso escolar o departamento de Xeografía e Historia non levará a cabo inicialmente ningunha actividade extraescolar, aínda que estará aberto á posibilidade de realizala en caso de presentarse algunha interesante ao longo do curso, e a manter a colaboración noutras actividades propostas desde o propio centro (dirección, biblioteca, ou outros departamentos).

16. REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Os procedementos para avaliar a programación levaranse a cabo do xeito seguinte:

1. Mediante análise do seguimento e desenvolvemento da programación nas reunións de departamento ao longo do curso nas reunións de departamento.

2. Mediante a rúbrica completada despois de cada avaliación recollida no documento “avaliación da función docente”, noque aparecen rexistrados aspectos relacionados co desenvolvemento da programación e organización como:

- A adecuación de obxectivos, contidos e criterios de avaliación ás características e necesidades do alumnado.

- A necesidade de modificar os procedementos de avaliación

- A necesidade de levar a cabo medidas de atención á diversidade.

- O desenvolvemento dos obxectivos de area establecidos na programación.

3. Mediante a memoria de fin de curso na que se recollan os resultados obtidos, os problemas detectados e os posibles cambios a realizar na programación para o seguinte curso.

17. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN LECTOR (ver Plan Lector).

18. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC (ver Plan TIC).

SINATURAS DOS MEMBROS DO DEPARTAMENTO

En Narón a 15 de Setembro do 2021

Asdo. Antonio Varela Padín

Asdo. José Diego Martínez Leiro

Asdo: Rosina Baños de Almeida